

Philippi Cluverii
INTRODVC-
TIONIS
in
Vniversam GEO-
GRAPHIAM, tam
Veterem quàm
Novam, Libri VI.
Accessit
P. Bertij Breviarium
orbis terrarum.
OXONIÆ
Impensis Roberti
Blagrave Bibl.
Pol. An. Dom. MDCLVIII

Illustris. & Amplis. Viro

DOMINICO MOLINO

Patritio & Senatori Veneto,

S. D.

JOSEPHUS VORSTIUS Ev. F.

COmplures causæ sunt, Vir illustrissime, quæ me impulerunt, cur fœtum hunc postumum PHILIPPI CLUVERI curæ meæ concreditum clarissimo tuo nomini inscribendum esse duxerim. sive enim tua erga defunctum merita considerem, sive in nos nostramque familiam à te collata beneficia, sive denique, quod Palmarium esse puto, incredibilem illum tuum in bonas literas ac literatos omnes amorem, summo cum studio ubique terrarum eos juvandi promovendiq; conjunctum, nemini nisi uni tibi meritissimo operis hujus dedicationem deberi comperio. Qualis autem quantáque semper fuerit tua, qua Cluverium nostrum, dum nobiscum esset, prosecutus es benevolentia, vel inde satis superque constare potest, quod de manibus etiam demortui porro bene mereri pergas; dum posterorum ejus orbitati favorem ac opem tuam deesse ullo modo pateris. Quæ res certam mihi spem facit, divinioris illius animi partum hunc immaturum minimè à te derelictum iri.

Patrocinium tuum implorat, Vir Illustrissime; & quod in eo imperfectum obscurumque, breve, heu! nimium, genitori suo vitæ spatium concessum esse voluit, id nominis tui splendor ac consummata laus uti perficiat ac illustret, obnixe petit. Tu qui vivum nihil desiderare, quod quidem ab humanitate tua expectari posserat, voluisti, neque mortuo, ut confido, hanc denegabis gratiam. Merentur id eximia viri virtus & eruditio, tibi, si cuiquam, perspectæ; meretur id summa illius olim in te observantia. Quantam verò jacturam in illius morte, eruditis omnibus acerba, respublica literaria fecerit, non unius paginæ res est, aut paucularum linearum. Non ex alio hoc disces melius, quam ex eo quem maximis in deliciis habes D. Heinsio tuo, viro ingentibus meritis ac fama supra conditionem humanam evecto, qui, de more majorum, collegæ sui exequias funeris disertissima oratione ex pio officio celebravit. Verum luctuosa hac de obitu autoris nostri recordatione relicta, ad lætitiorem me confero. Accedo ad tua in carissimum mihi fratrem beneficia, quibus totam familiam nostram tibi debendi ream constituisti quæ talia tantáque sunt, ut tuus ex asse non solum dici frater velit, sed & debeat. Tu ille es, Vir illustrissime, qui primus meum Adolphum in illas Italiæ oras advenientem complexu, benevolentia, amore, ac fa-

miliaritate

miliaritate tua dignatus es. Neque magnum tuum hic filere iubet Heinsium, cui cum is debeat quamplurimum, hoc tamen debere volet semper maximum, quod literis suis aditum illi ad te paraverit liberiorem. Tu toto quo ibidem vixit tempore, ita illum foviſti, ita tutatus es, ut omne deſiderium patriæ parentúmque magna ex parte leniveris, adeò ut vix, imò nè vix quidem procul ſuis ſe eſſe ſenſerit. Tua opera claris doctíſque quamplurimis in Italia viris innotuit, Bibliothecas celeberrimas introſpexit, ac ea oculis auribúſque uſurpavit, quæ haud facile cuiquam ex tanto peregrinantium numero videnda audiendáque contingere ſolent. Et cum reliquæ Italiæ luſtrandæ deſiderio teneretur, ac demum domum revertendi, tu ubique eum commendatitiis proſecutus es; quibus adjutus, Legatis tribus Sereniſſimæ Venetæ Republicæ it a carus acceptúſque fuit, ut partim eorum hoſpitio per Italiam, partim comitatu in reditu uſus, uberrimum fructum peregrinationis ſuæ in patriam reportaſſe, jure gloriari poſſit. Quis digne deprædicet Illuſtriſſimi herois Reineri Zeno, graviſſimi, tum temporis cum Romæ eſſet, apud Pontificem Oratoris ſingularem humanitatem, qui aula ſua acceptum maxima cum verecundia non ſemel renitentem, ita benigne tractavit, ut perpetua apud nos ſit futura beneficiorum

ejus memoria, ac nominis illius cultus? quis magnam illam M. Antonii Mauroceni animam pro meritis extollat? qui cum potentissimos noſtros Ordines è Legatione Sabaudica, qua glorioſiſſime defunctus erat, Orator mitteretur, Auguſtam Taurinorum in comitatu ſucceſſoris ſui illuſtriſſimi & excellentiſſimi Laurentii Parutæ appellentem, non modo lubentibus oculis conſpexit, verum etiam ad diem itineri ſuo præſtitutum apud ſe detinuit, ac comitum ſuorum numero adſcriptum ſalvum ac incolumem ad patriæ lares, periculoſis hiſce temporibus, reduxit. Qua præſtanti ſummorum virorum beneficentia in perpetuum quidem illis devinctus manebit, tibi tamen ſoli tantum quantum cæteris omnibus; utpote cujus autoritas ac exiſtimatio apud ſingulos, illi conciliatrices tantorum favorum extitere. Quanquam autem tot nominibus ſcripti hujus tibi vendices dedicationem, nulla tamen re propius ea ad te ſpectare videtur, quam propter excelſum illum tuum animum ac plane heroicum; ita erga humaniores literas affectum, ut iniquo hoc ſæculo ſolus fere ad excitanda & ſuſtentanda litteratorum ingenia natus eſſe videaris, dum ſic eos æſtimas, ſic diligis ac pro virili tueris, ut tibi uni primatum hac in parte deferentes, toti ſe ad tui venerationem convertere jam cœperint. Taceo reliquas tuas virtutes quibus

bus Mortalitatis hujus limites transcendens, proxime ad divinitatem accedere diceris. Quis summum in Remp. studium, quis prudentiam singularem, ac in maxima autoritate raram comitatem, quis omnigena eruditione plene imbutum pectus, quis oris facundiam ineffabilem, quis incorruptam tuam fidem, candorem, ac tantam perpetuæ humanitatis constantiam, quanta vel in homine optari possit, non modo collaudare, sed admirari pro magnitudine earum queat? Glorioſum quidem sibi putat frater, Italiam tuam, humani generis delicias, vidisse; Italiæ urbium ocellum Venetias adiisse; at te quod coram cognoscere potuerit ac colere, purpuratorum Patrum decus eximium ac priscæ nobilitatis Venetæ magnum columen, id verò serio triumphat. De majoribus tuis, viris domi foríque maximis, multa dicenda forent. Offerunt se nobis Jacobi, Cræsi, Andreæ, Hieronymi ac Aloisii, in toga, armis ac literis jam multa ante sæcula strenuissimi, & antiquissimæ Molinorum prosapiæ clarissima lumina. Verum cum publici annales hos jamdudum loquantur, & nihil potius, quam pauca de sublimibus illis animabus referre expediat, in te uno tota mea cogitatio defixa maneat in quem natura parens, miraculi instar aliquid edere gestiens, omnes omnium gentilium tuorum congessit virtutes, ut quas in singulis admiramur singulas, in

te ſuſpiceremus ac veneraremur univerſas. Accipe itáq; magne patrone, ſerena fronte literarium hocce munuſculum, meritis ac virtutibus tuis debitum, quod alienis laboribus exructum adornatúmq; , noſtra verò induſtria ac cura in lucem bono publico protractum. Amplitudini tuæ in grati animi ſignum, ſubmiſſe offerimus ac dedicamus; daturi aliquando, ſi genius faveat & fata ſinant, majora téque digniora. Vale ſæculi decus, & nos nomini dignitatíque tuæ devotiſſimos amare perge,

PHILIPPI CLUVERII
INTRODUCTIONES IN UNIVERSAM GEOGRAPHIAM, tam novam, quàm veterem,

LIBER PRIMUS.

CAP. I.

Quid Geographia, & quid Globus seu Orbis terræ.

GEOGRAPHIA est terræ universæ, quatenus nobis cognita est, descriptio. Vocabulum ejus Græcum est: nam à γαῖα, sive γαῖη, id est, terra (pro quo in compositione usurpatur γέα) & γράφω, hoc est, scribo, compositum sit Γεωγραφία, id est, Terræ descriptio.

Differt autem Geographia à Cosmographia, ut pars à toto; à Chorographia, ut totum à parte. Cosmographia quippe, quæ à κόσμος, id est, mundus, & γράφω dicitur Mundi-descriptio, est totius universi seu Mundi tam elementaris quam æthæreæ

scriptio. Chorographia, cujus vocabulum à χώρος vel χώρα, id est, regio, & γράφω componitur, est regionis alicujus particularis descriptio veluti Hispaniæ, Italiæ, Germaniæ: hujus pars iterum est Topographia, quæ τόπος, id est, locus, & γράφω dicitur; est hæc loci alicujus particularis descriptio; utpote agri sive territorii, alicujus oppidi, seu pagi; in qua etiam arva, prata, arbores, plateæ, & ædificia depicta veniunt. Geographia autem solius terræ situm describit. Terræ autem nomine in Geographia non separatim quartum elementum, ut Physici, accipimus: sed complexim terram, una cum aquis infusis, pro totius universi centro intelligimus, quod à figura, Orbis, seu Globus terræ vocatur. Globus quippe est corpus solidum, undique rotundum; in medio habens centrum sive punctum, à quo omnes lineæ, ad superficiem ductæ, sunt æquales. Unicus igitur ex utroque elemento Globus conficitur; unámque & eandem convexam constituit utrúmque superficiem. Hunc verò terræ Globum varie Geographi in circulos atque parteis distinguunt; de quibus singulis ordine agendum.

CAP.

Cap. II.

De Globi partibus & Circulis.

PRimum Axis in Globo conſtituitur, ſive linea recta, per centrum terræ tradu-cta; quæ eſt totius mundi diameter, à præpoſitione Græca διὰ, id eſt, per, & verbo μετρέω, id eſt, metior, dicta: quaſi medium dimetiens, circum quam volvitur atque convertitur Mundus.

Axis autem extrema, Poli mundi appellatur, à verbo πολέω, quod eſt verto: unde & vertices Latinis, & cardines dicti; quia circum hos tota mundi machina circumvolvitur. Quorum alter Arcticus, id eſt, Urſinus, ἀπὸ τῆς ἄρκτου, ab urſa; vicino ſidere; alter Antarcticus nominatur, quia Arctico ex diametro eſt oppoſitus.

Arcticus polus, qui & Borealis ſive Boreus, & Aquilonaris ſive Aquilonius, à Borea ſive Aquilone vento, qui ab hac plaga ſpirat, & Septemtrionalis dicitur, à ſeptem ſtellis, quas Triones vocant, eſt is, qui in his locis, quæ nos incolimus ſemper adparet.

Antarcticus, qui & Auſtralis, & Auſtrinus, & Notius, ab Auſtro ſive Noto vento, & Meridionalis, à mundi plaga dicitur,

citur, est is, qui nostro hemisphærio nunquam conspicitur; sed sub Horizonte latet.

Porro Globo terrarum octo præcipui assignantur circuli, bifariam distincti: primum dividuntur pari numero in Majores atque Minores. Majores dicuntur, qui idem cum globo obtinent centrum; ipsúmque globum in duas secant partes æquales. Sunt autem Æquinoctialis, sive Æquator, Zodiacus, Horizon, Meridianus. Minores dicuntur, qui diversum habent centrum à globi centro; quique globum in duas parteis dividunt inæquales. Sunt verò, Tropici duo, totidémque Polares.

Rursus, ex universis circulis quinque dicuntur recti, sive Paralleli, id est, æquidistantes, quod eosdem cum universo polos habeant; quodque æqualiter inter se in latitudinem distent. Sunt autem, Æquator, Tropici duo, totidémque Polares. Reliqui tres dicuntur Obliqui, quod diversos à mundi polis habeant suos polos.

CAP.

Cap. III.

De quatuor Majoribus circulis.

MAjores Circuli distinguuntur in Fixos, atque Mobiles. Fixi, sive immutabiles, dicuntur, qui eundem perpetuo locum in globo obtinent; ideóque in globi superficie pinguntur. Sunt autem Æquator & Zodiacus. Mobiles sive mutabiles dicuntur, qui non eandem semper in Globo sedem obtinent; sed multiplicitèr, pro varia regionum atque locorum mutatione mutantur: ideóque extra Globi superficiem designantur. Sunt Horizon & Meridianus. Sed de singulis agendum.

De Horizonte.

Ὁρίζων, Horizon, Latine Terminator, Finitor, & Finiens, est circulus major mutabilis, qui conspectam mundi partem ab inconspecta dirimit; hoc est, inferius hemisphærium ab superiore. Describitur in theca sive armilla Globi; hujus enim superficies, quæ supera est, vere Horizontis munere fungitur; dirimens globum in duas æquas partes. Est autem

duplex:

duplex: alter, qui ratione atque intelligentia percipitur; alter qui ſenſu. Is qui intelligentia percipitur, eſt is, qui ad fixarum ſtellarum orbem pertingit, & in duas æqualeis partes univerſam mundi ſphæram dividit; ita ut alterum hemiſphærium ſuper terram exſtet, alterum ſub terra condatur: Eſtque iterum duplex; Rectus & Obliquus. Rectus eſt, qui per mundi polos tranſiens, polum ſeu verticem habet ſub Æquatore; quem ad rectos angulos interſecat. Obliquus dicitur, cujus vertex ultra citráve Æquatorem ad Obliquos interſecat; altero mundi polorum elevato, altero deorſum depreſſo. Hujuſmodi Horizontem qui habent, iis Sol & reliqua ſidera obliquo adſcendunt & deſcendunt motu. Is vero quem ſenſu percipimus, eſt Horizon, qui oculo noſtro terminatus, quoad uſque conſpectus ferri poteſt, extenditur, dividens partem Orbis, quæ nobis cernitur, ab ea quæ non adparet. cujus diametri longitudo CLXXX ſtadia, id eſt, millia paſſuum XXII cum dimidio, milliaria Germanica V cum V octavis, non excedere putatur; quod oculorum acies non ultra ſe extendit. Mutabilis dicitur atq; multiplex Horizon, quia non poteſt mutari locus quoverſum eas, quantumvis mutatio ea perexigua ſit, quin una varientur

Horizon,

Horizon, regio, & cœlum. atque hac ratione infiniti possunt fingi Horizontes. Porro Horizontis duo sunt poli; quorum alter Arabico vocabulo, dicitur Semith, corrupte vulgo Zenith: éstque punctum perpendiculariter vertici nostro incumbens: alter vocatur Nadir vulgo, at propriè Nathir; superiori ad diametrum oppositus; Antipodum cervicibus incumbens.

De Æquinoctiali.

Æquinoctialis, qui & Æquidialis. Græce Ἰσημερινὸς, & Æquator, est circulus quinque parallelorum maximus, qui globum in duas parteis æquales septemtrionalem & meridionalem dividit, æquali spatio ab utroque polo distans. quem cum Sol attingit, æquale toto Orbe efficit diei ac noctis spatium; unde & nomen ei quæsitum. Fiunt autem ejusmodi Æquinoctia, quæ Æquidialia antiquis dicebantur, bis in anno: semel in principio Arietis, quum Vernum, atque iterum in principio Libræ, ubi Autumnale vocatur. Cæterum nautæ

Æquatorem

Æquatorem vulgo adpellant Mediam lineam, sive unde Lineam κατ' ἐξοχήν.

De Zodiaco.

Ζωδιακὸς, Zodiacus, est circulus major, inter mundi polos oblique locatus; ex una parte tropicum æstivum in principio Cancri, ex altera hibernum in principio Capricorni adprehendens; ac medium intersecans Æquatorem; à quo vicissim secatur, circa principia Arietis & Libræ: ita uti altera ejus medietas ab Æquatore ad polum Arcticum, altera ad Antarcticum declinet. Dividitur in XII partes, quæ signa vocantur: unde nomen Latinum Signifer: Græcum verò Ζωδιακὸς ἀπὸ τῶν ζῴων, hoc est, animalibus, quæ in eo finguntur. Quorum nomina, duobus versibus ab Ausonio expressa, sunt ista:

♈ ♉ ♊ ♋
Sunt Aries, Taurus, Gemini, Cancer,
♌ ♍
Leo, Virgo,
♎ ♏ ♐ ♑
Libráque, Scorpius, Arcitenens, Caper,
♒ ♓
Amphora, Pisces.

Horum versuum prior Septemtrionalia, posterior

posterior Australia signa continet. Singulis vero signis xxx tribuuntur gradus, qui computati cccix in universum conficiunt; in quos totus distribuitur Orbis terrarum.

De Meridiano.

Meridianus, Græce μεσημβρινὸς; major mutabilis circulus est, qui per polos mundi, & dati cujuslibet loci verticem ductus, Æquinoctialem ex transverso intersecat; totúmque terræ Orbem in duas parteis dispescit; altera ejus medietate ad Ortum, altera ad Occasum relicta: ita dictus, quod Sol, cum in nostro hemisphærio eum attingat, apud nos atque omnes eos, qui sub eodem Meridiano, Septemtriones Austrúmve versus sunt positi, facit medium diei: ac rursus medium noctis, cum inferiore hemisphærio ad eundem perveniat. Hujus igitur potissimum officium est, medium diem mediámque noctem ostendere. Est autem Vertex loci, punctum in cœlo, directe illi loco suprapositum, vel vertici capitis cujusvis hominis perpendiculariter incumbens. Mutabilis dicitur Meridianus, quia si tantillum, ortum occasúmve versus progrediaris, alius con-

tinuo

tinuo erit Meridianus: ita uti semper mutetur una nobiscum pro ratione locorum ac regionum, in quibus constitimus. Atque hac ratione infiniti constitui possunt Meridiani: quot enim puncta verticalia, tot Meridiani dabuntur.

Cap. IV.

De quatuor minoribus Circulis.

De Tropicis.

TRopici circuli sunt duo, æquali spatio, ab Æquatore distantes: quorum alter qui nobis propinquior est, Cancri Tropicus, alter in Austrum vergens, Tropicus Capricorni dicitur, Latini Solstitiales adpellant, propterea, quod Solstitia in iis fiunt. hosce quippe circulos Sol nunquam egreditur, verum quum ad alterum eorum pervenit, retrorsum se convertit: unde & nomen acceperunt, ἀπὸ τῆς τροπῆς, hoc est, à reversione. Tropicus Cancri, qui & æstivus dicitur, est circulus omnium, quos Sol describit, Septemtrioni proximus, in quo quum fuerit Sol, non ultra Septemtrionem versus progreditur, sed ad alteram mundi partem versus Austrum facit reversionem Æstivam: ubi omnium totius anni longissima

longissima in nostro hemisphærio dies, nox verò brevissima. Cancri autem Tropicus dicitur à signo Zodiaci, in cujus principio Sol tunc vertitur. Tropicus Capricorni qui & hibernus & brumalis, circulus est omnium, quos Sol per Mundi conversionem describit, Austro proximus, in quem cum Sol pervenit, non ultra Austrum versus procedit, sed ad alteram Mundi partem, versus Septemtrionem, reversionem facit hibernam, sive brumalem: ubi longissima totius anni in nostro hemisphærio nox, dies verò brevissima efficitur. Capricorni Tropicus adpellatur à signo, cujus principium tunc Sol transmittit.

De Arctico.

Polares circuli sunt duo extimi, polis vicini, æquali spatio à suo quisq; polo distantes. Horum, qui nobis semper conspicitur, Arcticus dicitur, ut ipse Polus, ἀπὸ τῆς ἄρκτου, ab Ursa, quia proribus Ursæ pedibus describitur, minoris videlicet. Item Septemtrionalis & Borealis, & Aquilonaris; à mundi regione, cui subjacet.

De Antarctico.

Alter verò æqualis & parallelus Arcti-

co;

co ex diametro opponitur: totus sub terra conditus, cujus objectu à nobis haud cerni potest. Idem Austrinus, sive Australis & Meridionalis.

Cap. V.

De Zonis.

Quatuor minores circuli totius terræ superficiem in quinque dividunt spatia seu plagas, quas Zonas vocant Geographi.

Ζώνη, Latine cingulum, est spatium in globo terræ inter duos circulos minores, vel inter circulum minorem & polum comprehensum. Appellantur autem Zonæ ab habitudine seu natura, una Torrida, duæ Frigidæ, totidémque Temperatæ. Ea, quæ in medio reliquarum sita est, Torrida vocatur, à Solis, cujus viæ subjecta est, perpetuo ardore: propter quem vetustissimis mortalium inhabitabilis putabatur. Est autem spatium inter duos Tropicos comprehensum, continens in latitudine grad. XLVII mediam intersecat circulus Æquinoctialis.

Duæ autem extremæ, quæ sunt circa mundi polos, altera Septemtrionalis, circa polum Arcticum, altera circa Antarcticum,

cum, Auſtralis, Frigidæ vocantur; quia longiſſime à Solis via ſepoſitæ ſunt, & ob nimium frigus itidem inhabitabiles veteribus exiſtimabantur. Eas autem diſterminant utrínque circuli Arcticus & Antarcticus, ſuam verſus ſuum quiſque polum. A polis etiam dicuntur Polares. Harum quæque complectitur gradus XIII cum dimidio.

Reliquæ vero duæ, quod in medio inter frigus & ardorem poſitæ ſunt, Temperatæ dicuntur & habitabiles. Harum altera, quæ Arctico & Tropico Cancri finitur, Septemtrionalis, altera, quæ Antarctico & Tropico Capricorni terminatur, Auſtrina ſive Auſtralis & Meridionalis dicitur. Continet quæque gradus XLIII.

Cap. VI.
De Parallelis & Climatibus.

AT diſtinguitur etiam terræ ſuperficies ſecundum aliam rationem, nempe per quantitatis dierum variationes. Quippe qui ſub ipſo Æquatore conſiſtunt, perpetuo diem noctí æqualem XII horarum habent: quanto autem aliqua regio latius ab Æquatore verſus alterutrum polum declinaverit; tanto plus æſtate diei longiſſimæ, vel viciſſim hyeme noctis

quantitas

quantitas augetur. Proinde Geographi pro diversa quantitatis dierum variatione diversas plagas terræ distinxere, quas vel Parallelos vocarunt, vel Climata.

Paralleli sunt circuli æquali undiq; spatio abs se invicem distantes, ab occasu in ortum ducti. Hi varii in Globo ad libitum cujusque describi possunt. Verum Ptolemæus, quem plerique alii sequuti sunt Geographi, XXI Parallelos descripsit Septemtrionales. Hac observata intercapedine, uti dies unus paralleli longissimus, superet paralleli præcedentis diem prolixiorem. Clima autem est terræ spatium duobus parallelis inclusum: in quo, longissimo die dimidiæ horæ variatio, sive auctio fit. Sed nomen Climatis ac Paralleli aliquando circulum, aliquando spatium duobus circulis comprehensum significat.

Cæterum distinguuntur Climata in Septemtrionalia & Australia; utráque ab Æquatore versus suum quæque Polum initia ducentia. Ideóque quorum aliquid Clima fuerit ab Æquatore, tot semihoris longissimus ejus loci dies superat diem nocti æqualem. Et vice versa, uti scire queas, sub quo Parallelo vel climate quilibet locus positus sit, considera numerum horarum, cujus longissimus ejus loci dies superat diem Sphæræ rectæ, qui semper horarum est duodecim;

duodecim; is enim duplicatus ostendit numerum Climatum: quadruplicatus exhibet numerum Parallelorum.

Cæterum Climata à Veteribus VII tantum numerata sunt; quod loca ultra septimum Clima, sibi incognita, vix inhabitari existimarint. Climata autem hæc ab insignioribus locis per quæ climatis medium protenditur, nomina acceperunt: ut primum per Meroën, Nilo circumfusam insulam & urbem Africæ; secundum per Syrenen, Ægypti urbem; tertium per Alexandriam, itidem Ægypti urbem; quartum per Rhodum insulam: quintum per Romam; sextum per Pontum Euxinum; septimum per Borysthenis ostia. Posteriores verò, qui experti sunt ulterius habitari terram, fecere XXIV Climata, ad elevationem usque graduum LXVII. Primum per Meroen, secundum per Syrenen, sub tropico æstivo; tertium per Alexandriam; quartum per Rhodum; quintum per Romam & Hellespontum; sextum per Mediolanum & Venetias; septimum per Podoliam & Tartarium minorem; octavum per Wittebergam; nonum per Rostochium; decimum per Hiberniam; undecimum per Bohus, castrum Norvegiæ; duodecimum per Gutiam; tertiumdecimum per Bergos, Norvegiæ oppidum; quartumdecimum per Viburgium,

Viburgium, oppidum Finniæ, quintumdecimum per Arotiam Suediæ; sextumdecimum per Dalenkaulii fluminis ostia: reliqua paribus intestitiis per alia Norvegiæ. Suediæ, Russiæ, & proximarum insularum loca. Ac certum quidem est, ab Æquinoctiali circulo ad eum locum, ubi dies longissimus horis XXIV definitur, climata XXIV interjacere, inde vero ad polum climatum distinctio minus certa est: propterea quod non jam horis dimidiatis, sed integris primum diebus, mox septimanis, ac tandem totis mensibus dies ita augeantur, ut sub ipsis polis hemisphæriorum alterum VI mensium luce perpetua exsiccetur, altero in densissimis tenebris languente. Cæterum, quæ ratio climatum est ab Æquinoctiali ad Arcticum versus, eadem est ab eodem Æquinoctiali versus Antarcticum & par numerus. Hæc autem climata proprias appellationes non habent apud auctores, sed ex oppositis nominantur; adjecta præpositione Græca ἀντὶ, ut ἀντὶ διὰ Μερόης, id est contra per Meroen; & ita deinceps. Possent tamen eodem modo, ut illa, ab suis locis appellari: ut primum clima per Lunæ montes, ac fontes Nili; secundum per promontorium, vulgo dictum *Cabo de Corientes*, sub Tropico hiberno: & sic deinceps. Sed singulorum Climatum,

& Parallelorum latitudines ab Æquinoctiali, intervalla ab invicem, & maximorum dierum longitudines, quo facilius intelligantur, tabulam hic adponemus.

Climata.	*Paralleli.*	*Dies longissimi Hor. scr.*	*Latitudo Gr. Scr.*	*Intervalla Climatum.*
0	0	12 0	0 0	4 18
	1	12 15	4 18	
1	2	12 30	8 34	8 25
	3	12 45	12 34	
2	4	13 0	16 43	7 50
	5	13 15	20 53	
3	6	13 30	23 10	7 3
	7	13 45	27 36	
4	8	14 0	30 47	6 9
	9	14 15	33 45	
5	10	14 30	36 30	5 17
	11	14 45	39 2	
6	12	15 0	41 22	4 30
	13	15 15	43 32	
7	14	15 30	24 29	3 34
	15	15 45	47 20	

8	16	16	0	49	1	13
	17	16	15	50	33	
9	18	16	30	52	58	2 44
	19	16	45	53	17	
10	20	17	0	54	29	2 17
	21	17	15	55	34	
11	22	17	30	56	37	2 0
	23	17	45	47	34	
12	24	18	0	58	26	1 40
	25	18	18	59	14	
13	26	18	30	59	59	1 26
	27	18	45	60	40	
14	28	19	0	61	18	1 13
	29	19	15	61	53	
15	30	19	30	61	25	1 1
	31	19	45	62	54	
16	32	20	0	63	22	0 52
	33	20	15	63	40	
17	34	20	30	64	6	0 44
	35	20	45	64	30	
18	36	21	0	65	49	0 36
	37	21	15	65	6	
19	38	21	30	65	21	0 29
	39	21	45	65	35	

20	40	22	0	65	47	0	22
	41	22	15	65	57		
21	42	22	30	66	6	0	17
	43	22	45	66	14		
22	44	23	0	66	20	0	11
	45	23	15	66	25		
23	46	23	30	66	28	0	5
	47	23	45	66	30		
24	48	24	0	66	31	0	0

Menſes.

1	67	15
2	69	30
3	73	20
4	78	20
5	84	0
6	0	0

CAP. VII.

De Globi in partes CCCLX *ſectione; item de ambitu terræ: & de longitudine ac latitudine ejus.*

OMnis circulus à Geometris in CCCLX parteis ſecatur: quam ſectionem &c

Sphæra Globúsque admitti. Terra igl. tur quemadmodum Sphæræ, in CCCLX parteis, qui gradus dicuntur distribuitur, Singuli gradus in LX distribuuntur scrupulos, qui sunt totidem millia passuum Romanorum seu milliaria Italica. Horum quatuor conficiunt unum milliare Germanicum commune, hinc singuli gradus XV milliaria Germanica continent. Hæc computata conficiunt milliaria in universum quinquies mille quadringinta: quæ est circumferentia totius terrarum Orbis. Hinc diameter ejus fit milliarium mille septingentûm octodecim, cum duabus undecimis, cujus semissis, sive semidiameter, est à superficie ad centrum milliarium octingentûm quinquaginta novem, cum una undecima.

Cæterum gradus, per quos terra describitur, alii sunt longitudinis, alii latitudinis. Longitudines distinguuntur per circulos meridianos, latitudines per parallelos. Meridiani inscribuntur Globo XXXVI, x singuli gradus continentes, qui numerus multiplicatus CCCIX conficit gradus. Sed primum Meridianum Ptolomæus in Fortunatis, quas nunc Canarias vocant, posuit insulis: Hispanorum postea nautæ in Asoribus insulis: alii etiam in medio Hispaniæ, Paralleli ab Æquatore ad alterutrũ Polum notantur

THIS CHART W

FIRST CHART A

AT THE END O

RT WILL BE THE

ART APPEARING

ID OF THIS FILM.

notantur IX, X itidem gradus singuli continentes. hoc itáque numero quadruplicato, paralleli in universum erunt XXXVI, ut in longitudine. Longitudo igitur regionis est spatium Æquatoris, duobus Meridianis, uno Assorum Insularum unde initium ducitur, altero ipsius regionis aut loci, comprehensum. Latitudo vero est loci seu regionis ab Æquatore versus alterutrum polum recessus. Hinc poli elevatio eadem est, quæ latitudo regionis. Cæterum duplex est: altera in nostro hemisphærio, ab Æquatore ad Polum Arcticum, Septemtrionalis: altera in inferiori hemisphærio, ab Æquatore ad Polum Antarcticum, Australis.

Cap. VIII.

De quatuor Mundi Regionibus & de ventis.

OMne hoc, cui Mundi Cœlíq; nomen inditum, unum est, & uno ambitu se cunctáq; implectitur, partibus differt, quæ Regiones Mundi seu Cardines vocatur. unde Sol oritur, Oriens nuncupatur, sive ortus: quo demergitur, sive occidens, sive occasus: qua decurrit, Meridies: ab adversa parte, Septemtrio. His quatuor, aliæ interponuntur regiones. Inter Septemtrio-

nem & Orientem Æquinoctialem Oriens Æstivus; qui & Ortus Solis æstivi dicitur. Inter Orientem Æquinoctialem ac Meridiem, Oriens Hibernus sive Brumalis; qui & Ortus solis Hiberni, sive Brumalis. Inter Septemtrionem & Occidentem Æquinoctialem, Occidens Æstivus; sive Occasus Solis æstivi. Inter Occidentem Æquinoctialem & Meridiem, Occidens hibernus sive brumalis, qui & Occasus Solis hiberni sive brumalis.

Cæterum IV Mundi regionibus seu cardinibus, IV Principes assignantur Venti; qui inde Cardinales vocantur. Nomina eorum atque regiones sic referuntur ab Ovid. in Trist. lib. 1. Eleg. 2. (*ortus*;

Nam modo purpureo vires capit Eurus ab ortu
Nunc Zephyrus sero vespere missus adest:
Nunc gelidus sicca Boreas bacchatur ab Arcto;
Nunc Notus adversa prælia fronte gerit.

Sed cum Græca sint vocabula, Latinis ab Septemtrione flans dicitur Aquilo; ab Oriente subsolanus: à Meridie Auster: ab Occidente Favonius. Sed hæc commodius ex typis noscuntur. *A.*

Verum hic ventorum nominibus tam varios varii simul veteres atque recentiores auctores attribuerunt situs: uti unum certum typum ex universorum sententiis componere nequeas. Cætero Internum

mare,

mare, quod inter Europam, Asiam & Africam diffunditur, navigantes Itali, sic ventos in XVI parteis distribuunt. *B.*

Externum mare sive Oceanum navigantes Europæi omnes Germanicis utuntur vocabulis, varie tamen ad suam quique linguam detorquentes. Germani sic in XXXII nomina distribuunt. *C.*

Cap. IX.

De locorum Mensuris.

ROmani locorum intervalla per millia passuum, quæ milliaria dicebantur, dimensi sunt. Singula millia passuum quum lapidibus sive cippis notarentur, ipsa inde milliaria lapides appellarunt: ut ad decimum lapidem, id est, ad decimum milliare. Quatuor millia passuum conficiunt unum milliare Germanicum commune. Hinc gradus unus in Globo terræ continet millia passuum LX; milliaria autem Germanica communia XV. Græci sua intervalla per stadia dimensi sunt. Stadium est CXXV passuum; hinc octo stadia conficiunt unum milliare Romanum, id est, mille passus, XXXII stadia constituunt milliare Germanicum commune. Persæ suas habuerunt in demeti-

endis intervallis Paraſangas: quarum ſingulæ XXX continuerunt ſtadia. Ægyptii habuere Schœnos; ſed diſpares inter ſe longitudine. Alii enim Schœno XX tribuunt ſtadia; alii XL; alii X tantum. Hodie milliaris vocabulo utuntur maxime Germani, Dani, Norvegii, Suedi, Angli, Scoti, quibus eſt *meile* & *mile*. item Poloni & Bojohæmi: aliæque Slavicæ gentes; quibus eſt, *mila* & *mile*: item Itali; quibus *miglio*. Hiſpani & Galli ſua intervalla dimetiuntur per leugas ſive leucas: quas illi *leguas*, hi *lieuës* adpellitant. Itali etiam & Anglí de Germanorum, Slavorum, Hiſpanorum, Gallorúmque intervallis loquentes, per leugas indicant, quæ illis *leghe*, his *leugues* dicuntur. Ruſſi ſive Moſcovitæ ſuam locorum menſuram agunt per ſpatia, quæ patria lingua vocant *voreſt*. Sed horum omnium menſuræ & comparationes ex typo quam facillime cognoſcuntur.

Sed notandum, quod nulla gens æquis ubique utitur intervallorum menſuris, nam ut Germanis, pro ratione variarum regionum, milliaria alia dicuntur magna, alia parva, alia communia, quorum XV unum conſtituunt gradum in Globo Terræ, ſic Hiſpanis quoque & Gallis leucæ ſunt inæquales. & aliis itidem gentibus milliaria. Anglorum quoque plerique

rique Mathematici LX milliaria tribuunt uni gradui cum Italis.

CAP. X.
De Oceano, ejúsque partibus.

TErra, in mundi medio tanquam in centro posita, mari undiq; omnis cingitur. Totum autem mare, seu quicquid aquarum terris passim infusum, universum Orbem ambit, id uno nomine Oceanus nuncupatur. qui postea nominibus, ut locis differens, in varia maria ac sinus varie distribuitur. At primum quatuor adpellationes, ex IV Mundi regionibus accipit. ab Oriente Eous dicitur, id est, Orientalis: ab Occidente Occiduus sive Occidentalis: à Meridie Notius, id est, Australis: à Septẽtrionibus Septẽtrionalis. Præter hæc prout quãq; regionem perfundit, diversa à litoribus suis vocabula trahit. A Septemtrionibus, qua Sarmatiæ adfunditur; inter Lappiam & flumen Obium, Sarmaticus; qua Scythiæ, Scythicus appellatur Oceanus. Sed à toto Septemtrione etiam Hyperboreus dicitur, à gente in extimo hoc Septemtrionis litore posita. idem mare Cronium: quod Saturnus hic locis regnare dicitur, sidus frigidum. eadem ex causa Concretum, & Amalchium, quod gentis olim illius

lingua Congelatum significabat: & Morimatusa: quod Mare mortuum: ob perpetuam caliginem, & alienum molliorum siderum inibi adspectum, maligna, ac pruina, tantum albicante luce, ut inquit Plinius. Tacito, est Mare pigrum ac prope immotum. Ab Oriente Sericus dicitur ad Sericam regionem, quæ nunc est *Kitaia*, & Sinensis ad regionem Sinarum, quæ vulgo Hispanis *China* vocatur, id est, si Germanicis scribas literis. *Tschina*. Hinc sequitur Hippadis pelagus, vulgo Archipelagus S. Lazari, ob multitudinem insularum in eo, ad comparationem Archipelagi Europæi, id est, Maris Ægæi, sic dictus. Inde a Meridie Oceanus est Indicus, qua Indos, Persas atque Arabas Æthiopásque ab Oriente alluit. Hic vero ea parte, qua à Gange Indiæ flumine adfunditur, Gangeticus dicitur, vulgo nunc Bengalensis sinus, ab Indiæ urbe *Bengala*: qua Persidem tangit, Persicum mare: mox Arabicum, qua Arabiam ab Austro percurrit. hinc ad Cernen seu Minuthiam insulam, quæ vulgo est *Madagascar*, Aspernum, ob brevia & syrtes, quibus refertum. At totum hoc mare Indicum, quod Gangetici, Persici, Arabici, & Asperi nominibus distinguitur, alio nomine mare Rubrum Latinis, Græcis Erythræum dicitur; quod à Solis repercussu

THIS CHART WI
SECOND CHART
AT THE END OF

T WILL BE THE
ART APPEARING
O OF THIS FILM

cuſſu talem reddit colorem, alii ab arena terráque, alii talem ipſius eſſe naturam exiſtimarunt; vel, ut alii, quorum verior videtur ſententia, à Rege Erythra, cujus ſepulchrum in Ogyri inſula ejuſdem maris erat. Porro à mari Erythræo promontorióque Bonæ Spei, pars altera Meridionalis Oceani incipit, verſus Occaſum, Oceanus Æthiopicus, ſeu mare Æthiopicum, qua Æthiopia alluitur, aduſque Oſtia fluminis Nigri. Inde jam eſt Atlanticus Oceanus (ab Atlante, Mauritaniæ monte, vel ejus promontorio dictus) ſeu mare Atlanticum, ad Hiſpaniæ uſque promontorium Artabrum, vulgo *Cabo de Roca*. Hinc Oceanus Gallicus ad promontorium uſque Galliæ Celticæ, vulgo *le Four*. At idem, qua Cantabriam Hiſpaniæ regionem alluit, Cantabricus adpellatur: qua Aquitaniam, Galliæ provinciam Aquitanicus, mox Britannicus eſt, inter Britanniam & Galliam; inter Hiberniam & Britanniam Hibernicus: & ſupra Scotiam, quæ quondam Caledonia dicta, Caledonius, qui apud Ptolomæum mendoſe eſt Deucaledonus. Ultra Britanniam, aduſque Cimbros ſive Jutiam, Daniæ regionem, Germanicus Oceanus Germaniam lambit.

Hæc igitur ſunt nomina, in quæ totus Oceanus à Veteribus diviſus, hodiéque maxima

maxima ex parte ſervat. Cæterum quum in ulteriores mundi parteis poſtmodum navigatum ſit, Oceano recens conſpecto recentia quædam impoſita ſunt vocabula: in quatuor ſcilicet parteis univerſo Oceano diviſo. Quicquid aquarum inter Aſiam, Americam & Magellanicum, ſeu Auſtralem terram interfuſum eſt, Hiſpani *Mar del Zur*, id eſt, Mare Auſtrinum, alio nomine Pacificum nominant, à fluctuum placiditate. Hinc quod inter Americam, Europam & Africam, aduſque lineam Æquinoctialem protenditur; *Mar del Nort*, id eſt, Septemtrionale: ultra lineam, inter Americam, Africam & Auſtralem terram, *Mard' Ethiopia*, hoc eſt, Æthiopicum: inter Africam, Aſiam, atque Auſtralem, *Mard' India*, hoc eſt, Indicum. Atque hæc de Oceano, quatenus oras terrarum extimas ample&itur.

Cap. XI.

De Magnis ſinubus Oceani.

IN gremiis autem Terræ deſcribuntur, ad noſtram continentem, quæ in Europam, Aſiam & Africam diſtinguitur, ſinus magni à veteribus quinque. Primus eſt ingens ille Plinii ſinus Codanus, quod Tacito mare Suedicum, à Suevis olim accolis, dicitur:

dicitur: idem vulgo nunc Balticum, & Germanico vocabulo *die Ooſt-Zee*. Mare Orientale, inter Pomeraniam, Daniam, Suediam, Livoniam ac Pruſſiam. Secundus eſt, qui medius inter Europam, Africam & Aſiam, ad paludem uſque Mœotin protenditur: unde maris mediterranei vulgare nomen traxit, Latinis olim Internum mare dictum. Tertius, dicitur, Perſicus; qui latere ſuo dextro Perſidem radit. Quartus, qui litore dextro Arabiam perfundit, Arabicus. Hic in ſacris libris appellatur Rubrum mare; quia ſinus eſt maris Erythræi, ſive Rubri: hodie etiam vulgo *Mare Roſſo*: idem *Mar di Mecca*, ab urbe natalibus Mahumetis celebri. Quintus habebatur Caſpius, ſeu Hircanus: cui nomina à binis populis accolis quæſita ſunt. Hunc priſci interſinus numerabant, quia Oceanũ Scythicũ ab Septemtrionibus eum recipere opinabantur; ut Indicus Arabicum & Perſicũ ab Auſtro. Herodotus tamen, antiquiſſimus ſcriptor, & item Ariſtoteles atq; Diodorus, ab hac opinione diſſentientes, mare id per ſe eſſe tradiderunt, nec Oceano miſceri, hinc Ptolemæus lacum quam mare appellare malluit, qui pedibus circuiri poſſit. huic rei recẽtiores quoq; adſtipulantur. vulgato tamen nomine etiam nunc mare dicitur Caſpium atq; Hircanum: vulgo *Mar de Sala*.

ab

ab urbe adpoſita, & Ruſſis accolis *Chvvalenſk More.*

CAP. XII.

De Mari Interno.

OCeanum parteíſque ejus, ac ſinus præcipuos diximus. ex his mare Internum, quia omnium celeberrimum eſt, pluribus adhuc eſt dicendum. Oceanus igitur Atlanticus ab occaſu Solis per Fretum Gaditanum irrumpens, ſciſſis utrimq; (id veteres credidere) ab Hiſpania Calpe, ab Africa Abyla montibus, quos Columnas Herculis dixere, quaſi laborum ejus metas, inter Europam & Africam Aſiámque diffunditur; unde Mediteranei vulgare nomen ei quæſitum. Fretum ipſum, quod tanquam limen ejus eſt, cognominatur Gaditanum, à Gadibus inſula celebratiſſima ante ſita & alio nomine Herculeum, à fabuloſo Herculis ex Africa in Hiſpaniam tranſitu. Intranti ipſum mare, à lævo latere Europa eſt, à dextro Africa, inter has ad imum receſſum Aſia. Diffunditur autem mare in varia nomina, prout regionum litoribus adfunditur. Ad Iberiam, id eſt, Hiſpaniam, dicitur Ibericum ſive Hiſpanicum mare: circa Baleares Inſulas, Balearicum;

ricum : ad Narbonenſem Provinciam, Gallicus ſinus: mox Liguſticus ad Liguriam : ab eo ad Siciliam Tuſcum mare ; quod Græci Tyrrhenum, Latini Inferum vocarunt: circa Corſicam inſulam Corſicum eſt mare: circa Sardiniam Sardoum: à Sicilia Cretam uſq; Siculum. Inde Creticum ad Cyprum uſque: mox Cyprium, ad Aſiæ uſque continentem. Inter Siciliam, Italiam, & Græciam, Jonium dicitur mare. cujus pars ſinus Adriaticus inter Italiam & Illyricum; ab Adria urbe quondam ſic dictus. Idem & Superum vocatur mare, reſpectu Inferi quod eſt Tyrrhenum. Adriatici iterum partes ſunt, Illyricum mare; & hujus rurſum partes duæ, Dalmaticum ad Dalmatiam, Liburnicum ad Liburniam. inter Siciliam & Adriaticum ſinum Auſonium dicitur mare : quia hæc pars Italiæ quondam vocabatur Auſonia. Sed poſtea omne hoc mare inter Italiam & Illyricum, Græciam atque Siciliam, Adriaticum eſt dictum, quod alio nomine erat Ionium. idem & Siculum. Inter Peloponneſum & Achajam Corinthiacus eſt ſinus. Inter Græciam, Cretam Inſulis, & Aſiam, Ægæum eſt mare ; quod nunc *Archipelagus*, innumeris Inſulis refertum. Id etiam varia ab inſulis, quas alluit, ſortitur vocabula ; ut ad Myrton dicitur

Myrtoum;

Myrtoum; ad Icariam, Icarium; ad Carpathum, Carpathium, alibi aliter. Hinc vastum mare inter Europam Asiámque angusto iterum meatu irrumpit inter terras, in magnúmque sinum effunditur. Primas angustias Hellespontum vocant: qua Xerxes Rex Persarum constrato in navibus ponte duxit exercitum, Græciæ bellum inferens. porrigitur inde tenuis Euripus. mox exspatiatur æquor: rursúmq; in arctum coit. Laxitas Propontis adpellatur, ceu vestibulum Pontiangustiæ Bosphorus Thracius; à meatibus boum perviis; qua Darius, pater Xerxis, copias ponte transvexit. hinc vastum rursus mare Pontus Euxinus à moribus accolarum appellatus, quondam Axenus, longe refugientes occupat terras: magnóque litorum flexu jungitur Mæotici lacus ostio; quod Bosphorus vocatur Cimmerius. ipse lacus Mæotis Tanaim amnem, noviſſimum inter Europam Asiámque terminum recipit. Atque hactenus partes interni maris dictæ sunt, quatenus Europam alluit. Porro ad Asiam post Ægei nomen Carium vocatur, qua Cariam perfundit: Rhodium, circa Rhodum insulam; Pamphylium ad Pamphyliam; Cilicium ad Ciliciam: mox Syrium sive Syriacum apud Syriam. Inter Ciliciam, Syriam & Cyprum insulam vocatur

Cyprium

Cyprium mare, & Iſſicus ſinus, ab Iſſo celebri Ciliciæ urbe. Ad Phœnicen Phœnicium eſt: ad Palæſtinam Palæſtinum; ad Judæam Judaicum; ad Ægyptum Ægyptium ſive Ægyptiacum; ad Cyrenaicam regionem Cyrenaicum. Hinc ad Libyam, id eſt, Africam, Libycum ſive Africum: ad Numidiam Numidicum; ad Mauritaniam Mauritanicum.

Cap. XIII.

De Navigatione Oceani.

OCeanum Atlanticum, qui eſt inter Europam, Africámque & Americam, antiqui mortales quando primum navigare cœperint, haud facile dictu eſt. Notam fuiſſe Ægyptiis Græcíſque terram Americam, eóque Carthaginenſes navigaſſe, poſt ſuo loco oſtendam. Noſtri atq; avorum noſtrorum memoria omnis terræ Orbis jam aliquoties circumnavigatus eſt. Medio Mundi ſæculo, quum Græcis Romaníſq; una tantum continens, quam Europæ, Africæ Aſiæq; nominibus diſtinxerant cognita fuerit; de hujus circumnavigatione narrat Plinius lib. II. cap. LXVII, à Gadibus Columniſq; Herculis Hiſpanæ & Galliarum circuitu totũ ſua ætate navigatũ fuiſſe

fuisse Occidentem. Septemtrionalem autem Oceanum majore ex parte navigatum auspiciis Divi Augusti, Germaniam classe circumvecta usq; ad Cimbrorũ promontorium, & inde immenso mari prospecto, aut fama cognito, ad Scythicam plagam & humore nimio rigentia. quod Tiberii ductu factum, ex Vellei libro secundo prospicitur. Idem Plinius eodem loco auctor est, Alexandri Magni victorias majorem partem meridionalis orientalisque Oceani perlustrasse, usque in Arabicum sinum, in quo etiam postea res gerente C. Cæsare, Augusti filio, signa navium ex Hispaniensibus naufragiis fuisse agnita. Carthaginis vero potentia florente, Hannonem, circumvectum à Gadibus ad finem Arabiæ, navigationem eam prodidisse scriptum, sicut ad extera Europæ noscenda missum eodem tempore Hemiliconem. Præterea, Nepos Cornelius auctor est apud eundem Plinium, Eudoxum quendam sua ætate, quum Lathyrum Ægyptii Regem fugeret, Arabico sinu egressum, Gadeis usque pervectum. multóque ante eum Cælius Antipater ibidem adfirmat, vidisse se, qui navigassent ex Hispania in Æthiopiam commercii gratia. Idem Nepos, eodem loco apud Plinium, de Septemtrionali circuitu tradit, Q. Metello Celeri, Galliæ Proconsuli,

ſuli, Indos à Rege Suevorum dono datos, qui ex India commercii cauſa navigantes, tempeſtatibus eſſent in Germaniam abrepti. Hodie tamen ea navigatio ſæpius ab Hollandis Angliſque tentata, nunquam perfici potuit; perpetua glacie & diuturnis tenebris obſiſtentibus: Illa, quæ à Plinio narrantur, ſi vera ſint; jam totus hic noſter Orbis circumnavigatus fuit.

Cap. XIV.

Summa totius Orbis diviſio.

DE aquis, id eſt, de Oceano ejuſque partibus, hactenus in compendio dixiſſe ſufficiat. nunc terras exponamus. Totus igitur terrarum Orbis in treis potiſſimum partes, ſive in tres Inſulas magnas, quas Oceanus circumfluus efficit, diviſus eſt, quarum prima eſt quam nos incolimus; altera America; tertia Magellanica: eadem terra Auſtralis & Incognita vocitata; quia præter litora, nihil dum à nobis cognitum eſt. Ex his tribus Inſulis, ſive eas treis continenteis appellare libeat, primo loco eam explicabimus, quam nos incolimus, ut quæ nobis patria eſt: quamque jam dudum cognitam plurima ex parte habemus. Hæc quibus Oceani nominibus cingatur,

ſupra

ſupra memoratum eſt. De cætero & ipſa in treis potiſſimum omni ævo diviſa fuit parteis; quarum nomina, Europa, Aſia & Africa. háncque diviſionem à numero filiorum Noachi habere putatur: Schemo obveniſſe Aſiam; Chamo Africam; Japheto Europam. quanquam primi earum limites, pro imperiorum, quæ exorta ſunt, ratione, vel etiam Geographorum libitu, mutati fuerunt; ita ut nonnulli Chami Japhetíque partes Schemi poſteris acceſſerint. Nec quidem poſteriores mortales, qui circa medium ſæculum fuere, uno eodémque modo eas diviſere. alii quippe duas tantum ejus conſtituerunt partes; ídque bifariam: quidam Aſiam atque Europam; Africam ſub hujus nomine comprehendentes, tanquam partem; ſciſſis utrímque (id crediderunt) Calpe & Abyla montibus, freto divulſam: alii itidem duos à freto Gaditano ad Tanaim amnem; hinc Europam, inde Aſiam; ſub qua Africam etiam intellexerunt. Alii rurſus in IV parteis diſtribuerunt Europam, Aſiam, Ægyptum & Africam. Hinc alii poſtea, qui treis ejus parteis poſuere, Europam, Aſiam & Africam; Aſiæ Ægyptum tribuerunt; quamvis minus commode minúſque rite Nilum terminum inter Aſiam Africámque ſtatuentes; qua ratione

pars altera Ægypti Africæ, altera Asiæ acceſſit. Noviſſimi ſinum Arabicum terminum inter Aſiam & Africam ponentes, Ægyptum Africæ adjecerunt. Atque hæ quidem univerſi orbis variæ partitiones atque limites diſerte apud veteres auctores paſſim exſtant. De termino autem inter Europam Aſiámque obſcurior ac minus certa eſt traditio. nam qui Tanaim flumen ſtatuerunt, fontem ejus per ſummum errorem in Riphæis montibus, haud procul Oceano Sarmatico poſuerunt, quæ Perzora eos perrumpit amnis. alii vero, qui Iſthmum, qui eſt inter Ponticum Caſpiúmque maria pro fine conſtituerunt; his perſuaſum fuit, Caſpium mare eſſe ſinum Oceani Septemtrionalis, ea regione, quæ Obii amuis immenſum eſt oſtium, irrumpentem: nam omne litus, quod eſt ſub Septemtrionibus ab occaſu in ortum verſus ad Obii uſque Oſtium, ad Sarmatiam pertinet: Sarmatia autem pars eſt Europæ. Itáq; verum certúmq; terminum inter Europam Aſiámque uti habeas; ſtatue poſt mare Ægæum, Helleſpontum, Propontidem, Boſphorum, Thracium, Pontum Euxinum, Boſphorum Cimmerium, lacumq; Mæotin, primum Tanais fluenta, donec adverſo amne ad flexum ejus pervenias, apud Tujam oppidum: inde lineam duc ad proximam

ximam Obii fluminis ripam, hinc pone ipsum flumen Obium ad Oceanum usque.

LIBER SECUNDUS.

CAP. I.

Summa Europæ descriptio.

PRIMUM ergo de Europa dicemus, longe terrarum celebratissima, cum ob armorum virtutem, tum propter literarum gloriam, quibus omni ævo reliquis Orbis partibus antestitit. Terminos habet, ab Oriente, qua Asiæ jungitur, quos superiore capite diximus; à meridie, mare Internum, fretum Herculeum, & Atlanticum mare: ab Occidente item mare Atlanticum: ab Septemtrionibus mare Hyperboreum, sive Septemtrionalem. Longitudo ejus summa est inter Hispaniæ promontorium Sacrum, quod vulgo nunc dicitur, *Cabo de Vincente*, ad Obii fluminis ostium, milliarium Germanicorum circiter IↃCCCC: latitudo maxima à Tænaro Peloponnesi

Peloponnesi promontorio ad Scritofinniæ promontorium Rutubas, vulgo nunc *Noortkyn* dictum, mil. I, 1. Divisa olim fuit in varias gentes Regionésque, quarum nomina, etiam nunc clara, sunt ista: Hispania, Gallia, Germania, Vindelicia, Rhætia, Italia, Noricum, Pannonia, Illyricum, Epirus, Græcia, Macedonia, Thracia, Mœsia, Dacia, & Sarmatia. In insulis vero Oceani maximis, Britannia, Hibernia, Thule: maris interni, Baleares duæ, Sicilia, Sardinia, Corsica, Creta, Eubœa, cum aliis minoribus sine numero. Hodie dividitur in complura regna, atque Principatus. Regnorum præcipua sunt, Hispania, Gallia, Anglia, Scotia, Hibernia, Norvegia, Suedia, Dania, Germania, quod nunc Romanum vocatur Imperium; dein Polonia, Bojohœmia, Ungaria, Slavonia, Croatia, Dalmatia, Bosnia Servia, Bulgaria, Tartaria minor, sive Precopensis; item Regnum Neapolitanum, & Sicilia. Archiducatus unus est Austriæ, magniducatus tres, Moscovia, Lituania, & Tuscia. Ducatus & Principatus innumeri. Figuram universæ Europæ Strabo dedit Draconis, cujus caput Hispania, collum Gallia, corpus Germania, alæ dextra lævaque Italia ac Cimbrica peninsula. Nostro ævo quidam fœminæ sedentis

ſpeciem ei tribuerunt, cujus caput Hiſpania, collum extrema Gallia, qua Pyræneis ſubjacet montibus: pectus ipſa Gallia, Brachia Italia ac Britannia, venter Germania, umbilicus Bojohæmia. reliquum corporis ſub veſtibus late circa ſedem diffuſis implent Norvegia, Dania, Suedia, Finnia, Livonia, Lituania, Pruſſia, Polonia, Ungaria, Slavonia, Croatia, Dalmatia, Græcia, Thracia, Servia, Bulgaria, Tranſilvania, Valachia, Moldavia, Tartaria Precopenſis, & Moſcovia. Sed ſumma Europæ in parteis diviſio poſtquam tradita eſt, ſingulas nunc ejus regiones inſpiciamus.

Cap. II.

De Hiſpania.

PRima terrarum eſt Hiſpania; altrix ſemper Martiarum gentium regio; omni materia adfluens, quæcunque aut pretio ambitioſa eſt, aut uſu neceſſaria: viris & equis abundat: metallis, auri, argenti, æris, ferri, plumbi albi nigríque tota ferme ſcatet: frumenti, maxime vero vitium ac oleæ adeo ferax, ut, ſicubi ob penuriam aquarum effœta ac ſui diſſimilis eſt, linum tamen & ſpartum alat. Atque de hac Hiſpaniæ fertilitate, quum omnes fere priſci Geographi

Geographi consentiant, errare mihi videntur, qui Græco vocabulo eam Σπανίαν, ob raritatem incolarum, ac locorum asperitatem sterilitatémque dictam suspicantur, quamquam hac nostra ætate ubertas ejus præ aliis terris prædicari nequeat. Ab Hispano Rege dictam vult Justinus. ego ab urbe Hispali, ceu quondam totius regionis cápite, nuncupatam conjecerim. Græci ab initio vocaverunt Iberiam à flumine ejus celebratissimo Ibero: non ab Iberis Asiæ populis, quos in Hispaniam perveniſſe Varro tradidit. Iisdem Græcis fuit Herperia; quod in Occidentem versus ipsis sita fuerit. Terminos habet ab ortu ac meridie Internum Mare, Fretum Gaditanum, & Oceanum Atlanticum: ab occasu eundem Oceanum: à Septemtrionibus Oceanum Cantabricum, & Pyrenæa juga, quibus à Gallia submovetur. Longitudo ejus summa à sacro promontorio, quod vulgo est *Cabo de S. Vincente*, ad usque Salsulæ fontem, vulgo *Salsas*, in finibus Galliæ ad mare Internum, milliarium Germanicorum est circiter CXC. Latitudo à Celtico promontorio, quod vulgo *Cabo Finis terræ*, ad usq; promontorium Saturni, vulgo nunc *Cabo de Palos*, milliarium CL. Oceani interníque maris

circumfusione pene insula efficitur: Pyrenæis jugis transitum maris arcentibus. Strabo corio bubulo expanso eam adsimilat.

Cap. III.

Divisio Hispaniæ veteris.

DIvisa fuit olim Romanis in tres provincias: Bæticam, Lusitaniam, & Tarraconensem. Bætica clauditur à Septemtrionibus & Occasu flumine Ana; à meridie Oceano & mari Interno, usque ad Murgim opidum, vulgo hodie *Almeria* dictum; ab ortu Tarraconensi jungitur provinciæ: à qua recta linea, ab Murgi ad opidum, quod vulgo dicitur *Ciudad Rael*, & Anam amnem ducta, discernitur. dicta Bætica, à flumine Bæti, mediam secante. Cæteras provincias diviti cultu & quodam fertili ac peculiari nitore præcedit. Partem ejus, quæ Bætim Anámque Amneis inter, Bæturia dicta fuit, Turduli versus Ortum Celtici versus Occasum in Lusitaniam usque protensi tenuere. Hodie universa Bætica continet duo Regna Hispaniæ, Granatam & Andalusiam, partémque Castiliæ Novæ, & Estremaduram, Lusitania terminatur

terminatur à Septemtrione flumine Durio, ab Occasu Oceano, à Meridie Ana fluvio; ab Oriente linea à Civitati Regali ad Samoram opidum, apud Durium flumen ducta, à Tarraconensi provincia separatur. Dictam voluerunt antiqui Lusitaniam à Luso ac Lysa, fabulosis Bacchi comitibus. habet Olyssiponem opidum ad Tagi amnis ostium, quod ab Ulysse conditum esse fabulati sunt. continet hodie totum fere Regnum Portugalliæ, partem Castiliæ Veteris, partémque Novæ. Reliquum vero Hispaniæ occupat Tarraconensis provincia à Tarracone, capite suo, cognominata. In hac populi fuere, quorum nomina olim clara; Celtiberi, dextram Iberi fluvii ripam late accolentes: quorum caput Segobriga, nunc *Segorbe* vulgo dicta: & clara Romanorum eversione Numantia, nunc *Almasan*: regio ipsa Celtiberia. hinc Vascones; qui maxima pars hodie Navarræi Regni, Pirenæis montibus adfixa. Horum caput Pompelon, sive Pompeiopolis, nunc vulgo *Pompelona*. Varduli, hodie *Guipuscoa*: quorum caput Flaviobriga, nunc *Bilbao*. Cantabri, qui nomen Oceano Cantabrico dedere; nunc *Biscaja*: caput Juliobriga, hodie *Val de Viece*. Astures; nunc *Asturias*: quorum caput Asturica, nunc *Astorga*, urbs quon-

dam magnifica. Gallæci, inter Minium & Durium amneis; quorum Brigantia, hodie *Breganca*; pars nunc Portugalliæ. Vacciæ, quorum Pallantia, vulgo nunc *Palencia*. Carpetani, quorum Toletum, nunc *Toledo*; & Complutum, nunc *Alcala de Henares*. Sub his versus meridiem fuere Oretani. Complectitur tota Tarraconensis provincia regiones hodie istas; Murciam, Valentiam, Cataloniam, Arragoniam, Navarram, Biscajam, Asturiam, Gallæciam, Legionem, Castilias Veterem ac Novam fere totas. At eadem Hispania distincta etiam fuit Romanis duabus tantum provinciis, Citeriore, & Ulteriore; unde sæpissime Hispaniæ plurali numero dicuntur hæ terræ. Citerior Hispania est eadem quæ Tarraconensis provincia: Ulterior Bæticam ac Lusitaniam complectitur. Dictæ sunt Citerior atque ulterior, respectu Urbis Romæ; sicuti & Galliæ duæ.

CAP.

CAP. IV.

De Nobilioribus Hiſpaniæ fluviis, & urbibus olim claris.

FLuvii majori fama celebrati ſunt; in Tarraconenſi Iberus, vulgo nunc *Ebro* dictus, navigabili commercio dives: in Bætica Bætis, vulgo nunc *Guadalquivir*: inter Bæticam ac Luſitaniam Anas, nunc *Guadiana*: totus ad Medelinam, opidum cuniculo ſe condens, poſt octavum circiter milliare Germ. renaſcitur. Tagus, vulgo accolis *Tajo*, in Tarraconenſi provincia ortus, Oceanum intrat; mediam Luſitaniam ſecans; auriferis quondam arenis celebratus. Inter Luſitaniam & Tarraconenſem provinciam Durius, vulgo *Duero*, ſupra Numantiam in Celtiberis ortus, in eundem effunditur Oceanum. Ultra eſt in Gallæcia Minius, vulgo nunc *Minio* dictus. ſub Pyrenæo autem Sicoris, vulgo *Segre*, Ilerdam opidum præterlapſus, in Iberum defluit.

Urbium tota Hiſpania clariſſimæ fuere olim; in Bætica Aſtigi, nunc vulgo *Ecya*; Hiſpalis, nunc *Sivilia*; & Corduba, nunc *Cordova*. In Luſitania Auguſta Emerita, nunc *Merida*, in Tarraconenſi, Pallantia

& Numantia, ante memoratæ; item Tarraco, vulgo *Tarragona*, Scipionum opus, maritimarum in his locis olim opulentissima; Cæsarauguſta, ſive Cæſarea Auguſta, vulgo *Caragoca*; hodie etiam omnium Hiſpaniarum ſplendidiſſima; Aſturica ante dicta. Sed & Carthago Nova, vulgo *Carthagena*, clara fuit à conditoribus Pœnis; & Saguntus, nunc *Morviedro*, fide atque ærumnis inclytum nomen reliquit.

Cap. V.

De incolis Hiſpaniæ, ac recentiorè ejus diviſione.

TUbalem, Noachi nepotem, in Hiſpaniam primum perveniſſe, poſt aquarum inundationem, in diſperſione gentium, adfirmant noſtri ſeculi ſcriptores ex Joſepho; qui tamen Tubalem in Aſiæ Iberia inter Ponticum Caſpiumq; maria ſtatuit. Haud minore errore, in univerſam Hiſpaniam perveniſſe Iberos ex Aſia & Perſia, tradidit M. Terentius Varro. Celtarum gentem, ab Aſchenaze propagatam, omnem poſt terrarum inundationem obſediſſe Hiſpaniam, Galliámque, Britannicas inſulas, Germaniam atque Illyricum, tam

ex

ex ſacris quam gentilibus diſpicio auctoribus; unde etiam nomen eorum multis Hiſpaniæ locis adfixum retulerunt Græci Romaníque ſcriptores: ut Celticorum, qui partem Bæticæ ac Luſitaniæ, partémque Tarraconenſis provinciæ ad uſque promontorium Celticum, quod vulgo nunc eſt *Cabo finis terræ*, tenuere: item Celtiberorum, ad Iberum flumen incolentium. Germanos cognominat, neſcio unde, Plinius Oretanos, Tarraconenſis provinciæ populos. Primi exterorum poſt hominum memoriam ad Celtos in Hiſpaniam venere Phœnices, à Tyro, mare internum huc uſque & ad Gadeis navigantes; partémque Bæticæ, quæ poſtea Turditania dicta fuit, occupantes; ut ex Diodoro atque Strabone dicimus. Græci poſtmodum à Maſſilia colonias deduxerunt inter Pirenæum & Iberum, Rhodam & Emporias: quæ opida etiam nunc vocantur vulgo *Roſas & Empullias*. Interiora etiam Græcos quoſdam incoluiſſe indicat corruptum (ut vult Silius Poëta) nomen Graviorum, quaſi Grajorum; Græcorúmque caſtellum Tyde, vulgo nunc *Tuy*, in ea parte Tarraconenſis, quæ hodie eſt Gallæcia. Poſtea Carthaginienſes majorem ejus partem tenuere ad Internum mare, Amilcare eam occupante. Secundo bello Punico ſupera-

tis atque expulsis Pœnis tota Romanorum facta est. Sub quorum Imperio, tribus provinciis distincta mansit, usque ad Honorii Imperatoris tempestatem; quum Gothi ac Vandali, Germanica utráque gens, circa annum Christi CCCC, eam invadentes, dictas provincias in tria Regna distribuernnt. Deinde vero Saraceni cum Mauris, circa annum ICCCXX invecti, tota Hispania direpta, complura in ea Regna instituerunt: Christianis, id est, Gothorum reliquiis, in Asturiam ac Legionem, regiones natura locorum munitas, compulsis. Regnorum numerus tandem crevit ad XIV; quorum nomina hæc recensentur; Legio, Gallæcia, Portugallia, Algarbia, Andalusia, Granata, Murcia, Valentia, Arragonia, Catalonia, Navarra, Castilia Vetus, Castilia Nova, quod Toletanum Regnum; & Baleares insulæ, vulgo *Majorca* & *Minorca* dictæ; quæ una cum Ebuso Insula, vulgo nunc *Yvica*, unum Regnum conficiunt. Ex his postea durabili titulo, ad hoc nostrum sæculum, clara fuere tria; Castilia, Arragonia & Portugallia.

Regnum Castiliarum.

Legionis Regnum, vulgo *Leon*, constituere reliquiæ Gothorum, à Mauris ut dictum,

ctum, in ea loca compulsæ. At Ferdinandus primus Legioni per matrimonium, juncta Castilia, uno nomine Castiliam adpellavit Regnum suum. Huic postea, devictis ac pulsis Mauris, accesserunt Gallæcia, Andalusia, Granata, Murcia, ac Navarra; Navarræ autem Regnum initium cepit circa annum IↃCCCCLX. quum Enecus, Bigorriæ (pars est Galliæ Aquitanicæ) Comes, transgresso Pyrenæo, Mauris ejectis, Regem se constitueret. post hunc Henricus IV, Castiliæ Rex, armis occupatum Navarræ Regnum, suo Imperio adjecit.

Regnum Arragoniæ.

Arragoniæ Rex primus factus est Ramirus, Sancti Magni, Navarræ Regis, filius spurius, anno CIↃXVI. Huic deinde titulo annexæ sunt Catalonia & Valentia. Jacobus autem Rex anno CIↃCCLII Insulas Baleares suis armis occupatas, Arragoniæ Regno fideique Christianæ adjecit. Tandem Ferdinandus VI, Caroli *V.* avus maternus, Castellæ & Navarræ Rex, per matrimonium Castellæ junxit Regnum Arragoniæ. Hic tandem Mauros, quos Ferdinandus III in Granatense Regnum compluerat, omnémque una Judæorum gentem tota Hispania anno CIↃCCCCXCII.

Regnum Portugallia.

Portugalliæ. Regnum cepit initium ad hunc modum: Quum Henricus Lotharingiæ Comes res ingentes contra Mauros in Hiſpania geſſiſſet, præmium virtutis ac laborum Alfonſus VI Caſtellæ Rex, Tireſiam filiam notham ei dedit in matrimonium; dotémque appoſuit eam Hiſpaniæ partem, quæ nunc Portugallia dicitur. Hujus filius cum quinque Reges Maurorum uno prælio fudiſſet, Rex primus Portugalliæ appellatus eſt circa annum CIↃ CX; habuítque ſucceſſores continua ſerie, donec ultimo Rege Sebaſtiano in Africa cæſo, Regnum ad Regem Caſtellæ recidit.

Hac igitur ratione cuncta Hiſpaniæ Regna ad unum corpus rediere; capútque unum tota Hiſpania agnoſcit: qui nunc eſt Philippus III, Hiſpaniarum potius, quam Caſtellæ titulo gaudens. At operæ prætium eſt, tanquam in tabula cognoſcere, quo titulo Rex Hiſpaniarum, quámque terrarum ſuarum poſſideat. Triplici igitur titulo tenet quicquid tenet; Caſtellæ, Arragoniæ, & Portugalliæ. Sub Caſtellæ regno ſunt: Duæ Caſtellæ, Legio, Aſturia, Galæcia, Extremadura, Andaluſia, Granata, Murcia, Biſcaia, Navarra, Mediolanum,

ſanum, Belgica, Burgundiæ Comitatus, Inſulæ Canariæ, America, Inſulæ Philippinæ. Sub regno Arragoniæ; ipſa Arragonia, Catalonia, Valentia, Inſulæ Baleares, quæ Majorca & Minorca: Regnum Neapolitanum, Sicilia, Sardinia. Sub regno Portugalliæ; ipſa Portugallia, Algarbia, Guinea, Æthiopia, India Orientalis, Braſilia, Inſulæ Molluccæ. De cætero, in iplis Hiſpaniis Duces numerantur XXIV. At id maxime mireris, reperiri heic quod haud facile alias toto orbe terrarum: ſcilicet ducem in Portugallia, nomine Brigantinum, cui tertia pars Regni pareat. Porro Archiepiſcopatus in univerſa Hiſpania ſunt XII. Epiſcopatus LV.

CAP. VI.

De Vrbibus, Portubus, & Academiis hodie claris.

URbes in Hiſpania nunc celebres ſunt Barcino, vulgo *Barcelonia*, Cataloniæ caput; parvum quondam opidum, nunc celebre Emporiũ; licet portus commoditate deſtituatur; eoque naves ſæpe in ſtatione tempeſtatibus pereant. Cæſarauguſta vulgo *Caragoca*, Arragoniæ caput, magnificentiſſima totius Hiſpaniæ urbs Pompe-

lon,

lon, ſive Pompeiopolis, vulgo *Pompelona*, caput regni Navarræi. Valentia, caput Regni, nunc fructuum varietate Hiſpanicarum amœniſſima. Murcia, caput Regni. Hortus totius Hiſpaniæ vocatur. Carthago Nova, vulgo *Caribagena*, optimus Hiſpaniæ, ad mare Internum, portus. Granata, caput regni, ſplendida atq; ampla urbs. Hiſpalis, vulgo *Sevilia*, Andaluſiæ caput, urbs magnificentiſſima, opulentiſſimum totius Europæ Emporium, *S. Lucas*, navium ſtatio Hiſpalenſiũ. Corduba, urbs admodum ampla, at minus populoſa. Marcenæ opidi ager lectiſſimos totius Hiſpaniæ fert Aſtureones: Toletum, centrum fere Hiſpaniæ obtinet. omnium maxima ac munitiſſima Madritium; vulgo *Madrid*, & *Madril*, Regia ſede nobile opidum. Quinto ab hinc milliario viſitur in Eſcuriali ſuperbum illud D. Laurentii Monaſterium, Phillippi II opus, in memoriam victoriæ adverſos Gallos, ad S. Quintinum in Picardia, anno cIↃ IↃ LVII obtenta exſtructum. Burgi, vulgo *Burgos*, Caſtellæ veteris caput, opidum antiquitate & magnitudine celebre. *Valiadolid*, inter nitidiſſimas Europæ urbeis cenſetur. Compoſtellam, Gallæciæ caput, alias vulgo S. *Jago*, D. Jacobi Apoſtoli oſſa, ut creditur, ibi ſita, claram effecerunt. vulgo Olyſſipo Hiſpanis *Lisbona*, incc-

lis Portugalis *Lisboa*, Portugalici regni caput, urbs magna, populosa, negotiationibus celebertima. *Setubal*, *cuidad de Puerto*, *Corunia*, *Ribadeo*, *Vierus Bilbao*, portus ad Oceanum celebres.

Academiæ illustriores sunt, Salmantica & Complutum in Regno Castellæ, Conimbrica in Portugalliæ Regno.

CAP. *VII.* *De Insulis ad Hispaniam.*

INsularũ Hispaniis adjacentiũ celebriores sunt, Baleares duæ item Ebusus & Gades. Baleares contra Tarraconensia littora sitæ, haud longe inter se distant, & à spatio suo cognõinibus acceptis, Majores, Minores q; plurali numero, vel etiam singulari Major, Minórq; appellantur: funda olim bellicosa, unde & nomen traxisse putantur, quasi ἀπὸ τῆ βάλλειν, i. e. à jaculando: Græcis Gymnesiæ dictæ, ἀπὸ τῆ γυμνότητ⊙, i.e. à nuditate, quod incolæ aliquandiu nudi viũ egisse dicantur: nunc vulgo *Majorca*, & *Minorca*. Pyratica olim incolæ maxime vivebãt: Carthaginiensibus iidẽ contra Romanos stipendiarii, donec Hispaniis debellatis à Romanis subigerentur. Mauri postea ex Africa occuparunt, cũ Hispanias diriperẽt, regnũq; idjecta Ebuso Insula in iis cõdiderũt: quos tandẽ Jacobus Arragoniæ Rex ejecit; ut supra cõmemoramus. Ebusus inter Majoricã & Hispaniam sita est; frumẽtis tantũ nõ fœcunda; ad alia largiẽ; & omniũ

animalium, quæ nocent, adeo expers, ut nec ea quidem, quæ de agreſtibus mitia fiunt, aut generet, aut ſi invecta ſint, ſuſtineat. hodie vulgo *Yvica* dicitur, ſalis copia maxime celebris. In capite Bæticæ, ubi extremus antiquis mortalibus noti Orbis erat terminus, Inſula Gades fretum contingit, quod inde Gaditanum perhibetur, à continenti anguſto ſpatio, ac veluti flumine abſciſſa: quam Tyrii à Rubro mari profecti, Erythræam; Pœni, lingua ſua, Gadir, id eſt, ſeptem nominarunt. In hac Geryonem, cujus boves Hercules abduxit, habitaſſe fabulati ſunt. Tyrii condidere in ea ejuſdem nominis urbem, quæ poſtmodum evaſit opulentiſſima: nunc etiam Emporium haud ignobile, vulgari vocabulo *Caditz*, & corrupte *Calis*, dictum.

CAP. VIII.

De Gallia.

HIſpaniæ proxima eſt Gallia. Hæc ab initio incluſa fuit ab Oriente Rheno amne, Alpium parte & Varo flumine; à meridie Mari interno Pyrenæiſque jugis; ab Occidente Oceano Gallico; à Septemtrionibus Oceano Britannico. At poſtquam Gallorum nonnulli Alpes tranſgreſſi Italiæ fere dimidium occuparunt, Galliæ nomen huc uſque extenſum fuit. Omne

ne autem hoc terrarum ſpatium bifariam fuit diviſum: Primo in Galliam Ciſalpinam, quæ & Italia, eadémque Citerior; & Tranſalpinam, quæ Ulterior, Gallia hodie proprie dicta. Rurſus hoc idem terrarum in tria populorum genera, ab habitu corporis cognominata, diſtributum fuit; in Togatam, quæ Ciſalpina; in Braccatam, quæ & Narbonenſis, Romanorum provincia; & Comatam, quæ reliqua eſt Galliarum pars. Sed de Ciſalpina poſt agemus, quum de Italia erit ſermo: nunc de Tranſalpina, illius matrice, primum dicendum.

Pyrenæis igitur jugis ſuperatis, proxima aperitur terra Gallia, felix præpinguibus glebis, & commoda proventibus fructuariis; conſita vitibus & oleis quibuſdam in locis; omni ad animantium uſum fœtu beatiſſima; rigua & fluminum & fontium aquis, & noxio genere animalium minime frequens, frumento adeo fertilis, ut melioribus Europæ terris conferri poſſit. Nomen ab initio proprium & peculiare, quod habuerit, haud facile diſpectu eſt. Tarquinio priſco Romæ regnante vocabulum tandem Galliæ nacta eſt, ab incolis Gallis, ut poſtea oſtendetur. Longitudo ejus olim à Pyrenæi montis in Oceanum excurſu ad Rheni Vahaliſq; divergia, apud Munimentum

nimentum Schenkii, vulgo *Schencken-schans*, porrigebatur. Latitudo à Gobæo promõtorio, vulgo nunc *le Four*, in Britãniæ extremo ad Varum usq; flumen. In hoc terrarũ spatio Gallia sita erat, duobus ut dictũ est, distincta nominibus. Braccata interno imminet mari; Comata ad Oceanum ac Germanos.

CAP. IX.

De Gallia Braccata, quæ & Narbonensis Provincia.

NArbonensis Provincia, sive Gallia Narbonensis, appellatur pars Galliarum, quæ Interno mari alluitur; Braccata ante dicta; amne Varo Alpiúmq; jugis ab Italia discreta, ab Hispania Pyrenæo monte; à reliqua vero Gallia flumine Garumna, Gebenna Monte, ac Rhodano amne. Agrorũ quondam cultu virorũ morúmq; dignatione, amplitudine cpum nulli Provinciarũ Romani Imperii postferenda; sed Italia verius quàm provincia. Quin nunc etiam agrorum proventu, civitatum opulentia, ædificiorũ nitore, reliqua Gallia lætior est. Continet hodie linguadocũ, Sabaudium, Delfinatum, ac Provinciam; quæ veteris appellationis memoriam servat. Populi in ea quondã clariin Subaudia, Allobroges, quorũ Geneva & Vienna; Centrones, quorum axima, nunc *Centron*, & Tarantasia, nunc *Monstier & Tarantaise*. In Delfinatu; Segalauni quorũ Valentia; Vocontii, quorum Dea, nunc *Die*; Caturgies quorũ Ca-

turigomagus, vulgo *Chorges*. In Provincia, Gavates, quorũ Avenio, nunc *Avignon*; Salyes, quorum Aquæ Sextiæ, nunc *Aix*. In Linguadoco Gabali, nunc *Vellay*; Ruteni, nunc *Rodes*; Helvii nunc *Albigeois*; Volcæ Tectosages, circa Tolosã; Volcæ Arecomici quorum Nemausus, nunc *Nismes*. Horum populorum clarissimi Allobroges. Urbium opulentissimæ olim Vasio, nunc *Vaison*; Viẽna, Avenio, Nemausus, Tolosa, Arausio, nunc *Orange*; Arelate, nunc *Arles*; Blitteræ, nunc *Beziers*: sed omnes præcedebat, unde nomen ac decus Provinciæ, Martius Narbo, vulgo nunc *Narbonne*. In litore autẽ portu clara Massilia, vulgo *Marseille*, urbs antiquissima, à Græcis condita. Eædem etiam nunc totius provinciæ clarissimæ sunt.

CAP. X. *De Gallia Comata; ac prima ejus parte Aquitania.*

GAllia Comata in tres partes divisa fuit: Aquitaniã, Celtica ac Belgicã; sed his alios alii posuerunt terminos. Cæsar Belgicã fecit inter Rhenum, Oceanum & Sequanum, Matronãq; amnes, Celticã, quam eundẽ proprie Galliã & incolas ejus Gallos adpellat ubiq; Belli Gallici Comentar. primo, inter Matronã Sequanámq; Oceanum & Garumnam flumẽ, Gebennã montẽ, Rhodanũ ac Rhenũ flumina: Aquitaniã inter Garumnã, Oceanũ & Pyrenæos montes. Postea vero Augustus aliter distinxit; Belgicã statues inter

Rhenum, Rhodanum, Ararem, Matronam Sequanámque amneis & Oceanum; Celticam, quam & Lugdunensem appellavit à capite Lugduno, inter Matronam, Sequanam & Ligerim amneis, & Oceanum; Aquitaniam inter Ligerim, Gebennam & Pyrenæos Montes, & Oceanum. Aquitania vetus sive Cæsariana, Aremorica ante dicta, Nunc Vasconia, vulgo *Guascogne*, vocatur. Vascones quondam ex Hispania ab altero Pyrenæi latere transgressos, haud dubium est. Populi heic olim clari; Ausci, nunc regio *Armignac*; Vasates, nunc regio *Albret*, opidum *Bazas*; Begerri, sive Brigerriones; nunc *Bigorre*: Tarbelli, quorum opidum Aquæ Tarbellæ nunc *Acqs*. Horum clarissimi fuere Ausci, & caput eorum Elusaberris, nunc *Aux*, totius veteris Aquitaniæ opulentissima.

In reliqua Aquitania augusti populi quondam, qui hodiernis provinciarum nominibus originem dedere, Cadurci: *Quercy*; quorum opidum Devena, nunc *Cahors*: Petricorii, nunc *Perigort* quorum Vesonna, nunc *Perigueux*: Arveni, sive Alverni, nunc *Auvergne*; quorum Augusta Nemetum nunc *S. Flour*: Limovices, nunc *Limosin*; quorum Augustoritum, nunc *Limoges*: Bituriges, nunc *Berrii*; quorum Avaricum, nunc *Bourges*: Pictones, nunc

poictou;

Poictou; quorum Limonum, nunc *Poictiers*: Santones, nunc *Saintonge*, quorum Mediolanum, nunc *Saintes*.

Cap. XI.

De Gallia Celtica seu Lugdunensi.

IN Celtica quondam populi, quorum hodiéque ex parte nomina exstant, clari fuere: Osismii, nunc ultimus Britanniæ in mare excursus; quorum opidum Vorganium, vulgo nunc *Guinguand*: Veneti, quorũ Vindanna, nunc *Vannes*, Nannetes quorum Condivincum, nunc *Nantes*: Curiosolires, Britannia inferior: Redones, Britannia superior, quorum opidum Condate, nunc *Redon*: Audegavi, qui & Andecavi, & Andes, nunc *Anjou*, quorum opidum Juliomagus, nunc *Angiers*: Turones, nunc *Tourraine*, quorum Cæsarodunum, nunc *Tours*: Aulerci Diablintæ, quorum opidum Noviodunum, nunc *Maine*: Aulerci Cenomani quorum opidum Vidunum, nunc *Mans*: Unelli, quorum Crociatonnũ, nunc *Quarentain*: Carnutes, quorum Autricum, nunc *Chartres*; & Gennabum, nunc *Orleans*; ipsa regio *la Beausse*: Lexobii, quorum Noviomagus, nunc *Lisieux*, in Normandia: Aulerci Eburovices, quorum Mediolanum, nunc *Evereux*, in Normandia: Parisii, quorum Lutetia

tetia, nunc *Paris*: Senones, quorum Agendicum, nunc *Sens*, in Campania: Tricassii, quorum Augustobona, nunc *Troyes*, in Campania: Ædui, sive Hedui, quorum Augustodunum, nunc *Autum*, in Burgundiæ Ducatu: Vadicasses, quorum Noviomagus, nunc *Nuys* in dicto Ducatu: Segusiani, nunc *Foreſt*, quorum opidum Forum Segusianorum nunc *Fours*, & item in ipsorum agro Lugdunum, nunc *Lyon*. At horum omnium clarissimi Hedui, urbs eorum totius Celticæ opulentissima, Augustodunum, Lugdunum nomen Provinciæ dedit.

Cap. XII.

De Gallia Belgica; Item Fluminibus universæ Galliæ Transalpinæ.

Belgica illa Vetus, quæ tertia pars Galliæ Comatæ, vetustissimis scriptoribus, clauditur Rheno Rhodanóque amnibus, lacu Lemano, Matrona ac Sequana fluminibus, Oceanóque Britannico. At Plinius atque Tacitus ab Helvetiis ad Oceanum, omnem interiorem ripam Rheni à Germaniæ populis incoli tradunt. Hodie sane idem fit: at aliquanto latius quam olim. Itáque Plinius initium Belgicæ, à Scaldi flumine

flumine facit. Inter Moſam & Flandriam ad Oceanum fuere Taxandri; nunc eſt Zelandia ac Brabantiæ inferior pars. Inde Menapii reliqua Brabantiæ pars, & item Geldriæ ad Rhenum uſque: quorum opidum Caſtellum Menapiorum, in Moſæ ripa, nunc *Keſſel*. Morini, pars Flandriæ inter Oceanum & Legiam amnem; opidum Teruanna nunc *Teavvane*; & portus Geſſoriacus, qui antea Itius, & poſtmodum Bononia, nunc *Boulogne*: Ambiani, quorum opidum Somanobriga, nunc *Amiens* Bellovaci, quorum regio Belgium, nunc *Beauvoiſin*; & opidum Cæſaromagus, nunc *Beauvais*: Caletes, *Pais de Caulx*; opidum Juliobona, nunc *Diepe*: Vellocaſſii, quorum Rotomagus, nunc *Roüan*; Atrebates; opidum Nemetacum, nunc *Arras*: Nervii, opidum Bagacum, nunc *Bavay*: & item Cameracum, nunc *Cambray*. Eburones, Condruſi, Segni, Cæræſii, Pœmani; quæ primo uno nomine adpellati fuere à Gallis Germani, poſtea vero à ſe ipſis Tungri; quorum opidum Atuatuca, nunc *Tongeren*: Veromanduj; quorum Anguſta Veromanduorum, nunc *Vermandois*, vicus in extima Picardia. Sueſſiones, quorum Auguſta Sueſſionum, nunc *Soiſſons*: Silvanectæ; quorum Auguſtomagus, nunc *Seulis*: Remi; quorum Duro-

cortorum

cortorum, nunc *Reims*, in Campania. Treviri quorum Augusta Triviorum, nunc *Trier* Germanis, *Treves* Gallis. Mediomatrices; quorum Divodurum, nunc *Metz*. Leuci; quorum opida Tullium & Nasium, nunc *Toul* & *Nansy*, in Lotharingia. Lingones; quorum Andomatunum, nunc *Langes*. Sequani; quorum Vesontio, nunc *Besancon*, in Burgundiæ Comitatu. Rauraci, nunc ager Basileensis; eorum opidum Augusta Rauracorum, nunc vicus *Augst*. Hinc Helvetii, in quatuor Pagos distincti. Pagorum nomina, Tigurinus, Tugenus, Ambronicus & Urbigenus. Tigurinus nomen habuit ab opido antiquissimo Tiguro, sive, quod rectius scribitur, Turigo, nunc *Zurich*: Tugenus, ab opido Tugio, nunc *Zug*: Ambrones nomen habuere à flumine, quod accoluere, Amma, nunc *Emme*: Urbigeni dicti sunt ab opido Urba, nunc *Orbe*.

Caput Helvetiorum fuit Aventicum, nunc *Avances* Gallis, Germanis *Wiflisburg*. Rhenum autem accolentes Germaniæ nationum in eadem provincia; Trebocci in Elsatia; quorum Argentoratum, nunc *Strasbourg* Nemetes, quorum Noviomagus, nunc *Speir*: Vangiones; quorum Moguntiacum, nunc *Mentz*: Ubii, quorum Colonia Agrippinensis, nunc *Collen*:

len: Iugerni in partibus Gelriæ & Cliviæ; ubi opida *Goch* & *Gelre*: quondam, quum trans Rhenum incolerent, Sicambri dicti. Hinc Batavi, Rheni Insulam incolentes. Occupat hæc partem Gelriæ, partem Trajectensis Provinciæ, partémque Hollandiæ. Incipit haud procul Clivis opido, & munimentum Schenkii, vulgo *Schencken schans*: ubi Rhenus in duo veluti cornua scinditur. Siniſtrũ, Vahalis flumen adpellatur: Mosæ amni apud Vocormum opidum confusum, uno ejus alveo ad Oceanũ defertur, ubi Mosæ ostium dicitur. Dextrum cornu primo latum ad usq; Batavodurum, quod vulgo est *Wijck te Duerstede*, inde modicũ nomini sui custodiens alveum, Trajectúmque & Lugdunum transiens opida, propter vicum *Cat-wijck* in Oceanum olim effundebatur, nunc Ostium hoc arenis obstructum est. Quicquid igitur duobus hisce alveis Oceanóque includitur, Insula Batavorum fuit: cujus nomen hodiéque in superiore ejus parte servatur, vulgo *de Betauw* dictum. Præterea extra Insulam teuere Batavi, quicquid Vahali ac Mosæ includitur. Partem insulæ circa Trajectum & Wordam incoluere Caninefates. De cætero Gallorum omnium fortissimi erant Belgæ: horum bellicosissimi Helvetii; clarissimi Treviri.

urbium

urbium Belgicarum opulentissima Augusta Trevirorum.

Fluvii Galliæ.

Nobiliores Galliæ fluvii sunt; Oceanum petentes, Mosa, vulgo *die Mase* Germanis, Gallis *la Meuse*; Scaldis *l' Escaut* Gallis, Germanis *die Schelde*; Sequana, *la Seine*, Matronam devehens, vulgo *le Marne*, & Ligeris, *la Loire*; Garumna, *la Garonne*. Rhodanus, *der* Roden Germanis, Gallis *le Rosne*, velocissimus amnis, inter tres maximos Europæ fluvios computatus, tardissimum Ararem, vulgo *le Saone*, in Mare internum secum trahit.

Cap. XIII.

De Incolis Galliæ, ac posteriori ejus divisione.

UNam gentem, Celtarum nomine, omnem quondam incolluisse Hispaniam, ac Galliam Germaniámque, Illyricum, & Britannicas Insulas, supra ad Hispaniam dictum est; latiúsque infra in Germaniæ descriptione dicetur. Ceterum Gallorum natio adeo populosa fuit, uti, quum domi haud sterile solum tenerent, ob

ob multitudinem tamen hominum, neceſſum habuerint, in diverſas ac longinquas mundi regiones colonias deducere. Nonnulli eorum Italiæ dimidiam fere partem occuparunt. ex his quidam ultra profecti, in Aſiam uſque pervenerunt; noménque ibi Galatiæ, ſive Gallograciæ, ſeu Græcogalliæ fecerunt. Alii in Britanniam Inſulam perveniſſe putantur. In Germaniam autem alii invecti, ingentem tractum à Rheno ad Veſtulæ uſque fonteis obſederunt. In ipſa Gallia vixit univerſa gens, quot nominibus, tot civitatibus, imperiis ac magiſtratibus diſcreta. Primi Romanorum arma ſenſere Salyes; cum de incurſionibus eorum Maſſilia, ſocia Romanorum civitas, quereretur. Deinde Allobroges & Arverni; quum adverſus eos ſimiles Heduorum querelæ opem & auxilium flagitarent. Prima igitur Narbonenſis Gallia ſubjugata, in provinciæ formam redacta eſt; Domitio Ænobarbo & Fabio Max. trophæa in ea ſtatuentibus. Reliquæ Galliæ per x annos domitæ laus ad Julium Cæſarem defertur. Paruit hinc tota ſub præfectis Romano imperio ad Honorii Imperatoris uſque tempeſtatem; quum circa annum Chriſti CCCC, Gothorum, Hiſpaniam atque Italiam vaſtantium, pars Narbonen-

ſem Provinciam invaſit, nomenque Regioni de ſuo impoſuit, quod poſtmodo corrupte Languedoc, quaſi *langue de Goth*, dictum eſt. Prolatis deinde ad Ligerim uſque amnem Imperii finibus regnum conſtituerunt, cujus caput ac regia Toloſa fuit. Eadem tempeſtate Burgundiones; ab ultima Germania (pars Caſſubiorum, párſque Brandeburgenſium nunc ea loca tenent) cum Vandalis Sueviſque profecti, alias Galliæ partes occuparunt, regnóque conſtituto. Burgundiæ nomen de ſuo impoſuerunt, cujus caput regiáque ſedes Arelate. Complectebatur utrámque Burgundiam, Lugdunenſem agrum, Delfinatum, Sabaudiam, & Provinciam. Sub idem ferme tempus, Franci Germanica gens, Rheno trajecto, proximam Galliæ partem, Tungriam) nunc eſt Brabantia, ac Leodienſis Epiſcopatus) obſederunt. at pulſi mox à Gothis, paulo poſt redierunt, ultraque in Pariſios uſque progreſſi, regione ac regno inibi condito Franciæ vocabulum de ſuo impoſuerunt, cujus caput ac regia Lutetia. Circa eadem tempora Britanni ex Britannia Inſula, ab Anglis & Saxonibus, quos in opem & auxilium adverſus Scotos Pictóſque ex Germania vocaverant, pulſi, extrema Galliæ Celicæ obſederunt, & de ſuo nomine

mine Britanniam minorem appellarunt. At Clodovæus, V Franciæ Rex, Burgundiæ Rege Gundebaldo armis devicto, Gothisque ex Gallis ejectis, utrúmque regnum suo imperio adjecit. Hic vita excedens, regnum Franciæ IV filiis in quatuor parteis seu regna distributum reliquit. Primus erat Parisiorum rex: cui parebant Parisii, nunc vulgo *Isle de France*, id est, insula Franciæ, Campania Cenomani, Turones, Andegavi, Aquitani, Averni. Secundus Suessionum Rex; cujus regno submissi Veromandui, Neustrii, nunc Normanni; Picardi, Flandri. Tertius Burgundiæ, sive Aureliani Rex; cui cessit totum Burgundiæ regnum, ante dictum, cum Aurelianensi Ducatu. Quartus Rex Metensis, seu Austrasiæ; quæ complectebatur quicquid inter Mosam ac Rhenum. Mortuis autem fratribus, Clotarius solus rerum potitus est. Hujus itidem quatuor filiis regnum iterum in quatuor dictas parteis divisum est. At defunctis, ut ante, fratribus, Clotarius II totum regnum Franciæ solus obtinuit. Id integrum intactúmq; successoribus ejus manit, ad Caroli Magni usque tempestatem, quum Austrasia divellereretur, mox Flandria etiam sui juris facta est. Imperator dein Henricus III. Burgundiæ regnum

Germanorum imperio adjunxit. Sed id postea in quatuor parteis direptum est. Beroaldus Saxoniæ Dux, Sabaudiam invasit. Otho, Flandriæ Comes, partem occupavit, quam *Francheconté*, id est, liberum Comitatum Burgundiæ nuncupavit, Guigius Comes eam, quam à filii soceri nomine Delfinatum appellavit. Boso postremus in Provincia regnum tenuit, quod Arelatense dictum fuit. Posteriores Franciæ Reges Provinciam ac Burgundiæ Ducatum recuperarunt. Delfinatum Hubertus ultimus ejus Princeps Regi Galliarum vendidit, ea lege pacta, uti in posterum primogenitus cujusque Regis filius nomen Delphini inde gestaret. Sabaudia successoribus Beroaldi etiam nunc manet. Burgundiæ Comitatus eodem titulo ac jure ad Hispaniam Regem pervenit, quo ipsa Flandria. Avenionensem Comitatum Joanna Provinciæ Comes Papæ Clementi VI concessit, manétque etiam nunc sub Romanæ Ecclesiæ ditione.

CAP. XIV.

De recentiori Gallia, ejúsque in varias Provincias divisione.

HAc igitur ratione Gallia arctior, quàm olim fuit, facta est; toto propemodum Belgica avulsa. Iráque à Meridie, Occasu ac Septemtrione, servatis antiquis terminis,

nis, ab Ortu clauditur Sabaudia, Burgundiæ Comitatu Lotharingia, ac Inferiore Germania, quam vulgo nunc Belgicam & Belgium vocant. Longitudo ejus ab extima Britannia, ad usque Varum flumen, Italiæ terminum, porrigitur milliarium Germanicorum CLXXX. Latitudo à Pyrenæis jugis in Bearnia ad extremam usque Picardiam milliarium CXL. Francia autem dicitur vulgo à Francis, Germanica gente, in eam transgressis. Tota paret uni Regi, in parteis varie divisa. Præcipuæ tamen regiones sunt, quarum vulgaria vocabula ista sunt: *Bretaigne, Normandie Picardie, Champagne, la France, Beausse, Berry, Blaisois, le Maine, Tourraine, Anjou, Poictou, Saintonge, Perigort, Limosin, Burbonnois, Bourgogne, Duché, Quercy, Guascogne, Languedoc, Province, Dauphiné.* Accessit haud ita pridem *la Bresse*, pars Sabaudiæ. *Mets* etiam atq; *Toul* Lotharingiæ opida Regis Francorum nuper facta sunt. Ceterum Ducatus in Gallia sunt XIX: *Orleans, Bourgogne, Narbonne, Bretagne, Anjou, Berry, Normandie, Auvergne, Gujenne, Tours, Barleluc, Valois, Nemours, Alencon, Reims, Laon, Langres, Bourbon, le Maine.* Pares Franciæ quondam Carolus Magnus, XII instituit: quorum sex Ecclesiastici, sex seculares. Ecclesiasticorum III sunt

Duces; Archiepiſcopus Remenſis, vulgo *Reims*, Epiſcopus Laudunenſis, vulgo *Laon*; Epiſcopus Lingonenſis, vulgo *Langres*. Tres Comites, iidémque Epiſcopi; Catalaunenſis, vulgo *Chalons*; Noviodunenſis, vulgo *Noyon*; Bellovacenſis, vulgo *Beauvais*. Secularium itidem tres Duces; Burgundicus, Normannicus, Aquitannicus, *Guienne* vulgo. Tres Comites; Flander, Toloſanus, Campanus. At hodie duo ex his XII aboliti ſunt, Burgundicus ac Flander. Conventus Juridici (Parlamenta Franci vocant) ſunt octo; Pariſienſis, Rotomagenſis, vulgo *Roüan*, in Normandia; Redonenſis vulgo *Renes*, in Britannia; Divionenſis in Burgundia, vulgo *Dijon*; Burdegalenſis, in Vaſconia, vulgo *Bordeaux*; Toloſanus in Linguadoco, vulgo *Tolouſe*; Gratianopolitanus, in Delfinatu, vulgo *Grenoble*; Aquenſis in Provincia, vulgo *Aix*. His acceſſerunt nuper duo alii conventus; *Pau* in Bearnia, & *Mets* in Lotharingia. Archiepiſcopatus ſunt per univerſam Franciam XV, quibus ſubjecti Epiſcopatus CXII.

CAP.

Cap. XV.

De urbibus Galliæ celebribus, Academiisque illustribus.

URbes Galliæ celeberrimæ sunt, in Parisiis, sive Insula Franciæ, Lutetia Parisiorum, vulgo *Paris*; caput ac regia regni, urbs totius Europæ, unam si Constantinopolin excipias, magnitudine atque incolentium frequentia, clarissima, dignitate sua maxime æstimanda. In Picardis Ambianum, vulgo *Amiens*, templi interno splendore, ac ornamentis insignis. In Normannis Rotomagus *Roüan*; opulentissimum Galliæ ad Oceanum Britannicum Emporium: Cadomum, *Caen*; Diepa navium appulsu celeberrimum opidum. In Britannis *Renes*; & *Nantes* satis clarum Emporium. In Andegavis Andegavum, sive Juliomagus vulgo *Angiers*. In Turonibus Turonum, vulgo *Tours*. In Blensi provincia, Belense castrum, vulgo *Blois*; cujus ager ob multiplicem amœnitatem hortus Galliæ nuncupatur. In Beausse *Chartres*, & item Aurelianum, vulgo *Orleans*. In Biturigibus *Bourges*, antiquitatum reliquiis ac Xenodochio clara. In Campania Remi, vul-

go *Reims*, templi artificiosa extrinsecus structura nobilis: Catolauni, vulgo *Chalons*. Tricassium, vulgo *Troyes*, urbs ampla ac populosa. In Burgundia Divionum, vulgo *Dijon*; Ducum quondam sedes: Cabilonum, vulgo *Chalon*, emporium haud spernendum: Matisicona, vulgo *Mascon*, satis nitida: Belna, vulgo *Beaune*, Xenodochii magnificentia famosa: Augustodunum, *Autun*, antiquitatibus Romanis adeo referta, uti Roma Gallica quibusdã vocitata fuerit. In Borbonensi provincia, *Molins*. In Lemovicibus Lemovicum, vulgo *Limoges*; emporium opulentum. In Pictonibus Pictavium, vulgo *Poictiers*; magnitudine secundas quidem à Lutetia fert, at multa minus populosa. In Santonibus *Saintes*: antiquitatibus Romanis maxime ornata: Rupellæ, vulgo *la Rochelle*, celeberrimum ad Oceanum Aquitanicum emporium, urbs munitissima, propugnaculum proximis bellis civilibus Protestantium tutissimum. In Vasconibus Burdegala, vulgo *Bordeaux*, urbs ampla, antiquitatum Romanorum reliquiis conspicua; opulentissimum emporium: Garumna flumine navium appulsum commodante. In Linguadocia est Tolosa, *Tolouse*, inhabitantium multitudine insignis: Martius Narbo, vulgo *Narbonne*, magnifica quondam

urbs

urbs, nunc munimine maxime clara. Mons Peſſulanus, urbs magna ac ſplendida; vulgo *Montpellier*. Nemauſus, vulgo *Niſmes*, antiquitatum Romanarum reliquiis omnium Gallicarum refertiſſima. In Provincia Maſſilia, *Marſeille*; portus commoditate juxta ac pulcritudine clara; opulentiſſimúmque Galliæ ad internum mare emporium; Triremium regiarum ſtatio. cæterum libera eſt civitas, una cum Arelate: utráque in Galliæ Regis clientela. Aquæ etiam Sextiæ, vulgo *Aix*, nitida urbs: item Avenio, *Avignon*, Romanæ Eccleſiæ parens.

Academiæ.

Academiæ Galliæ illuſtres ſunt; Lutetiæ Pariſiorum, Cadomi, Andegavis, Aureliani, Biturigibus, Pictavii, Burdegalæ, Toloſæ, Montiſpeſſulani.

CAP. XVI.

De Sabaudia ac Burgundiæ Comitatu.

PEractis hactenus regionibus; quæ Regi Fráciæ hodie parẽt, reliqua Galliæ pars, quæ veterem Belgicam ferme totam occu-

pat, cum Narbonenſis provinciæ parte, explicanda eſt. Tota igitur illa pars, quæ veteri Galliæ avulſa eſt, in quinque ditiones diſpertita eſt. Primam obtinet Dux, cui cognomentum Sabaudici dedit ipſa regio Sabaudia, in qua nihil clarum, præter unam Genevam, liberam civitatem, bellis Sabaudicis, & Proteſtantium religionis profeſſione celebrem. Conventus Juridicus eſt Cameriaci, vulgo *Chamberi*, Fanum Divi Joannis in valle Mauriana, vulgo *S. Jean de Morienne*, egregio munimento celebratur. Secunda ditio eſt Hiſpaniarum Regis in Comitatu Burgundiæ, ubi Veſontio, vulgo *Beſancon*, urbs eximia, liberáque civitas, in fide prædicti Regis. Tum dola, *Dole*, conventu Juridico & Academia clara. Tertia ditio eſt imperii Germanorum: ſub qua Alſatia, Lotharingia, Treverenſis ac Leodiacenſis Epiſcopatus, Juliacenſis Ducatus, & item Clivenſis Ducatus portio; de quibus in Germania agetur. Quarta ditio eſt Helvetiorum ac Valleſiorum. Quinta inferioris Germaniæ, ſive, ut vulgo vocant, Belgarum. De duobus poſtremis nunc agendum eſt: ac primum de Helvetiis.

CAP.

Cap. XVIII.

De Helvetiis ac Valleſiis.

HElvetii loci natura undíque tuti continentur : una ex parte flumine Rheno à Germania dividuntur : altera ex parte monte Jura altiſſimo à Gallia ſeparantur, tertia parte lacu Lemano ac flumine Rhodano à Subaudia diſterminantur. In quatuor pagos, Tigurinum, Tugenum, Ambronicum & Urbigenum, olim fuiſſe diviſos, ſupra in deſcriptione Veteris Galliæ dictum eſt. Gens quum foret totius Celticæ bellicoſiſſima, reliquos Gallos virtute præcedebant, quod fere quotidianis prœliis cum finitimis Germanis contenderent. Qua fiducia freti totius Galliæ imperium adfectarunt. Rem ipſam tentantes C. Julius Cæſar armis in ſedes ſuas redegit, & una cum reliqua Gallia Romano imperio ſubjecit, cui paruerunt uſque ad Honorii Imperatoris tempora ; quum diverſis populis, diverſas imperii partes diripientibus, Alemanni inter Rhenum, Mœnum atque Danubium tenuere loca) Helvetiam, in quam jam ante crebras incurſiones fecerant, occuparent;

Galliæque

Galliæque avulſam, Germaniæ, corpori ſuo adjicerent. Inde gens ea *Svvitzeri*, à vico, forte quondam capite, *Svvitz* dicta, ſub Germanico Imperio tenuere, Ducibus ſuis ſubjecti; donec Leopoldo Duce in prælio cæſo, in libertatem ſeſe, circa annum cIↃccc vindicarunt. Fœdere poſt libertatem adeptam inter ſe ſancito, nunc libere agunt, XIII pagis ſeu civitatibus (incolæ *die Oerter*, Galli *Cantons*, vocant) diviſi, Civitates ſunt hæ; *Zürich, Bern, Lucern, Uri, Zvvitx, Undervvalden, Zug, Glaritz, Baſel, Friburg, Solotur, Schafhauſen, Appenzell.* Ex his *Appenzel, Glaritz & Svvits*, ſunt vici; *Vndervvalden & Vri* regionum nomina, quorum capita duo vici: Hujus *Altorf*, illius *Stantz*. Reliqui octo Cantones ſunt urbes; quarum potentiſſima eſt Berna; quidpe cujus ditio à Geneva ad Baſileam fere protenditur milliaria Germanica ultra XXX. Sequuntur Tigurum, Baſilea, Lucerna, Friburgum, Solodurum, opulentæ civitates. Ex univerſis Cantonibus Proteſtantium religionis ſunt *Bern, Zürich, Baſel, Schafhauſen*; Catholicæ Rom. *Lucern, Friburg, Soloturn, Zug, Vri, Vndervvalden Svvitx*, utrámque religionem profitentur *Glaritz & Appenzell.* Conventus totius Helvetiæ fit Aquis Helvetiis, vulgo *Reichsbaden*, Aacca-

Academia est Basileæ celeberrima. Præterea Gymnasia, Academias æmulantia, Tiguri, Bernæ, atque Lausannæ in Bernensium agro. Est præterea in Helvetiorum agro confœderatum oppidum, S. Galli Fanum, linificio maxime nobile.

Vallesii.

Helvetiorum reip. confederata est resp. Vallesiorum: vulgo *die Walliser*, Galliæ etiam hi olim populi Inalpini Penninarum Alpium à Rhodani fontibus ad lacum Lemanum, vulgo *Genferſee*, vallem, unde etiam hunc nomen habet, incolentes. In quatuor populos tota valis divisa fuit. Viberi ad Rhodani fontes incoluere, circa vicum *Gomers*. Seduni circa opidum nunc Episcopale Sedunum, vulgo Germanis *Sitten*; Gallis *Sion*. Veragri quorum vicus Octodurus, nunc *Martinach*. Nantuates, circa Sancti Mauritii fanum. Primus omnes hos subjugavit Ser. Galba, Jul. Cæsaris in Gallia Legatus. Nunc Germani incolunt, sub una liberáque republ.

CAP.

Cap. XXVIII.

De Hodierna Belgica, sive de Inferiore, nunc Germania.

BElgicam hodie adpellant eas terras quæ confusis Galliæ Germaniæque antiquis limitibus, XVII provincias continent, eandem Inferiorem Germaniam, & vernaculo vocabulo dicunt *Niederlandt*, Itali, Hispani ac Galli *Flandriam*; ab una earum, quondam clarissima provincia. Regio est agrorum cultu, urbium vicorúmque multitudine, ac nitore totius Europæ amœnissima, variisque negotiationibus navigationibúsque longinquis ditissima. Terminos habet, à Septemtrionibus Oceanum Germanicum; ab ortu Frisiam Orientalem, Westfaliam, Colonienſem agrum, Juliacenſem Ducatum, Trevirenſem Episcopatum; à Meridie & Occasu Galliæ Regnum. In ea parte, quæ cis Rhenum in Gallico solo est, populi qui fuerint, jam ante ostensum est. In altera parte, quæ trans Rhenum in Germania sita est, fuere quondam; Frisii, à Rheni ostio ad ostium usque Amisiæ amnis, vulgò *die Ems*, in Septemtrionali Hollandia, Frisia Occidentali, Groningenſi a-

agro,

agro, & parte Trajectenſis provinciæ: Bructeri in Tranſiſalana provincia: Marſaci, circa *Amersfort*, inter Rhenum & Iſalem amneis. Hos omneis L. Druſius imperitante Auguſto Cæſare ſubegit, Illos, qui in Gallia, Jul. Cæſar perdomuit. Manſerunt inde ſub Imperio Romano, maxime qui cis Rhenum, donec id Theodoſio imperante, ab advenis gentibus direptum. tunc enim varii Germaniæ populi, alii ſubinde atque alii huc immigrarunt; quorum cum quidam poſtea in Galliam, nonnulli vero in Britanniam inſulam commigrarunt, incolæ in priſcam, creatis ſibi Regulis, libertatem ſeſe vindicarunt. Inde temporis progreſſu in XVII provincias tota hæc regio diviſa fuit, quarum aliæ Ducum nomine, aliæ Comitum, aliæ etiam Dominorum titulo, rectores acceperunt. Sunt autem hæ: IV Ducatus: Brabantia, Limburgium, Luceburgium, Geldria. Comitatus VII; Flandria, Arteſia, Hannonia, Hollandia, Zelandia, Namurcum, Sutfania. Marchionatus unus ſacri Imperii, Anverpia. Dominia V; Friſia Occidentalis, Mechlinia, Trajectus, Tranſiſalania, Groningium. Friſia, poſtquam jugum Romani imperii excuſſerat, annos ferme cccc ſub regibus ſuis fuit; donec extinctis his, dominium,

dominum ad Carolum Magnum pervenit. poſt eum, regulis ſuis, ut cæteræ, regi cœpit. At procedente tempore, alia alii provincia per matrimonium rectorum juncta eſt: donec tandem ad unum dominum pervenerunt. Is primus fuit Carolus, Burgundiæ Dux, cognomento Audax; abavus Caroli V Imperatoris; qui poſtmodum hæres factus, Philippo filio Hiſpaniæ Regi reliquit, cui ſucceſſit filius ejuſdem nominis.

At quum incolæ jam inde à Carolo V, vim atque injuriam ſibi fieri, privilegiáque quibus ſatis libertati ſuæ proviſum erat, eripi ſentirent, vim vi repellere, armiſque libertatem avitam defendere; decreverunt. Inde diutinum illud annorum XL bellum. Pars Hiſpanorum armis ſuccubuerunt; pars in priſtinam libertatem ſeſe vindicarunt. Hinc in duas parteis Belgica, ſeu inferior Germania diviſa eſt. Provinciæ Hiſpano imperio audientes ſunt iſtæ: Brabantia, Limburgium, Luceburgium, ac dimidia pars Gelriæ, cis Rhenum ac Vahalem, in veteri Belgica ſita; dein Flandria, Arteſia, Hannonia, Namurcum, Marchionatus S. Imperii & Mechlinia. Reliquæ provinciæ ſub una republica conſtanter ac fortiter libertatem tuentur.

CAP.

Cap. XXIX.

De præcipuis Inferioris Germaniæ urbibus.

Flandria, vulgo *Flandren.*

FLandria omnes Christiani Orbis Comitatus superat: ager fertilis, pascuáque læta. Insulas habet adjacenteis *Cadsant*, *Oostburg*, *Bierstiet*; Ordinibus fœderatis parentes. Urbes præcipuæ Flandriæ sunt; Gandavum, vulgo *Gent*; caput Provinciæ, inter majores Europæ urbes computata; Caroli V. incunabulis nobilitata. Brugæ vulgo *Brugge*, primas ob pulchritudinem & amœnitatem sibi vendicant. Sequuntur Tornacum, Gallis *Tournay* German. *Doornick*; Cortracum, Gal. *Courtray*; German, *Cortrick*; Duacum, *Douay*; Insulæ Gall. *L' Isle* German. *Ryssel*, sive *der Issel*; Yperæ, *Yperen*; Neoportus, *Nieupoort*; *Sluys*, *Duynkercke*, piratica superiori bello infamis. Ostenda, trienni Hispanorum obsidione insignita. Grevelinga, nobilissimum in finibus Galliæ munimentum.

Artesia;

Arteſia; Artois.

Caput Arteſiæ eſt Arrebatium, vulgo Germanis *Atrecht*, Gallis, *Arras*; urbs ſplendida. clarum hic eſt Fanum D. Audomari, vulgo *S. Omer*. Tervanna inſignis quondam erat: poſtea vero à Carolo V. expugnata ac funditus everſa. Eſt præterea heic nobilis Comitatus cognomine *D. Pauli*.

Hannonia Gallis *Hainaut*,
Germ. *Hengeuvv*.

Hannoniæ caput eſt Montes, vulgò *Mons*, Gallis; Germ. *Bergen*. Secunda ab ea Valentianæ, Gall. *Valenchienes*. Cameracum, German. *Camerick*. Gall. *Cambray*, cum agro ſuo ſingularem provinciam conficere videtur, quæ dicitur *Cambreſis*.

Namurcum; Gall. *Namur*;
Germ. *Namen*.

Caput eſt, quæ provinciæ nomen dedit, Namurcum, ædificiis magis valida quam ſplendida.

Luce-

Luceburgium; Lucelburg.

Hic Ducatus nihil insigne habet, præter Luceburgium, unde nomen Provinciæ; & ipsa urbs tam fœda, quàm satis natura loci munita.

Limburgium.

Hujus caput est Limburgium urbs, minus inter reliquas XVII provincias clara. Falcoburgium ac *Dalem*, duo Comitatus, portiones sunt Limburgiensis Ducatus.

Brabantia, *Brabandt.*

Primaria Brabantiæ urbs est Antverpia, Gallis *Anvers*, Germanis inferioribus *Antvvertpen*, superioribus *Antorf*. Emporium quondam totius Europæ celeberrimum, nunc etiam urbs totius terrarum Orbis splendissima: arce sua maxime nobilis. Bruxellæ, *Brussel*, magnifica urbs, rectorum Belgii Hispanici sedes. Silva Ducis, *Des Hertogenboschs*; ac Lovanium, vulgo *Leuven*, insignes urbes: Præterea *Breda*, *Sevenbergen*, *Bergen op Zoom*, *Lier*, *Herentals*, *Diest*, *Tienen*, & *Gembloux*, haud

haud ignobilia ſunt opida. Mechlinia, *Mechlen* Germanis, *Malines* Gallis, quæ unam provinciam in XVII conficit, inter nitidiſſimas Belgicæ merito numeratur. De cætero, & in Brabantia Ducatus *Arſchot*. Marchionatus *Bergen op Zoom*: Comitatus *Hoochſtraten & Megen*; Baronatus *Breda, Dieſt, Grimbergen.*

Zelandia.

Zelandia in inſulas complures diſſecta eſt, quarum nobiliores, Walachria, vulgo *Walcheren*; Scaldia, vulgo *het Landt van Schouwen*; & Bevelandia Auſtrina, vulgo *Zuyt-Beverlandt*. In Walachria urbs princeps eſt Middelburgium, celebre Emporium. Secunda eſt *Vliſſingen*, proximus in Zelandia ex Gallia ac Britannia advenientium navium adpulſus, Vera, vulgo *ter Veer*, Scoticarum mercium Emporium. In Scaldia inſula eſt *Sirickzee*, opidum ſatis nitidum. In Bevelandia Guſa, vulgo *ter Goes.*

Hollandia.

Hollandia ob frequentia in varias Munpi parteis commercia totius Belgicæ celeberrima potentiſſimáque, dividitur in Septemtrionalem & Auſtralem. Septemtrionalis Hollandiæ pars meridionalis, crebris lacubus interfuſa, *Waterlandt* incolis vocatur.

vocatur. Princeps dignitate est totius Hollandiæ urbs Dordracum, vulgo *Dordrecht & Dort*, in ipsis lacuum, quos Mosa Vahalésque efficiunt, undis sita; vini Rhenani frequenti mercatu nobilissimum Emporium. At maxima potentissimáque omnium est Amsterodamum, vulgo *Amsterdam*, opulentissimum ad Oceanum Germanicum Emporium: Lugdunum Batavorum vulgo *Leyden*; omnium Belgicarum, nedum Hollandicarum, amœnitate salubritatéque splendidissima. Delphi, vulgo *Delft*, Gulielmi Principis Auriaci, Illustrissimi Principis Mauritii parentis cæde insignita civitas: Roterodanum, *Rotterdam*, natalibus Erasmi Roterodami clara, secundum ab Amstelodamo Emporium. Haga-Comitis, vulgo *des Graven Hage*, nobilissimus totius Europæ vicus; multísque urbibus præferendus. Comitum quondam Hollandiæ, nunc Consilii Confœderatatum Provinciarum universalis sedes: huc quippe, quoties de communibus negotiis decernendum est, universæ provinciæ conveniunt. Sunt præterea nobiles urbes, *Haerlem*, *Goude*, *Geertrudenberghe*, *Alckmaer*, *Edam*, *Hoorn*, *Enckhuysen*. In insulis Australibus est *Briel*, haud postremum provinciæ opidũ, & itidem *Geerfliet*. Septemtrionali Hollandiæ adjacent insulæ

duæ

duæ, *Texel* & *Flielandt*, navium ſtationibus celebres. De cætero eſt in Hollandia Comitatus *Egmont*, Baronatus Brederodiorum *Vianen*.

Trajectenſis Provincia.

Trajectenſis ſive Ultrajectenſis provincia, nomen accepit à capite ſuo Trajecto, ſive Ultrajecto, vulgo *Utrecht* vel *Vtert*. Urbs eſt ampla atque magnifica, Epiſcoporum quondam Friſiorum ſedes. Eſt & *Amersfort*, haud ſpernendum opidum.

Gelria *ſive* Geldria, *Gelderlandt*. Zutphania, *Zutphen*.

Gelriæ Ducatus in duas hodie fecatur parteis: quarum altera Hiſpanici, altera Confœderati juris eſt. Hiſpanicæ Gelriæ caput eſt Ruremunda, ſedes Epiſcopalis & conventus Juridicus; dein *Gelre*, quæ nomen Ducatui dedit: poſt eam *Venlo*. Gelria Confœderata in tres dividitur potiſſimum portiones: quarum Velavia, vulgo *de Veluwe*, urbes habet Arenacum vulgo *Arnhem*, caput in hac parte, ac ſedes olim Ducum, nunc conventus Juridicus totius provinciæ. Poſt hanc ſunt Harderwicum, & Elburgum. Batavia altera

pars

pars hodie *de Betuwe* veteris Bataviæ nomen fert: in hac sunt Comitatus *Buren* & *Culenburg*, eodémque pertinent duæ munitissimæ urbes *Bommel*, & Noviomagus, vulgo *Nimmegen*, & *Nieumegẽ*. Tertia pars antiquæ Gelriæ est Comitatus *Zutphanien*sis quæ unam in XVII conficit per se provinciam. Nomen habet à capite suo *Zutphen*; sunt prætera nobilia munimenta, *Grolle*, *Bredefort*, *Locchem*.

Transisalania, *Over-Yssel*.

Transisalania nomen habet à situ trans Isalam flumen. Dividitur in tres pateis: *Salant*, *Twente* & *Drente*. Tota provincia celebratur tribus quondam liberis civitatibus, *Deventer*, *Campen*, *Zwolle*: nunc etiam eodem nomine gloriantibus. Sunt præterea duo insignia munimenta, *Steenwijk* & *Coeverden*; quorum illud satis egregium opidum.

Frisia, *West-Friesland*.

Frisia, quæ Occidentalis cognominatur, vulgo *West-Friesland*, caput habet Leovardiũ, *Lieuwarden*, urbem splendidã, ac magnificam, ubi conventus Juridicus totius provinciæ, præfectorúmq; sedes. Sequuntur

Harlingi-

Harlingen, celebris portus, *Franiker*, *Sneeck*.

Groningensis Provincia, *Groeningerlandt*.

Groninga urbs est satis ampla ac celebris, quæ nomen provinciæ dedit. *Delfziel*, locus versus Germaniam munitissimus.

Academiæ Belgicæ.

Academiæ sunt, Hispanicæ ditionis, Lovanium ac Duacum. Confœderatarum provinciarum, Lugdunum Batavorum, Franikera, ac nuper erecta Groninga.

Cap. XX.

De Britannicis Insulis.

GAllico littori ac Rheni ostiis adjacent insulæ innumeræ, Britannicæ in universam appellatæ: quarum duæ magnitudine nobiliores Albion atque Ibernia dictæ sunt: at quæ Albion ante, ab albis ad littus petris, Græcis hominibus vocitata fuit, propter excellentiam postea Britanniæ nomen sola obtinuit, cum reliquæ suis sibi nominibus appellarentur.

Hæc omnium quæ Europæ adjacent, quásque

quæsque Romana notitia complexa est, maxima, nomen Orbis alterius mereri amplitudine sua veteribus visa est: clara Græcis, clara Latinis monumentis. Duo hodie Regna, Angliam atq; Scotiam continet. Angl a solo est tam ubere ac fœcundo ut omnia majori nitidioríque forma prognata benignius quam aliæ terræ alat; cœlo adeo clementi, uti roremarinum ac laurum magna copia producat. Ii imbribus ac nebulis crassum asperitatem frigorum prohibet. Asperioris cœli soliq; est *Scotia*, longius in septemtrionem producta: laxo sterili plurimum ac lacubus horrida, tristisque adspectu. Gens olim Britannica inculta, inhospita, immanibus moribus fera vel fœda; nunc Angli omnium delicatissimi perhibentur. Nomen genti seu insulæ unde quæsitum, parum constat. Porrigitur insula in longum à Tarvidio seu Orcade promontorio, vulgo nunc *Dunibyheat*, ad Dubrim portum, vulgo *Dover*, milliariaGermanica circiter CL. Latitudo maxima patet inter Dubrim ac Bolerium promontorium, vulgo *the lands end*, mill. Ger. Lxx. ipsa forma triquetra in tres angulos secuncat. quorum unus Septemtriones prospicit, nullis contra terris, vasto atq; aperto marital. ter Belgas ac Rheni ostia: tertius Hispaniam. Unum latus in Orientem, Germaniæ (intellige veteris, cujus pars Norvegia) obtenditur; alterum in Meridiem, Galliæ; tertium in Occidentem, Hiberniæ. Oceano undiquáq; alluitur, ab occasu, Hibernico, ab Septemtrionibus, Caledonio, ab Ortu, Germanico, à Meridie, Britannico; ubi fretum Gallicum inter Dubrim & Bononiam.

CAP. XXI.

Divisio veteris Britanniæ, item de fluviis & opidis.

EAm insulæ partem, quæ nunc Scotia est *Caledoniam* olim appellatam, cum ex aliis, tum ex Ta-

cito maxime liquet, at tota postmodum divisa in Majorem & minorem. Major ea pars, quæ nunc Anglia. Minor quæ Scotia.

Major Britannia.

Majoris populi, quorum nomina apud rerum auctores clara: Ostidamni ac Damnonii, nunc *Cornuwal* regio: Durotriges, *Devonshire*: Belgæ, *Sommerset*: Segontiaci, *Zoutsex* & *Southampton*, Bibroci, *Surrei*: Cantii, quorum regio Cantium, vulgo nunc *Kent*: Trinobantes, *Middlesex*, & *Hardfordshire*: Cassii, *Cambridge* & *Essex*: Zocni, *Nortfolck* & *Suffolk*: Ancalitæ, *Oxford* & *Buckingam*: Attrebatii, Berceria; Dobuni, *Gloceſter*: Silures omnium latissime incolentes, nunc Wallia, vulgo *Walles*. Ordovices, *Cardigan*. Demetæ, *Carmathin*: Cornavii, *Cornawan*. Præterea Coritani, *Lincolnshire*: Parisii ea pars *Yorkshire*, quæ *Lincolnshire* contermina: Brigantes, reliquum *Yorkshire*: & *Northumberlandt*. Meætæ, *Cumberlandt*. Horum omnium clarissimi fuere Silures atque Brigantes: hi numerosissimi, illi pugnacissimi.

Minor Britannia.

At in minori Britannia sive Caledonia, olim omnia obscura, ac pleráque veteribus ignota, nihilque sylva Caledonia ac monte Grampio clarius.

Fluvii Britanniæ.

Fluvii Britanniæ celebriores sunt; Tamesis, vulgo *Tames*: Sbrina, *Severn*, & *Humber*: brevissimo cursu, at latissimis ostiis (id æstuaria efficiunt) commodum majoribus navibus accessum præbentes.

Habi-

Habitationes Veterum Britannorum.

Urbes Britanni nullas antiquitus incoluerunt, quum autem hominum esset infinita multitudo, creberrimis ædificiis dispersi egerunt; opida, ut autor est Cæsar, vocarunt, quum sylvas impeditas vallo fossáque munivissent, quo incursionis hostium vitandæ causa convenire consuevetant. Postea vero cum Romani eò legiones suas coloniásque invexerunt, cultius jam paucis quibusdam urbibus habitari cœptum est. In his Camalodunum fuit Romanorum colonia, nunc *Malden*, opidum maritimum in Essexia; & Londinium nunc *London*, copia negotiatorum & conventu jam tum maxime celebre.

Cap. XXII.

De incolis Britanniæ.

DE incolis Britanniæ sic Cæsar in Comment. de Bell. Gall. *Britanniæ pars interior ab iis incolitur, quos natos in insula ipsi memoriæ proditum dicunt: Maritima pars ab iis, qui prædæ ac belli inferendi causa ex Belgis transierunt, qui omnes bis fere nominibus civitatum appellantur, quibus orti ex*

civitatibus eo pervenerunt. Post hunc Tacitus: *Britanniam*, inquit, *qui mortales initio coluerint, indigenæ, an advecti, ut inter barbaros, parum compertum: habitus corporum varii, atque ex eo argumenta: namq; : Caledoniam habitantium rutilæ comæ, magni artus, Germanicam originem adseverant: Silurum colorari vultus, & tortipleríumque crines, & positus contra Hispaniam, Iberos veteres trajecisse easq; sedes occupasse fidem faciunt: proximi Gallis & similes sunt.* Gallos vicinum solum occupasse creditur. Regibus olim, ut nationibus distincti, regebantur. Primus omnium Romanorum Jul. Cæsar cum exercitu insulam ingressus, quanquam prospera pugna terruerit incolas ac littore potitus sit, potest videri ostendisse posteris, non tradidisse. At Claudius Imperator trajectis legionibus gentem perdomuit: paulatímque in formam provinciæ proxima pars Britanniæ redacta est: donec tota tandem in Romanorum potestatem sub Domitiano pervenit. Quanquam non desunt, qui negarent, unquam à Romanis perdomitam fuisse Caledoniam, id est Scotiam: pro argumento adferunt, murum in limitibus majoris minoríque Britanniæ à Romanis contra Pictorum Scotorúmque incursiones extructum

extructum. Verum hos refellunt Dionis Zosimíque historiæ, in rebus gestis Severi & Constantini Imperatorum. Cæterum, imperarunt Romani Bricanniæ ad Theodosii usque tempora: tunc vero cum legiones præsidiáque Romana, ad Galliam defendendã accersita, illam inermem relinquerent, Scoti Pictíque ulteriorem insulæ partem, quæ nunc Scotia est, incolentes, ea occasione illecti, citeriorem, id est, Angliam armis invaserunt: quorum impetum quum hi sustinere nequirent, Anglos ex Germania atque Saxones in auxilium vocarunt; hi postmodum hospitii fide ac jure violatis, Britannos domibus agrísque pepulerunt. Pulsorum pars in Galliæ extremum angulum sedem, ut supra dictum, noménque intulerunt: pars intra montes, (Wallia nunc est) utpote loca contra hostium violentiam satis munita ac tuta concedentes, ad hanc usque tempestatem priscam Britannorum gentis linguam conservare creduntur. Scotia abhinc à Scotis denominata suos ordine habuit Reges: Angliáque ab Angelis nomine tracto, seorsim suos. Wallia, vulgo Anglis *Wales*, incolis *Cambray*, suis olim principibus post Anglorum perfidiam diu recta fuit, tandem bello victa, horum cessit imperio. Inde mos invectus, uti

primogenitus Anglorum Regis filius *Princeps Walliæ* nuncupetur.

CAP. XXII.

De Anglia.

CÆterum, Anglia dividitur ab Scotia Tueda ac Solveio fluminibus. Occupat in longitudinem à *Waymouth* promontorio prope Dorceſtriam, ad Barvicum opidum in finibus Scotiæ, milliaria Germanica LXXX: In latitudinem ab opido S. Davids ad opidum *Yarmouth* milliaria circiter LX. At ſi infimam partem, id eſt, latus meridionale permetiaris, milliaria erunt circiter LXX.

Diviſio Angliæ.

Cæterum, Anglia diviſa fuit medio ævo in duas parteis: Cambriam; quæ eadem nunc Wallia: & Loegriam, reliquam Angliæ partem. Fuerunt ad patrum noſtrorum memoriam in ea Ducatus aliquot: verum his obſitis, LII. Comitatibus, quos incolæ *Shires* vocant, tota diſtincta eſt.

Archiepiſcopatus ſunt duo: Cantuarienſis in urbe Cantuaria; vulgo *Canterbury*:

&

& Eboracensis in urbe Eboraco, vulgo *Yorke*: his Episcopi subsunt XXIV.

Urbes Angliæ, Portus & Academiæ.

Urbium princeps est Londinium, *London*; caput atque compendium totius regni, Emporiúmque inter celeberrima Europæ nequaquam postremum: urbs amplitudine ac duorum templorum immensa magnitudine maxime conspicua: Hanc magnitudine incolarúmque frequentia sequitur Eboracum, inde Bristolium, vulgo *Bristow*, Gallicarum mercium nobile Emporium, ut *Southampton* Hispanicarum. De reliquo Oxonium, vulgo *Oxford*, & Cantabrigia, vulgo *Cambridge*, illustribus Academiis ornatæ, magnificentissimis collegiorum ædificiis celebrantur. Sunt præterea inprimis visendæ arces seu domus Regiæ circa Londinium, in lætioribus atque amœnissimis agris dispositæ: quarũ nõina *Grinwich*, *Richmont*, *Kingston*, *Nonsuch*, *Hamptoncourt*, *Windser*, & versus Cantabrigiam *Tebal*. Brevissimus ex Britannia ad continentem trajectus est à Dubri ad Caletum, vulgo *Calais*, Galliæ opidum, mil. Germ. VI. Reliqui portus celebriores sunt; in Orientali insulæ latere *Nieucastel*, *Hull*, *Lym*, *Yarmouth*, *Harwich*, *Colchester*,

ſter, Sandwich; in Meridionali latere, *Pleymouth*; in Occidentale latere, *Cheſter*: unde naves in Hiberniam navigaturæ ſolvunt.

Inſulæ ad Angliam.

Inſularum Anglico littori appoſitarum clariores ſunt; ab Occaſu Mona, nunc *Man*, incolis quondam valdiſſima; & Menavia ſive Monapia; nunc *Angleſey* Anglis, Wallis; *Mon*, à Meridie eſt Vectis, nunc *Wight*.

CAP. XXIV.

De Scotia.

SCotiæ longitudo eſt à Meridie in Septemtrionibus, i. e. à promontorio quod accolis *The Mule of Galloway*, qua Hiberniã ſpectat, ad promontoriũ *Dunsby-heath*, quod ab Orcadibus Inſulis conſpicitur, mil. Ger. ɪxx. latitudo ab Occaſu in Ortũ, hoc eſt, à Novantũ promontorio, nunc *Ardermouth head*, prope Mulam inſulam, ad promontorium Buchananum, vulgo *Buquehannes*, milliaria ɪ. Regio, ut ſolo ſic incolis bifariam diviſa eſt. quippe Grampius mons, nunc *Gransbam*, ab occaſu in ortum tendens, mediam ſecat. Qui meridionalem partem habitant, cultiores numeroſioréſq; lingua propemodum ac moribus utuntur Anglicis. Septemtrionalis, hominum gens aſperum, ferum ac ſylveſtre, ſermone, habitu, moribúſque Hibernicis vivunt.

vunt. Urbium clariſſima eſt Edenburgum, vulgo *Edinbrovv*; regni caput ſedéſque Regia: *Glaſco* & S. *Andreas*, Archiepiſcopatus ſunt inſignes, quibus ſuppoſiti Epiſcopatus XII. Academia illuſtris eſt S. Andreæ, & Aberdoniũ, vulgo *Aberdon*, & *Aberdain*, haud ita nobilis, at portus celebris.

Inſulæ ad Scotiam.

Inſularum ad Scotiam clariſſimæ ſunt; verſus occaſum, Hebrides XXX amplius numero: ad Septemtriones Orcades, nunc *The iles of Orknay*, XL. amplius numero: longius diſſitæ verſus Septemtrionem VII. Acmodæ, nunc *Farre*. Ultimam Britannicarum erat Thule, nunc *Iſlandt*: de qua poſtea ſuo loco.

CAP. XXV.

De Hibernia.

HActenus de Albione Britannicarum Inſularum maxima, item de minoribus Britannicis inſulis: at ſecunda magnitudine eſt in Occaſum ſita Hibernia; Iverna, & Ierna quibuſdam appellata: nomine inibi nato; quam incolæ hodiéque *Eryn* vocitent, Angli vero *Irlandt*. De natu-

ra hujus insulæ, incolarúmque ingenio, etiam nunc verum manet, quot tot retro seculis Pomponius Mela tradidit: *Adeo luxuriosam herbis non lætis modo, sed etiam dulcibus, ut se exigua parte diei pecora impleant, & nisi pabulo prohibeantur, diutius pasta dissiliant: Cultores ejus inconditos esse, & omnium virtutum ignaros, magis quàm alias gentes.* Hæc Mela; Cæterum, cœlo est miti, clementi ac sereno, terra nullam animal venenosum alit nec patitur. Longitudo ejus maxima porrigitur mil. German. LX. Latitudo autem mil. German. XXX. Qui populi primi eam incoluerint parum constat, nisi quod Celtici cum reliquis Britannis fuerint generis. Brigantes, Cauci, Menapii, quos in ea Ptolomeus memorat, mirum ni ex Gallia, Britannia, Germania, huc trajecerint. Dividitur hodie in quatuor potissimum regiones. Languinia, vulgo *Lenqueſter*, in Orientem spectans, ut Angliæ propior, ita cultior. Haud multum absimilis huic Mononia, vulgo *Mounſter*, qua Galliæ in Meridiem obtenditur. asperiores, Connacia, *Conacht*, & Hultonia, *Quunſter*; hæc in Septentrionem, illa in Occasum, vergentes.

Comitatus per totum regnum sunt XXXII. Opidula rectius quam urbes Hiber-

Hibernos incolere dixeris. Regni caput est *Armagh*: Secunda ab hac *Dublyn*, opidum munitissimum, sedes præfecti, quem huc cum titulo Viceregis mittit Rex Angliæ: sedes item Archiepiscopi, ut & *Armagh*, & *Casshyl*. his subjecti sunt Episcopi XII. *Arglas* celebris est portus; Academiam sustinet prædictum Dublinum. Atq; hæc breviter de Insulis Britannicis: nunc tempus est in Continentem reverti: ac primo loco de Germania.

LIB.

LIBER TERTIVS.

CAP. I.

De veteri Germania.

GERMANIAM, quæ nunc terrarum cultu, urbium splendore, ædificiorúmque magnificentia, cum Italia conferri, reliquis vero regionibus præferri possit, *terris informem, montibus asperam, cultu aspectúque tristem, in universum sylvis horridam, aut paludibus fœdam, utríque inviam*, veteres prodiderunt, in tantum res mutantur.

Nomen Germanorum unde deductum sit, varium inter autores est certamen: à Gallis id inventum, & quinque primo Germanorum nationibus, Eburonibus, Condrusis, Segnis, Cæræsis & Pæmanis, è Germania in Galliam transgressis inditum, qui postea uno itidem fuere nomine Tungri dicti, ex Cæsaris, Taciti, Dionis, & aliorum scriptorum monumentis clarum fit rimantibus. Id postmodum Gallorum Romanorúmque usurpatione in universam gentem Transrhenanam transiit.

Ipsa

Ipſa gens ſuo ſibi vocabulo ſemper appellata fuit Teutiſci, vulgo *Die Teutſche*, ab ipſius veri æterníque Dei, rerum omnium conditoris - antiquiſſima pluribúſque gentibus uſurpata appellatione *Theuth*: ab hoc enim illi & à primo mortalium *Manno*, id eſt, Adamo, è terra condito, originem ſe ducere prædicarunt; ut latius infra dicetur. Ad limites Germaniæ quod attinet, vehementer errant illi, qui latius nunc quam olim Germaniam patere, ex Ptolomei Geographia adfirmant, maximi ii, qui duplo majorem faciunt. Secus mihi ſententia eſt, qui dimidio minorem cenſeo. Elſatiam, Lotharingiam, Treviros, Luceburgenſes, Brabantios, Juliacenſes, dimidiam partem Gelriæ, Hollandiæ, omnem Selandiam, ac Flandriam hodie acceſſiſſe, ajunt: ego acceſſiſſe nego; manſiſſe adſevero. Quippe Plinius jam inde Germaniæ limitem ad Scaldim fluvium protendit. Idémque ſimul & Tacitus ab uſque Sequanis omnem Rheni citeriorem ripam Germanos accoluiſſe tradit. Apud Cæſarem ipſi Rhemi, Belgico natio, ultro teſtati ſunt, Belgas pleróſque eſſe ortos à Germanis. Ex Gallia quidē uni Helvetii, ex Illyrico veteri Vindelicia & Noricum, quæ inter Alpes Danubiúmque ſitæ ſunt regiones; item Pannoniæ:

noniæ ſuperioris pars; extra veteris Germaniæ limites noménq; cenſitæ fuerunt. Verum eis oppono quicquid eſt terrarum hodie Poloniæ citra Viſtulam amnem, qui terminus olim Germaniæ fuit; item Bojohæmum; quarum regionum ſermo aperte genus atque originem incolarum indicat. Pruſſios etiam atque Livones quia Germanica lingua utuntur, Germaniæ acceſſiſſe illi cenſent: quum antiquitus Venedi, Sarmatica gens, incoluerit: ego & hos acceſſiſſe nuper, nego; manſiſſe à multis ſeculis, aio. Quippe Æſtios, qui olim totam Livoniam ac Pruſiam, omnémque fere dextram ripam Viſtulæ late patentem occuparunt, diſertiſſimis verbis Germaniæ adſcribit Tacitus. Idem auctor, & Plinius, regiones hodie, Norvagiam, Suediam ac Fennos, & quicquid terrarum Oceano Septemtrionali, Moſcoviæque confiniis ambitur, Germaniæ attribuunt. Quin etiam Peucini, alio nomine *Baſtarnæ* dicti, à Viſtulæ fontibus olim ad Pontum uſque Euxinum & Iſtri oſtia extenſi, Germani fuerunt, teſtibus iiſdem Scriptoribus. Vetuſtiſſimi igitur Germaniæ termini fuêre; ab Occaſu Rhenus amnis, & Oceanus Germanicus; à Septemtrione Oceanus Septemtrionalis ſive Hyperboreus; ab Ortu Granvicus & Finnicus

nicus ſinus, mare Suevicum, ſive ſinus Codanus, Viſtula amnis, & à fonte ejus linea ad Sarmaticos montes ducta, qui è Septemtrione in Meridiem ad Danubii uſque ripam protenſi, ubi opidum nunc Hungariæ *Vaciæ*; dein à Meridie ipſum Danubii flumen. Poſtea vero portiones ei ex Gallia ad lævam Rheni ripam, & ex Sarmatia ad ſinum Codanum & dextram Viſtulæ ripam acceſſerunt, ut dictum eſt. Longitudo ejus ſumma fuit à Scritofinniæ promontorio, vulgo *Noorskiim*, quod in Oceanum Septemtrionalem excurrit, ad Danubium uſque mil. Germ. cccc. Latitudo vero maxima à Rheno amne juxta Baſileam, ad Amadocam uſque paludem, quæ in confiniis Ruſſiæ, Lituaniæ ac Podoliæ ſita eſt, mil. Germ. cc.

CAP. II.

Diviſio Veteris Germaniæ, ac primum de Vindilis & Ingævonibus.

GEnera Germanorum quinque à Plinio traduntur, Vindili, Ingævones, Iſtævones, Hermiones, & Peucini, qui & Baſtarnæ.

Vindili

Vindili.

Vindili, etiam Vinili, & Vandili, Vandali, Vandalii, & Vanduli Romanis Scriptoribus simul & Græcis dicti sunt. Horum nationes fuere, Gothones, qui & Gotones, Gutones, Gutthones ac Gythones, Gothi & Gotthi auctoribus dicuntur; nunc Cassubiæ pars ad Vistulæ infimâ parte, quæ propriæ *Pomerellia* nunc dicitur: ubi nobis natale solum. Carini, Pomeraniæ pars, in quo opida, *Stolpe, Colberg, Corlin, Camin.* Lemovii, ea pars Pomeraniæ, in qua *Stetin, Usedom, Wolgast. Gripeswolda.* Rugii antiquitus, circa *Rege* flumen Pomeraniæ, & opidum *Regenwolde*, dein in insulam transgressi, quæ etiam nunc Rugia, vulgo *Rügen* appellatur. Varini, in Meckelburgensi Ducatu circa flumen & opidum *Warne.* Angili sive Anglii, reliqua Meckelburgensis agri pars, ad Lubecam usque Eudoses, Suardones, Nuithones pars Meckelburgensis agri, Pomeraniæ Marchiæque proxima. Caviones, pars Marchiæ, Dannebergensi Comitatui proxima. His contermini Deuringi, sive Thoringi, in eadem Marchia, circa opida *Havelberg & Ruppin.* Lõgobardi, in Marchia media, vulgo nunc *Middelmarch*, inter Albim & Viadrũ ãneis, circa opida *Grabouw, Brandeborgh, Berlin,*

Gran-

Granzöy, Brötſen. Semnones in portionibus Marchiæ, Miſniæ, Luſatiæ, Sileſiæ, atque Poloniæ, inter Albim & Wartam amnem in Viadrum defluentem. Burgundiones, in partibus Caſſubiæ ac Poloniæ inter Gotones ac Semnones.

Ingævones.

Ingævonum populi fuêre iſti: Chaucia, qui & Cauchi, & Cauci; inter Amiſiæ Albiſque oſtia utrámque accoluerunt Urſurgis ripam ſupra Bremam uſque opidum; deinde uſque Mindam, qua Chattis jugebantur. Qui apud Tacitum Foſi; reliquis auctoribus *Saxones* appellantur: horum tota fuit Holſatia apud Cimbricam uſque peninſulam. Poſtea omnem oram maritimam occupârunt ab Albi ad Rheni uſque oſtia: unde cum Anglis in Britanniam inſulam abiverunt. Cimbri omnem eam tenuerunt p eninſulam, quam nunc antiqui nominis itidem gens incolit Jutæ. Teutoni Danicas incoluerunt inſulas; quarum maxima vulgo *Zeelandt*, Melæ dicitur Codanonia, nempe à gente Teutonorum, qui variantibus dialectis jam tunc dicebantur Dani, Godani & Codani: unde totum hoc mare etiam dicitur Codanus ſinus eidem Melæ ac Plinio,

Plinio, quod Tacito mare Suevicum, quia utrúmque Suevi accoluerunt, ut mox oſtendam. Regiones trans dictum mare, quæ nunc ſub Norvegiæ ac Suediæ Finniæque maxime nominibus veniunt, immenſas Germaniæ inſulas eſſe, falſo crediderunt veteres, quum verius ſint peninſulæ. Harum maximam, quæ Norvegiæ Suediæque regna continet, à proxima gente quidam dixerunt Scandiam, & Scandinaviam: alii à fœto, quod eſt inter Danicas iniuſas, vulgari vocabulo *Belt*, Baltiam: quod vocabulum poſtea corruperunt in Baſiliam. Altera peninſula, vulgo nunc *Finland*. Plinio dicitur Finningia. In Scandia populi Scandii, ſive Scanii: vulgo nunc *Scanen*, unde toti peninſulæ nomen. His contermini fuêre Hilleviones, nunc *Halland*. Ultra utróſque incoluerunt Sitones, nunc Norvegii, vulgo *Norige*, & *Norge*: quorum terra jam antiquiſſimis Græcorum autoribus dicta Nerrigon. Ultra hos ſunt Marchiofinni, vulgo *Marchfennen*. His continuatur Scritofinni, vulgo *Scritfennen*; extremi verſus Septemtriones apud promontorium, Rutubæ Plinio, vulgo nunc *Noortkiin*. His proximi ſunt verſus Orientem Lappiones, ſive Lappii, vulgo *Lappen*: infra hos verſus Meridiem ſunt Suiones ſive Sueones,

Sueones, nunc Suedi, vulgo *Sweden*. Infra hos Gutæ sive Guti, quorum regio nunc vulgo *Gutlandt*. hi falso vulgo appellantur Gothi, & regio eorum Gothia; quum hi fuerint iidem & Gothones ad Vistulæ ostia: ut supra dictum. Sed hic jam est antiquus scriptorum error: unde ridiculæ illæ Jornandi fabulæ de Gothorum origine. Finni Ptolomæo, Tacito dicuntur Fenni, quod nomen hodiéq; servant, variatis dialectis, vulgo *Fennen* & *Finnen* dicti.

Cap. III.

De Istævonibus, Hermionibus atqq; Bastarnis, item Suevia, & veterum Germanorum habitationibus.

Jam vero Rheno proximi erant Istævones: horum nationes fuere Frisii Bructeri, Angrivarii, Chamavi, Ansibarii, Dulgibini, Chasuarii, Marsi, Tubantes, Marsaci, Sicambri, Ubii, & qui in horum postea agros successerunt, Usipii, Tencteri, Juhones, Mattiaci; præterea; antiquissimis temporibus Marcomanni, Harudes & Sedusii: qui tres populi postmodum in Bojohæmo inter Hermiones sedes locarunt. Ex his omnibus Frisii, Marsaci & Bructeri quo situ fuerint jam ante in-

in XVII. inferioris Germaniæ Provinciarum descriptione dictum est. Sed Bructeri postea inter superiorem Luppiæ amnis partem & Agrippinensem Coloniam coluerunt. Marsi, antequam Drusiana fossa, quæ est in Gelria inter Arnhemum & Dusburgium, facta est superiorem Velaviam & Zutphanienſis Comitus partem, qua oppida sunt *Dotechum*, *Grolle & Bredefort*, incoluerunt. Fossa autem facta, pars eorum intra Rheni divortia incluſi novum vocabulum Marsacorum, sive Marsatiorum, adsumserunt; de quibus supra: pars autem veteri nomine servato in interiora concesserunt, inter Amisiam & Luppiam amneis, opidúmque *Dulmen*. Angrivarii, Bructeris proximi, primum inter Amisiam & Visurgim amneis, qua est opidum *Minden*, coluerunt: Chamavi vero, supra hos inter Amisiam & Loam flumen, quod Amisiæ paullo supra Emdam miscetur, postea vero utráque gens Bructeris expulsis agros eorum occuparunt: Chamavi versus Occidentem; Angrivarii versus Septemtriones. Hinc Dulgibini tenuerunt inter opidum Paterborná & Visurgim, qua *Flotow* ei opidum appositum. In his Quintilius Varus cum tribus legionibus, cæsus ab Arminio Cheruscorũ Duce, inter opida *Dietmelle & Horn*,

Horn. His proximi versus Meridiem fuere Chassuarii; qui & Chattuari, inter Paterbornam & Visurgim, quæ ei opidum *Huter* impositum; pars quondam fuere Chattorum. At Ansibarii tenuerunt inter Visurgim & lacum *Dommel*, apud quem opidum *Diepholt*. Tubantum varia semper fuit sedes, ad superiorem Amisiæ partem. Sicambri Rheni ripam tenuerunt à Colonia Agrippinensi ad Rheni usque divortium; ab Oriente vero usque ad Chattos, circa fontes Lappiæ, & opidum *Medebach*: postea à Tiberio in Galliam transportati, ubi inter Mosam & Rhenum *Gugerni* dicti. Horum agri portiones deinde tenuerunt in Rheni ripa Usipii, sive Usipetes, & Tencturi: hi apud Coloniam, illi ad Rheni divortia. Ubii in Germania Rheni Mœníque dextras ripas tenuere, ad Coloniam usque ab Oriente Chattis contermini. Horum agros Chattorum postea partes, occuparunt Juhones & Mattiaci. horum fuit superior ripa & Nasoviensis Comitatus, cum Wettervia & Hassiæ parte, qua Marpurgium nunc est, quondam *Mattium* dictum; unde genti nomen; illi inferiora tenuere, cum Westerwaldia. Marcomanni, antequam cum Sedusiis & Harudibus in Bojohæmum migrarent, fines habuere inter Rhenum

num, Danubium, Cocharum & Nicrum amneis. Seduſii inter Cocharum, Nicrum, Rhenum & Mœnum proximi his fuere Harudes, ad lineam à fonte Mœni ad Danubium uſque & opidum Ingolſtadium ductam. Allemanni Gallorum fuere colluvies, ſub Cæſare Auguſto, quum Maroboduus Marcomannos, Seduſiósque & Harudes, in Bojohæmum deduceret, in horum fineis inter Danubium, Rhenum ac Mœnum tranſgreſſi; unde nomen.

Herminones.

Herminones verſus Meridiem ad Danubii uſque ripam incoluerunt, in his populi fueri iſti: Cheruſci, Chatti, Hermunduri, Nariſci, Marcomanni, Quadi, Oſi, Gothini, Lugii, Burii, Marſigni. Cheruſcorum agros nunc tenent Brunſwicenſes, ac Luneburgenſes: Chattorum Haſſi & Thuringi. Hermunduri, ab initio inter Salam & Albim & Bojohæmum incoluere Voitlandiam, & Miſniæ Saxoniæque ſuperioris partes; deinde quum Harudes cum Marcomannis ac Seduſiis in Bojohæmum tranſgreſſi, Harudum porro agros illi occuparunt ad Danubium uſque. Hi poſtea proprie Suevi dicti ſunt. Nariſci tenuerunt inter Bojohæmi Occidentale latus

latus & Danubium, lineámque à Mœni fontibus ad opidum Ingolſtadium ductam: poſtmodum *Armalauſi* dicti. Marcomanni, Seduſii atque Harudes, Marobodduo Duce, à Rheno in Bojohæmum tranſgreſſi ſunt: ubi tamen Seduſiorum Harudúmque nomina obſcura vel prorſus extincta. Quadi antiquitus inter Bojohæmum, Danubium & Marum flumen incoluerunt; poſtea vero nomen eorum ad Sarmatica uſque juga, quæ ſunt in Hungaria inter duo celebria quondam opida *Erlam* & *Vaciam*, protenſum fuit. Oſi Moraviæ ac Sileſiæ parteis coluere, inter opida *Oram* & *Oſwiecźim*; quorum hoc Viſtulæ, illud Maro impoſitum. Infra hos fuere Gothini, itidem Sileſiæ partem inter Mari Vartæque fluminum fonteis colentes. Hinc Lugii magna gens inter Vartam & Viſtulam, Poloniæ partem tenuere, ad opidum uſque Uladiſlaum Viſtulæ oppoſitum. His contermini verſus Occidentem Burii, inter Vartam & Viadrum; his Marſigni inter Viadrum & Bojohæmum; utrique finitum Semnonibus ſupra dictis.

Baſtarnæ, ſive *Peucini*.

Baſtarnas quondam à Viſtulæ dextra ripa ad oſtia uſque Iſtri incoluiſſe, ſupra dictum

dictum est. Ipsos quoque ostiorum insulas tenuisse, quarum maxima dicebatur Peuce, nomen eorum alterum Peucini indicat.

Æstii, quos Livoniam Prussiámque inhabitasse, supra dixi, cui quinque generum adscribendi sint, dubito: quum ab Rheno quondam in has sedes inter Ingævones Bastarnásque profecti fuerint. Distinguebantur in Hirros atque Scyros sive Sceros: hi Prussiam, illi Livoniam habuere.

Suevia.

Cæterum, Suevia antiquissimis temporibus erat quicquid ab Occidente Bojohæmicis montibus, Sala, Albi, & Trava amnibus sinu Codano, ac mox mari Germanico; à Septemtrionibus mari glaciali; ab Oriente sinu albo, lacu Albo, sinu Botnico, mari Codano, & Vistula Meráque; à Meridie Danubio includebatur, quod spatium Suevi incoluerunt, in nationes supra memoratas distincti. Eorum antiquissimi nobilissimíque Semnones fuere, utrámque late accolentes ripam Viadri, qui amnis antea *Suevus* dictus; unde genti nomen, & à gente postea mari cognomen Suevico, vulgo nunc *die Oost-zee.* Sed posteribus sæculis Suevi proprie habiti

biti sunt, ceu peculiari nomine Suevorum pars, Hermunduri: quorum nunc etiam posteritas durat in regione, quæ vulgo dicitur *Swaben.*

Priscorum Germanorum habitationes.

Nullas, inquit Tacitus. *Germanorum populis urbes habitari satis notum est: ne quidem pati inter se junctas sedes. colunt discreti ac diversi, ut fons, ut campus, ut nemus placuit.*

Cap. VI.

De Vindelicia & Norico.

ANtequam hodierna Germaniæ explicentur, terrarum inter Alpes & Danubium primum exponenda erit antiquitas; nam hæ jam circa annum Dom. CCC. ab Allemannis, Marcomannis ac Quadis occupari cœperunt, perpetuóque in hunc usque diem ab iisdem nationibus possessæ sunt: unde etiam partes factæ Germanici Imperii. Inter Rhenum igitur, sive quem Rhenus transit, lacum Brigantinum, & Lichum amnem, Rhætos: inter Lichum & Ænum Vindelicos: inter hos & Cethium montem, qui ad Viennam desinit, in Danubii ripa Noricos

ponit Ptolomæus : sed falso : ut ex Strabonis Pliniíque patet Geographia, simúlque situ regionum. námque Rhæti Alpes tantum incoluere, & earum valles, à Septemtrione ad lacum usque Brigantinum. Sub Alpibus ad Danubium usque fuêre inter dictum lacum & Ænum flumen Vindelici. Hinc ad Cethium usque montem Norici : quorum hi etiam ipsas Alpeis tenuerunt apud Fori Julii regionem. Nomen habuerunt à Noreia, urbe supra Aquileiam sita. Reliqua opida clara fuêre ista : Ovillia, *Wels* nunc ; in Danubii ripa Vindoniana, quod corrupte Vindobono, & apud Ptolomæum corruptius, Juliobona, vulgo nunc *Wien*; Lauriacum, nunc *Lorck*. Vindelicorum caput fuit Damasia, quæ postea, colonia Augusti Cæsaris auspiciis deducta, *Augusta Vindelicorum* dicta est. Cætera loca maxima celebria fuêre : Juvavium, sive Colonia Jovavia, vulgo nuuc *Saltzburg*. Dein Reginum, sive Regina castra, vulgo nunc *Regensburg* : nomine à flumine Regino, vulgo nunc *Regen*, olim tracto. Hinc Batava castra, vulgo *Passaw* : & prope hæc opidum, apud Danubii Æníque confluentes, Bojodurum; quod nomen accepit à Bojorum trajectu, qui à Marcomannis è Bojohæmo pulsi in has o-

ras

ras transmigrârunt, quas etiam nunc eorum posteri tenent, nomine nunc vitiato, *Bavari*; superioribus sæculis *Bojoarii*, & *Bojuvarii* dicti. Reliqua opida fuere, Abusena, *Abensperg*: Guntia, *Guntzsperg*: Campodunum, *Kempton*: Abudiacum, *Fuessen*, Isinisca, *Munchen*.

Cap. V.

De fluviis, silvis ac montibus Germaniæ.

CElebriores Germaniæ fluvii, iidémque navigiorum capaces sunt: Oceanum petentes; Rhenus; secundus claritudine Europæ: qui lacum Brigantium, vulgo *der Bodensee*, transiens, recepit Nicrum, vulgo *der Necker*; & Mœnum, vulgo *der Meyn*; Luppiámque, vulgo *die Lippe*. Hinc Amisius sive Amisia, vulgo *die Ems*; Visurgis, *die Weser*; superiore sui parte *die Werre*. Inde Albis, nunc vulgo *die Elbe*; Salam, vulgo *die* Sale, una secum devehit. In sinum Codanum sese effundunt; Chalusus sive Trava, vulgo *die Trave*: Vidarus, antea *Suevus*, & Plinio *Guttalus* dictus, vulgo nunc *die Oder*: Vistula sive Vistillus, *die Weixel*. At Danubius, vulgo *die Donaw* & *Danaw*, omnium Europæ maximus, à dextra ripa ex Vindelicia Lichum, vulgò *die Lech*,

& Ænum, vulgo *der In*, à læva Navam, vulgo *die Nabe*, & Marum, *die March*, in Pontum Euxinum defert.

Sylvarum Romanis monumentis celebratæ ſunt; Hercinia, totam fere olim Germaniam occupans; proprie tamen ſic circum Bojohæmum appellata; vulgo nunc, *der Behaymer wald*. Bacenis, quæ & Semana, vulgo nunc in Brunſwicenſi Ducatu *der Hartz*, antiquam Herciniæ memoriam ſervans. Gabreta, vulgo *der Dôringer-waldt*. Luna, inter Moraviam, Poloniam & Hungariam. Martiana, ſeu forte rectius Hartiana, nunc *der Schwartzwaat*. Cæſia ad dextram Luppiæ amnis ripam, haud procul Veſalia.

Montium nobiliſſimum jugum Herciniu̇m, Bojohæmum cingens, qui & Subditi montes. Dein Abnoba in Ducatu Wirtenburgenſi circa Danubii Nicríque fonteis. Taunus, ex adverſo Moguntiacî, vulgo *der Hayrich*. Rhætico, ex adverſo Bonnæ, *das Siebenbirge*. Meliobocus in Brunſwicenſi Ducatu, apud Semanam Silvam, vulgo *der Blockesberg*.

CAP.

Cap. VI.

De incolis Germaniæ.

DE origine gentis Germanorum, multi hoc noſtro ſæculo, multa fabulati ſunt, nugatique Germani ſcriptores. Antiquus juxta & gravis inprimis auctor Romanus Tacitus, in libro quem de hac gente conſcripſit: *Celebrant* (inquit) *carminibus antiquis, (quod unum apud illos memoriæ & annalium genus eſt) Tuiſtonem Deum, terra editum, & filium Mannum, originem gentis conditoréſque.* Mannus hic erat Adam, *Theut* vero, ſive *Tuit*, ipſe Deus rerum omnium auctor, qui è terra condidit formavitque primum hominem, Germanis *Man*, Hebræis *Adam* dictum. ab hujus igitur *Theut* nomine tota gens ſibi nomen adſcivit, *Theutiſci*, ſive variante Dialecto, à *Tuit*, *Tuitiſci*. vulgo *die Teutiſche* & *Duytſche*. Unam eandémque linguam antiquiſſimis temporibus fuiſſe per univerſam Hiſpaniam, Galliam, Britannicas inſulas, Germaniam & Illyricum, omnéſque has nationes in univerſum Græcis dictos fuiſſe Celtas, ſupra in deſcriptione Galliæ dictum. Cæſar in Comm. de Bell. Gall. *Gallos* ait, *à Ditepatre ſe*

prognatos prædicâſſe: quem illi haud dubie intellexere eundem *Tuitonem* Germanum: quando Lucanus illorum Deum *Teutatem* memorat. Eundem vero Teutatem Mercurium coluiſſe Hiſpanos, auctor eſt Livius. Ex hoc igitur argumento, ſimúlque ex illo de lingua Celtica, colligere licet omnes prædictas quinque nationes uno vocabulo olim dictas fuiſſe Teutiſcos, *die Teutiſſche*. Aſchenazem Noachi pronepotem ab urbe Babylone in diſperſione gentium huc deduxiſſe ſuos, alibi demonſtratum eſt. Hinc poſtmodum Hebræis ſemper gens Germanorūm dicta fuit *Askenazim*. Cæterum, nationes nonnullas jam antiquiſſimis temporibus à Germania in Gallias commigraſſe, Gallos in Germaniam tranſgreſſos, tradunt apud Romanos maximè Cæſar & Tacitus. Helvetii inter Danubium, Rhenum & Mœnum. Bojohæmúmque, loca tenuere: ipſum Bojohæmum Boji; unde nomen regioni. Poſterioribus ſæculis quum Germanorum diverſæ nationes, Gothii, Burgundi, Rugii, Vandali, Longobardi, Marcomanni, Quadi, alii in Italiam, in Galliam alii & Hiſpaniam, proficiſcerentur; contermina olim trans Viſtulam gens Venedi, ſive Vinidi, quæ iidem & Slavi, magnam Germaniæ partem occupârunt, ad

ad Albim usque, hinc crebra in Silesia, Lusatia, Misnia, Marchia Brandeburgensi, Mechelburgensis Ducatu, ac Pomerania, Slavonica urbium, castellorum ac vicorum nomina. Gens ipsa adhuc incolit totum Bojohæmum atq; Moraviam, Lusatiæ item agros magna ex parte.

CAP. VII.

Quota pars Germaniæ subjecta fuerit Imperio Romano.

AT operæ pretium fuerit, antequam ad hæc nostra sæcula pergam, primum indicasse, quota pars olim Germaniæ Romanorum armis debellata fuerit. Primi igitur Germanorum Romanis nomen suum dederunt, armáque noscenda, Cimbri atque Teutoni, ultro Galliam Italiámque parentes: quos C. Marius partim in Gallia, partim in Italia sub ipsis Alpibus vicit. Cæsar post hinc, dum Gallia domita Rhenum transgressus Germanos irritavit, perpetuum Romanis bellum cum Germanorum gente concitavit. Reliqua omnia, quocunque arma tulerunt, prona illis fuerunt. Germanos ingentibus sæpe exercitibus triumphatos magis, quam victos, ipsimet

Romanorum fatentur ſcriptores. At quota pars horum armis tot ſæcula Germaniam petentibus perdomita fuit? Maximis equidem ipſorum Romanorum cladibus debellati fuerunt populi Rhenum inter & Albim, Auguſti Tiberiique auſpiciis: at poſt hos nihil ſub imperio ſuo retinuerunt, niſi Rheno proximos Friſios, Uſipios, Tenctheros, Juhones, Mattiacos, & his conterminos Alemannos, qui tamen non origine Germani, ſed Galli fuerunt, ut ſupra dixi. Sed & hi mox circa annum Chriſti CC. rebellarunt, Galliámque crebris incurſionibus vexarunt, quo tempore quoque natum Francorum nomen: quod ſibi omnes populi inter Rhenum Albimque incolentes, in unum corpus congreſſi, novum à libertatis argumento impoſuerunt; protinus & ipſi Galliam crebris incurſionibus depopulantes. Reliqua ultra Albim Danubiúmque Germania intacta ſemper manſit: quæ & ipſa poſtmodum Suevis, ut ſupra dixi, Gothis, Burgundis, Vandalis & Longobardis, aliiſque nationibus emiſſis, ultro, Romanorum imperium petiit, totúmque propemodum occupavit. Marcomanni & Quadi. Danubii accolæ, jam inde à M. Antonini Imperio, Vindeliciam, Noricum & Pannoniam Romanorum provincias, petere cœpe-

cœperunt. Nec ante Martia hæc Germanorum gens quievit, donec toto Romano Imperio per varias provincias occupato, ipsum tandem Imperii nomen decúsque in fines suos pertraheret.

CAP. VIII.

De variis Germaniæ Regnis, ac novissima ejus divisione.

CÆterum, liberis olim rebuspubl. Germani, inter Rhenum, Danubium, Vistulam & sinum Codanum, egerunt. principes tamen pleríque suos habuere: quos falso nomine sæpe *Reges* vocant Romani. Ultra sinum Codanum duo fuere jam inde ingentia regna, Sitonum in Norvegia, & Sueonum in Suedia: quæ etiam nunc durant: nisi quod Norvegiorum imperium translatum est ad Danos. His postea accesserunt Czechorum in Bojohæmo & Polonorum ad Vistulam amnem. At Saxonum, Duringorum, Francorum Orientalium, Suevorum ad fontes Danubii, ac Bojoariorum, quæ iisdem fere tempestatibus orta fuerant, circa Caroli M. tempora abolita sunt. Hic, tandem Romanorum Imperio in Germaniam delato, in varias provincias atque

Ducatus eam divisit ; Norvegia, Suedia, Daniæque parte, trans mare Suevicum, ac Polonia cis Vistulam, jam tum à Germania avulsus. Hinc Germania in duas parteis, id est, in superiorem & inferiorem, divisa est. In superiore sunt regiones istæ : Helvetia, Alsatia, Suevia, Wirtenbergensis Ducatus, Bavaria, Franconia, sive Francia Orientalis, Palatinatus Rheni, Bojohæmum, Moravia, Austria, Stiria, Carinthia, Carnioia, Tirolis. In Inferiore, præter XVII provincias, quas vulgari nunc vocabulo vocant *Belgium*, sunt Leodicensis Episcopatus ; Lotharingia, Juliacensis Ducatus, Coloniensis, Trevirensis, Moguntiacensis Archiepiscopatus ; Clivia, Westfalia, Hassia, Duringia, Saxonia, Misnia, Lusatia, Silesia, Marchia Brandeburgensis, Pomerania Mechelburgensis Ducatus, Holsatia. Helvetii, postquam Iocce prope annis in Germania, ac novissime sub Germanorum Imperio computati essent, jugo tandem imperii excusso, ccxx circiter annos libere agunt. Cæterum, Othone III imperante, (ut vulgaris opinio est) inter Germaniæ Principes conventum atque decretum fuit, ne quis, nisi Germanici nominis Princeps Rom. Imperator crearetur. Atque cum Septemviri constituti

ſtituti, quibus ob eligendi Imperatorem poteſtatem Electorum nomen inditum. Horum tres Eccleſiaſtici, iidémque Archiepiſcopi, Archicancellarii S. Imperii; Primus, Moguntiacus in Germania: Secundus, Colonienſis in Italia: Tertius, Treverenſis in Gallia. Quatuor reliqui ſunt ſeculares; Primus, Rex Bojohemiæ, pocillator: Secundus, Palatinus Rheni, dapifer: Tertius, Saxo, enſifer: Quartus, Marchio Brandeburgenſis, cubicularius.

CAP. IX.

De Imperii Germanici provinciis, citra Rhenum in Gallico ſolo ſitis.

Leodicenſis *Provincia*, Gall. *Liege*, ſuper. German. *Lüttich*, infer. *Luyck*.

LEodicenſis provincia, quamvis Belgicis undique cincta, tamen ad S. Imperium ſpectat, Colonienſi Epiſcopo ſubjecta. Caput ejus eſt Leodicum, urbs ampla & ſuperba, magnificiis edificiis inſtructa; ob amœnitatem delitiáſque varias *Paradiſus ſacerdotum* nuncupata. *Huy*, nitidum cum arce opidum. *Bullion*, ſui quondam juris Ducatus; nunc Leodicenſi Epiſcopo ſubjectus; arcem habet ejus nominis munitiſſimam,

Duca-

Ducatus Juliacensis, *Gulich.*

Caput Ducatus Juliacensis, quod ei nomen dedit, est Juliacum, opidum antiquum atque munitum. In Juliacensi agro sita est urbs Aquæ Grani, sive, ut vulgo usurpatur, Aquis granum; German. super. *Aach*, inferioribus *Aken*, Gallis *Aix* dicta; saluberrimis calidarum aquarum fontibus; Caroli M. primi Germanorum Imperatoris aula ac sepulchro insignis. Mos erat olim, Imperatores heic inaugurare sub corona ferrea in templo pendente.

Colonienſis Archiepiſcopatus.

Colonienſis Diœceſis veterum Ubiorum ad utrámq; Rheni ripam ſedes olim fuit. Ipſa urbs Colonia Agrippinenſis, ſeu, ut vulgo uſurpatur, *Colonia Agrippina*, Ubiorum caput, à Colonia, Agrippinæ Claudii Imperatoris uxoris auſpiciis deducta, nomen cognomento traxit. Urbs nunc eſt Germanicarum maxima, Emporiúmq; ad Rhenum celeberrimum. Cæterum, libera eſt Imperii civitas. Bonna antiquum munitúmque opidum, Archiepiſcopi Colonienſis, Electoris Imperii ſedes.

Lotharingia, *Lotharingen.*

Lotharingiæ Ducatus à Lothario, Caroli

roli. M. nepote, nomen accepit, caput ejus quondam fuit Divodurum Mediomatricorum, vulgo *Metz*, libera Imperii civitas: at nunc Galliæ Rex eam tenet; una cum Viroduno, *Verdun*; & Tullo, *Toul*. Nanſium, vulgo *Nanſy*, ſedes nunc ducum & caput provinciæ, egregia munitáque urbs.

Auſtraſia, *Weſtrych*.

Auſtraſia complectitur Diœceſes Trevirenſem & Moguntinam; item Ducatum Bipontinum, vulgo *Zweybrucken*, Comitatúſque, *Sarbrucken*, *Leyningen*, *Biſch*.

Trevirenſis Archiepiſcopatus caput eſt Auguſta Treverorum, vulgo *Trier*, Gallis *Treves*: urbs antiquitatem ſuam præ ſe ferens. Confluentes *Coblentz*, urbs ad Rheni Moſellæque confluentes poſita, haud exigui eſt momenti. Vetellicum, *Witlich*, Trevirenſis Archiepiſcopi atque Electoris ſedes.

Moguntini Archiepiſcopatus caput eſt Moguntiacum, ſive Moguntia, *Mentz*, urbs inter præclaras Germaniæ computata. At ſedes Archiepiſcopi Electoriſq; eſt trans Rhenũ in Germãico ſolo, Aſciburgii, *Aſcheburg*. Sũt præterea in Auſtraſia liberæ Imperii urbes; Wormatia, vulgo *Wormbs*: *Oppẽheym*: & *Spira*, Juridico totius Imperii cõventu clara; Came-

Cameram Imperialem vulgo vocant. *Franckenthal*, nitidissimum est à Belgis excultum opidum, Electori Palatino subditum.

Alsatia, *Elsas*.

Alsatia Austriacæ ditionis, in duos Lantgraviatus, superiorem & inferiorem divisa est. In superiori opida sunt Colmaria, Selestadium, Rufacum, haud ignobilia. Inferior habet; Tabernas, vulgo *Zabern*; & Hagenoam. Argentoratum in eodem tractu, vulgo *Strassburg*, in clarissimis Germaniæ civitatibus. turris, quæ est ad Cathedralem Ecclesiam, mirifica & magnifica structura; item armamentario instructissimo maxime insignis est.

Montbeliart.

Est in confiniis Alsatiæ ac Burgundiæ Comitatus *Montbeliart*, German. *Mumpelgard*, Wirtenbergensi Duci subjectus. opidum *Montbeliard* tutissimo munimento clarum est.

CAP.

Cap. X.

Suevia, Franconia, Palatinatus Rheni, Brisigavia, *Brisgaw.*

PRima trans Rhenum est Brisigavia regio, Elsatiæ quondam pars. Caput hujus Provinciæ est Friburgium, splendida atque amœna urbs; secunda est Brisiacum, *Brisach.*

Suevia, *Schwaben.*

Suevia, vastæ quondam illius gentis exiguæ reliquiæ, ad supremam Danubii partem constitit. Urbium hujus Ducatus prima est Augusta Vindelicorum, *Augsburg*, opulentissimum Emporium: urbs splendida inprimis & magnifica, munitione tuta, libera Imperii civitas. Ulma, munitissima & ipsa simúlque ditissima Imperii civitas, ædificiorum splendore facile finitimas præstat. Reliqua loca nobiliora sunt; *Nordlingen*, *Memmingen*, *Lindaw*, *Füessen*, *Rotveil*, ubi Juridicus Imperii conventus est.

Wirtenbergensis Ducatus.

Wirtenbergensis Ducatus, ab arce Wirtenber-

temberga cognominatus, pars erat Sueviæ; at quum nuper Ducatus factus sit provincia seorsim censetur. Urbes inibi claræ sunt, *Canstat*, mercatu celebris, *Stutgart*, Ducum sedes Rotenburgium; quæque reliquas anteſtat, Tubinga.

Franconia, *sive* Francia Orientalis, *Franckenlandt.*

Dux est, qui & Episcopus, cognomine Herbipolitanus, ab Herbipoli, vulgo *Würtzburg*, capite provinciæ, dictus. Urbs est inter primas præclara. At Francofurtum ad ad Mœnum libera imperii civitas, celeberrimis totius Europæ, nedum Germaniæ, nundinis nobilitatur. Bamberga Episcopali dignitate celebris urbs, centrum Germaniæ obsidere videtur. Est in Francorum sensi agro Arx *Ansbach*, Marchionatus titulo gaudens.

Palatinatus Rheni, *die Pfaltz.*

Franconiæ quondam pars, nunc Palatinatus Rheni, caput habet provinciæ *Heidelburgam*, eandem Electorum Palatinorum sedem. Ad confluentes Rheni Nicríque Manhemium oppidum munitissimum, provinciæ propugnaculum est. Est eodem tractu, inter Elsatiam & Palatinatum, Marchionatus Badensis, ab aquis totius Germaniæ

maniæ celeberrimis cognominatus. Sedes Marchionis est Duclarum, opidum cum arce.

Cap. XI.

Palatinatus superior, Bavaria, Salisburgensis Archiepiscopatus, Tirolis Comitatus.

Nortgavia, *Nortgaw*; qui & Palatinatus Bavariæ, sive superior Palatinatus, *die Ober-Pfaltz*.

NOrimberga, *Nurnberg*, in confiniis Franconiæ, Sueviæ, ac Bavariæ posita, nullius soli esse cupit. Urbs est magnifica, splendida, potens ac totius Germaniæ superbissima. Caput Nortgaviæ nunc censetur Amberga. *Neburg & Sultzbach* Principium Palatinorum sunt sedes. Est circa hæc loca Landtgraviatus Leuchtenbergicus, cujus sedes *Pfreimbt*. Est & Egra, *Eger*, libera Imperii civitas. Item Comitatus *Ellenbogen*, qui ad Bojohæmiam spectat.

Bavaria, *Baieren*.

Bavariæ Ducatus dividitur in Superiorem & Inferiorem. hic ad ortum; ille ad Occasum spectat. In superiori sunt urbes claræ Monacum, *München*, Ducum sedes, omnia

omnium Germanicarum pulcherrima. Secunda est Ingolstadium: hanc Sequitur Frisinga. In inferiori Augusta Tiberii, quod nomen illi falso tribuerunt olim fabulosi Grammatici; alias Ratisbona dicta, vulgo *Regensburg*, comitiis imperii quæ heic haberi consueverunt, antiquitatem reliquiis, & ponte prælongo clara. Reliquæ memoratu dignæ sunt, Patavium, vulgo *Passaw*, *Landshut*, *Straubing*.

Salisburgiensis Archiepiscopatus.

Bavariæ pars est Salisburgiensis Archiepiscopatus, cujus caput sedésque Archiepiscoporum. Salisburgium, *Saltzburg*, urbs satis elegans.

Tirolis Comitatus.

Terioli, vulgo *Tyrol*, est arx, unde maximus Europæ Comitatus in ipsis Alpibus, in Germania Norici, in Italia Rhætiæ partem obtinens, nomen habet. Urbes claræ sunt, Ænipons, vulgo *Inspruck*, quondam Comitum, nunc Austriæ Archiducum in his oris sedes. Tridentum. Italis *Trento*, Germanis *Trient*, concilio Oecumenico clara. Bolzanum, mercatus non incelebris. Brixia etiam, vulgo *Brixem*, nobilis in hoc tractu Episcopatus est.

CAP.

Cap. XII.

Croatia, Vinidorum Marchia, Carniola, Carinthia, Stiria & Austria.

CRoatia, Marcha Vinidorum, Carniola, Carinthia, Stiria & Austria superior, quia hodie domui Austriacæ parent, in Germania hodie censentur; quum olim Pannoniæ portiones fuerint.

Croatia, & Vinidorum Marchia.

Croatia, Germ. *Krabaten*, regni titulo decora, & Vinidorum Marchia, Germ. *Windisch Marck*: nihil in se habent memoratu dignum. Cæterum incolæ utriusque sunt Slavonici generis. In Vinidorum tamen Marchia sunt etiam Germani.

Carniola, *Krain.*

Caput hujus Ducatus est opidum Lubiacum, *Laubach*, & Lubiana dictum. *Krainburg* locus est munitissimus. Celeia, *Cilly*, Comitatus titulo insignitur. Cæterum incolæ partim sunt Germani, partim Slavi.

Carinthia, *Kernten.*

Ducatus hic Stiriæ Ducatui conjunctus a urbes

urbes insigniores habet, *Villach*, *Claghenfurt*, Ducum quondam sedem; *Volckmarck*, S. *Veit*, *Judenburg*.

Stiria, *Steirmarke*.

Dividitur Stiria in superiorem atque inferiorem. In hac caput totius Stiriæ & sedes Archiducum Austriacorum, est Græcia, *Grätz* admodum magnifica. Sunt præterea celebres, *Rackelspurg*, *Pettaw*, *Marpurg*: *Kermend*, *& Canisia*, duo munitissima erant contra Turcarum irruptiones propugnacula; sed hoc jam superioribus annis Christianis ereptum est. In superiori Stiria urbs primaria est Muripons, *Pruck an der Mure*.

Austria, *Oesterreich*.

Unicus totius Europæ Archiducatus est Austria, in Superiorem ac inferiorem divisa. Inferior inter Danubium, Bojohæmiam, & Tejam flumen sita urbem præcipuam habet *Krembs*. Superiorem, quæ inter Danubium & Stiriam posita, caput est Vindoniana, sive, ut vulgo usurpatur, Vienna, *Wien*; urbs magnifica ac splendida, tutissimum in his oris contra Turcarum incursiones munimentum. Lincium, *Lintz*, nobile est ad Danubium Emporium.

CAP.

Cap. XIII.

Bojohæmia, Moravia, Silesia, Lusatia.

BOjohæmia regnum, Germ. *Böhaimb*, montibus ac sylvis, ceu munitissimo vallo undique cinctum, ab initio incoluere Germanorum quidam: quibus pulsis Boii, Gallica gens, obsederunt; noménque de suo regioni reliquerunt. Bojos pepulerunt Marcomanni, Germanica gens; hos, circa annum à nato Jesu Ici. Slavonica gens, quæ etiam nunc tenet, Bojohæmi, *die Behmen*, a solo quod occuparunt, Germanis dicti; at *Czechi* suo sibi patrio vocabulo nuncupantur. Principio adventus à ducibus populus regebatur; donec circa annum cIↃlxxxvi. Uradislaus primus Bojohæmiæ Rex creatur. Hunc postea continua serie secuti sunt alii Reges, donec Regia stirpe prorsus exstincta, ad Austriacam domum regnum devolutum est. Regio ipsa est omnium rerum ad usum vitæ humanæ necessarium fertilissima; argenti arísq; metallis abundans, quibus in locis etiam auri sunt venæ. Urbium clarissima est Praga regni caput, Regnúmq; sedes, totius Bojohæmiæ compendiũ: urbs sane magnificentissima, superbis ædificiis frequens, exteris

exteris nationibus adfluentiſſima. Secundum locum tenet *Piſen*. Reliqua opida nobiliora ſunt *Kralowibradetz*, Germanis *Königingratz*, *Kutnahora*, German. *Kuttenberg*; *Nympurck*, German. *Limburg*, *Tabor*, *Budiciowice*, Germ. *Budeveiſs*; *Lanij*, German. *Laun*; *Satetz*. German. *Satz*; *Litomierzitze*, Germ. *Leitmeritz*; *Chomutow*, Germ. *Commetaw*; Thermæ Carolinæ *Karlsbad*, ſaluberrimis aquis opidulum eſt celebratiſſimum.

Moravia, *Mähren*.

Sub Bojohæmia regno cenſentur Moravia, Sileſia ac Luſatia. Moravia Marchionatus nomen habuit à flumine in Danubium exeunte, quod Plinius Morum, Tacitus Marum vocat. Gens incolit Sclavonica, Germanis miſta. Urbium clariſſima eſt *Olmitz*, Slavonice *Olomuce*; caput regionis, elegans ac dives. *Brin & Znaim* inter ſplendidiſſimas haud poſtremæ. *Iglaw & Kremſier*, non negligenda opida.

Sileſia, German. *Schleſingben. & Schleſien.*

Sileſiæ ampla ac dives regio, ſub Ducatus titulo XVI. Principatus in ſeſe complectitur; quorum nomina ſunt *Breſlaw*, *Glogan*, *Sagan*,

Sagan, Schweinitz, Lignitz, Briege, Neisse, Crossen, Teschen, Oppelen, Ratiber, Münsterberg, Troppe, Jaur, Olsse & Jägerndorff. Poloniæ regibus subjecta fuit primum universa Silesia; postea circa annum cIↃccc. in Bojohæmiæ Regnum fidem se contulit, à quorum Imperio etiam nunc pendet. Urbium Princeps est Uratislavia, Bojohæmis *Wratzlaw*, Germ. *Breslaw*; opulentissimum in his oris Emporium, splendida sane urbs, ac merito inter tres pulcherrimas Germaniæ (quarum alteræ Monacum & Lipsia) computata. Secunda ab hac est Glogovia cognomine Major. *Grooss Glogaw.* Sequuntur *binc Sagan, Schweinitz, Neisse, Lignitz, Briege, Olaw, Oppelen, Troppaw, Teschen.* Est præterea in his oris inter Bojohæmiam & Silesiam, sui quondam juris Comitatus Glacensis, *Glatz*; cujus titulo, Comitum stirpe extincta, Bojohæmiæ Rex nunc gaudet.

Lausatia, *Lausnitz.*

Silesiæ ab solis æstivi occasu contermina est Lusatia, Hexapolitano agro *die Sechsstätte*, à senario opidorum numero sic appellata clara. Nomina eorum sunt, *Bautzen, Gorlitz, Sittaw, Kamitz, Luben, Guben*, quorum tria priora satis lauta.

CAP.

Cap. XIV.

Marchia Brandeburgensis, Pomerania, Meckeloburgium, Holsatia.

Marchia Brandeburgensis.

REgio hæc est spatiosa, ingentibus silvis, lacubúsque atque paludibus invia, ab opido Brandeburgio cognominata. Dividitur in duas potissimum parteis, Veterem ac Novam Marchiam. Veteris caput est *Brandeburg*. Novæ *Francofurtum* ad Oderam, celebris civitas mercatu nobilis. Berlinum in medio Provinciæ situm, sedes est Principium Electorum Brandeburgensium; urbs amœnissima. Costrinum, vulgo *Kőstrÿn*, mirando munimento nobile opidum. Alterum munimentum est *Spandauw*, prope Berlinum. Cætero *Crossen* Ducatus, qui antea in Silesia censebatur, nunc Marchionibus Brandeburgensibus paret.

Pomerania, *Pomern.*

Pomeraniæ Ducatus solo fertilissimo juxta litus maris Codani longo tractu expanditur, in septem parteis, quarum quæque Ducatus dignitate censetur, divisus.

Nomina

Nomina Ducatum ſunt *Wenden*, *Stetin*, *Gützchkow*, *Wolgaſt*, *Vſedom*, *Rügen*, *Bart*. Ex his *Rügen*, & *Vſedome* ſunt Iuſulæ. Caput Pomeraniæ eſt Stetinum, urbs haud exigui momenti, Emporiúmque celebre. Sequuntur *Stralesond*, *Wolgaſt*, *Gripeſwold*; *Wollin*, celeberrimum quondam in oris emporium: *Stargard*, *Colberg*, *Camin*, *Cöslin*, *Stolpe*, opida nobilia.

Meckelburgienſis *Ducatus*

Meckelburgienſis Ducatus, quem vulgus Latinorum inepte *Magapolitanum* adpellat, urbes habet claras Lubecam, *Lubeck*: Roſtochium, *Roſtock*; Viſmariam, *Wiſmar*. Lubeca opulentiſſima quondam marique potentiſſima imperii civitas, nunc etiam Suedicis Moſcoviticiſque commerciis celeberrimum Emporium. Urbs eſt ampla, ſplendida & magnifica.

Holſatia, *Holſtein*.

Dividitur hæc regio in Holſatiam proprie dictam, & Ditmarſiam ac Sleſovicenſem Ducatum. Ditmarſi, *die Ditmerſen*, libera nuper gens, nunc ſub Danorum Regum imperio vicatim incolunt. Clariſſima totius Holſatiæ urbs eſt Hamburgum

gum, opulentissimum ad Albim flumen Emporium, quo adverso, naves ex variis mundi partibus adpellunt. *Kiel*, item *Ekelforde*, & *Husem*, nitida opida portúsque celebres. In mediterraneis sunt *Flensburg*, *Rensburg*, & *Sleswijck*: huic contigua fere arx *Gottorp*, ducum sedes est.

CAP. XV.

Luneburgensis Ducatus, Bremensis Archiepiscopatus, Frisia Orientalis, Westfalia, Clivia & Montanus Ducatus.

Luneburgensis *Ducatus.*

DUcatus hic cognominatur à capite suo Luneburgio, *Luneburg* urbe lautissima, salis fontibus maxime clara. Cella, *Cell*, Ducum sedes est *Danneberga*, Comitatus titulo decorata.

Bremensis *Archiepiscopatus.*

Bremensis Archiepiscopatus caput Brema est, *Bremen*, civitas egregia & magnifica, Emporiúmque haud ignobile, Visurgi fluvio navium appulsum accommodante. *Stade*, opidum prope Albim, Anglorum, qui

qui per universam Germaniam pannis negotiantur, celebre nuper fuit Emporium. *Vorde*, sive *Bremerforde*, arx cum vico, Archiepiscoporum Bremensium sedes est.

Frisia *Orientalis*.

Frisia Orientalis, *Oost-Frieslandt*, alio nomine Comitatus Embdanus nuncupatur, à capite suo Emda, *Embden*; urbe haud equidem amplaj at portu celeberrimo. Auricum, *Aurick*, Comitum sedes est.

Westfalia, *Westfalen*.

Westfalia satis ampla regio, gregibus quàm hominibus alendis benignior est, silvis horrida ac plaudibus crebris fœda, veterem illam Germaniam referre videtur. Episcopatibus & Comitatibus frequentibus distinguitur. Episcopatus sunt; Monasterienſis, Paderbornensis, Mindensis, Osnabrugiensis, Verdensis. Monasterium, *Munster*; caput totius Westfaliæ, nobilis & magnifica civitas, in amœnissimis agris sita annis superioribus Anabaptistarum lymphatico regno celebris. Secunda à Monasterio Westfallicarum est Susatum, *Soest*, nulla re, quam amplitudine sua clara. Deinde Tremonia, *Dortmund*, *Minden*,

Osenbrugge, *Paderborn*, cultorum frequentes sunt urbes. Comitatus nobiliores sunt *Marck*, *Oldenburg*, *Delmenhorst*, *Benthem*, *Arnsberg*, *Lingen*, *Teckelenburg*, *Waldeck*, *&c.* *Lingen* opidum est munitissimum.

Clivia, *Cleve.*

Clivia, ad utrámque Rheni ripam porrecta, à *Clivis*, capite totius Ducatus, cognominatur: Junctáque est Juliacensi Ducatui. Colles sive Clivi, in quibus condita, nomen urbi præbuisse, vulgo putantur. At clarissima omnium est Vesalia *Wesel*, secunda Emeriacum, *Emmerick*; *Santen*, antiquitatum Romanarum reliquiis priscam originem claritatémque indicat. *Mûurs* Comitatus titulo insignitum opidum, munimine maxime clarum est.

Montensis *Ducatus.*

Montensis Ducatus Clivensi Ducatui conterminus est, vulgo *Berg*, cujus caput *Düsseldorp*, opidum cum arce, Ducum Juliaci, Cliviæ & Bergæ sedes.

CAP.

CAP. XVI.

Haſſia, Wetteravia, Buchovia, Thuringia.

Haſſia, *Heſſen.*

HAſſia Landtgraviatus, Comitatus in ſe habet nobiles hos, *Zigenhaim*, & *Nidda*; caput Provinciæ eſt Caſtellum Cattorum, ſive, ut vulgo nunc uſurpatur, Caſſella, *Caſſel*; lauta ſane civitas cum ſplendida arce, Landgraviorum ſedes. Secunda eſt *Marpurgium*, literarum ſtudiis maxime clara. *Gieſſen* munitiſſimum totius Provinciæ opidum.

Wetteravia, *Wetteraw.*

Inter Haſſiam ac Rhenum fluvium eſt Wetteravia, regio, quam maxime nobilitat nobiliſſimus Comitatus Naſſovicus; unde decus illud, gentis Belgicæ fœderatæ munimen ac gloria, PRINCEPS MAURITIUS originem ducet.

Buchovia, *Buchow.*

Inter Haſſiam, Franconiam atque Thuringiam media ſita eſt regio Buchovia, cujus

caput *Fulda*, opidum celebre, præstantissima Europæ, nedum Germaniæ, Abbatia insignitum.

Thuringia, *Düringen.*

Thuringiæ Landgraviatus omnium nobilissimus, inter Salam Visurgímque amnes protensus familiæ Saxonicæ paret. Caput regionis est Erfordia, *Erfurt*, ingens urbs, & quasi compendium totius provinciæ. Academia quondam clara: & Vinaria, *Weimar* Principum sedes; urbs est amœnissima. *Gothacum* diruta arce *Grimmenstoyn*, Augusti Electoris obsidio arcisque eversione clara est. *Jena* Musarum est domicilium. Isenacum, *Eisenach*, Ducum sedes est.

Præterea est in Hac provincia Ducatus Coburgiensis, cujus caput *Coburgium*, urbs cum egregia arce, Ducum sede. Item Comitatus Swartzeburgiensis, cujus caput *Arnstad*, haud spernendum opidum.

Cap. XVII.

Misnia, Saxonia, Brunsvicensis Ducatus, Misnia, *Meisen.*

Misniæ Marchionatus, Ducum Saxoniæ domicilium, agro amœnissimo, argenti venis

venis ditissima, urbibus splendissima est regio. Urbium quondam prima erat Misna ad Albim amnem sita, unde Provinciæ nomen: at nunc clarissima omnium est Lipsia, *Leipzig*, haud ita magna, verum ædificiorum nitorem, incolarum mores, agri circumjecti amœnitatem si spectes, nihil adeo festivum in tota Germania reperiri posse credas; nundinis quæ hic ter in anno habentur, post Francofurtum ad Mœnum, celebertima. major est Noviburgium, *Naumburg*, at minus splendida, & ipsa nundinis celebris. Dresda, *Dresden*, urbs est cum arce magnificentissima, Ducum Electorum sedes. Celebrantur hic maxime pons super Albim, Stabulum equorum, armamentarium, & quod incolæ vocant *die Kunstkammer*; ubi notatu digna visuntur plurima. *Freiberg*, *Annaberg*, *Marienberg*, argenti metallis fœcunda opida, *Weissenfels*, *Zuicka*, *Zeitz*, *Chemnitz*, *Torga*, *Iochims thal*, haud contemnenda opida, quorum postremum est dum regni Bojchæmiæ. Est præterea in Misnico agro Principatus Snebergensis, ab opido arcéque *Schneberg*, cognominatus, cui conjunctus est Comitatus *Henneburgensis*. *Aldenburgium* Ducum sedes est. Misnicæ etiam ditionis est *Voytlandia*, cujus caput est opidum *Hoff*, satis nobile.

Saxonia, *Sachſen.*

Saxoniæ Ducatus ad utrámque Albis fluvii ripam eſt, in varias ditiones diſcerptus, Urbium clariſſima, ampliſſimáque eſt Magdeburgium, *Meyburg*, Burchigraviatus S. Imperii, & Archiepiſcopatus titulo maxime inſignis.

Wittenberga opidum nitidum ac munitum, Ducum Saxoniæ quondam ſedes, Martini Lutheri Theologica profeſſione maxime clara. Halla, vulgo *Hall in Sachſen*, elegans urbs, ſalis coctione maxime celebris. Eſt in Saxonia, ſui juris Principatus Anhaltinus, ab arce *Anhalt* ita cognominatus, huic ſubſunt duo Cogmitatus, *Aſcanien & Barby*, Baronatúſque *Bernburg*. *Deſſaw*, Principum ſedes, urbs eſt lauta. hac quidem major eſt Serveſta, *Zerbſt*, at minus polita. Eſt in eadem Saxonia clariſſimus omnium Comitatus Mansfeldicus, ab opido *Mansfeld* denominatus, quatuor alios intra ſe Comitatus includens.

Brunſvicencis Ducatus; *Brunſwick.*

Caput eſt, unde Ducatui nomen *Brunſvicum* libertate imperii fruens; urbs dives ac probe munita, fortiſſima contra Ducum Brunſivicenſium crebras obſidiones defenſione maxime nobilis. Secundum

locum

locum obtinet *Halberſtadium*, inde *Hyldesheim*, *Hannover*, *Goſlar*, *Helmſtad*, haud ſpernenda opida. *Wolfenbüttel*, arce munitiſſima, Ducum ſedes eſt.

CAP. XVIII.

De Archiepiſcopatibus & Academiis Germaniæ.

ARchiepiſcopatus in Germania ſunt 7. Moguntinus, Colonienſis, Treverenſis, Magdeburgienſis, Salisburgienſis, Bremenſis, & Pragenſis. Epiſcopatuum in tam vaſta regione incertus eſt numerus. Præcipui ſunt: Herbipolitanus, Bambergenſis, Argentoratenſis, Spirenſis, Leodicenſis, Monaſterienſis, Paderbornenſis, Hildesheimenſis, Mindenſis, Oſnabrugienſis, Verdenſis, Halberſtadienſis, Halenſis in Saxonia, Uratiſlavienſis.

Academiæ illuſtres ſunt; Baſileæ, Friburgii in Briſgavia, Argentorati, Heidelbergæ, Tubingæ, Ingolſtadii, Altorfenſis, Pragæ, Viennæ, Francofurti ad Oderam, Gripswoldiæ, Roſtochii, Helmſtadii, Wittembergæ, Lipſiæ, Jenæ, Erfordiæ, Marpurgii, Gieſſæ, Coloniæ.

CAP.

Cap. XIX.

Dania Regnum.

DAnia nomen habet à Danis, sive Codanis populis. qui & Teutoni olim dicti fuere. Codano sinu sive mari Suevico, in plures secatur portiones. Partem ejus cis sinum in Germaniæ continenti sitam, Cimbricam peninsulam Romanam vocitatam, ante diximus. Cimbri ab initio incoluere: postea Jutæ, unde regioni nomen in hunc usque diem *Jutlandt*, præter unum opidum *Flensborg*, nihil clarum habens. Alteram partem, trans sinum sitam, veteres insulam putarunt esse, nomine Scandinaviam, sive Scandiã; at continentẽ esse, una cum Suedia & Norvagia, satis nunc constat. Dividitur in tres partes; *Halland, & Scanen & Bleicking.* Urbes in ea, seu potius opidula, litori prætensa, sunt *Ellebege, Landskroon*, & *Elzenborg*, freto Danico, quod vulgo dicitur *der Sondt*, appositum. In mediterraneis est *Londen*, Archiepiscopali sed edecoratum. Tertia pars regni in insulis dispersa medium situm obsidet. In his Codanonia, ab ipsis incolis Codanis, qui alio nomine fuêre Teutoni, veteribus sic dicta, nunc *See'andia.*

dia, ut magnitudine sic fœcundicate alias anteſtat. In hac totius regni caput Hafnia vulgo incolis *Copenhaſen*, & *Copinhaſen*. German. *Copenhaven* & *Kopenhagen*, celebre Emporium Regiumque ſedes. *Elſenöre* celebris ad dictum fretum navium appulſu locus eſt: hic námque veſtigal Regibus à tranſeuntibus navibus penditur. Contigua eſt ſplendidiſſima & munitiſſima arx *Cronenburg*, contra vim ex Oceano vel ipſo ſinu irruentium extructa. In Mediterraneis eſt *Roſchil*, dives quondam urbs, nunc opidum Regnum ſepulchris clarum. *Fredrichsberg*, arx in amœniſſimo agro condita, Regnum ſeceſſibus frequentatur.

Eſt præterea in hoc ſinu inſula *Bornholm*, hácque multo major Gothia, vulgo *Gotlandt*, ſaxo albo ad extruenda ædificia utilis, utraque, Daniæ regno ſubmiſſa.

CAP. XX.

Norvagia, Finnómarchia, Iſlandia, Groenlandia, Frieſlandia.

NORVAGIA.

NOrvagia, vulgo incolis *Norrige*, & contractè *Norge*; Germ. *Noortwegen*, & Norue-

Norwegèn, (Timœo apud Plinium *Nerigon*, qui insulam omnium Septemtrionalium maximam falso credidit) nomen à situ accepit : quippe *Nort* Germ. est quod Latinis Septemtrio. Sevone monte Orientale ejus latus, Meridionale situs Codani faucibus è Oceano, Occiduum eodem Oceano clauditur : à Septemtrione Finnomarchia ei obtenditur. Terra ipsa vasta, sed maxime aspera, saxóque sterili aut sylvis ingentibus horrida. Antiquissimi Sitones incoluisse traduntur. Postmodo potens Norvagiorum in Danos etiam & Frisios imperium fuit : at nunc ipsi Daniæ regibus parent. Urbes in ea sunt, Nidrosia, vulgo *Drunthem*, caput regni, Regúmque quondam sedes, ubi superbissimi olim totius Septemtrionis templi rudera visuntur. Bergi, vulgo *Bergen*, celeberrimum in his oris Emporium, prædicto Tímæo pro insula memoratur. Hinc est *Anslo* sive *Opslo*, haud ignobile Emporium.

Finnorum Marchia.

Norvagiæ ab Septemtrionibus continuatur Finnomarchia satis ampla & ipsa regio, duobus diversis imperiis in duas partes distracta, Pars Meridionalis Daniæ Septem-

Septemtrionalis Suediæ regno ſubjecta eſt.

Iſlandia.

A Norvagiæ littore in occaſum verſus ad CL. mil. German. navigantibus occurrit in Oceano Hyperboreo inſula Britannicarum olim ultima, Thule; vulgo nunc *Iſlandt*, ab immenſis frigoribus & perpetua glacie, quibus damnata eſt, ſic dicta; magnitudine ſua, Melitæis catellis, & monte Hecla, perpetuum ignem eructante, maxime clara; De cætero Daniæ regibus ſubjecta.

Grouia

Iſlandiæ ab occaſu æſtivo proxime objacet Gronia, vulgo *Groenland*: immenſo terrarum ſpatio, incertum inſula an continens terra ſit cum Americæ terris; quibus propinquior longe quàm Europæ. Imperium in litora hactenus cognita ſibi vendicârunt Daniæ Reges. Balænarum captura regio maxime nobilitatur.

Frieſandia.

A meridie eidem Iſlandiæ oppoſita eſt inſula *Frieſlandt*; & ipſa à frigoribus ac perpetua fere hieme nomen habens, nulla re alia Regibus Angliæ quibus paret; quàm piſcium captura utilis.

CAP.

Cap. XXI.

Suedia, Botnia, Scrickfinnia, Lappia, Finnia.

Suedia.

AT in Continenti rursus Norvagiæ Daniæque regnis jungitur Suedia, continua certáque serie antiquissimum in orbe terrarum regnum; quod semper Suiones sive Sueones incoluere. Clauditur ab Ortu, Finnico sinu, Codanóque mari; à Meridie, Daniæ confinio: ab Occasu, Sevonis immensi montis jugo à Norvagia submovetur: à Septemtrione est Botnia. Pars regi Australis antiquo nomine Guthia, vulgo *Gutland* vocatur, reliquis partibus longe celebrior lætiórque. Caput regni universi Regúmque sedes est *Stockholme*; urbs posita in stagnis marinis, palis superstructa; unde etiam nomen traxit, natura operibúsque munitissima, Emporiúmque celeberrimum. Secunda est *Upsalia*, Academia Archiepiscopatúque insignis. *Calmar* in confiniis Daniæ, cum arce validissima, urbs est satis magna, portúsque celebris. Est item *Nicopen*, munitum opidum Emporiúmque clarum.

Botnia

Botnia.

Botniam ſinus Botnicus in duas ſecat partes, Orientalem & Occidentalem. Nihil in ea notatu dignum præter Emporium *Torniam*, ad intimum ſinus receſſum ſitum.

Scrickfinnia.

Supra Botniam Scrickfinni ſive Scritfinni, incolunt, una cum Botnis, Suediæ regibus ſubjecti.

Lappia.

Hinc verſus Orientem in extimo veteris Germaniæ angulo Lappia, vulgo *Lappeuland*, & incolæ ejus Germanis *Lappen*, Ruſſis *Lappi*, in duo genera diſtincti. Occidentales Suediæ regibus parent. Orientales Ruſſico vocabulo *Dickiloppi*, id eſt, feri Lappones, magno Moſcoviæ Duci ſubjecti ſunt.

Finnia.

Infra Lappiam Botniámque verſus Meridiem eſt Finnia, inter Botnicum Finnicúmque ſinum poſita. Plinio Fenningia, (qui inſulam eſſe credidit) vulgo nunc *Finland*, dicta; haud parva Suedici imperii portio

portio, fertilis arvis, pacuíſque letæ. Urbium clariſſimæ ſunt *Albo* Epiſcopalis ſedes, ac *Viburgium* in intimo ſinus Finnici receſſu nobile Emporium.

Cap. XXII.

De Italia *& variis ejus nominibus.*

EXplicatis veteris novæque Germaniæ partibus, commodiſſimus nunc videtur locus, à Septemtrionibus verſus meridiem pedem referre, ac trangreſſis hinc Alpium jugis Italiam introſpicere. Quin pigeat, quæ omnium dignitate prima erat, eam poſteriore loco dici: quidpe terra olim fuit omnium terrarum alumna ſimul & parens; divina providentia electa, quæ ſparſa congregaret imperia, ritúſque molliret; & tot populorum diſcordes feráſque linguas ſermonis commercio contraheret ad colloquia & humanitatem homini dare; brevitérque una cunctarum gentium in toto orbe patria fieret. Jam vero locorum ſalubritatem, cœli temperiem, aprica collium, opaca nemorum, tantam frugum & virium olearumque fertilitatem, pecorum fœcunditatem, tam innexios ſaltus, tot munifica ſilvarum genera, tot lacus, tot amnium fontiúmque uberta-

tem,

rem, colonias tam frequenteis, tam adsiduam novarum urbium gratiam, tam clarum decus veterum opidorum, virorum denique ingenia, mores ac ritus, linguáque ac manu res gestas si reputes; nihil toto orbe terrarum commemores quod huic conferri, nedum præferri, queat.

Nomen unde sortita sit, varie auctores tradunt. alii quidpe à bobus, quorum magnitudine pulchritudinéque fœcunda est, vocitatam Italiam existimant: nam Ἰταλὸς veteri sua lingua dixisse Græcos, quos Latini Tauros: alii verius ab Italo, Rege Siculorum, qui primum agrum Sabinorum & Latium incoluere, hanc terrarum partem adpellatum tradunt *Italiam*: quod postea nomen in totam terram, inter Alpeis & Siculum fretum, transit. Hesperia etiam dicta fuit Græcis, à vespertino sidere Hespero; quia illis in occasum sita erat. Saturnia, Auscnia, Oenotria, Latium, quanquam ab antiquissimis Græcis, postea etiam à Latinis poëtis pro universa Italia ponantur, partium duntaxat fuere nomina.

Cæterum natura Imperio Romano prospiciens, mari Supero Inferóque & altissimis Alpium jugis, ceu firmissimo vallo, fossáque latissima totam undique cinxit.

Terminos igitur habet à Septemtrionibus

onibus Alpes; ab ortu Arsiam Histriæ flumen & mare Superum, qui & Hadriaticus sinus dicitur; à Meridie mare Infernum sive Tuscum; ab occasu iterum Alpeis & Varum amnem.

Longitudo ejus summa est ab Alpino fine Augustæ Prætoriæ, quæ vulgo nunc *Aosta*, per urbem Romam Capuámque meante cursu ad Rhegium opidum & Leucopetram promontorium, quod vulgo *Capo dell' Arme*, millium passuum Iocccc, id est, mil. Germ. ccxxv. Latitudo varia est, at subter Alpes millium passuum, Ioxx, id est, mil. Germ. cxl. medio cursu inter Anconam & ostia Tiberina millia passuum cxxxvi, id est, mil. German. xxxvi. Veteres querno folio eam assimilárunt, at nostri ævi homines cruri humano.

Cap. XXIII.

De Divisione veteris Italiæ.

DIvisa fuit olim Italia aliter aliis subinde temporibus; prout gentium migrationes finiúmque commutationes factæ sunt. Nos eam maxime divisionem sequemur, quæ subprimis Romanorum Imperatorbus fuit.

Postquam Gallorum inter Oceanum, Rhenum, Alpes, Internum mare & Pyrenæos

næos montes incolentium, ingens multitudo, variæque nationes trans Alpes profectæ, eam Italiæ partem obsederunt, quæ inter Alpes & Apenninum ad Æsum usque flumen, prope Anconam porrecta est; GALLIA hæc Romanis dicta est ITALICA: item Gallia citerior, & Cisalpina, item Gallia Circumpadana & Togata, à toga Romana, quia vestitum ritúsque Romanorum assumserat: quum trans Alpes ulterior Gallia diceretur *Comata*, á Coma seu Cæsarie, quam incolæ ejus alebant: pars autem Transalpinæ Galliæ à Braccis, femorum tegumento, *Braccata*; quæ eadem Narbonensis provincia. Sed sub eadem Galliæ Togatæ provincia comprehendebantur etiam alii populi; ut ad mare infernum, Ligures; ad Superum, Veneti, Carni, Histri; in Alpibus, Taurini, Salassi, Lepontii, Euganei: & qui postea Provinciam per se una cum Transalpinis populis, Vindelicciis atque Noricis conficiebant, Rhæti. Post Galliam Togatam primi sequebantur sub Apennino Etrusci, sive Tusci: ultra hos ad utrúmque Apennini latus Umbri; infra hos Sabini ac Latini, Æqui, Volsci, atque Hernici: Juxta Umbros ad mare Superum erant Picentes; dein Marrucini, Vestini, Frentani,

tani, Peligni, Marsi, ultra hos in mediterraneo Samnites & Herpini: Infra Samnnites ad mare Inferum Campani; mox Picentini, Frentanis Hirpinisque jungebantur Apuli. Inde Calabri & Sallentini lævum Italiæ cornu insidebant. Sub Apulis erant Lucani, ad utrumque mare. Sub his in dextro cornu & extimo Italiæ angulo erant Brutii.

CAP. XXIV.

Ligures, Taurini, Cottii & Ideonni regna, Salassi, Lepontii, Euganei, Rhæti, Veneti, Carni, Histri.

LIguria inter Varum & Macram amneis maréque Ligusticum & Padum fluvium ad Placentiam usque porrecta, caput gentis Ligurum habuit Genuam, vulgo nunc *Genova*. Reliqua inde opida clara fuêre in ora maritima, Nicæa & portus Herculis. Monœci à Græcis Massilienſibus condita; inde Ligustica opida Albium Intemelium, & Albium Ingaunum, quæ vulgo contracte dicebantur Albintemelium, Albingaunum, nunc *Vintimilia* & *Albenga*. Hinc Vada Sabatia, nunc *Savona*. Intus fuere Pollentia, Alba, Pompeja, Asta, Aquæ Statiellæ, Dertona, Iria, quæ vulgo nunc dicuntur, *Polenza*, *Alba*, *Acte*, *Acqui*

qui ſive *Aich, Tortona, Voghera.*

Liguribus jungebantur Taurini inter Padi lævam ripam, Alpium radices & Orgum fluvium. Caput gentis olim Auguſta Taurinorum, nunc vulgo *Turino.*

His finitimi erant Cottii & Ideonni Regulorum regna in Alpibus. Cottiani Regni caput fuit Seguſio, ſive Seguſium, nunc *Suſa.*

His iterum continuebatur Salaſſi, in valle quam Duria amnis mediam ſecat. Horum caput Auguſta Prætoria, nunc vulgo *Aoſta*; inde Eporedia, nunc *Invréa.*

Salaſſis contermini erant porro Lepontii, circa lacum Verbanum, vulgo nunc *Lago Maggiore*, & flumina quæ is recipit. Caput fuit Oſcela, vulgo nunc ad Toſam amnem *Domo d' Oſcela.*

Lepontios ſequebantur in Alpibus Euganei inter Larium ſive Comenſem Lacum & Atheſim fluvium. horum opida fuere Anaunia, ſive Anonium, Saraca & Vannia, vulgo nunc *Caſtel Nân*, ſive *Nòn*; *Sarca* & *Civida* ad Ollium fluvium; dein Clavenna; & item Telium in Valle Tellina. Nobiliſſimi Euganeorum populi fuere Sarunetes in vallis Clavennenſi & Tellina; Vennones, ad ortus Atheſis amnis. Camuni, nunc *Val Camonica*; ad Ollium fluvium Triumplini, ſive Trumplini, nunc *Val Troppia* ad Melam amnem.

Supra

Supra Euganeos fuere Rhæti, Duce Rhæto ex Tuſcis, quum hi pellerentur Circumpadana regione à Gallis, orti. Fines habuere à Rheni fontibus ad fontes uſque Dravi amnis, in Danubium defluentis. Caput eorum Tridentum, nunc vulgo *Trento*. reliqua opida clariora; Curia vulgo nunc *Chûr*, Italis *Coira*; Feltria, Belunum, nunc *Feltre*, *Belluno*. At Verona celeberrima omni ævo urbs, ab Euganeis ſimul & Rhætis condita fuit.

Rhætis ab ortu ſolis proximi fuere Veneti; quos fabuloſa Græcorum antiquitas ex Paphlagonum ad Pontum Euxinum gente, Duce Antenore à Trojæ excidio huc deduxit. Alii verius Illyricum fecere populum Euganeorum, qui inde in Alpeis ſeceſſerunt, occuparunt agrum ad mare Hadriaticum, inter Padum amnem & Timavi fonteis. Caput Venetorum Patavium, nunc *Padoua*, ab Antenore Trojano conditum vel auctum. Inde opida celebria, Atria ſive Adria, nunc *Adri*, à Tuſcis quondam conditum; unde mari ſeu ſinui Adriatico cognomen; tum Ateſte, nunc *Eſte*; Vincentia nunc *Vicenza*; ad Altinum, ex quo præter nomen & tenuia quædam ruinarum veſtigia apud Silium fluvium nihil nunc reliquum eſt. Hinc ſequebantur Traviſium, Opitergium

pitergium; nunc *Treviso & Oderzo*: & Concordia, cujus nomen manet.

Reliquam hinc Euganeorum sive Venetorum oram ad Formionem usque amnem, qui nunc *Risano* est, apud opidum *Capo d' Istria*, Carnorum postea obtinuit populus. Urbs heic, quondam potens atque ingens inter primas Italiæ, Aquileia, nunc *Aquilea*, deserta plane. Inde clara opida, Forum Julii, nunc vulgo *Cividad di Friuli*; Julium Carnicum, nunc *Zuglio*. in ruinis inter Tilavemptum fluvium & Alpeis: Vedinum, vulgo Germanis nunc *Weiden*, Italis *Vdene*. Circa Venzonum Noreia fuit Taurisscorum urbs, qui inde postea Norici trans Alpeis dicti. Tergeste item, vulgo nunc *Tricste*, clara olim Histrorum primum urbs, post Romanorum fuit colonia, Carnorum provinciæ attributa. Sed inprimis celebratus in hac ora fuit Græcis pariter ac Latinis monumentis Timavus amnis, inter Aquilejam & Tergeste, septem capitibus exoriens, uno ostio post mille haud amplius passus in mare emissus.

Post Carnos igitur est Histria, & populi Histri. Regio ceu peninsula inter Formionem & Arsiam amneis, in mare procurrit. Caput gentis fuit Pola, à Colchis, Jasonem & Medeam persequentibus

tibus olim condita. Inde celebria opida, Parentium & Ægida nunc *Parenzo & Cabo d' Istria*: item Nesactium ad Arsiam fluvium, nunc *Castel Nuovo*.

CAP. XXV.
De Gallis Cisalpinis.

GAllicæ gentes trans Padum fuere, Lybici, Lævi, Insubres, Orobii, Cenomani. Lybicorum caput fuere Vercellæ, nunc *Vercelli*. Lævorum Ticinum, nunc *Pavia*; eorundem fuit Novaria, nunc *Novara*. Insubres omnium Gallicarum in Italia gentium fuere validissimi. Caput eorum Mediolanum, vulgo nunc Italis *Milan*, German. *Meyland*. Opida hinc clara; Laus Pompeja, nunc *Lodi*; Forum Diuguntorum, nunc *Crema*; Moguntiacum, sive Modicia, nunc *Monza*. Orobiorum fuere Comum, Bergomum, Forum Licinii, nunc vulgo *Como*, *Bergamo*, *Berlasina*. Ultra Insubres Orobiósque incoluere ad Venetiam usque Cenomani; quorum caput Brixia, nunc *Brescia*, sive *Bressa*. Præterea celeberrimæ urbes, Cremona & Mantua, à Tuscis quondam condita. At cis Padum Gallici populi fuere Ananes, Boii, Senones. Ananes Liguriæ continuabantur circa Placentiam

centiam Romanorum coloniam, vulgo nunc *Piacenza*. Inde sequebantur Boii, secundum Insubres maxima potentissimáque Gallorum Italicorum gens. Caput eorum fuit Bononia, nunc vulgo *Bolegna*; Felsina ante dicta, cum caput Hetruscorum esset. Inde opida nobilia: Parma, Brixellum, Regium Lepidi, Mutina, Forum Cornelii, Faventia, Forum Livii, quæ nunc vulgo *Parma*, *Brisselo*, *Reggio*, *Modena*, *Imola*, *Faenza*, *Forli*. Postremi Gallorum in Italia fuere Senones inter Ravennam & Æsim flumen, quod nunc *Iesi*, prope Anconam, partem Umbrorum agri incolentes. Caput heic gentis constituere Senam Gallicam sive Senogalliam, vulgo *Sinigaglia*. Reliqua hujus oræ opida in Umbris dicemus.

Cap. XXVI.

Etruria & Umbria.

Galliæ Togatæ jungebatur à meridie Etruria, sub Apennino monte. ejus incolæ Etrusci sive Tusci: Græcis Tyrrhæni dicti. Sed horum prima sedes fuit, ut ante dictum, trans Apenninum, ab utráque Padi ripa: unde à Gallis expulsi, intra Apenninum, mare Inferum & Tiberim Macrámque amneis considerunt, duodecim urbibus, totidémque Principatibus inter

se constitutis. Urbium nomina hæc sunt: Veii, Volsinii, Clusium, Perusia, Crotona, Aretium, Falerii, Volaterræ, Vetulonii, Rusellæ, Tarquinii, Cære. Ex his hodiéque extant, nominaque vulgaria habent ista; *Bolsena*, *Chiusi*, *Perugia*, *Cortona*, *Arezzo*, *Cività Castellana*, *Volterra*, *Cerveteri*. Reliquarum Veii ad XII. lapidem ab urbe Roma fuere, circa opidum nunc *Scrofano*, Vetulonii fuere prope litus inter *Plombinum* & *Mossam* opida: vulgo nunc dicitur *Bagni de Rosselle*, id est, Aquæ Rosellarum. Tarquiniorum vestigia jacent supra Cornetum opidum.

Celebres præterea urbes in Etruria fuerunt, in littore; Luna trans Macram fluv. sed Etruscorum tamen opidum, portu nobile, nunc *l' Erici*, inde Pisæ, nunc *Pisa*: Portus Liburnus sive Hercules Liburnus, nunc *Livorno*: Populonia, cujus vestigia extant prope *Plombinum*: Telamon, nunc *Telamone*: Cosa, nunc *Ansidonia*: Graviscæ, quondam infra Cornetum: Centum Cellæ, nunc *Cività Vechia*: & Alsium nunc *Palo*.

Intus in mediterraneo, Nepete, Sutrium, Falerii Faliscorum, Fanum Voltumnæ, Hortanum: quæ vulgo nunc *Nepe*, *Sutri*, *Cività Castellana*, *Viterbo* & *Horti*. Inde Herbanum; quæ postea Urbs vetus, nunc

nunc *Orvieto* Suana & Saturnia, Senæ, Florentia, Piſtoria, Luca, nomina antiqua retinent.

Vmbria.

Tuſcis jungebantur ad Tiberim fluvium Umbri. Sed hi ab initio ad utrumque mare late incoluerunt. unde fluvius, mediam poſtea Etruriam ſecans, Umbro olim, nunc *Vmbrone*. Ab Infero mari eos rejecerunt Etruſci; à Supero Senones Galli. At his à Romanis deletis, Umbris fines fuere in Romano Imperio ab Auſtro Nar amnis, vulgo *Nera*, in Tiberim confluens: ab occaſu Tiberis; & trans Apennium Bedeſis, nunc *Ronco*, apud Ravennam mare Hadriaticum petens; à Septemtrionibus ipſum hoc mare ab ortu Æſis fluvius, & inde linea ducta ad Naris fonteis.

Urbes in ora Hadriatici ſinus; Ravenna, Ariminium, Piſaurum, Fanum Fortunæ, & Sena Gallica, ſupra dicta: nomina vulgaria nunc ſunt, *Ravenna, Riminio, Péſaro, Fano, Sinigaglia.* Intus Cæſena, Saſſina, Urbinum, Sentinum, Æſis, Camerinum; vulgo nunc, *Céſena, Sarſina, Vrbino, Sentino, Ieſi, Camerino.* Cis Apenninum; Iguvium, Mevania, Spoletium, Tifernum, Nuceria, Camellaria; Aſiſium, Hiſpellum, Fulginium, Tuder, Interamnium, Narnia, Ameria,

& citra Narem Ocriculi: quæ vulgo nunc, *Augubio, Bevagna, Spoleti, Città di Caſtello, Nocera, Aſſiſi, Iſpello, Fuligno, Todi, Terani*, ſive *Terni, Narni, Amelia, Otricoli*.

CAP. XXVII.
De Sabinis & Latio.

INfra Umbros ad mare uſque antiquiſſimis temporibus incoluere Siculi, à quorum rege Italo, hæc regio primum dicta eſt Italia; quæ deinde ab Aboriginibus, pulſis inde Siculis, *Saturnia* vocata eſt, & mox item Latium: unde Aboriginibus novum nomen Latini. Sed in partem Antiqui Latii poſtea ſucceſſerunt Sabini, inter Narem & Anienem, quorum hic *Teverone* dicitur. Caput Sabinorum fuit Reate, nunc *Rieti*; & ante hanc Cures, nunc *Il Vecovio di Sabina*, cœnobium, cum ingentibus veteris urbis reliquiis. hinc Romani dicti fuere *Quirites*. Reliqua opida celebria ſunt, Nurſia, nunc *Norcia*; Cutiliæ, cujus ruinæ prope opidum *Città Ducale*; Amiternum, cujus veſtigia prope Aquilam. Inde Eretum, & Nomentum, propè Anienem, nunc vulgo *Monte Eretundo & Lamentario*.

Sub Sabinis itaque juxta Tuſcos fuere Latini, non totius Italiæ ſolum, ſed & orbis

orbis universis gens nobilissima. Terra eorum *Latium* dicta, arctis initio finibus inclusa, ab Aniena ac Tiberi ad Circæũ usq; promontorium, quod vulgo nunc est *Circelli*. At postquam finitimi etiam populi Æqui, Hernici, Volsci, & Ausones sub eodem Latinorum nomine computati sunt, finis novi Latii fuit Liris amnis, vulgo nunc *Garigliano*.

Caput Latii omni ævo fuit *Roma*, urbs, ab Aboriginibus, qui antea Oenotri dicebantur, cum ex Græcia in Italiam advenissent, condita; ab Æneæ posteris, ut tradunt, aucta, urbium sane Regina, orbisq; terrarũ caput ac domina. Reliqua opida, antiquitate & claritudine præcipua fuere Tibur, nũc *Tivoli*; Præneste, nunc *Pilastrina*, Gabii medio inter Præneste & Romam itinere quondam; Tusculum, nunc *Frascati*; Aricia, nunc *l' Aricia*; Lanuvium, nunc *Città Lavinia*; Alba longa, inter Albanum quondam montem & Lacum; & Albæ mater Davinium, prope litus, nunc *Patrica*; inde Laurentum, nunc *Paterno*; & tandem Ostia, ab Ostiis Tiberinis nomen habens. Circa Anienis Tiberisque confluentes opida Antemnæ, Collatia, Fidenæ, in tenuibus incertisq; vestigiis ostenduntur. Rutuli pars fuere Latinorum; caput eorum Ardea.

In Æquis fuere Carſeoli ſive Carſula nunc *Arſuli*, & Valeria, quæ & Varia, nunc *Vico Varo*, tum Sublaqueum, nunc *Suliaca*; Algidum, in Algido monte & nemore, nunc *Selva d' Aglieri.*

Hernicorum fuere: Anagnia, Alatrium, Veruli, Ferentinum, nunc *Anagni*, *Alatri*, *Veroli*, *Ferentino*, dicta.

Sub Hernicis ad mare fuerunt Volſci, opida eorum in litore Antium, Circæi, Tarracina, quod antea Axur; intus ſtatim celeberrimus Pomtinus ager, & Pomtinæ Paludes, à capite olim Volſcorum Sueſſa Pometia dictæ. inde Velitræ, Cora, Norba, Privernum, Setia, Signia, Sulmo, Fruſino, Fabrateria, Aquinum, Caſinum, Atina, Arpinium, Arx, Sora: vulgo nunc dicuntur: *Velitri*, *Cora*, *Norma*, *Piperno*, *Sezza*, *Segni*, *Sermoneta*, *Fraſelona*, *Falvatera*, *Aquino*, *Monte Caſino*, *Atina*, *Arpino*, *Arce*, *Sora.* At Fregellæ, nunc *Ponte Corvo* eſt, & Interamna, *l' Iſola* nunc dicta.

Auſonum fuere Cajeta, Fundi, Formiæ: nunc vulgo dicuntur, *Gaëta*, *Fondi*, *Mola.*

CAP.

Cap. XXVIII.

Picentes, Veſtini, Marucini, Peligni, Marſi, Frentani, Samnites, Hirpini.

ULtra Apenninum rurſus juxta Sabinos & Umbros, fuêre Picentes, inter Æſim & Aternum amneis : quorum hic nunc *Peſcára* dicitur. Regio eorum vocabatur *Picenum*. gens à Sabinis fertur orta. Opida in littore; Ancona, Græcorum colonia, à Syracuſanis condita : Caſtrum novum, nunc *Flaviano*; Caſtellum Truentinum, ad Truentum amnem. Intus Auximum, nunc *Oſmo*; Septempeda, nunc S. *Severino*; Tollentinum, Firmum Picenum, & Aſculum Picenum, Interamnium, Atria; quæ nunc *Tollentino, Fermo, Aſcoli, Teramo, Atri*. Picentibus continuabatur Veſtini, quorum opida Angulus & Pinna, vulgo nunc *Città di Sant Angelo & Città di Penna*; Avia ſive Avella, nunc eſt *Aquila*.

Veſtinis ad mare contermini erant Marucini, quorum opidum Teate, nunc *Thieti & Chieti*.

Marucinis ſimul & Veſtinis finitimi erant Peligni, quorum caput olim Conſinium nunc deſtructum; deinde Sulmo nunc *Sulmona*.

Pelignis & Veſtinis in mediterraneo con-

tinuabantur Marsi. quorum Alba Fucentis, ad Furinum lacum; quæ hodiéque nomen antiquum in ruinis retinet; vulgo *Albe, & Albi* dicta; & Marubium, nunc *Morréa.*

Rursus in litore ultra Marrucinos & Pelignos incolebant Frentani, quorum opida Ottona, Anxanum, Histonium; nunc *Ortona, Lanzano, Guasto, d' Amone.*

Infra Frentanos fuere Samnites, Sabelli etiam dicti, à Sabinis orti: & à Samnitibus orti Hirpini. Illorum regio Samnium; in quo opida, Bovianum, Æsernia, Sæpinum, Allifæ, Telesia; nunc vulgo *Bojova, Isernia, Sepino, Alisi, Telest.* Horum opida Beneventum, Equus Tuticus, Abellinum, Compsa, nunc *Benivento, Ariano, Avellino, Conza.*

CAP. XXIX.

De Campania & Picentinis, Apulia, Calabria.

JUxta Samnites Hirpinósque ad mare inferum erat Campania, vulgo nunc *Terra di Lavoro*: in qua summum Liberi patris cum Cerere certamen. Opida in littore, Liternum, Scipionis Africani voluntario exsilio clarũ; vulgo nunc *la Torre di Patria:* Bajæ, deliciæ, an corruptelæ populi Romani

manis Miſenum, nunc *Monte Miſeno*; ſtatio quondam claſſis Romanæ ad Inferum mare: Puteoli, *Puzzuolo*, portus ad hoc mare totius Italiæ celeberrimus: Neapolis, Parthenope ante dicta, nunc *Napoli*, literarum ſtudiis Ciceronis Virgiliique ætate clara: Herculanium, vulgo *Torre di Græco*; & Pompeii, vulgo *Scafàti*; Veſuvii montis incendio nota opida. Inde Surrentum, nunc *Sorronto*. Intus in mediterraneo, unde Campaniæ nomen, Capua, à Tuſcis condita; æmula quondam Romæ, atque ob id ipſum perdita. nunc ruinæ ejus viſuntur duobus amplius millibus paſſuum à Nova Capua. Sueſſa Aurunca, nunc *Seſſa*; Venafrum, nunc *Venafri*; Caſilinum, nunc *Nova Capua*, ad Vulturnum amnem: Teanum Sidicinum, nunc *Tiano*: Calatia, nunc *Cajazzo*: Cales, *Caivi*. Atello, nunc *Averſa*: Acerræ, nunc *Acerra*; Nola nomen retinens: Nuceria, nunc *Nocera*.

Juxta Campanos fuere Picentini, à Surrento, ſive Minervæ promontorio, ad Silarum uſque amnem: pars quondam Picentium, huc à Romanis à Supero mari traducti. Caput eorum Salernum, vulgo *Salerno*.

Apulia, Calabria.

Juxta Frentanos, Samnites atque Hirpinos fuere Apuli, quorum regio Apulia, longissimo tractu à Frentone fluvio, vulgo nunc *Fortore*, ad fauces usque Hadriatici maris excurrens. Divisa fuit in treis parteis Daunia Dicebatur à Frentone ad Aufidum amnem vulgo nunc *Lofanto*: inde ad Brundusium, & Tarentum, Peucetia; cujus partem Pœdiculi incoluere. hinc reliquum sub peninsulæ forma tenuere Messapii. Sed Messapia post dicta fuit Calabria, & incolæ *Calabri*: Calabriæ rursus dimidia pars, Tarentino sinui contermina, Salentinorum fuit regio. Atque tum Apulia propriè dicta consistebat inter Frentanos & Calabriam. Opida in Apulia fuere clara, Teanum Apulum; nunc exiguum murorum vestigium dicitur *Civitate* vulgo. Gerion, nunc *Tragonara*; Sipuntum, nunc *Siponto*, Luceria, nunc *Lucera*, Æquulannum, nunc *Troja*, Arpi, cujus ruinæ apud *Foggiam* opidum: Asculum Apulum, nunc *Ascoli*; Venusia Horatio Alumno nobilis, nunc *Venosa*, Archerontia, nunc *Acirenza*, Canusium, nunc *Canosa*, & clade Romanorum insignis vicus, Cannæ, nunc *Canna*, Salapia, *Salpe*, Rubi, *Ruvo*, Butunti, nunc

Bitou-

Bitonto, Barium, *Bari*; Egnatia, nunc *Torre d' Anazzo*.

In Calabria Brundusium, traje&tu in Græciam olim clara; nunc *Brindisi*; Hydruntum, *Otranto*; Castrum Minervæ, *Castro*; Callipolis, *Gallipoli*, & omnium clarissima Tarentum, *Tarento*. Intus in peninsula, Neritum, *Nardo*, Aletium, *Lezze*: & prope hanc quondam Rudiæ; Ennio cive nobile opidum.

CAP. XXX.

De Lucanis, Brutiis & Magna Græcia.

INfra Apulos, Hirpinos atque Picentinos, ad utrumque mare fuere Lucani & ipsi à Samnitibus orti Duce Lucio: fineis habuere ad Laum & Sybarim usque amneis; quorum hic in Tarentino sinu nunc vulgo dicitur *Cochile*; ille ad mare infernum, *Laino*. Opida in littore hæc: Pæstum, Græcis *Posidonia* appellatum, nunc in ruinis *Pesto*; Velia, nunc *Pisciotta*; celebris quondam portus; Buxentum, nunc *Policastro*; à Tarentino sinu Metapontum, nunc *Torre di Mare*; Heraclea, ante *Siris* dicta, nunc in vestigio ruinarum, *Policore*; Sybaris postea Thurii, ac tandem Copiæ, urbs dicta, inter Sybarim Crathimque amneis non extat. Intus Potentia, nunc

Potenza:

Potenza; Gerumentum, nunc *Clarimonte*.

Post Lucanos extimum Italiæ, ad fretum usque Siculum angulum tenuere Brutii, à Lucanis orti. Opida in litore versus occasum, Cerilli, nunc *Cirella*; Clampetia, nunc *Amantéa*; Temsa sive Tempsa, cujus situs fuit prope speculam maritimam, cui nomen vulgare *Torre Loppa*; Terina, nunc *Nocera*; Lametia, nunc *Santa Eufemia*; Scylleum in cervice Scyllæ scopuli, nunc *Sciglio*; & ultra fretum, Rhegium; nunc *Reggio*; ab altero mari Locri cognomine Epizephyrii, nunc *Ferace*; Caulonia, nunc *Castel vetri*: Scylacium, nunc *Squillaci*; Croto, nunc *Crotone*; Petelia, nunc *Belicastro*; Ruscianum, nunc *Rossano*. Intus caput Brusiorum Consentia, nunc *Consenza*; & haud procul inde versus Septemtrionem, quondam Pandosia, cum Acheronte fluv: quæ duo nomina cum Alexander Epirotarum Rex in Epiro ancipiti oraculo monitus fatalia evitare vellet, heic in eadem incidit atque periit. Fuit Præterea potens quondam civitas Hipponium, Romanis Vibo Valentia, dictum, nunc *Monte Leone*.

Atque hactenus populos enarravimus, qui universam Italiam olim incoluerunt, præcipuásque eorum urbeis recensuimus. Cæterum quum Græci omnem fere oram mari-

maritimam, Coloniis ſuis è Græcia deductis, obſiderent, ipſa hæc terra unà cum Sicilia dicta eſt *Magna Græcia*, duravítque hoc nomen multis ſæculis, donec inter fretum Siculum conſtitit & Tarentum: quæ pars Italici litoris poſtea proprie eo nomine indigitata eſt, teſtibus Cicerone, Plinio, Ptolemæo & aliis.

CAP. XXXI.
De fluviis Italiæ.

FLuviorum princeps Italiæ eſt Padus, vulgo *Po*, nulli amnium claritate intetior, Græcis *Eridanus* dictus; ac Phaëtontis, ut fabulata eſt antiquitas, pœna illuſtratus. E gremio Veſuli, celſiſſimi inter Alpium juga montis profluens, triginta amplius flumina, lacúſque immenſos, ſeptem oſtiis, quæ ſeptem maria perhibebantur, in mare Adriaticum defert. Fluminum nobiliora: ſunt ex Alpibus orta, Duria, nunc *Dora*; Seſſites, *Seſſia*; Ticinum, *Teſino*, lacum Verbanum, nunc *Lago Maggiore*, tranſiens; Adua, nunc *Adda*, Latinum lacum nunc *Lago di Como*, perfluens: Ollius, nunc *Oglio*, lacum Sebinum, nunc *Liago d' ſéo*, tranſiens: Mincius, nunc *Menzo*, lacum Benacum, nunc *Lago di Garda*, tranſmittens. At à dextra

dextra ripa recipit idem Padus ex Apenninis jugis, Tanarum, nunc *Tanaro:* Trebiam, qui nomen ſervat, Romanorum clade illuſtrem: & Rhenum Bononienſem, vulgo *Reno.*

Ex Alpibus item profluit Atheſis, Italis nunc *Adeſe*: German. autem *Etſch.* Reliqua quæ ſequuntur, cuncta Apenninus fundit: quorum Arnus, vulgo *Arno*, Florentiam ac Piſas perfluit; Tiberis, quem urbs Roma, Romæque conditor Romulus, totius terrarum orbis illuſtriſſimum fecerunt, a dextra ripa Clanim, vulgo *Chiana*, à ſiniſtra Narem, vulgo *Nera*, atque Anienem, nunc *Teverone*, in mare infernum defert.

Inter Latium & Campaniam eſt Liris, nunc *Garigliano*, in ipſa Campaniæ *Volturno*; inter Picentinos ac Lucanos Silarus, *Silaro.* In magna Græcia Sibaris, nunc *Cochile*, & Crathis, *Crati*; in Apulia Aufidus, nunc *Lofanto*, Romanorum ſiniſtra pugna adverſus Annibalem nobilitatus. Inter Præcutios & Picenum Aternus, nunc *Peſcara.* In Gallis Senonibus Metaurus, nunc *Metro*, Haſdrubalis fratris Annibalis clade atque interitu inſignitus.

CAP.

CAP. XXXII.

De montibus Italiæ.

ALpes Italiam à Gallia, Vindelicía, Norico ac Pannonia ſubmovent. Initium earum à vadis Sabatiis: finis ad Flanaticum ſinum, vulgo *Golfo di Carnaro*, & Colapis, vulgo *di Kulpe*, fluminis fonteis. Dividuntur in varias parteis atque nomina. A vadis Sabatiis ad Varii amnis fontes, qua Liguſtico mari objacent, maritimæ cognominantur: hinc ad Seguſium uſque vulgo *Suſa*, Cottiæ: inde ad S. Bernardum minorem Grajæ: dein ad uſque S. Gothardum Penninæ: his continuantur Rhæticæ, ad Plavis uſque fontem, quarum pars Tridentinæ perhibentur, ſupra Tridentum. His junguntur ad Doblacum uſque Noricæ, ſupra Tilavemptum amnem, vulgo *Trajamento*: inde jam Garnicæ ſupra Carnos, uſque ad Savi fonteis: móxque ultimæ, ad Colapis fonteis uſque, Pannonicæ, eadem & Juliæ dictæ. Sunt tamen qui ſupra Dalmatiam Alpium nomen protendant, ubi Dalmaticas dici volunt: aliíque in Thraciam & Pontum uſque. Sed prior finis ad Colapis fontes à pleriſque receptus eſt.

Cæterum

Cæterum intus in Italia Apenninus mons amplissimus Alpibus ad Vada Sabatia annexus; perpetuis jugis lunatóque cursu, ad Siculum fretum Lucopetrámque promontorium tendens, Italiam quasi mediam secat. Prope Suessam, Liris fluminis sinistræ ripæ prætexitur Massicus mons: hinc inter Bajas & Puteolos est Gaurus. supra Capuam, est Tifata mons. vulgo *monte di Capua*. Ultra Neapolim Nolæ vicinus est Vesuvius, nunc *monte di Somma*, ignium eruptione ac Plinii interitu clarus. Apulia est Garganus, in mare Superum ingenti promontorio excurrens, nunc *monte di S. Angelo*.

CAP. XXXIII.

De variis Italiæ Incolis.

TErram Italiam à freto Siculo ad Alpes usque porrectam, qui ab initio habuerint mortales, parum in tanta temporum longinquitate compertum est: nec constat, unus post inundationem terrarum ab urbe Babylonica profectus in dispersione gentium populus hanc regionem occupaverit omnem, unúmque universæ nomen imposuerit; an aliæ subinde atque aliæ in terras cultoribus vacuas invectæ gentes, suis quæque sedibus vocabula dederint diversa. Sanè varii atque

que genere planè diversi in ea memorantur auctoribus populi. quorum antiquissimi sunt isti, Ausones, Brutiorum Lucanorúmque agrum quondam tenentes hinc Opici; sive Osci, in Samnio atq; Campania; Siculi in Sabinis & Latio: Umbri ad utrumque mare; ad Inferum, in parte Tusciæ inter Tiberem & Umbrorum amneis. Inde Tusci ad Alpeis usque: juxta hos Ligures in Galliam usque ad Rhodanum extensi. Ultra Tuscos Veneti: quos alii à proximo Illyrico, alii ab Henetis, Paphlagonica gente, ortos tradiderunt. Tuscos expulerunt inter Alpeis & Apenninum supra dicti *Galli*: Umbros ab Infero mari removerunt Tusci. Græca gens ex Arcadia Duce Oenotro profecti, unde dicti Oenotrii, primum Ausones supradictis sedibus pepulerunt, ulteriorâque versus Septemtrionem Italiæ, circa Vulturnum Lirímque amneis petere coëgerunt, nec ea terrarum parte contenti, mox Siculos etiam sedibus ejecerunt, jam tum mutato nomine *Aborigenes* dicti: Sed eum solum, quod tum occupaverunt, *Latium* vocaretur, mututo jam iterum vocabulo, Latinos inde sese appellarunt. Sabini Opicorum fuere progenes: genuerúntque ipsi ex sese Picentes, Vestinos, Mar-

Marſos, Pelignos, Frentanos, Marrucinos, Samnites, quorum hi poſtea Hirpinos, Campanos, Lucanos, atque Brutios condiderunt. Interim Græcorum nationes, aliæ aliis temporibus in Italiam invectæ, urbes in ea paſſim condiderunt, ſuiſque coloniis, ut ſupra dictum eſt, omnem oram maritimam Superi Inferique maris impleverunt. Hinc Italia una cum Sicilia, ut ex Strabone & Trogo liquet, *Magna Græcia* appellata fuit. At cum alii populi aliis ex locis Græcos expellerent, maxime vero Lucani eam partem, quam de ſuo nomine Lucaniam dixerunt, oppreſſis illis, occuparent, & ab his orti Brutii Brutiam, paulatim Græcum nomen per Italiam imminui cœpit: donec in ea parte conſiſteret, quæ tum Magna Græcia, nunc *Calabria ſuperior* dicitur.

At poſtquam Romanorum crevit potentia, tota tandem Italia horum armis ſubjugata eſt; ſtetitque ſub Romæ urbis imperio, regionibus ac populis ſupra explicatis diſtincta, ad Honorii Imperatoris uſque tempeſtatem. Ex hinc alii aliique ſubinde, Gothi, Vandali, Heruli, Germanicæ gentes, tum Hunni, ſuperatis Alpium jugis totam invadentes, in varia regna atque imperia diſtribuerunt. His tandem à ducibus Juſtiniani Imp. pulſis, Exarchatus

chatus in Italia magiſtratus conſtitutuseſt, cujus ſedes Ravenna; Roma tum in ruinis jacente. Ultimi hinc Longobardi expugnata Ravenna, regnum in Togata Galliæ conſtituerunt, quod etiam nunc de gentis vocabulo corrupte *Lombardia*, quaſi Longobardia appellatur. Hos tandem debellavit Pipinus Franciæ Rex, à Pontifice Romano contra eos in Italiam vocatus.

CAP. XXXIV.

De noviſſima Italia diviſione.

POſtquam Imperii Romani dignitas atque ſedes in Germaniam delata eſt. Italia varie ab aliis aliiſque divexata, atque in varios titulos atq; dominia diſcerpta eſt. Hinc noviſſimæ diviſionis regiones nunc ſunt: Hiſtriæ Marchionatus, Fori Julii Ducatus, & haud exigua Italiæ portio Lombardia, ſub qua Marchia Tarviſiana, Ducatus Mantuanus, Ducatus Midiolanenſis, Tirolis Comitatus dimidia pars, Griſones in ipſis Alpibus & his conterminis Helvetiorum ſtipendiarii, Pedemontiũ, Ducatus Montis Ferrati, Parmenſis Ducatus, Romania ſive Romaniola, Marchia Anconitana, jámque extra Lombardiam, Ager Genuenſis: Tuſcia, in qua patrimonium D. Petri, Tibe-

Tiberis dextræ ripæ adfixum; Ducatus Spoletanus, Ager Romanus; inde Regnum Neapolitanum, inque eo regiones Aprutium, Apulia, Laborinus ager, Basilicata, Calabriæ duæ, Ager Britanus, & ager Hydruntinus.

At eandem Italiam in partes singulis Dominiis distinxeris hoc modo.

I. Dominium est Hispaniarum Regis; sub quo Regnum Neapolitanum, Ducatus Mediolanensis, ac quædã opida in Tusciæ litore, Insulæque Italiæ adjacentes, Sicilia & Sardinia.

II. Pontificis Romani, sub quo ager Romanus, Patrimonium D. Petri, Ducatus Spoletanus, Marchia Anconitana, Romaniola, & urbs in agro Neapolitano Beneventum.

III. Venetæ Reipublicæ, sub qua Histria, Forum Julii, Marchia Tarvisiana, & inde Lombardiæ pars ad usq; Bergonum.

IV. Magni Ducis Tusciæ in Tuscia.

V. Genuensis Reipublicæ, sub qua Liguria intra Apenninum & Ligusticum mare, ac portiuncula Tusciæ Liguriæ proxima, cum Insula Corsica.

VI. Ducis Parmensis in Lombardia Caspadana.

VII. Ducis Sabaudiæ, sub quo Pedemontium.

VIII. Hel.

VIII. Helvetiorum, ſupra lacum Verbanum & Larium.

IX. Rhætorum ſive Griſonum in Alpibus.

X. Archiducum Auſtriæ in Comitatu Tirolenſi, ubi Tridentum, & in partibus Alpinis Fori Julii ac Hiſtriæ.

XI. Ducis Mantuani, in Ducatibus Mantuæ ac Montis-Ferrati.

XII. Ducis Mutinenſis.

XIII. Ducis Urbinatis.

XIV. Civitatis Lucenſis in urbe Luca.

XV. Comitis Mirandulani.

CAP. XXXV.

Hiſtria, Forum Julium, Marchia Tarviſiana, Griſones, Helvetiorum ſtipendiarii, & Pedemontium.

NOviſſima Italiæ diviſione tradita, ſingulas partes inſpicere haud pigeat. Prima ab Arſia amne eſt Hiſtria, German. *Iſterich* dicta. Opida nunc clariora ſunt: Pola, Parentium, & Hiſtriæ, vulgo *Capo d' Iſtria.*

Forum Julium, vulgo *Friuli*, & *Patria di Friuli.*

Fori Julii caput eſt Vedinum, nunc

Udene

Vndene, reliqua opida clara ſunt: *Cividad di Friuli*, Tergeſtum, Gradiſcia, ac nuper à Venetis condita *Palma*, egregium Fori Julii atque Italiæ ab hac parte propugnaculum. Cæterum eſt in Foro Julio Auſtriacæ ditionis Palatinatus Goricienſis, cujus caput *Goricia*, opidum ſatis nobile.

Marchia Tarviſiana.

Cognominatur Marchia hæc ab Tarviſio; vulgo *Treviſo*, ſplendida urbe. At Princeps non modo Marchiæ Tarviſianæ, ſed totius facile Italiæ urbs eſt Venetiæ, in ipſo ſalo, palis ſuperſtructa, Emporium toto orbe terrarum celeberrimum, ac reſpubl. potentiſſima magnificis ædificiis ſplendens, ac templo D. Marci, atque armamentario, maxime conſpicua.

Patavium, urbs ſpatioſa magis quam populoſa, Academia totius Europæ celeberrima maxime gloriatur; de cætero munitiſſima.

Verona ampla ſplendida, magnifica ac populoſa, amphitheatri reliquiis nota eſt. Vicentia Equeſtris ordinis viris gratiſſimum domicilium.

Rhæti vulgo *Griſones.*

Griſones, quos Latine vulgato nomine Rhæ-

Rhætos, Germ. *die Graupünter*, vocant Rheni, Oeni, Atheſis ac Adduæ fonteis accolunt. Opida habent tenuia; quorum caput Curia, German. *Chûr*, Ital. *Coira*: *Meyenfed*, *Ilandtz*. Sub Rhætis eſt vallis Tellina, & Comitatus Clavenneſis; cujus caput Clavenna, Germ. *Cláven*, Ital. *Chiavenna*. In valle Tellina ſunt Sundrium, Tiranum, Peſſclavium, Morbenium.

Helvetiorum ſtipendiarii.

Griſonibus contermini ſunt Helvetiorum ſtipendiarii; quorum opida haud illepida, Lucanum, Locarnum, & Belliſona.

Pedemontium.

Pedemontii Dominus eſt Dux Sabaudiæ. Caput provinciæ ac Ducum Sabaudicorum ſedes eſt Auguſta Taurinorum vulgo *Turino*: Reliqua opida clara ſunt: Vercellæ, Eporedia, Auguſta, Prætoria, Aſta, Alba, Salutium & Nicæa, licet non magna, at incolis valida. Prope eſt Nicæenſium portus, *Villa Franca*, triremium Ducis ſtatio.

CAP.

CAP. XXXVI.
Lombardia & Genuensis ager.

Lombardia *Transpadana.*

EA quæ nunc Lombardia proprie dicitur, pars est Italiæ, urbium splendore, agorúmque cultu lætissima. Dividitur autem Pado amne in Cispadanam & Transpadanam. Transpadana rursus dispertitur in Ducatum Mediolanensem, Mantuanum & Venetorum ditionem.

Mediolanensis *Ducatus.*

Caput est Mediolanum, unde Ducatui nomen ac dignitas; urbs magnitudine sua, arcis munitione, atque incolarum numerositate clarissima; armorum bellicorum officina tota Europa celeberrima. Secunda à Mediolano est Cremona, magnificis ædificiis superba. Sequuntur Comum, Papia, Novaria; & in Cispadana Lombardia sub eadem ditione Alexandria ac Dertona.

Mutuanus *Ducatus.*

Mantua, quæ nomen Ducatui dedit, in palu-

palude vel lacu ſita eſt, urbs amœniſſima, ſedes & domicilium nobiliſſimæ Gonzagarum familiæ.

Veneta *ditio in Lombardia.*

Venetæ ditionis ſunt in Lombardia Brixia, Bergomum, Crema & Peſchiera, urbes celeberrimæ: quarum duæ poſteriores munimina habent validiſſima.

Lombardia *Ciſpadana.*

In Lombardia Ciſpadana ſunt Ducatus tres Parmenſis, Mutinenſis, & Montisferratenſis Ferrarienſiſque ditionis loca.

Parmenſis *Ducatus.*

Parmenſis Ducatus caput eſt Parma, urbs egregia, illuſtriſſimæ Farneſiorum familiæ domicilium. Secunda eſt Placentia, illi nulla re, niſi dignitate, inferior.

Mutinenſes *Ducatus.*

Hujus caput eſt Mutina. Alterum ejus clarum opidum eſt Regium Lepidum.

Ager Genuenſis, vulgo *Riviera di Génova.*

Caput regionis eſt Genua, urbs omnium Italicarum ædificiorum ſplendore ac magnificentia ſuperbiſſima: quippe in eo vico, qui novus, vulgo *ſtrada nuova*, dicitur, nulla eſt domus, quin digna Regem vel potentiſſimum excipere. Hujuſmodi autem plures paſſim in urbe, maximéque in ſuburbiis invenias, omni deliciarum genere, ut ſunt Italorum ingenia, inſtructiſſimas. Cæterùm Genuenſes in Regis Hiſpaniarum clientela ſunt. Secunda à Genua eſt *Sevona*, lepida ſanè ac lauta. Sequuntur *Vintimiglia*, *Albenga*, & *Sorezzana* in Tuſco ſolo ſita, egregio munimento, ac militum præſidio.

CAP. XXXVII.

Tuſcia, Romaniola, Marchia Anconitana, Romanus ager, & Ducatus Spoletanus.

Tuſcia, vulgo *Toſcana.*

TUſcia, magni Ducatus titulo ad ſublimem inter Italicas regiones dignitatem elata, caput habet ac Ducum ſedem Florentiam, vulgo *Fiorenza*, vel *Fierenze*, urbem, ſi unam

Antver-

Antverpiam excipias, totius Europæ pulcherrimam, templorum ſplendore maximè conſpicuam. Libera atque opulenta fuit civitas antequam Medicæorum familia Principatum occuparet.

Luca, ſui juris civitas opulenta ac maximè ſplendida munitáque, Imperiali libertate gaudet. Haud procul marmora magna copia cæduntur, totius Italiæ nobiliſſima.

Piſæ, libera quondam ac potens terra marique civitas, nunc propemodum incolis deſerta, Magno Etruriæ Duci paret. Liburno portui, vulgo *Livorno*, ſive *Ligorno* & *Liorno*, ad antiquam claritatem hoc novum decus accedit, quod recens à Magno Duce in ſummum ſplendorem reſtaurata eſt. Portus eſt in celeberrimis Italiæ haud poſtremus, magni Ducis ſeceſſu ac triremium ſtatione inſignis.

Plombinum, Telamon, Orbetellum, & Portus Herculis, Hiſpani Regis imperio ſubjecta opida, validis Hiſpanorum præſidiis cuſtodiuntur.

Senæ, vulgo *Siena*, in medio ferme Tuſciæ ſita urbs, merito inter principes Italiæ connumeratur. Libera quondam ac latiſſimo territorio potens civitas, nunc Etruriæ Duci dicto audiens eſt.

Reliqua Tuſciæ opida ſunt Aretium, Cortona, Volaterræ, Piræ, Piſtoria; quarum

hæc inter amœniſſimas Italiæ cenſetur. Pratum item & Poggium ſummarum deliciarum ſunt loca.

Maſſa, olim Herculis fanum, nunc novum Genuenſis familiæ Ciborum opus, Principatus titulo cenſetur; opidum feſtivum ac amœnum.

Patrimonium D. Petri.

Etruriæ pars eſt patrimonium D. Petri à Machtilde illuſtri mulieri Eccleſiæ Romanæ legatum; hinc vulgo *Lo ſtato della Chieſa* indigetatur. Urbium in eo clariſſimæ, Peruſia, Orvietum, Aquapendens, Horti, Viterbum. Opidum in littore vetuſtiſſimum, quod quondam Centumcellæ, nunc *Cività Vecchia*, id eſt, Vetus Civitus dicitur, portu egregio ac triremium, Pontificiarum ſtatione nobile eſt. Bracianum ad Sabatinum lacum illuſtriſſimæ Urſinorum familiæ Ducatus eſt.

Romaniola, vulgo *Romagna.*

Romaniolæ fines ſunt intra Foliam amnem, montem Apenninum, Panarum flumen & Padi extremum verſus Septentriones alveum. Urbium clariſſima ac celeberrima eſt Bononia, ædificiorum ſplendore ac magnificentia

tia in primis cenſenda. Sequuntur Ravenna, ac Ferraria. Hæc ſuum nuper habuit Ducem; ac nunc Romanæ Eccleſiæ ſubjecta. Inde Ariminum, Ceſena, Faventia, Imola, egregia atque haud ignobilia opida.

Marchia Anconitana, Ducatus Urbinas.

Urbium in Anconitana regione opulentiſſima eſt Firmum. At portu celebri notiſſima Ancona. Cætera loca notatu digna Æſis, vulgo *Iefi*, Macerata hinc in Ducatu Urbinati Urbinum, Fanum, Senogallia, S. Leo, Forum Sempronii.

Romanus ager, vulgo *Campagna di Roma.*

Princeps agri Romani eſt Roma, Orbis terræ quondam caput, ac nunc etiam ob Pontificis Maximi ſedem, omnium illuſtriſſima atque celeberrima, de qua præſtat tacere, quam pauca dicere.

Reliqua opida agri Romani, alioquin nobilia ſatis, Romanæ urbis propinquo ſplendore obſcurantur. In his Tibur, nunc *Tivoli*, hortus Ateſtini Cardinalis multiplici amœnitate, ac vario genere deliciarum, clarum per totam Italiam reddit: ſed ipſum

opidum longe anteeunt Tarracina & Prænesteſte.

Ducatus Spoletanus.

In Ducatu Spoletano ſunt Spoletum, Augubium, Fulginium, Interamnia, Narnia.

Cap. XXXVIII.

De Regno Neapolitano.

HInc reliquum Italiæ, quicquid à Fundis opido, & Liri fluvii fontibus, Apennino monte, Truento amne & utroque mari Inferо Superóque includitur, *Neapolitanum* vocatur Regnum, ab urbe Neapoli, capite ſuo. Longitudo ejus eſt à Truenti amnis oſtio ad Brutium uſque promontorium, vulgo *Capo Spartivento*, milliar. Germ. xc. Latitudo ab Athenæo ſive Minervæ promontorio, vulgo *Maſſa*, haud procul Neapoli, ad promontorium Gargani montis, vulgo *Monte di S. Angelo*, mil. Germ. xxx.

In Regni formam redacta eſt hæc regio hoc modo. Cum circa annum Chriſti cIↃ, Saraceni hoc terrarum, unà cum Sicilia inſula occupaſſent, Tancredus quidam Normannus prognatis duodecim filiis, egeſtate compulſus, Italiam adſumtis liberis petiit, operámque

rámque ſuam contra Saracenos obtulit. Ibi tum re bene geſta, Saracenísque Italia ac Sicilia ejectis, portiones ei & filiis aſſignantur in utráque terra. Poſtea Robertus, unus ex filiis, primus Apuliæ & Calabriæ Dux pronunciatur. Dein hujus filius Rogerius primum terrarum Neapolis & Siciliæ ſub uno regno comprehenſarum Rex creatur. Regnum ipſum geminarum Siciliarum nomine appellabatur. nam quod nunc in Italia *Neapolitanum* dicitur regnum, tunc Sicilia cis pharum ſeu fretum vocabatur; ipſa autem inſula Sicilia, trans pharum. At diviſum mox in duo regna, duos pariter Reges accepit: quorum alter in Italia, Apuliæ ſive Neapolis; alter in inſula, Siciliæ Rex appellatus eſt. Dehinc variam utrumque regnum Dominorum mutationem paſſum eſt. Quippe in Neapolitano regno primi Normanni Galli Reges fuere; poſt Suevi Germani: mox iterum Galli Angoſemenſes; dein Arragonenſes Hiſpani: Jámque tertio Galli, iterúmque Arragonenſes: tandem Caſtiliani Reges obtento totius Hiſpaniæ Imperio, in Neapolitano etiam regno in Arragonenſium locum ſucceſſerunt.

CAP. XXXIX.

De urbibus Regni Neapolitani.

URbes in Neapolitano Regno non æquè cultæ ſunt ac ſuperiori Italia, una tamen Neapolis regni caput, ſedéſque Præfecti, quem Hiſpaniarum Rex Vice-regis titulo mittit, nulli clariſſimarum urbium, neque ædificiorum magnificentia, neque patriorum ſuperbia, neque civium opulentia cedit; multitudine verò incolentium, habita amplitudinis ſuæ ratione, reliquas omnes vincit. Reliquæ urbes celebriores ſunt iſtæ: in Laborino agro, Capua, Surrentum, Salernum, & Melphis, vulgo *Amalfi*; in qua primùm inventus eſt Pyxidis ſive magnetis nautici uſus. In Calabria Conſentia, Regii Præfecti ſedes: Mons Leonis, Regium. Tum in Hydruntino agro Hydruntum, nunc *Otranto*, Gallipolis & Aletium, vulgo *Lezzo* conventu Juridico nobile opidum; item Tarentum. In Baritano agro Barium, Monopolis Tranium. In Apulia Manfredonia, Luceria, Troja, Aſculum Apulum: In Aprutio, Aquila, Beneventum, Anxanum, Theate, Pinna, Sulmo, Aſculum, Picenum.

Cæterum cum tàm varium fuerit, támque fre-

frequens de hoc regno inter varios populos certamen, cúmque crebris Saracenorum ac Turcarum incursionibus petitum; effectum est ubi crebra ac frequentia munimenta contra ingruentem hostilitatem passim excitarentur: quorũ firmissima nunc sunt Consentiæ, Cantazari, Mantéæ, Crotone, & Tarenti in Calabria: Gallipoli, Hydrunti, ac Brundisii in agro Hydruntino: Monopoli, Barii, Tranii, Barlettæ, Manfredoniæ in Apulia, Aquilæ in Aprutio. At Cajetæ munimentum, ob singularem firmitudinem, sitúmque loci, *clavis totius regni* adpellatur.

CAP. XL.

De Episcopatibus Italiæ, Academiis & urbium clarissimarum Epithetis.

ARchiepiscopatus in universa Italia sunt triginta: quorum in Neopolitano regno viginti & unus; Neapolitanus, Capuanus, Salernitanus, Melvitanus, Surrentinus, Beneventanus, Theatinus, Acheruntinus, Sipontinus, Manfredonienſis, Canusinus, Tranienſis, Barentinus, Tarentinus, Maderenſis, Brundisinus, Hydruntinus, Russanenſis, Consentinus, Sanctoseverinenſis & Reginus. In reliqua Italia novem; Senenſis, Florentinus, Pisanus, Ravennenſis, Genuenſis, Taurinenſis, Mediolanenſis, Venetus, & Gradiscienſis.

Episcopatus, ut admodum tenues, sic innumeri. Nam quoties opidum aliquod civitatis jure donatur, Episcopus simul eidem contribuitur; ita ut nulla civitas perhiberi possit, quæ Episcopum non habeat, & reciprocè, quæ Episcopum habeat, civitas negari nequeat.

Cæterum Patriarchatus, qui Aquileiæ erat, Venetias translatus est.

Academiæ.

Academiæ illustres sunt: Patavii, Bononiæ, Pisis, Senis, Perusiæ. At minus celebres, Augustæ Taurinorum, Ferrariæ, Romæ, Firmi, Neapoli, Salerni, Maceratæ in Marchia Anconitana.

Urbium clarissimarum Epitheta.

Urbium Italicarum tantus est splendor, nitor, tanta festivitas & magnificentia, uti haud facile toto terrarum orbe quidquam invenias, quod cum his conferri possit: at eximiæ claritudinis sunt novem; quarum Epitheta, ut in Italia per ora hominum feruntur, hic apponam.

Roma dicitur sancta, vulgo *Roma la santa*, ob Pontificis Maximi sedē. Neapolis, nobilis; vulgo *Napoli la gentile*, ob frequentiam Principū, Comi-

Comitum atque Equeſtris ordinis virorum. Venetiæ opulentæ, vulgo *Venetia la ricca*; ob potentiam atq; opes immenſas. Genua ſuperba, vulgo *Genova la ſuperba*; ob ſuperbam ædificiorum magnificentiam. Mediolânum magnum: vulgo *Milano la grande*; ob amplitudinem urbis, civiúmque numeroſitatem. Florentia pulchra, vulgo *Fiorenza la bella*, ob ædificiorum ſplendorem, vicorum munditiem, latitudinem ac directionem. Bononia pinguis, vulgo *Bologna la graſſa*; ob laſcivam agri fertilitatem. Ravenna antiqua, vulgo *Ravenno l' antica*, ob ædificiorum totiúſque urbis vetuſtatem. Patavium doctum, vulgo *Padova la dotta*, ob celebre literarum ſtudium.

Cap. XLI.

De Sicilia.

OMnes Interni maris inſulas magnitudine juxta ac claritate anteſtat Sicilia; quondam, ſi veteribus credimus, continens & Italiæ annexa: poſt interfuſo Siculi maris freto, avulſa: cœli clementia ac ſoli ubertate adeo felix, uti horreum Romanorum appellaretur. Nomen Siciliæ à Siculis, Latii quondam in Italia incolis, habuit: ante fuit dicta *Sicania*, à Sicano Rege, qui ante Trojana bella, cum ampliſſima Iberorum ſive Hiſpanorum

ſpanorum manu advectus, inſulam de ſuo nomine Sicaniam populúmque Sicanos appellavit. Trinacria item, & Triquetra, à triangula forma, Græcis atque Latinis dicta eſt. quidpe tribus promontoriis in diverſa procurrens, Græca literæ Δ: quæ Δέλτα dicitur, imaginem efficit. Pachynum vocatur promontorium, vulgo nunc *Capo Pάſſaro*, quod Græciam ſpectat, Lilybæum, nunc *Capo Boéo*, quod Africam; Pelorum, nunc *il Faro*, quod in Italiam vergens freto alluitur. Id anguſtum & anceps, alterno curſu atrox, ſævum, & Siciliæ Charibdíſque horrendis nominibus inclytum eſt. Scylla eſt ſcopulus verſus Septemtrionem. Carybdis mare vorticoſum verſus meridiem; utrúmque noxium appulſis.

Cæterum ipſius inſulæ ſumma longitudo eſt inter Pelorum Lilybæúmque promontoria, mil. Germ. 1. latitudo à Jachino ad Cephaledim opidum mil. Germ. xxxv.

Urbes olim in hac claræ; in litoribus Meſſana, civium Romanorum, qui *Mamertini* vocabantur; Zanclæ, id eſt, *Falx*, ante dicta, nunc *Meſſina*; Tauromentum, nunc *Taormína*; Catona ſive *Catina*; nunc *Catania*, Syracuſæ, urbs omnium totius inſulæ clariſſima, nunc *Saraguſa*; Camarina, nunc *Torre di Camarana*; Agrigentum, quod Græcis Acragas, nunc *Gergenti*; Selinuntum,

tum, Græci Selinus, nunc *Torre di Pulici*, vel *Terra de la Pulci*; Lilybæum, literarum quondam ſtudiis celebre nunc *Marſella*; Dreptanum, nunc *Trápani*, Panormum vel Panormus, nunc *Palermo*; Soluntum, Græcis Solus, nunc *Sólante*; Himera, nunc *Término*; Cephaludis, nunc *Ciſalù*, Tyndaris ſive Tyndarium, nunc *Santa Maria di Tindári*; Milæ nunc *Milazzo*.

Intus Centuripe, nunc *Centorve*; Agyrium, *S. Philippo d' Agirone*; Aſſorus, nunc *Azaro*; Enna nunc *Caſtro Janna*: Leontini nomen retinet; Neetum, *Noto*; Motyca, *Módica*.

Flumina ac Montes Siciliæ.

Fluviorum nobiliſſimi ſunt, Onobala, qui & Tauromínius, nunc *Cántara*; Symæthus, nunc *la Jaretta* Cyameſorum ab Centuripis & Chryſam ab Aſſoro devehens: Terias nunc *Fiume di S. Leonardo*; Anapus, hodie *Alfeo*, cum Cyane fonte, nunc *la Piſma*. apud Syracuſas, Florus, nunc *Abiſo*, Gela, nunc *Fiume di terra nuova*, Hyſpa, Belici: duoque Himeræ, quorum alter, nunc *Salſo* in Libycum pelagus: alter, nunc *Termini*, in Tyrrhenum mare devolvitur: ambo ex iiſdem fontibus orti, inſulam in duas parteis ſecare falſo à veteribus traduntur.

Montium clariſſimus maximúſque eſt Ætna,

Ætna, nunc *Monte Gibello* nocturnis mirus incendiis: cujus crater xx. ſtadia patet. Inde eſt Eryx, vulgo nunc *Monte di Trapani*.

Cap. XLII.

De incolis Siciliæ & nova ejus deſcriptione.

INcolas habuit Sicilia primos Cyclopas, & Leſtrigonas, id eſt, gigantes, gentes barbaras atque truces, ut hiſtoriis ac fabulis, oſſa immania paſſim in inſula reperta fidem faciunt. Dein Iberi, ex Hiſpania, Duce Sicano inſulam obſediſſe feruntur. Poſt hos Siculi ex Sicilia Italiæ. Dein Phænices à Tyro ac Sidone litora ejus occpârunt: hos Græci ejecerunt: cum quibus lingua etiam Græca invecta eſt.

Imperium ab initio penes Reges ac Tyrannos ſtetit, donec maxima pars inſulæ in Carthaginenſium poteſtatem incideret. His devictis Romani ſibi vindicârunt, primáque fuit quam in Provinciæ formam redegerunt. Juſtiniani Imperatoris tempeſtate Vandali ex Africa eam occupârunt: quibus à Beliſario Juſtiniani Duce pulſis, Saraceni poſtea invaſerunt. Hos tandem ejecit Tancredus Normannus; cujus nepos Rogerius, ut ante memoravimus, primus Apuliæ & Siciliæ

Rex

Rex creatus est. At postquam hoc regnum in duo capita divisum, Suevi Germani Siciliæ regno potiti sunt. quibus pulsis Galli recuperárunt. Sed trucidatis his ab incolis ad *Vesperas*, quas vocant, *Siculas*, ad Arragoniæ, tandémque ad Castillæ reges devolutum est.

Tota nunc in tres regiones, quas *Valles* vocant, divisa est: quarum una Vallis Demona, Pelorum promontorium spectat; altera vallis Neeti, Pachynum, tertia vallis Mazaræ, Lilybæum.

Urbes nunc claræ.

Urbium clarissima est Panormus, caput Regni, ac Proregis, quem Hispaniarum Rex mittit, sedes: urbs est ampla ac spatiosa: hominum multitudine, ædificiorum superbia, civium opulentia insignis. Secunda est Messana, & ipsa magna, opulenta ac splendida. Reliquæ urbes illustres sunt; Catana, Syracusæ, Tauromenium, Agrigentum, Neetum, Sciaeca, Mazara, Marsalla, Drepanum, Termini, Enna. Drepanenses nauticâ scientia reliquos Siculos præstant.

Archiepiscopatus sunt tres; Panormitanus, Messanensis, & Montiregalensis. Academia publica est Catanæ.

C A P.

Cap. XLIII.

De Sardinia & Corsica.

SEcunda magnitudine maris interni est Sardinia, fertilis insula, & soli quàm cœli melioris, atque ut fœcunda, sic penè pestilens. A Sardo Herculis filio nomen sortitam esse fabulantur Græci, cum ante Sandaliotis & Ichnusa, à soleæ effigiæ ipsis diceretur. Longitudo ejus á *Calari*, ad fretum quod est inter Sardiniam & Corsicam, complectitur mil. Germ. XLV. Latitudo à Gorditano promontorio, *Capo di Monte Falzone*, & *Capo di Argentera*, promontorium Columbarium, juxta Olbiam, mil. Ger. XXVI.

Urbium quondam celeberrimæ, Caralis, nunc *Cagliari* Italis, & Sardis *Caglier*; Sulci, Carthaginensium quondam colonia, nunc *Palma di Sole*; Olbia nomen in vestigiis retinet.

Colonos in eam deduxisse dicuntur Sardus Herculis filius, ex Libya, & Norax Mercurii à Tarteſſo Hispaniæ urbe & item Jolaus, à quo populi Jolaenses. deinde Ilienses, & Locrenses, Corsique in eadem pervenerunt. Postea Carthaginienses occuparunt, at his primo bello Punico expulsis, Romani suo imperio adjecerunt; cui paruit usque dum declinante

Roma-

Romano Imperio Sarraceni invaſerunt. His ejectis Genuenſes ac Piſani aliquandiu de ejus dominio contenderunt, donec Pontifex Romanus utrorúmque ereptam manibus Arragoniæ regibus aſſignaret; quo titulo tandem ad Hiſpaniarum Reges pervenit.

Urbium nunc clariſſima Calaris caput Inſulæ, portu nobilis. Præterea Oriſtana & Seſſaris.

Corſica.

At minor eſt Corſica ſeſqui mil. German. ab Sardinia verſus Septemtrionem diſtans: omni ævo malignè culta, qui aſpera & multis in locis aditu difficilis. Dicta eſt primum Terapne: mox Cyrnus Græcis, à Cyrno Rege, quem Herculis filium volunt Deinque Corſica à Corſa Bubulca, muliere ex Liguria; qua Duce Ligurum manus in eam ingreſſa eſt: & *Corſi* à Duce, dicti coloni. Longitudo Inſulæ eſt à Sacro promontorio, nunc *Punta di Marono*, ſive *Capo Corſo*, ad promontorium Graniacum, *Capo di manza*, mil. Germ. xxx. Latitudo à promontorio: quod hodie *Capo di Foro*, uſque ad Aleriam. mil Germ. xx.

Urbes quondam claræ Aleria & Mariana, quarum nomina nunc in ruinis jacent.

Tuſci primi inſulæ imperium occuparunt. poſt hos Carthaginenſes: mox Romani: dein Sarace-

Saraceni : quibus profligatis Genuenſes ac Piſani, utris dominium maneret, inter ſe certârunt ; tandem Genuenſibus ceſſit.

Urbes in ea nullæ nunc claræ, præcipua tamen loca ſunt : *Adiazzo, Nebbio, Calvi, Boniſacio.* Calvi eſt celeberrimus inſulæ portus.

LIBER

LIBER QUARTUS.

CAP. I.

De Pannonia.

TRanſgreſſis ex Italia Julias Alpeis, Pannonia conſpicitur, ſolo fœcunda, viris fortis, armíſque ac opibus maximè valida quondam regio. Nominis origo incerta. Limites ab occaſu habuit Cethium montem; is nunc amplíſſimis jugis, ab Savi Draviſque fontibus ad Danubiũ uſq; variis nominibus pertexitur, primum *Pleyſz*, modo *Hengſtberg*, mox *Dẽberg*, dein *Herzberg*, *Schneeberg*, & *Kalenburg* dictus. ab Septemtrione, Danubium amnem: ab ortu eundem Danubium & Aureum montem, nunc Hungaris *Macheck*: à meridie lineam ductam ab Aureo monte per confluentes Timaci, nunc *Lim*, & Drini, nunc *Drina*, ad fontes Unæ fluminis. Inde *Caravancas* mons, & Pannonicæ Carnicæque Alpes ad Savi uſque fontes. Complectitur hodie Carniolam, Croatiam, Vindorum Marchiam, Carinthiam, Stiriam, maiorem

jorem partem Auſtriæ, dimidium Hungariæ, Sclavoniam, Boſniam, partémque Serviæ.

Diviſa fuit in Superiorem & Inferiorem. Superior, quæ & prima Conſuleris, verſus Occidentem eſt: in qua nunc Carniola, Croatia, Vindorum Marchia, Carinthia, Stiria, Auſtriæque majoris pars. Inferior, quæ & ſecunda Conſularis, in Orientem vergens, complectitur Boſniam, Sclavoniam, & quantum Hungariæ Danubium, Dravum, Atrabonémque amneis interjacet. At ea utriúſque Pannoniæ pars, quæ inter Dravum Savúmque fluvios porrecta, Valeria, vel Pannonia Interamnia & Riparenſis dicta eſt.

Sic igitur hodie Hungaria vix tertiam ſui partem in veteri Pannonia habet; quum reliquum trans Danubium in Jazygibus Dacíſque obtineat.

Urbium clariſſimæ, Segeſta, quæ & Siſcia, nunc *Siſeck*, in Croatia; Petovio, vel Patavium, *Pettaw*, in Stiria; Amona, *Unterlaubach*, Romanorum Colonia; Nauportum, *Oberlaubach*, in Carniola; Vindoniana, quæ & Vindobona, nunc *Vienna*, in Auſtria: Scarabantia nunc *Scrabing*: Sirmium, nunc *Simach*; in Hungaria, Taurunum, vulgo *Belgrad* & Germanis *Griechsweiſſenburg*.

CAP.

CAP. II.

De incolis Pannoniarum & de regno Hungariæ.

PRimi, quos veterum monumenta tradunt, incoluere Pannoniam Pannonii, Celtica gens: quos Græci *Paones* vocârunt. Julius Cæsar primus terram ingressus: post eum item alii: at Tiberius eandem perdomuit. Tulerunt inde Imperii Romam jugum, donec post inclinationem ejus Gothi invaderent, quos Hunni expulerunt; hos Longobardi; rursúmque hos Hunni, tandem circa ann. Ioccc sub Arnolpho Imperatore, gens quædam è Scythia profecta, oppressis Hunnis, totum quod nunc *Hungariæ* dicitur regnum, occupavit. Hunnorúmque reliquiis mista, nomen in ea constituit, quo etiam nunc Hungari indigetantur. At termini Hungariæ sunt, à septemtrionibus Carpates mons, quo à Polonia ac Russia separatur; ab Oriente est Transilvania & Valachia; à Meridie Dravus fluvius; ab Occidente Stiria, Austria atque Moravia.

Figura ejus quadra est, cujus latera quatuor mundi cardines spectant. At maxime ejus longitudo, à Patissi fontibus vulgo *die Teisse*, ad Muræ, *die Mur*, confinentem mil.

mil. German. LX. porrigitur, ac par fermè est latitudo.

Dividitur in superiorem, quæ trans Danubium Poloniæ ac Transsilvaniæ contermina; & Inferiorem, quæ eis Danubium est. Comitatus in universa censentur L. At maximam regni partem hodie Turcarum atrox imperium, miserè divexat.

Opida in ea plurimum diruta, vel quæ exstant, admodum tenuia, nisi quæ Moraviæ Poloniæque propius accedunt, vulgo *die Bergstätte*. Clariora tamen sunt superiori Hungaria: *Temeswar*; Genadium, vulgo *Chonad*; Segedinum; Varadinum, vulgo *Wardeyen*; *Solnock*; Agria cum arce *Erla*; duóque firmissima munimenta *Zatmar & Tockey*. At in Montanis, *die Bergstäte*; Cassovia, *Kassaw*; caput superioris Hungariæ; *Eperis*, *Leutschb*; *Neutsol*; *Altsol*; *Krémmitz*; *Nitria*; omniúmque amœnissima *Tyrna*: & quæ caput regni, post amissam Budam, Posonium, vulgo *Presburg*; urbs ad Germanicum modum satis culta.

In inferiori sunt: Arrabo, vulgo *Rab*: incolis *Tavuarzin*, inde latinè Tavarinum; Comara, vulgo *Komarno*; Strigonium, vulgo *Gran*; Alba Regalis, vulgo *Stuelweissenburg*: Vesperinum, *Vesperin*; Quinque Ecclesiæ, *Fünfkirchen*; & caput quondam regiáque totius regni Buda, Germanis *Ofen*:

cui

cui in adversa ripa objacet Pestum. Clara sunt munimenta, *Dotis*, *Pappa*, *Palotta*. Archiepiscopatus sunt duo, Strigonienſis, & Colossensis in opido, *Kolotza*.

Cap. III.

De *Sclavonia & Bosnia.*

SClavoniæ equidem nomine vulgo, confusis Pannoniæ Illyricique limitibus, accipitur quicquid terrarum ab Dravo amne ad Adriaticum mare protenditur. At propriè Sclavonia dicitur ea regio, quæ Dravum Savumque amnes interjacet, ab Occasu Stiria, ab Ortu Danubio clausa. Longitudo ejus est ab opido *Kopranitz* ad Dravi confluentem, mil. Germ. L. Latitudo à Dravo ad Savum, XII.

Ad inferiorem Savi partem ultra Danubium protensi incolunt Rasci populi, Germ. *die Ratzen*. At totam hanc regionem aliquando Pannonii, mox Gothi tenuerunt: novissimi Sclavi, sive ii Sclavonii qui ad hanc nostram ætatem manent. Hi quondam Regnum in ea constituentes, postea Hungaris vectigales facti sunt. Nunc major pars Turcico Imperio paret.

Opida notiora sunt, *Posegia*, *Gradiskia*, *Zagabria*, *Kopranitz*, & validissimum contra Turcarum

carum incursiones munimentum.

Bosniæ regnum.

Bosniæ regnum inter Unam Savũ atq; Drinum amneis Bebióque montes situm, nomen accepit à Bosna flumine. Longitudo ejus inter duo flumina Unam & Drinum, porrigitur milliar. Germ. XL. Latitudo verò inter Bosnæ fonteis ac confluentem milliar. German. XV.

Hæ quoque olim Pannoniæ pars fuit: postmodum Gothi occupârunt; quibus egressis, Slavoni obsederunt. Hungaris deinde principatus titulo stipendiaria facta. At quum Turca potiretur. Præfectus, quem ille constituerat, regio titulo ac Diademate sumto, principatum in regni formam redegit; quod Hungari recuperarunt, haud diu tenuerunt quin Turca repeteret.

Caput regni erat *Jayiza*: nunc Metropolis est *Warbosanin.*

Cap. VI.

De Illyrico.

AB Arsia fluvio, Italiæ termino, versus Orientem, Illyricum est, Græcis Illyris, regio aprica atque amœna, solum fertile, ac vitiferum, nisi quod ubi Pannoniis proximum, asperum ac durum. Terminatur ab occasu

Arsia

Arsia flumine, ac linea ab Arsiæ fontibus ad Colapis ortus ducta ; à Septemtrione perpetuis montium jugis, quibus Illyrii à Pannoniis discernuntur, ad fontes usque Unæ, atque inde linea ducta ad Timaci, nunc *Lim* & Drini confluentes, ab Oriente est ipse Timacus, Scodrus mons, & Drilo fluvius, quo à Macedonia submovetur à Meridie Adriaticus sinus. Longitudo ejus patet ab Arsia ad Drilonem mil. German. xc. Latitudo maxima est juxta Naronem fluvium à fontibus ejus ad ostium milliar. xx.

Divisa fuit olim in duas potissimum partes sive regiones quarum una ab Arsia ad Titium amnem, qui nunc est *Cherca*. Liburnia dicitur ; inde altera ad Drilonem usque fluvium, sive Liſſum opidum, quod nunc vulgo dicitur *Alessia*, Dalmatia.

Liburniæ populorum clarissimi fuerunt Japyges. Opida per oram, Flanona, nunc *Fianona* ; Tarsatica, *Tersatz* ; Senia, *Zegna* ; Lopsica, *Lopur* ; Ortopula, *Starigrad* ; Argyruntum ; *Peschа* ; Ænona, *Nona* ; Jadera *Zara Vecchia* ; Scardona nomen retinet.

Dalmatiæ populi etiam fuêre varii. Opida in littore Sicum, nunc *Sebenico* ; Tragurium, nunc *Traw* ; Salona propè *Spalatum* ; Narona, *Narenta* ; Onæum, *Sabioncello* ; Epidaurus, *Ragusi Vecchia* ; Rizinum, *Risine* ; Budua, *Budoa* ; Olchinium ante *Colchinium di-*

ctum, nunc *Dolcigno*; Liſſus, *Aleſſia*. Intus Scodra, *Scutari*: Dalminium ſive Delminium, *Delminio*, unde Delmatiæ ſive Dalmatiæ nomen.

CAP. V.
De incolis Illyrici, & nova eius deſcriptione.

ILlyriorum gens fera fuit, atrox, & latrociniis piraticâque infamis. Edomita à Romanis ea pars quæ *Liburnia* dicitur, anno ab urbe condita IↃXXV, annis decem ante ſecundum bellum Punicum; Dalmatia ſub Auguſto Imperatore. Stetit inde ſub urbis Romæ imperio, Donec Gothi eam vaſtarent. Poſt hos Sclavonii, à Mæoti palude profecti occupârunt. In quos deinde Hungari imperium habuere: ac noviſſimè Turcæ oppreſſis Hungaris, interiora ſibi vendicârunt; Venetis in hunc uſque diem maritimam oram obtinentibus, exceptis duabus civitatibus, Scardona quæ Turcici juris, & *Raguſi*, quæ ſui juris. Regio ipſa quæ olim in duas partes, Liburniam ac Dalmatiam diviſa, nunc uno nomine *Dalmatia* appellatur, eademque pars Slavoniæ. At quæ quondam Liburnia, ea nunc Comitatus Jadera, vulgo *Contado di Zara* nuncupatur. In hoc urbes nunc claræ; *Segna*, *Nona*, *Zara*; hæc haud

haud exigui momenti, nec ultimi ſplendoris civitas. *Sabenicum* ſatis amœna urbs, at parum culta, ob vexationes vicinorum Turcarum, qui Scardonam tenent. *Raguſa*, haud magna urbs cum arce, ſui quidem juris eſt, at ſtipendium pendit Turcæ: Emporium alioqui, ab hoc latere maris Adriatici, Turcicis mercibus celeberrimum; *Scutari*, quoque Turcicum opidum, Emporium eſt haud ignobile.

CAP. VI.

De Græcia, & ſummi ejus diviſione.

ILlyrico conjuncta eſt Græcia, antequam Orbis imperio Romani potirentur, terrarum omnium dictis factiſque celeberrima. Hinc quippe omnis literarum claritas primum effulſit. hinc frequentes coloniæ ad illuſtrandum totũ terræ orbem in diverſas regiones exiverunt. Nunc tota à Turcis devaſtata, in exiguis ruderibus deſerta & ipſâ barbarie magis barbara jacet. Dicta eſt terra Græcia à Rege Græco; eadem ab alio Hellene, Hellas, & incolæ Hellenes. At nomen Græciæ diverſè accipitur. Primũ enim Græciæ nomine dictæ fuerunt binæ terræ, quæ poſtea ſeparatim altera Theſſalia, altera Græcia ſive Hellas proprie dicta. Dein Græciæ titulo acceſſit Peloponneſus; mox itẽ Epirus ſimúlq; Macedonia tota; de-

que Creta insula & quicquid insularum Græciæ adjacet. Quin etiam in Italiam & Siciliam, ut supra dictum est, Græcum nomen usquequáque transiit, ubi Græcia magna; & item in Asiam ubi Græcia Asiatica. Sed de hac in ipsa Asia; nunc Europæ primum terræ explicandæ sunt.

Totum igitur hoc, quod sub uno Græciæ nomine computavimus, terminis includitur, ab ortu, Ægeo mari; à meridie, Cretico; ab occasu, Ionio; à Septemtrione, Sardicis jugis ab Illyriis ac Mœsis separatur, Strymonêque amne à Thracibus. Longitudo ejus est à Tenario Peloponnesi promontorio per Isthmum ad Strymonis fontes, mil. Germ. c. Latitudo maxima ab Sunio promontorio dictam & Epirum, Acroceraunium usque promontorium, mil. Germ. LXXX.

Partes sive regiones, in quas universa Græcia potissimum dividitur, sunt istæ; Epirus, Peloponesus, Græcia proprie dicta, Thessalia & Macedonia. Quanquam Acarnaniam quæ sub Epiro, & Ætoliam quæ sub Græcia, nonnulli veterum Geographorum separatim censeant.

At Romani universam Græciam in duas provincias diviserunt; Macedoniam, sub quâ ipsa Macedonia, Epirus & Thessalia; & Achajam sub qua Græcia proprie dicta, Peloponnesus & Insulæ circumjacentes.

CAP.

CAP. VII.
De Epiro & Peloponneſo.
Epirus.

EPirus, quæ nunc *Canina* dicitur, ſeparatur à Macedonibus Celedino amne & Pindo monte; ab Græcis Acheloo flumine. Populi clari fuêre Moloſſi, quorum opidum Dodone, apud quos Jovis Dodonæi templum, oraculo illuſtre; Dryopes; Chaones, quorum regio Chonia; opida, Oricum, Antigonia, Panormus, Elæus; Theſprotii, quorum Buthrotum, Pyrrhi regia; Caſſiopæi, quorum Caſſiope, regio Almene, Opidum Nicopolis; Amphilochi, opidum Argos, cognomine *Amphilochicum*; Acarnanes, regio Acarnania, opidum Ambracia, Æacidarum regia: unde Ambracius ſinus, quo nihil in Epiro nobilius: Actium, Leucas, Stratos.

Peloponneſus.

Peloponneſus à Pelope Rege dicta, quæ nunc *Morea*, haud ulli terrarum quondam nobilitate poſtferenda, quaſi peninſula inter duo maria Ægæum & Ionium extenditur; ob ſinus & promontoria, queis ut fibris litora ejus inciſa ſunt, ſimul quod tenui tramite in latus effunditur, platani folio ſimillima.

Partes seu regiones in ipsa, Achaja propriè dicta, Elis, Messenia, Arcadia, Laconica & Argolis sive Argia.

Urbium clarissimæ; in Achaja, Corinthus in ipso Isthmo, olim clara opibus, post clade notior; cujus potentiam Romani cum vererentur, funditùs everterunt. In Elide Olympia, certamine Gymnico maximè nobilis; Cyllene, quod Mercurium ibi natũ arbitrãtur, insignis; unde Mercurius *Cyllenius*. In Messenia, Messene, Pylus, unde Nestor ille Pylius; Corone. In Arcadia, Tegea, Stymphalus, Mantinea, & Megalopolis, *Polybii* patria. In Laconica, Lacedæmon; totius Græciæ quondam potentissima, eadem & Sparta; Leuctrum, Amyclæ. In Argia, Argos, Hippium cognomine, templi Junonis unde Juno Argiva, vetustate & religione percelebre: Nemea, Mycene, Nauplia, Trœzen, fide societatis Atticæ illustris; Epidaurus, Æsculapii templo inclyta.

CAP. VIII.

De Hellade, seu Græcia propriè dicta, & Thessalia.

PEloponnesо augusto tramite seu Isthmo adnectitur regio, quæ Hellas Græcis, Latinis Græcia propriè dicta est. Limites ab occasu habet Acheloum amnem, quo ab Epiro submo-

ſubmovetur; à Septemtrione Othrym & Oetam montes, quibus à Theſſalia dirimitur; ab ortu mare Ægeum; à meridie Saronicum Corinthiacúmque ſinus, & in medio utriuſque Iſthmum, quo Peloponneſo adhæret.

Partes ſeu regiones Græciæ ſunt Ætolia, Doris, Locris, Ozolæa, Phocis, Megaris, Attis ſeu Attica, Bœotia, & Locris Epicnemidia.

Urbes claræ fuerunt; Ætolorum, Chalcis, Calydon, Olenus. In Doride Bojum, Cytinium, Pindus. In Locris Ozolis, Naupactus, quæ nunc *Lepanto*, Turcarum clade illuſtrata. In Phocide, Anticyra, Chyrrha, Pythia, Delphi ſub monte Parnaſſo, clariſſimum quondam in terris oraculo Apollinis opidum. In Bœotia Orchomenum, Theſpiæ, Lebadia, Chæronea Plutarcho clara; Platææ, Thebæ cognomine Bœotiæ, duobus diis alumni, Hercule & Libero maximè celebres, potens quondam civitas, Delium, Aulis portu clara, Agamemnoniæ Graiorúmque in Trojam conjurantium claſſis ſtatio; Leuctra, Epaminondæ Thebani pugna adverſus Lacedæmonios victoriáque clara. In Megaride, unde regioni nomen, Megara & Eleuſis. In Attide Marathon, magnatum multarúmque virtutum teſtis; &

clariores quam ut indicari egeant Athenæ. In Locris Epicnemidiis, Cnemides, unde regioni cognomen, Opus, Thronium, Elatia, Lilæa.

Theſſalia.

Græciæ proprie dictæ à Septemtrione jungitur mutatis ſæpe nominibus Æmonia, Macedoniæ quondam pars, at poſtea avulſa móxque iterum juncta. Eadem Pelaſgicum Argos, Hellas, Theſſalia & Dryopis, ſemper à regibus cognominata. Ibi genitus Rex nomine Græcus à quo Græcia; ibi Hellē, à quo Hellenes. Hos eoſdem Homerus tribus nominibus adpellavit, Myrmidonas, Hellenas & Achæos. At Theſſaliæ nomen tandem invaluit, in Theſſalos proprie dictos, Eſtiotas, Pelaſgos, Magneſios ac Phthiotas populos diviſum.

Oppida in Theſſalia propriè dicta, Hypata, Soſthenes, Cypera. In Eſtiotide; Gomphi, Pheſtus, Tricca, Ætinium, & Philippici campi, iidem & Pharſalici, civilibus Romanorum cladibus nobilitati. In Pelaſgia, Pythæum, Atrax. In Magneſia, Iolcus, Hermenium, Caſtanea, Melibœa, & Methone, Philippi Macedonis Alexandri Magni patris obſidione, in qua ſagittæ ictu oculum amiſit, clara; & in Malliaco ſinu cæſorum etiam Laconum Leonida duce trophæa Thermopylæ. In Phthiotide, Phthia,

Phthia, Thebæ cognomine Theſſalicæ, Echinus, Lariſſa, Demetrias, Pagaſæ, & ſacro nemore nobilia Tempe, locus ad Peneũ flumen.

CAP. IX.
Macedonia.

SUpra Theſſaliam atque Epirum, verſus Septemtrionem regiones, quæ diverſis populorum nominibus ac regibus antea ſejungebantur, poſtea uni Macedoniæ nomini contributæ, factæ ſunt corpus unum Terra ipſa duobus inclyta Regibus, Philippo patre & Alexandro filio, per quos terrarum Imperio quondam potita, magna eſt ac ſpatioſa ad utrumque mare, qua ſol oritur, Ægæum, qua occidit, Ionium extenſa. Æmathia ante te dicta fuit pars ejus ab Æmathio Rege; unde in totam terram nomen dimanavit. Macedoniam à Macedone Deucalionis materno nepote appellatam vult Solinus. at ego ſuſpicor à patre ejus Mygdonia natum nomen eſſe Macedoniæ, cum exigua ſit pronunciationis differentia in *Μακεδονία* & *Μυγδονία*.

Limites habet ab ortu Ægeum; à meridie Theſſaliam & Epirum; ab occaſu Ionium ſive Adriaticum mare; ab Septemtrione eoſdem quos univerſæ Græciæ ſtatuimus.

Centum quinquaginta in hac olim populos

fuiſſe auctor eſt Plinius. At quorum nomina ad nos clara pervenerunt, ad Adriaticum mare Taulantii, quorum opida Epidamus vel Epidamnum, propter inauſpicatum nomen, quia vel in damnum ituris omnem id viſum eſt, à Romanis Dyrrachium appellatum, nunc *Durazzo*; Apollonia & Aulon. Elymiote, quorum opida Elyma & Bullis. Oreſtis regio Epiro juncta, opidum Grytone. Daſſaretæ, opida Lychnidos, Evia. Regio, Æmathia, ſeu Æmathia propriè dicta opida Pella, quam omnium Macedonicarum urbium maximè illuſtrem effecerunt duo alumni, Philippus Græciæ domitor, & Alexander etiam Aſiæ: Ægea, in qua mos erat Reges ſepelire; Ædeſſa, Idomena, Scydra, Europus, Tyriſſa. Regio Pieria, Muſarum parens domuſque, opida Pidna; Phylace, Dion. Mygdones, Regióque Mygdonia; opida Antigonia, Phyſcæ, Carrhabia, Letæ, Terpilus. Paraxis; opida Antigone, Palene, Caſſandria, Torone. Regio Chaldica; opida, Augæa, Singus, Acanthus. Amphaxitis, regio, opidum, Theſſalonica, Ciceronis exilio inſignis, & Stagira, Ariſtotelis principis Philoſophorum cunis clara. Biſaltæ; opida Euporia, Oſſa, Calliteræ. Edonii; opida Amphipolis, Scotuſa, Berga. Orbeli; opidum Gariſcus. Sintici; opida, Heraclea

clea, Paræcopolis, Triſtolus. Pelagones; opidum Stobi. Lyncíſtarum, Heraclea. Jororum, Jorum & Alorus. Almopum, Europas, Albanopolis, Apſalus. Æſtræorum, Æſtræum: Eordeorum, Daulia, Dibolia, Scampis.

CAP. X.

De Fluviis, Montibus ac Inſulis Græciæ adjacentibus.

Fluvii.

FLuvii univerſæ Græciæ celebriores ſunt iſti, In Epiro Acheron, cui Pandoſia opidum appoſitum: quæ duo nomina cum Alexander Rex ancipiti oraculo monitus fatalia vitare vellet, in Brutiis Italiæ populis in eadem incidit atque interiit. In Acarnania Achelous. In Peloponneſo Peneus, Alpheus, Paniſus, Eurotas & Inachus. In Græcia Cephiſſus, in duo cornua ſciſſus, quorum dextrum *Aſopus* fluvius, lævum *Iſmenus* vocatur. In Theſſalia Sperchius & Peneus. In Macedonia Ægæum mare petentes, Aliacmon, Erigon, Axius, Chabris, Strymon. in Adriaticum ſinum ſeſe exonerantes, Panyaſus, Apſus, Laus, Calidnus.

Montes.

Montium nobiliſſimi ſunt; in Epiro Acroceraunii

crocæraunii & Pindus. In Peloponneſo, Stymphalus, Pholoë, Chronicus, Taygetus. In Græcia Callidromus. Inter Græciam & Theſſaliam, Othrys & Oeta. In Phocide Helicon & Parnaſſus. In Bœotia Cithæron, fabulis carminibúſque celebratiſſimus. In Attica Hymetto meritiſſime tribuitur principatus, quod apprime floruleutus, eximio mellis ſapore & externos omnes & ſuos vincit. In Theſſalia Olympus, Pelius atque Oſſa. Gigantum fabula belló-que memorati. In Macedonia Athos, quem Xerxes Græciæ bellum inferens, perfoſſum velificavit.

Inſulæ ad Græciam.

Inſulæ Græciæ littori adjacent innumeræ. Harum præter Cretam, quæ ſeparatim dicetur, clariſſimæ Ionio in mari Corcyra, cum opido ejuſdem nominis, nunc *Corfu*, Venetæ ditionis unà cum Cephalenia & Zacyntho; quarum hæc nunc *Zante*, illa *Cefalogna*. Prope Cephaleniam inter non ignobiles eſt Ithaca, Ulyſſis nomine maximè illuſtris, nunc *Iſola del Compare*. In Ægeo mari Eubœa, vulgo nunc *Negroponte*, Bœotiæ avulſa putatur, tam modico interfluente euripo, ut ponte jungatur. opida in ea quondam opulentiſſima, Calyſtus & Chalcis. Hinc verſus Septemtriones eſt Scyrus, vulgo *Sciro*; & ultra Lemnos, nunc *Stalimene*, inter

inter hanc & Thraciam littus Samothrace, vulgo *Samandrachi*. Lesbus, nunc *Metellino*, & Chinus, *Scio*, Asiæ attribuuntur. In Lesbo quondam opidum nobilissimum Mitylene, unde hodie insulæ nomen. In Saronico sinu Ægina, nunc *Engia*; & Salamis, nunc *Coluri*, excidio classis Persicæ nota. Dein quæ in medio mari veluti in orbem jacent, Cyclades, in quibus notiores Andrus, nunc *Andri*; Delus, *Sdile*; & Paros, *Pario*, marmore nobilis. Et circum Cycladas, quia dispersæ, Sporades; in quibus clariores Icaria, nunc *Nicaria*, & Pathmus, *Palmossa*, Ioannis Theologi exilio insignita. Nobiles præterea sunt, Samus, vulgo *Samo*. Cos, nunc *Lango*, & Carpathus, *Scarpanto*; quæ contribuuntur Asiæ.

CAP. XI.

De incolis Græciæ & nova ejus descriptione.

GRæciam omnium Europæ terrarum primam habitatam fuisse, cum multa alia, tum imprimis situs argumento est; quidpe quæ proxima accedit Asiæ, ubi primum hominem formatum scimus. Inde igitur brevis ac facilis in Græciam trajectus. Suis sibi Regibus, Ducibus ac Magistratibus discreti populi ac civitates egerunt, donec Philippo Macedone debellante tota Græcia Macedonico

nico imperio subjecta est. Dein Romani ejus imperio potiti: post hos Gothi ac Hunni devastârunt magis quam coluerunt; novissimi Saraceni ac Turcæ in hunc usque diem tenent. Hinc Græcia, abolitis priscis regionum ac populorum vocabulis, in nova nomina divisa est: quæ olim Peloponnesus erat, nunc *Morea* dicitur; quæ Græcia propriè, nunc *Livadia*; quæ Thessalia, nunc *Janna*, & Epirus, *Canina*. Macedonia vero in quatuor parteis; quæ Thraciæ contermina *Iamboli* vocatur; quæ Thessaliæ proxima, *Camenolitari*; quæ Illyrico sive Dalmatiæ jungitur, *Albania*, proxima, antiquus ac nobilissimus Principatus, equitum suorum robore atque virtute nunc maximè clarus; & in omnium medio, ipsum Macedoniæ priscum nomen.

Urbium in universa Græcia nunc celeberrima est Thessalonica, vulgo *Salonichi*, ingens atque opulenta; emporium mercatoribus Indicis frequentissimum. Secunda est Dyrrachium Albaniæ, vulgo *Duraʒʒo*, urbs validissima, at minus culta ob gravitatem cœli. *Croia* Scanderbergi patria, item est urbs munitissima in mediterraneis Albaniæ.

CAP.

CAP. XII.

De Creta Insula.

AT insularum Græco littori objacentium maxima omnium est Creta, Græcis Latinisque monumentis plurimum celebrata. Hæc quidpe prima potuit navibus & sagittis; prima Minoë duce classe pugnavit; equestres pugnas prima docuit lascivas vertigines implicare; prima litteris jura junxit, studium item Musicum hinc initium cepit. Nomen deducunt alii à Crete Nympha, Hesperidis filia; alii à Crete, rege Curetum; quidam primum Aëriam, deinde Curetim, & Μακαρόννησον nonnulli, id est, beatam insulam à temperie cœli appellatam existimavêre, Incolæ Græcis dicuntur *Cretes*, Latinis *Cretenses*. Inter ortum porrigitur Insula & occasum tractu longissimo, hinc Asia, illinc Africa objacentibus: à Septemtrione Ægeis & suis, id est, Creticis æstibus verberatur; ab Austro Lybicis undis perfunditur & Ægyptiis. Longitudo ejus maxima à Samonio promontorio, nunc *C. Salomoni*, ad promontorium Corycum, nunc *Cornico*, mil. Germ. LXX. Latitudo circa mediam sui partem maxime patens mill. Germ. XV.

Centum in ea urbium clara fama est. Sunt tamen

tamen etiam in antiquis auctoribus, qui non centum urbibus, ut prodiderunt qui prodigè lingua largiti sunt, sed magnis & ambitiosis stipatam existimant.

Clarissimæ fuerunt, Cortyna caput insulæ: Cydon, quam Græci *matrem urbium* appellavere; Conossus Minois regia, Therapnæ, Dium, Lyctus, Eycastus, Phæstus, Manethusa, Dyctinna.

Montes item celebres, Dictæus Idæus, Corycus, Cadiscus. Labyrinthus in medio ferme fuit, mirandum Dædali opus, itinerum ambages, occursúque ac recursus inexplicabiles continens, lapide polito, ac fornicibus tectum.

Incolæ perpetuò vitiosissimi & piraticâ infames, initio rerum regibus regebantur, post Ducibus. Q. Metellus insulam edomitam in provinciæ formam redegit; mansítque sub imperio, primum Romano, mox Constantinopolitano, donec cum reliqua Græcia à Saracenis occupata fuit. Recuperatam deinde Balduinus Flandriæ Comes & Imperator Constantinopolitanus, Bonifacio Marchioni Montisferrati dedit; à quo tandè Veneti grandi pecunia mercati etiam nunc tenent. Candia nunc à Metropoli sua indigetatur; habétq; urbes claras quatuor, contra Turcarum irruptiones munitissimas; Candiam, Caneam, Rethymum & Sitiam. Archiepiscopatus est unus

unus Candiæ; Epiſcopatus octo.

CAP. XIII.
De Thracia.

POſt Strymona amnem Macedoniæ proxima eſt Thracia, inter validiſſimas Europæ gentes maximà fera & barbara; Regio nec cœlo læta, nec ſolo; &, niſi qua mari propior, infœcunda, frigida, eorúmque quæ ſeruntur malignè admodum patiens.

Nomen habere patetur vel à Thrace Martis filio; vel, ut aliis videtur, ab aſperitate ſoli cœlique, & gentis feritate, quaſi Τραχεῖα. Terminos habet, à Septemtrione Æmum montem, quo à Mœſis diſtermina-tur; ab Oriente Pontum & Propontidem; à Meridie Ægeum mare: ab Occidente Strymona amnem. Longitudine occupat à Strymonis fontibus ad Panyſi oſtium & opidum Meſembriam milliar. German. LXXX. Latitudine verò ab Æmo monte juxta Nicopolim ad Maſtuſiam Cherſoneſi promontorium mill. Germ. LX.

Diviſam quondam fuiſſe in quinquaginta ſtrategias, auctor eſt Plinius. Is populos in ea recenſet, Strymonem amnem accolentes, Denſeletas, Mœdos: ad Neſtum amnem, Dgeos, Beſſorúmque multa nomina in-

ter Eleos, Diobesos, Carbilesos, Bryas, Sapœos, Hebrum accolentes, Odrysarum numerosam gentem, Odomantas, Carbiletas, Pyrogeros, Drugeros, Cænicos, Hypsaltos, Benos, Carpillos, Botiæos, Edones, Cicones, Bistones, Selleras, Pritantas, Doloncas, Thynos, Celetas: omnium autem sæviſſimos Scordiſcos memorat Florus.

CAP. XIV.

De Urbibus veteris Thraciæ, Fluviis ac Montibus.

OPida clara olim in Thracia fuêre à Strymone amne in litore Ægeo, Oesyme, Neapolis, Abdera, à Diomedis sorore conditum opidum, unde & nomen habuit, idem & *Cliȝomene* dictum. fuit in eadem regione opidum Tinda, Diomedis equorum stabulis dirum; Maronea: inter hanc & Hebrum fluvium Doriſcus locus, ubi Xerxem Perſarum Regem copias ſuas, quia numero non poterant, ſpatio dimenſum ferunt. Ænus ab Ænea profugo condita; paulúmque à mari recedens ingens quondam Cypſella. In Cherſoneſo, quam Thraciæ cognominant, Cardia, Eleus & Seſtus, cui objacet ex Aſia Abydus, utráque Leandri amore nota. Prope regio, in qua Xerxes diviſas pelago terras ponte (mirum atque ingens facinus) auſus

ausus jungere, & copias ex Asia in Græciam traduxit: Callipolis, cui opposita in Asiæ Litore Lampsacus: & in radice Chersonesi sedens Lysimachia. Inde in Propontide Pactya, Bisanthe, Perinthus, mirifico amphitheatri splendore clara; Selymbria, atque in ipso Bosphoro Byzantium, ante Lygus, postmodum Nova Roma, & novissime *Constantinopolis* dictum. Urbs omni ævo clarissima, à Constantino Imperatore in sedem Imperii electa: mansitque eadem dignitate donec Turcarum impia gens ann. CIↃCCCCXIII occupavit, neque tunc decus suum perdidit, cum etiam nunc imperii Turcici caput colatur nomine *Stambul*. De reliquo opida in Ponto, Phinopolis, Salmydissus, Peronticum, Apollonia paullum à mari recedens, magna quondam; Toza, Anchi, Anchialus & Mesembria, terminus Thraciæ. Intus Byzya arx Regum Thraciæ, à Terei nefasto crimine, sic opinati veteres, invisa hirundinibus. Philopolis, antea Poneropolis, dein à sinu Trimontium; Trajanopolis, Adrianopolis, à conditoribus dicta opida. Præterea Olynthus; vel clarissima Heraclea, Topiris & Philippi.

Fluvii & montes.

Fluvii celebres sunt, Nestus seu Nessus, Hebrus, Athyras, Bathynias. In montibus

Æmus

Æmus, Rhodope & Orbelus principatum tenent.

CAP. XV.

De incolis Thraciæ, & urbibus nunc claris item de Patriarchis Græcanicæ religionis.

INcolarum Thraciæ antiquissima habetur origo. Una gens habetur origo. Una gens habitarunt Thraces aliis aliisque discreti & nominibus & majoribus, in universum feri, sævi, atroces & cruenti. Suis ante parebant Regibus; postea Macedonum tributarii facti, rursúmque suo juri redditi, multis præliis à Romanis fusi, tandem à C. Scribonio Curione Procos. perdomiti, imperióque Romano subjecti sunt. Dehinc eadem qua Græcia ac Macedonia, usa est Thracia fortuna, donec in Turcarum manus pervenit; quorum imperio omne decus dignitatémque præstat. quippe heic Turcarum caput ac sedes est Constantinopolis, ante memorata, urbium tota Europa omnium maxima ac populosissima; quam Constantinus Imperator *Novam Romam* appellavit: unde novum Thraciæ ortum, quo nunc *Romania* indigetatur.

Secundum à Constantinopoli locum inter Thracias urbes obtinet Hadrianopolis, Turcis *Endrem* dicta, magna quidem atq; ingens at mœnibus haud cincta, ædificiisque vilibus extructa,

extructa. Tertia Philippopolis satis numerose incolitur. nec cedit huic Trajanopolis. Sestus & Abydus sibi invicem objectæ, clausträ Turcici imperii in his oris perhibentur.

Cæterùm quia hoc loci perventum est ut Græciæ statum præsentem consideremus, operæ pretium est cognoscere, Græcos jam olim à Romana Ecclesia recessisse, nec Pontificem Romanum ceu caput agnoscere. Religionem quippe peculiarem inter se habent, diversam ab ea quam Romana Ecclesia profitetur. Nec soli Græci hanc sequuntur, sed complures aliæ nationes, Bulgari, Servi, Bosni, Sclavoni, Illyrii, Albani, Moldavi, Valachi, Russi, Muscovitæ, Tartari, Circassi, Mengreli, cunctæque nationes Ponticæ, & Tartarorum interior pars. Capita jam inde quatuor sibi constituerunt, quos Patriarcharum titulo reverentur. Horum, ut diversæ sunt sedes, sic in diversas regiones inspectio & regimen. Princeps & caput universæ Ecclesiæ Græcanicæ est Patriarcha Constantinopolitanus, à quo dependent quotquot Græcanicæ religionis Christiani per omnem Europam dispersi degunt. Alexandrinus, cujus *Cairo* in Ægypto sedes; qui & Arabiæ Ecclesias regit. Hierosolymitanus in Syria supremus agnoscitur. In reliqua Asia Antiochenus.

CAP.

CAP. XVI.
De Mœsia.

SUpra Macedoniam ac Thraciam Mœsia est, quam Romani *Ceresis horreum* ob fertilitatem soli adpellavere, ab Aureo & Scodro montibus intra Istrum & Æmum ad Pontum usque extensa; in Superiorem, quæ hunc Servia est, & Inferiorem, quæ Bulgaria, divisa. Terminus in medio utriusque est Ciabrus fluvius. In superiori populorum quondam clarissimi Dardani, regióque ipsa Dardania, Macedoniæ contermina; In inferiori Triballi, omnium nobilissimi: post hos Peucestæ & Troglodítæ, jam Scythicæ gentes: infimam quippe inferioris Mœsiæ partem quæ ad Pontum accidit, Scythæ tenuerunt: quorum pars validissima Getæ ad utrámque Danubii ripam, hinc in Mœsos illinc in Dacos transeuntes.

In Mœsia dextram Danubii ripam frequentibus olim opidis stipatam fuisse, Ptolemæi testatur Geographia, idémque in mediterraneis haud modicum eorum numerum recenset. At in litore Pontico clara maximè fuere, Sarpedonia, Dionysopolis, Timogetia, Tomi, Ovidii Poëtæ exilio nobiles, Istropolis & Eleutheræ.

De

De Iſtro amne.

Iſter fluvius omnium Europæ maximus, in Germaniæ jugi Abnobæ montis ortus, per multas lapſus gentes Danubii nomine, immenſo aquarum auctu, & unde primum Illyricum alluit, id eſt, ad Savi confluentem, *Iſter* quondam appellatus, ſexaginta circiter amnibus receptis, medio ferme eorum numero navigabili, in Pontum vaſtis ſex fluminibus ſive oſtiis evolvitur. Singula autem oſtia tanta ſunt, ut prodatur, in quadraginta millia paſſuum, id eſt, mil. Germ. x. longitudinis, vinci mare, dulcémque intelligi hauſtum. German. vulgò *die Donaw*, Sarmathis ac Scythis *Dunay*.

De incolis Mœſiæ, & duobus noviſſimis in ea regnis, Servia ac Bulgaria.

Mœſos populos feros, truces Barbarorúmque barbaros, à Thracibus genus duxiſſe, tradunt auctores: cum ipſa Mœſia pars aliquando Thraciæ fuerit. M. Licinius Craſſus perdomitos imperio Romano ſubjecit. Deinde in Superiorem Mœſiam Servi, Inferiorem Bulgari, utráque ex Sarmatia Aſiatica advena gens, invecti, duo inibi regna de ſuo nomine, hi Bulgariæ, illi Serviæ, condiderunt. At noviſſimi Turcæ in utrúmque effuſi etiam nunc tenent.

Caput

Caput regni Serviæ regúmque quondam Sedes, Senderovia, Ungaris *Zendrew*, Turcis *Semender*, ad Istri ripam sita. Præterea *Vidua*, *Bodon & Novograd* nobilia sunt opida; quorum hoc arce munitum inexpugnabili. At Bulgariæ regni caput est *Sophia*, urbs magna & populosa.

CAP. XVII.

Summa universæ Scythicæ descriptio. Item de veteri Scythia Europæa.

TRans Istrum Mœsis contermina est Scytharum gens omniú toto orbe vastissima, quippe ex Mœsia Inferiori in Asiam ad *Tabin* usque promontorium & fretum *Anian*, longitudine terrarum mil. Germ. cIↃ. amplius occupat. Latitudine vero ab Oceano Septemtrionali ad Caucasum montem fontésque Indi fluminis mil. German. circiter Lx. Dividitur autem universa Scythia in Europæam & Asiaticam. De hac posterius in ipsa Asia; nunc Europæam prius expediamus

Scythia Europæa.

Terminatur Europæa ab occasu Patisso flumine, ab Septemtrione linea à Patissi fontibus per Amadocam paludem (quæ est in Lituania) ad Borysthenis fonteis, atque inde

Inde alia linea ad Tanais ortus ducta; ab ortu ipso Tanai & Ponte Euxino: à meridie Istro, & ubi is ad Nicopolim inflectitur, recta linea ab occasu in Oriente ad Pontum ducta.

Totum hoc terrarum variis gentibus ac populis distinguitur; quorum clarissimi, præter Troglodytas in inferiore Mœsia commemoratos, Duci; quorum regionem nunc tenent Moldavi, Valachi, Transilvani & Hungarorum pars inter Patissum amnem & Transilvaniam; Getæ, quos ad utramque Istri ripam in Mœsiam & Daciam extendi, ante diximus; nunc Bulgarorum & Moldavorum pars: Tyragetæ & Arpii inter Turan flumen & Istrum; nunc inferior Moldaviæ pars Ponto objacens: Inter Tyram & Hypanim amneis, Carpiani, Callipides, Istrici, Axiaces & Jazyges Eneocaldæ; quorum omnium solum nunc Podolia: Bastarne, iidem & Peucini, quorum pars una in Germania, pars altera in Scythia Europæa; nunc Russia minor seu nigra: Borysthenitæ, inferior Lithuaniæ pars versus Pontum: Neuri, ad Borysthenis fonteis: inde Geloni, Thussagetæ, Budini & Agathyrsi, in Moscovia inter Borysthenes fonteis & Tartariam minorem: Alani ac Roxalani in Moscovia, ad siniſtram *Donetz*, id est, minoris Tanais ripam: Hamaxobii sive Hamaxobitæ, ad Gerrhi fluminis fonteis in Tartaria minore: Georgi, Nomades, Basili-

des & Tauroſcythæ ſive Scythotauri, itidem in Tartaria minori: Thauti ſive Taurici, qui Tauricam ſive Scythicam Cherſoneſum incoluerunt: In his Boſphorani utrímque Boſphorum Cimmerium accolentes: Jazyges Mœotæ, juxta Mœotim paludem ad Tanaim uſque protenſi: Arimaſpi & Eſſedones ac Tanaïtæ ipſo Tanais flexu cincti.

CAP. XVIII.

Dacia.

TRans Iſtrum igitur Mœſis contermini fuerunt Daci Scythica gens, fera, atrox & barbara. Regio ipſa Dacia terminatur à Septemtrione Carpathicis jugis & Hieraſo amne; ab Oriente eodem Hieraſo & Iſtro; à meridiē itidem Iſtro; ab Occidente Patiſſo. Complectitur hodie Hungariæ partem, prædictam Tranſilvaniam, Valachiam & Moldoviam ferè totam.

Divila fuit olim in Ripenſem, Alpeſtrem & mediterraneam. Ripenſis eſt, quæ hodie dictam Hungariæ partem complectitur, cum parte Valachiæ. In hac populi Prendaveſii Albocenſii, Saldenſii, Tervingi, Burrhi, Cingeſi. Alpeſtrem nunc incolunt major pars Valachorum & Moldavi. Quondam in ea populi Piephigi, Siginni, Sinſii, Contenſii, Taiphali, Cacoenſii, Ciſtoboci. Mediterranea, quæ & Gepidia, tota nunc eſt Tranſilvania. In hac olim populi Potulatenſii, Buridienſii,

dienſii, Biephi, Ratacenſii, Tauriſci.

Urbs olim clara fuit Ulpia Trajana, ante Zarmiſogethuſa dicta; nunc *Varbeli* eodem ſitu eſt in Valachia.

Fluviorum celeberrimi, Mariſus, Germ. *Mariſh.* Hung. *Maros*; & Aluta, Germ. *die Alt.* Hung. *Olt.*

De incolis Daciæ.

Incolas ante Getas fuiſſe tradit Plinius; Dacos poſtea à Romanis appellatos. Getarum nomen manſit circa utrámque Iſtri ripam, ut ante dictum. Regibus illi ſuis regebantur, donec Trajanus Imperator Daciam perdomitam in provinciæ formam redegit. Poſtea Sarmatæ invecti, dein Gothi, móxque Hunni. Poſt hos Saxones Germanica gens, à Carolo M. devicti, cum leges victoris ferre nequirent aut nollent, in univerſam Daciam tranſierunt. Hic etiámnum frequens, licet corruptus, in iis oris durat Germanicus ſermo. Exinde eadem gens, quæ Pannoniæ partes ocupaverat, Hungari Saxonibus ſeſe miſcuerunt, unde mixta nunc utriuſque gentis lingua. Tum vero diviſa fuit univerſa Dacia in nova nomina. Ea pars quæ Patiſſo amni annexa, *Hungariæ* titulo accеſſit. Quæ ante Dacia mediterranea erit, Tranſilvania appellata: Inter hanc & iſtrum *Valachia*: Inter hanc & Hieraſum Moldavia; cujus titulo etiam adjectum, quicquid inter Hieraſum & Tyram amneis interjacet.

CAP.

CAP. XIX.

Transilvaniæ, Valachiæ & Moldaviæ descriptio.

Transilvania.

TRansſilvaniæ Principatus, qui ſilvis undique, unde ei nomen Latinum, & montium jugis clauditur, Hungarice *Erdeli*, Germanice *Siebenbürgen*, Saxonibus haud dubie à ſeptem opidorum numero dictus eſt: Qua ratione etiam nunc Sarmatis ſeu Sclavis *Siedmgrodska ziemia*, hoc eſt, Septemcaſtrenſis regio, indigetatur. Poſtquam Saxones colonos recipit, cultiùs habitari cœpit. Námque opida in ea illi condiderunt, quæ in hanc diem clara ſunt.

Cibinium ſive Hermanopolis, vulgo *Hermanſtad*, caput provinciæ eſt, Alba Julia, Germ. *Weyſſenburg*. Hung. *Gulaſeirwar*, Principis ſuperioribus annis ſedes: Claudiopolis, Germ. *Clauſenburg*, Hung. *Coloſwar*: Briſticia, Germ. *Biſtriz*, Hung. *Beſterze*. Sciburgium, Germ. *Schiesburg*, Hung. *Segeſwar*: Mediſus, German. *Medwiſch*, Hung. *Megies*: Stephanopolis ſeu Corona, German. *Croonſtadt*, Hung. *Breſtaw*.

Valachia ac Moldavia.

Quæ nunc duæ regiones Valachiæ ac Moldaviæ nominibus diſtinguntur, ſuperiori ætate uno Valachiæ vocabulo cenſebantur. Incolis

colis *Wołoska Zemlai*. e. *Valachia* terra, & gens ipsa *Wołochy*. Dividebatur autem tota provincia in Majorem & Minorem: Major postea Moldaviæ nomen recepit. Minori *Valachiæ* titulus remansit. Quæque suo parebat Principi seu duci, quem Sarmaticæ gentis vocabulo, *Waywodam* appellant. Polonis quondam utráque stipendiaria. Nunc partem Hungariæ Rex, partem Turcarum Imperator tenet. *Valachiæ* caput ac sedes *Vaivodæ* est *Targowisko*, reliqua loca sunt *Brailow*, & *Dombrowitza*. Moldaviæ caput est ac *Vaivodæ* sedes *Czukaw*. reliqua opida sunt *Margoseſt*, *Tariſko*, *Moncaſtro*.

CAP. XX.

Tartaria minor; ubi Taurica Cherſoneſus.

TArtarorum nomen longè latéque per Asiam & Europam dispersum est; cujus limites postea in Asia dicemus, at nunc de parte eius agamus, quæ Tartaria Europæa sive Minor dicitur.

Tartaria igitur Minor, sive Præcopensium Tartarorum regnum est, ea Scythiæ Europææ pars quæ fluviis Borysthene & Psola ac Desna (quæ duo in Borysthenem exeunt) & Tanai minori, vulgo *Donetz*, ipsóque Tanai, Mæoti palude ac Ponto cingitur. Quinam antiquitus populi has oras incoluerint,

ſupra demonſtratum eſt. Cæterum omne litus hujus tractus Græcorum coloniis juxta atque monumentis inclytum fuit: maxima vero Taurica Cherſoneſus, non minus quam ipſa Græcia celebrata. In hac Græcorum urbes claræ, Panticapæum, nunc vulgo *Pontico*; Cimmerium, in medio Cherſoneſi; Taphros, nunc *Przekop*; & Theodoſia, nunc *Kaffa*.

Scythæ in univerſum tenuerunt: at poſtquam *Tartari* ex Aſia profecti, occuparunt, *Tartaria* dicta eſt, Minórque cognominata, ad differentiam Majoris quæ eſt in ipſa Aſia.

Diviſa eſt in Præcopenſē & Cremeā. Præcopenſis, quæ Sarmatis *Przecopiska* dicitur, eſt ipſa Cherſoneſus Taurica, à *Przekop*, i. e. foſſa, quæ in Iſthmo facta eſt, ſeu ab opido ejuſdē nominis huic oppoſito, cognominata. Cremea, *Krymska* incolis, eſt relinqua pars extra Cherſoneſum, à *Krym* opido, quod olim *Cremnos*, dicta. At quia imperii ſedes eſt in Cherſoneſo, tota Tartaria Minor Præcopenſium Tartarorum regnum appellatur. Ipſa gens fera, atrox ac rapida, non in opidis vel civatibus, ſed campis ac ſilvis vaga agit. Unius regis Imperio parent, cujus regia eſt *Przekop*.

CAP. XXI.

Sarmatia Europæa.

ULtimi Europæarum gentium fuêre Sarmatæ, Græcis dicti *Sauromatæ*, regionem totius

tius Europæ latiſſimam incolentes, in Scythiam quoque Europæam protenſi: quinetiam Aſiam uſque ad Hyrcanum mare nomen eorum pertinebat; ubi Sarmatæ Aſiatici dicebantur.

Sed Europææ Sarmatiæ limites fuerunt, ab occidente Viſtula amnis, Suevicum mare, Finnicus ſinus, & linea ab hoc ſinu ad ſinum Granvicum ſive lacum album perducta; quibus à Germania ſeparatur: à Septemtrione Oceanus Sarmaticus, ſive mare concretum; ab ortu iidem limites, qui Europæ: à Meridie Mœotis palus, Iſthmus Tauricæ Cherſoneſi, Pontus, Iſter, & Hieraſus; Dein Carpatici montes, ubi in cuneum inter Patiſſum Iſtrúmque procedit.

Longitudo ejus porrigitur ab Iſtri ac Patiſſi confluentibus ad Obii oſtium mil. Germ. IↃXL. Latitudo vero inter Rha fluvium & dictum ſinum Granvicum CCCLX.

Complectitur hodie Moldaviæ partem inter Tyram, Iſtrum & Hieraſum amnes; Hungariæ partem inter Patiſſum & Iſtrum; Poloniæ regnum ultra Viſtulam, Boruſiam, Livoniam, Lituaniam, Ruſſiam albam, hoc eſt, Magni Ducis Moſcoviæ imperium, & minoris Tartariæ partem quæ *Cremea* dicitur.

Populorum in univerſa Sarmatia Ptolemæus complura nomina recenſet. at ut regio

hæc Romanis pariter ac Græcis parum nota, sic illa incerta. Clarissimi tamen ac notissimi, præter eos quos in Scythia Europæa explicuimus, erant Germanis contermini *Venedi*, qui nunc sunt Livones, Borussi ac Poloni inter Vistulam Lituaniam & Podoliam, tum Jatzyges inter Istrum & Patissum, quos Ptolomæus *Metanastas* cognominat, id est, Vagos: Plinius Sarmatas affirmat: Tabula itineraria Sarmatas Vagos.

CAP. XXII.

De incolis Sarmatiæ, fluviis ac montibus: item de Hyperboreis.

GEns quidem universa Græcis Sarmatæ dicta fuit, habitu, armis, moribus vivendique ratione Scythicæ ac Parthicæ similis; ideóque ejusdem originis cum his fuisse conjicere licebit. Verum quum sibi ipsis dicti sint *Russaci* & ad Riphæos usque montes incoluerunt, eosdem esse credibile est, quos Mela *Riphæos* appellat, tanquam posteri Riphati Noachi abnepotis. Cæterùm de rebus gestis ipsorum, antequam sub Slavorum nomine nosci cœperunt, parum in veterum monumentis reperitur.

Sarma-

Sarmatiæ fluvii.

Flumina in Sarmatia, præter ea quæ in Pontum defluere diximus, fuere, Suevicum mare sive Codanum sinum petentes, Chronus, vulgo Germanis accolis *Mammel*; Polonis *Niemen*: Rubo in *Venedicum* sinum, qui nunc accolis *der Riegish Bodem* prope Rigam seſe exonerans; nunc *Divinà* Polonis, *die Dune* German. Turuntus in Moscovia, nunc *Welikarzeká*: & Chesinus, in Clylipenum sive Granvicum sinum seſe evolvens: nunc Russis accolis *Lowat*, & postquam emensus aliquod spatium, *Wolchow*.

Montes.

Montes sunt, Carpates, nunc *Krápak* Poloniam ab Hungaria submovens: Riphæi, qui & Obii, à sinu Albo ad Obii Ostium extensi; Russis sive Moschis nunc *Weliki kameny poyas*, id est magnum lapideum cingulum dicti, quia orbis cingulum eos perhibent.

Hyperborei.

Sed operæ pretium fuerit hoc loco cognoscere ea, quæ de Hyperboreis, fabulosis celebrata miraculis gente, veteres tradiderunt. Hos alii Europæ, aliiæ Asiæ dederunt, plerique utríque. Fuerunt (si fuisse credimus)

ſupra LX gradum in litore Septemtrionalis Oceani, ultra Aquilonem (unde & nomen eis, à Græcis quæſitum) Riphæóſque montes ſub ipſo ſiderum cardine. Regio aprica, felici temperie, omni afflatu noxio carens, per ſe fertilis. Cultores juſtiſſimi & diutius quam ulli mortalium & beatius vivebant. Quidpe feſto ſemper otio læti non bella noverant, non jurgia, non ægritudinem ullam: ad innocentiam omnem æquale votum. Domus iis nemora lucíque & Deorum cultus viritim gregatimque. in diem arbores victum ſubminiſtrabant. Mors non niſi ſatietate vitæ. ubi eos vivendi tædium ceperat, mortem ultro accerſebant & voluntario interitu caſtigabant obeundi tarditatem. Epulati delibutíque ſenes luxu, ac ſertis redimiti, ſemetipſos in pelagus ex certa rupe præcipites dabant. quod genus ſepulturæ beatiſſimum exiſtimant.

CAP. XXIII.

De Poloniæ regno Provinciiſque ei ſubjectis.

POlonicum regnum, quod vaſtum nunc obtinet terrarum ſpatium, à principio arctis includebatur finibus; quidpe cujus ſumma longitudo inter occaſum & ortum à *Schwibuſſen* proximo Sileſiæ opido juxta *Croſſen* ad

Lauznam

Leuznam proximum Ruſſiæ opidum, non excedebat mil. German. LXXX. Latitudo verò maxime ſinuata inter fontem Viſtulæ, & opidum Moſcoviæ *Wongrow*, milliar. LX. Verum acceſſerunt poſtmodo ejus titulo, Lituania, Ruſſia Nigra ſive Minor, Podolia, Volinia, Podelaſſia, Maſovia, Pruſſia, Samogitia & Livoniæ major pars.

Sarmatæ, ut ante retuli, hæc omnia primo tenuerunt, præter eam Poloniæ partem, quæ in veteris Germaniæ ſolo citra Viſtulam ſita eſt. Quanquam & Pruſſiam & Livoniam Germanica gens, ut in Germaniæ deſcriptione ex Tacito demonſtravimus, ab initio incoluit: quæ in hanc diem perpetuo manſit. Solum eſt in univerſum frumento fertiliſſimum; niſi qua ſilvæ vaſtiores intercedunt.

Termini autem totius regni Poloniæ ſunt, à Septemtrione mare Suevicum & ſinus Venedicus, lineáque à Pernavia Livoniæ opido ad Dunæ fontes dicta; qua ſol exoritur, Boryſthenes, ſive *Dniepre*; à meridie Tyras, ſive *Nyeſter*, & Carpates mons; qua occidit Sol: Sileſiæ & Marchiæ Brandenburgicæ Pomeraniæque junguntur.

Longitudo harum finium ſumma eſt, inter duo opida *Schwibuſſen* ante dictum & *Czyrkaſſy* in ripa Boryſthenis ſitum, mil. German. CC. Latitudo inter Pernaviam Livoniæ opi-

dum

dum & Carpatem montem ſupra Tranſilvaniam milliar. CL.

Dividitur in regiones ac Provincias ſupra dictas; quarum ſingulas explicare aggrediemur.

CAP. XXIV.

Polonia proprie dicta.

POlonia proprie dicta, incolis *Polſka* à vocabulo *Pole*, quod Slavonica lingua campum ſignificat, notationem accepit; quia tota campeſtris eſt ac plana.

Dividitur in Majorem & Minorem, Major Germaniæ contermina eſt, Minor Moraviæ, Hungariæ ac Ruſſiæ. Minor ſupremam nunc fert dignitatem ab urbe Cracovia regni capite. At major dicta fuit altera, cum divideretur regnum, quia illic ſedem fixit Lechus gentis conditor.

Polonia Major.

Majoris caput eſt Poſenania, incolis *Poſnanie*, German. *Poſen*, urbs præclara ac ſupra Polonorum cultum ſplendida emporiúmque celeberrimum. Secunda eſt Gnæſna, incolis *Gnieznо*, German. *Gnieſen*, mercatu nobilis, antiquiſſima Polonicarum, primáque ſedes Principum. Reliqua opida ſunt, Caliſia, Ptolemæo memorata, Polonis nunc *Kaliſz*; Lancitia, *Plotzko*, & Petricovia, vulgo

go *Piotrkow*, Juridico conventu (tribunal incolæ vocant) maxime celebris.

Polonia Minor.

Princeps Minoris est Cracovia, vulgo *Krakow*, caput decúsque totius regni ac sedes regia, urbs magna atque ingens, & licet inter incultas, ipsa tamen magnifica admodum & superba. Cotrodunum esse Ptolemæi, haud male conjiciunt docti viri. Secunda à Cracovia est Lublinum, vulgo *Lublin*, urbs egregia ac lauta, negotiationibus sublevata: quippe mercatus est totius regni nobilissimus. Tertia est Sendomiria, Polonis *Sendomierz*.

Cæterum à Lecho primo gentis conditore Principes populorum rexerunt adúsque Boleslaum Chabrium, qui primus Poloniæ Rex ab Othone III Roman. Imperatore circa ann. cIↃ pronunciatus est.

CAP. XXV.

Lituania, Russia & Podolia.

LItuania, Polon. *Litwa*, German. *Littawen*, suos habuit antea Principes, magni Ducis titulo illustres, donec Jagello ann. cIↃ cccLxxxvi in Regem Poloniæ electus magnum Lituaniæ Ducatum Polonico regno adjunxit. Regio est totius regni vastissima

sima, silvis horrida, paludibus fœda. Longitudo ejus maxima inter Polotæ fluv. fontes (qui sunt in confinibus Livoniæ & Moscoviæ) & *Dassaw* proximum Ponto opid. milliar. German. ccix. Latitudo inter Chronum & Borysthenem amnes milliar. lxxx.

Urbibus, vicis atque ædificiis tota regio plane inculta est. Caput est Vilna, Germ. *Wilde*, ampla ac spatiosa. Cracoviæ magnitudinem exæquans, at ligneis plurimum constans ædificiis. Major equidem hac, at incultior, Novogardia, vulgo *Nowigrod*. Clara item atque magna est Kiovia, vulgo *Kijow*, ad Borysthenem sita. *Dassow*, ad Pontum accedens, veterum est Ordessus. *Kanow*, German. *Kawen*, Mulso quod vulgo *Medum* vocant, nobile est opidum.

Russia Nigra.

Provincia hæc inter Poloniam Minorem, Voliniam, Lituaniam, Podoliam, Moldaviam, Transilvaniam & Hungariam sita, Minor dicitur Russia, sive Russia Nigra, Pol. *Czarna Ruś*, ad differentiam Majoris sive Albæ, quod est Muscoviticum Imperium. Latine Russos & Ruthenos vocant incolas, quos à Roxolanis originem atque nomen habere putant. Ea pars quæ Carpaticis affixa jugis, incolis *Podgorze*, quasi submontana, indigetatur.

Suos

Suos aliquando Ruſſia habuit Duces, poſtmodum Poloniæ regno adjecta.

Caput Ducatus eſt Leopolis, Pol. *Lwow*, German. *Lewenburg*, quod contractè *Lemburg* efferunt; emporium Turcicis mercibus celeberrimum. Reliqua opida ſunt, *Przemyſl*, *Halyx Chelm.*

Podolia.

Podolia, Pol. *Podole*, inter Moldaviam, Ruſſiam Nigram, Voliniam & Lituaniam ſita, vaſtiſſimis campis, pecori quam hominibus alendis benignior, paſcuis gaudet mirum in modum luxuriantibus; adeo ut boum ingentium immania cornua vix è gramine appareant.

Caput regionis eſt *Kamieniecx*, urbs mira ac ſtupenda ratione in arduo ſaxo condita; quare, cum ſæpius à Tartaris, Turcis ac Valachis peteretur, inexpugnabilis exiſtit. Reliqua loca ſunt, *Chmielnick*, *Trudow*, *Bratzlaw* & *Orczakow*, quod Tartari occupatum tenent.

CAP. XXVI.

Volinia, Podelaſſia, Maſovia, Livonia, Samogitia, Volinia.

VOlinia, Pol. *Wolin*, inter Poloniam, Lituaniam & Ruſſiam Nigram porrecta, opida præcipua habet, *Lutzko*, *Wlodimirz*, & *Krzemieniec*.

Podel-

Podelaſſia.

Podelaſſia, Pol. *Podlaſze*, inter Lituaniam, Maſoviam & Boruſſiam poſita, Lituaniæ quondam pars, ſingularis poſtea provincia facta, Poloniæ titulo acceſſit. Loca notiora ſunt, *Bielsko*, *Tykocʒijn*, *Auguſtow*.

Maſovia.

Maſovia. Pol. *Maſowſze*, German. *die Maſaw*, inter Boruſſiam, Poloniam & Podelaſſiam, ſita, ſuos habuit ante Duces; quorum ſtirpe exſtincta, Ducatus ann. cIↃIↃxxvi. Poloniæ titulo inſertus eſt. Caput provinciæ eſt Varſavia; Pol. *Warſzawa*; Germ. *Warſaw*, regni comitiis, quæ heic haberi conſueverunt, celebris.

Livonia.

Livonia, German. incolis *Liefland*, nobiliſſima atque ampliſſima regio, ab Septemtrione Finnico ſinu terminatur; ab oriente Narva amne & *Peybas* lacu, & Magnæ Ruſſiæ Lituaniæque latere Occidentali; à Meridie linea ab opido Lituaniæ *Dodina*, in ripa Duinæ fluvii poſito, ad *Memmel* Boruſſiæ opidum perducta; ab occaſu mari Suevico. Longitudo ſumma inter Narvam & *Memmel* mil. xc. Latitudo inter mare & *Dodina* mil. lx. Dividitur in quatuor partes, quarum

quarum nomina incolis, *Eſten*, *Letten*, *Curland* & *Semigallen*. Harum prima Suedicæ eſt ditionis, reliquæ Polono parent: Inſula *Oeſel* ad Danum ſpectat.

Princeps urbium eſt *Riga*, nobile emporium, nec inferior commerciis Rivalia, vulgo *Revel*, Eſteniæ caput. Tertia eſt Dorpatum, vulgo *Derpt*; Veneda, vulgo *Wenden*, Venedico obverſa ſinui, Magiſtri militiæ ordinis Teutonici ſede nobilitata, Curlandiæ, quæ ſuperioribus annis in Ducatum unà cum Semigallia elata, caput *Goldingen*. Ducum autem ſedes *Mittow*.

Samogitia.

Samogitiæ Ducatus inter Livoniam & Boruſſiam ſitus, nullo neque opido, neque caſtello, neque eximio aliquo ædificio inſignis, ſilvis ac nemoribus horridus, ſolo melle, quod heic præſtantiſſimum colligitur, notus eſt.

CAP. XXVII.

De Boruſſia & Caſſubia: item de Epiſcopatibus & Academiis regni Polonici.

PRuſſia, vulgo *Preuſſen*, ampliſſima atq; illuſtriſſima regio, fluviis ac lacubus ſtagniſque frequenter rigua, frumento maxime ferax, quibuſdam dicitur perperam Boruſſia, quaſi

quasi à Borussorum antiqua gente, quàm Ptolemæus in Moscoviæ tractu ponit. hanc huc transiisse suspicantur. A luitur à Septemtrione sinu Codano & Chrono flumine; ab ortu clauditur Lituania & Podelassia; à meridie Massovia & Polonia: ab occasu Cassubia. Porrigitur in longum à Chroni ostio, ad Toruntum urbem in ripa Vistulæ. mil. German. XLV. In latum ob opido Podelassiæ *Raigrod.* ad Vistulæ ostium totidem.

Divisa hodie est in Regalem, quæ immediate Regi paret; & Ducalem, quæ Marchionibus Brandeburgicis in feudum concessa.

Regalis Borussia.

In Borussia Regali clarissima urbium Gedanum, quæ & Dantiscum, vulgo *Danzigh*, nobilissimum Suevici maris Emporium, totius regni granarium, civitas dives & opulenta; mœnibus, fossa ac vallo munitissima. Secunda ab hac est Torunium; vulgò *Thoorn*; celebre quondam Emporium, antequam Gedanum ad id fastigium perveneret; nunc nundinis maximè clarum. Elbingium vulgo *Elbing*, Anglorum opibus, qui pannis heic negotiantur, in singularem nitorem indies crescit.

Reliqua opida notiora sunt, Mariæburgum, firmissimum munimentum; Grudontia, Bromberga, Culmia: hæc antiquissima & opulentissima quondam urbs, Braunsberga publi-

publico Jesuitarum collegio famigeratum opidum.

Borussia Ducalis.

Ducalis Borussiæ caput ac sedes Ducum est Regius mons, vulgo German. *Konigsberg*. Pol. *Krolewiec*; urbs nobilis & celebre maritimis mercimoniis Emporium. Est præterea versus Septemtrionem ultima *Memel*, arx munitissima.

Cassubia.

Cassubiæ Ducatus, inter Borussiam ac Pomeraniam situs, latior olim erat, quam nunc patet. Quippe tota ea Borussiæ pars qui circa *V*istulam Pomerellia nunc dicitur. Cassubiæ Ducibus ante parebat.

At ejus quæ nunc Cassubia nuncupatur, caput est Conicia, Polon. sive Cassubiis incolis *Chonitza*, German. *Konitz*. Reliqua opida sunt *Slochow*, *Butow*, *Lavenburg*.

Episcopatus & Academia Polonici regni.

Archiepiscopatus in universo regno sunt tres, Gnæsnensis, Leopolitanus & Rigensis. Episcopatus XVI Academiæ duæ, Cracoviensis & Regiomontana.

CAP.

CAP. XXVIII.

Moſcoviæ ſive Ruſſiæ Albæ Magnus Ducatus.

ULtima Europæ regio eſt Ruſſia Alba ſive Major, omnium vaſtiſſima; inculta, ac paludibus ſilvíſque invia. Eadem Moſcovia à capite ſuo. Gens ipſa rudis, perfida, ſervituti ſupra modum addicta, vulgato nomine nunc *Moſcovitæ* appellantur.

Finitur ipſa regio à Septemtrione mari concreto, ab ortu iiſdem finibus quibus Europa, hoc eſt, Obio ac Tanai amnibus: à meridie Tanai minore, vulgo *Doncz*, Deſna & Pſola; ab occaſu Boryſthene & Narva lineáque inter horum fontes ducta.

Longitudo ſumma inter promontorium Litamin, vulgo *Capo Oby*, & Pſolæ confluentem, ad opidum *Czerkaſſy* implet mil. Germ. CCCLXXX. Latitudo inter *Corelenberg* opidum in confinio Finlandiæ, & Obium flumen, juxta opidum *Lepin*, milliar. CCC.

Dividitur in complures Ducatus ac provincias, quæ plerúmque à præcipuis urbibus denominatur.

Ducatuum princeps eſt Moſcovia, incolis *Moſkaw*; cæteri, *Wolodimir*, *Moſayſko*, *Twer*, *Ruſzowa*, *Niſſy Nowogorod*, i.e. inferior Novogardia, *Zezan*, *Worotin*, *Smolensko*, *Biela*, *Pleſkow*, *Weliki Nowogorod*, hoc eſt, Novogardia magna, *Bielejezero*, *Faroſlaw*, *Swiera*.

Princi-

Principatus, *Roſtow & Suldal.*

Provinciæ, *Wolika, Górella, Wologda, Uſtiug, Dwina, Wiatka, Fuhora, Petzora, Condora, Permen. Czermiſſi Gorni, Czermyſſi Iugowi, Mordwa, Kargapole, Meſchora.*

Urbes Moſcoviæ.

Urbes in hac regione cunctæ conſtant lignеis ædificiis, ac luto illitis; amplæ quidem ſunt, ſed quarum viis ſæpe latiſſimi campi intercedant.

Caput imperii eſt *Moskwa*; urbs ſupra modum atque fidem magna, ut quæ quadraginta unum & quinquaginta ædificiorum millia complectitur. Arx eſt in ea magni Ducis, quem incolæ *Czar*, id eſt, Imperatorem vocant, domicilium viginti millium hominum capax; quos præſidii cauſa Magnus Dux perpetuo alit.

Reliquæ urbes ſunt totidem ferè, iiſdémque nominibus, quot Ducatus ac provinciæ. Quarum *Wolodimir* caput erat ante imperii. *Uſtiug* celeberrimum totius Ruſſiæ in mediterraneis emporium. Maritima emporia ſunt S. Nicolai & S. Michaëlis Archangeli opida, à Belgis, Anglis, & Germanici Suevicíque maris accolis frequentata. In opidum *Bieletezero*, quod in lacu conditum bello ingruente, theſauros Magnus Dux abſcondit.

Sunt

Sunt præterea Magni Moſcoviæ Ducis imperio ſubjectæ Tartarorum quædam nationis Aſiaticæ, de quibus poſtea in ipſa Aſia.

LIBER QUINTUS

CAP. I.

Summa Aſiæ deſcriptio.

EXplicatis omnibus Europæ partibus, tempus eſt Tanai trajecto Aſiam ingredi. hæc quidpe Europa connexa, imò innexa, cum & Scythæ Aſiatica gens in Europam ampliſſimo tractu protendantur, & Sarmatæ gens Europæa ultimos fineis in Aſiam non minori tractu extendant.

Ipſa terra Aſia ab initio rerum omnium nobiliſſima; ut quæ prima genus mortalium intra ſe conſpexit & in alias mundi partes emiſit. Prima gentium ritus ſacra, mores, rationémque vivendi alias docuit. hæc denique eſt quæ Deum ipſum humana ſpecie tulit.

Dictam Græcorum alii volunt ab Aſia Nympha, Oceani & Tethios filia, Japethi conjuge, alii ab Aſio Manei Lydi filio.

Fines ſunt ab Septemtrione Oceanus Scythicus; ab Oriente mare Eoum; à Meridie mare Indicum, ſive Rubrum; ab Occidente ſinus Arabicus & Iſthmus qui eſt inter ſinum

num Arabicum & mare internum: atque inde maria Phœnicium & Ægæum, Propontis, Pontus, Mæotis lacus, Tanais amnis & Obium flumen.

Longitudo ejus ſumma eſt inter Helleſpontum & Malaccam extremum Indiæ emporium mil. German. CIↃCCC. Latitudo inter fauces Arabici ſinus & *Tabin* promontorium, quod eſt ad fretum *Anian*, milliar. CIↃCCXX.

Diviſa fuit olim univerſa in Majorem & Minorem. Regiones quas Major complectitur ſunt iſtæ: Sarmatia Aſiatica, Scythia Aſiatica, Serica, Sinæ, Indiæ, inſulæ ad Indias; in continenti rurſus Gedroſia, Carmania, Drangiana, Arachoſia, Sogdiana, Paropamiſis, Bactriana, Hyrcania, Margiana, Parthia, Perſis, Suſiana, Media, Albania, Iberia, Colchis, Armenia, Meſopotamia, Aſſyria, Babylonia, Arabia, Syria, Palæſtina, Phœnice, Cilicia, Cappadocia, Galatia, Pontus, Bithynia, Pamphylia, Lycia, & inſula Cyprus. Inminori ſunt hæ: Phrygia, Myſia, Lydia, Caria, Æolis, Ionia, Doris, & inſula Rhodus.

At hodie tota Aſia in quinque potiſſimum dividitur partes; quarum I. Tartaria; II. China, III. Indiæ, ſub quibus inſulæ adjacentes; IV. Perſarum Sive Sophorum imperium, ſub quo comprehenditur Armuziæ peculiare regnum; V. Turcicum imperium.

CAP.

CAP. II.

Scythia Asiatica & Sarmatia Asiatica; item Serica & Sogdiana.

PRima igitur Asiæ, post Tanaim, est Scythia ipsáque gens Scythæ, quos Persæ *Sacas* appellavere à proxima gente: antiqui *Arimeos* dixerunt. In Europam usque ad Istri ostia extendi, supra demonstravimus; ubi etiam fines eorum explicuimus.

At Scythia Asiatica fines habet, ab occasu eosdem quos ipsa Asia atque Europa: ab Septemtrione mare Scythicum sive concretum ad *Tabin* usque promontorium; ab ortu mare Eoum & Auxatios Caliósque montes, quibus à Serica hodie Catajæ regno disterminatur; & Ottorocoram montem, quo à Sinis sive Ghinensibus discernitur: à meridie Emodos montes quibus ab Indiis; & Sagdia Oxiáque juga, quibus à Persarum submovetur imperio; dein mare Caspium; mox Caucasum montem, quo ab Albania; & Coracem, quo ab Iberia & Colchide separatur.

Longitudo ejus atque latitudo nobis in Europa dictæ sunt. Complectitur autem hodie totum Tartariæ Asiaticæ nomen, si regnum Catajæ excipias, quod Seres populi olim tenuere; & Zagataiæ partem nomine *Ocrage*, quam Sogdii. Divisa fuit in Sarmatiam Asiaticam

siaticam, Scythiam intra Imaum montem, & Scythiam extra Imaum montem.

Sarmatia Asiatica.

Sarmatarum Asiaticorum regio includitur fluminibus Tanai & Rha, sive *Volga*, mari Hyrcano Ponticóque, & montibus Corace Caucasóque. Nunc Tartari Czetkassi eas terras tenent.

Populi in ea à veteribus Geographis recensentur innumeri; at clari Turcæ, sive Turci, qui Turcium condiderunt imperium. Præterea *Amazonum* muliebre genus, omnium clarissimum.

Scythia intra & extra Imaum montem.

Reliqua Scythia *Asiatica* in duas dividitur partes; quæ occasum spectat, Scythia inter Imaum montem; quæ ortum, Scythia extra Imaum dicitur.

In Scythia intra Imaum montem populi inter alios fuere Sassones, unde quidam Saxones in Germania ortos nugantur; & Sacarum gens magna, nunc *Turkestan* & *Tangalistan*, in confinibus Indiæ. Atque in his populi omnium Scytharum nobilissimi Massagetæ.

Fluvii.

Fluvii universæ Scythiæ celebres sunt Obius & Paropamisus, ad qué nunc urbs *Camul*, uter-

que mare Septemtrionale petentes: Iaxatres, nunc *Chesel*; & Rha, nunc *Volga* sive *Volha*; & *Edel*, in mare Hyrcanum erumpentes.

Imaus.

Montium maximus atque celeberrimus est Imaus; cujus Septemtrionalis pars nunc *Alkai* perhibetur; ubi Tartariæ Imperatorum sepulchra inde ad Gangis fluvii fontes Indiæque fine ccccl. mil. German. longitudine protenditur.

Seria & Sogdiana.

At Tartaria nunc extremæ ad Eoum mare pars, que Citajæ regnum dicitur, olim fuit Serica regio, quam gens clarissima Seres incoluerunt. Horum metropolim Seram eodem nomine etiam nunc exstare, quidam contendunt.

Sogdiana etiam regio, inter Oxi dextram ripam & Sogdios montes sita; quæ Persici olim Imperii fuit, nunc Tartariæ pars est, sub nomine *Ocrage*.

CAP. III.

Summa Tartariæ descriptio.

TArtarorum igitur nomen hodie tota Asia amplissimum est, in Europam etiam, ut ante Scythicum, extensum, ubi Tartaria Minor supra memorata. Gens ipsa fera, atrox, cruenta,

cruenta, inconditis moribus & omnium barbarorũ maximè barbara. Regio plurimum inculta, tristis, squallida atque deserta. Nomen accepit à flumine *Tartar*, quod *Mongul* regionem irrigans in mare Septemtrionale effunditur.

Universa longitudo est à Borysthenis ostiis ad *Tabin* usque promontorium mill. German. circiter CIↃ. Latitudo ab Obii ostio, ad finem *Bramas* regni in confinibus Indiæ ac Sinarum, mil. IↃC.

Universa dividitur in Asiaticam & Europæam, quam supra explicuimus.

Asiatica quinque potissimum partibus distribuitur, quarum nomina hæc: Tartaria deserta, Tartaria *Sagataja*: *Turkestan* regnum, Catаini Magni Imperatoris imperium, & Tartaria vetus.

CAP. VI.

Tartaria Deserta, Zagataja & Turkestan.

DEserta Tartaria inter Tanaim, Volgam, Jaxartem amnes, Tapyros, Sebyos Imaúmque montes sita, Sarmatiæ Asiaticæ partem, partémque maximam Scythiæ intra Imaum montem complectitur, in hordas complures distributa quarum præcipuæ sunt: Zavolhensis, quæ & Bulgarorum Tartarorum est horda; Casanensis, Nohaigensis, Tumen-

sis, Schibanskensis, Cosakensis, Astracanensis, quæ quondam peculiare regnum; & Baskirdensis; pleræque ab opidis cognominatæ.

Harum incolæ cum omnes liberi ante essent, nunc Moscovitarum imperio audientes sunt; exceptis unis Tumensibus, qui magno Chano Catalno parent.

Zavolhensis horda magna quondam dicebantur, quia ex hac cæteræ ortum duxerant; unde etiam imperator eorum *Uluchan* appellabatur; id est, Magnus Dominus sive Magnus Imperator.

Astracanensis regni caput est urbs *Astracan* sive *Citrachan* prope ostia Volgæ, salinis atque emporio clara; qua de causa mercatores innumeri ex Moscovia, Turcico Imperio, Armeniis & Perside eo confluunt.

Sunt præterea in deserta Tartaria *Czyrkassi* inter Tanaim & Volgam, in Asiatica Sarmatia; & versus Oceanum in Scythia inter Imaum, *Mecriti* ac *Samoiedi*, quos Latine dicas semetipsos devorantes; aliique eodem tractu, *Molgomsai*, *Badaique*; utrique solem, vel rubrum pannum in sublime elatum, venerantes. Cæterum dexterè Obii ripæ, circa mediam fluminis partem, apposita est urbs magnitudine & incolarum numerositate ingens *Grustina*, Tartaris & Moscoviticis negotiatoribus frequentissimum emporium.

Tartaria

Tartari Zagatai.

Desertæ Tartariæ à meridie conjuncti sunt Tartari *Zagatai*, agro, opidis moribúsque cæteris cultiores ac nobiliores. Fines eorum à Septemtrione Jaxartes flumen; ab ortu *Turkestan* regnum; à meridie Persicum imperium; ab occasu mare Hyrcanum.

Caput regionis ac sedes regum est *Samarcanda*, Tamburlane bellicosissimo Tartarorum Imperatore maximè celebris; urbs magna ac lapide extructa: at parum frequens. *Zahaspa* ad Oxi ostia & *Bikent* in mediterraneis clara sunt emporia, quo Indi & Cataiæ regni incolæ mercandi causâ conveniunt.

Turkestan regnum.

Proximum ab ortu est *Turkestan* regnum, veterum Sacarum regio, cujus incolæ satis civiles & culti. Urbium notissimæ, *Taskent, Cotam, Cascar, Farkem.*

Cap. V.

Cataini Magni Chani Imperium; item Tartaria vetus.

Potentissimum inter Tartaros imperium est Magni Chani in regnis *Cataja; Tangut, Tainfu*: & in provinciis *Tenduc, Camul Caiarciam, Carakitay*, id est, nigra Cataja, & *Tcber*. Initium

tium ejus est à Noruſſis montibus in confinibus Tartariæ deſertæ, extenditúrque ad *Tabin* uſque promontorium & fretum *Anian* longitudine 100 circiter mill. Ger. Occupat veterem Sericam, majorem partem Scythiæ extra Imaum montem, partémque Scythiæ intra Imaum.

Regnum Catajæ.

Serica est ipſum nunc regnum Catajæ, vulgo *Kitay*; incolis (ut ferunt) adeo frequens, & agrorum cultu adeo læta, urbiúmque ſplendore, ædificiorum nitore, atque omni denique diviriarum genere adeo affluens, uti neque Græciæ neque Italiæ cedat.

Urbium opulentiſſima est *Cambalu*, regia ſedes & caput totius imperii Magni Chani, quinque milliar. German. ambitu comprehendens; quam duodecim ſuburbia, juxta numerum portarum, circumjacent, frequentiſſimum Indis ac Senenſibus mercatoribus emporium.

Caindu urbs velis ſubtiliſſimis; quæ ex arborum corticibus ad uſum fœminarum conficiunt, maximè est clara. Qua re tota olim Serica nota erat. Unde Plinius; *Seres*, inquit, *lanificio nobiles, perfuſam aqua depectentes frondium canitiem.*

In regno *Tangut* artem Typographicam ante 1150 annos inventam fuiſſe, nonnulli contendunt. *Tenduc*

Tenduc provincia, magni ac potentis Regis Presbyteri Johannis (quod nomen postea Abissinorum Regi in Africa per errorem datum fuit) quondam regnum fuit.

Tanfu regnum amplum atque cultum vitibúsque fertile, artificibus ac negotiatoribus refertum, armorum bellicorum nobilissima inter Tartaros officina. Quin Serico ferro jam inde Plinius palmam tribuit.

Tartaria Vetus.

Postrema universæ Tartariæ pars est Vetus Tartaria, inter Paropanisum amnem & Sericam sive Citajæ regnum, ad usque Septentrionalem Oceanum & fretum *Anian* extensa. Dicitur vetus Tartaria, quia hinc primo nomen Tartarorum, ut supra demonstrativum, exortum est. Regiones heic & hordæ complures, quarum nomina vix nota aut certa. At *Ung* & *Mongul* regiones, *Gog* & *Magog* esse viri docti docent.

CAP. XVI.
De Sinarum regione sive China.

TArtariæ, qua ortum solis prospicit, adnexum est Chinæ regnum, cœli temperie, fertilitate soli, amplitudine, opibus ac potentia haud cuiquam alii cedens. Gens ipsa (si credimus) ingenio omnes alias supe-

rans. Sinas esse Ptolemæi, cum situs, tum ipsum vocabulum maximè convincit. Quidpe quod Hispanis *China*, id Italis, Tuscis *Cina*, & Germanis *Tschina* scribitur; ubi exiguam in pronunciatione deprehendas differentiam inter *China & Sina*. At ignorantia Hispanicæ pronunciationis, quæ est in Ch, Græcæ litteræ χ pronunciatio in vocabulo isto apud alias nationes invaluit. Limites habet ab occasu Damasios montes, quibus ab India & Tartaria separatur; ab Septemtrionibus Ortorocoram, & murum CCC mill. German. inter hujus crepidines contra Tartarorum irruptiones extructum: ab ortu Oceanum Sinensem ove Eoum; à meridie eundem Oceanum & regnum *Sian*. Longitudo summa est à Tartarorum finibus, qua mare Eoum tangunt, usque ad regnum *Sian*, mill. German. IↃC. Latitudo inter Damasia juga & Oceanum milliar. CCC.

Dividitur totum regnum in complures provincias, quas illi præfecturas vocant: quarum maritimæ sunt *Cantan*, *Foquiem*, *Chiqueam*, *Nanquii*, *Xantum*, *Paquen*, mediterraneæ, *Xiamsii*, *Cansii*, *Sancii*, *Suchnam*, *Huanum*, *Fuana Fuquam*, *Suinam*, *Quicheu*, *Quiancii*, *Cochinchina*, *Quancii*.

Urbes per universum regnum esse tradunt celebres CCXL. fossis murisque probe munitas, præter opida & pagos quorum infinitus numerus

numerus. Amplitudo autem urbium ex eo conjicitur, quod *Canton*, una ex minoribus, tria amplius milliaria Germanica circuitu amplecti dicatur.

De regia varia est auctorum traditio; alii quippe *Paquin* eam vocant alii *Xantum*, quam eandem putant esse *Quinsai*. In Tartariæ finibus versus Septemtriones sitam esse, omnes consentiunt. Ante erat regia *Nanquin*, magna urbs, in medio regni versus Oceanum posita. At de urbe *Quinsai* (sive ea Tartarorum Magni Chani, sive Sinarum regis regia utrumque enim traditur) merito prudentissimi cujusque fidem excedunt ea quæ M. Polus Venetus tradidit: continuere scilicet eam circuitu mill. circiter centum; id est, Germ. communia viginti quinque, & pontium in ea lapideorum duodecim millia, quorum quidam tantæ altitudinis, ut majores naves erecto malo subtermeare queant: lacum item intra mœnia ambitu mil. German. circiter septem continere; in quo duæ insulæ singulas regias superbissimo opere sustinentes. per universam autem urbium præsidium triginta militum. Verum tamen urbem hanc post Marci Poli tempora bello diruptam vel alia gravi calamitate destructam esse quidam putant.

Japan Insula.

Insulæ ab ortu Sinarum regno objacent

innumeræ; at duæ insigniores: *Corea*, incolis *Caoli*, longitudine CCxx. milliar. German. latitudine L; & multo nobilior *Japan*, longitudine milliar. CL. latitudine Lxx: utraque in complures ditiones: quas Reguli verius quam Reges obtinet, distributa. Hujus tamen potentior Rex est *Meaci*, urbis totius insulæ principis.

CAP. VII.
De India Veteri.

SInarum regno conjuncta est ab occasu meridiéque India, terra omnium nobilissima, auri argentíque adeò fœcunda, uti solum ejus aureum argenteúmque esse veteres crediderint.

Nomen accepit ab Indo nobilissimo flumine Clauditur ab occasu Indo; à Septemtrione Emodis montibus: ab ortu itidem montibus Damasiis & Meandro: à meridie suum mare, quod Indicum appellatur, magnis sinubus recipit; in quod, ceu duo cornua, longissimo excursu sese emittit.

Longitudo ejus summa est ab Indi fontibus usque ad extremum aureæ Chersonesi promontorium milliar. Germ. circiter IↃC; Latitudo maxima à Damasiis jugis in finibus Sinarum ac Tartarorum ad Simyllam promontorium, nunc *C. Comori*, mill. CCCL.

Divisa

Divisa fuit olim Gange flumine in duas partes; quarum una versus occasum India intra Gangem, altera versus ortum India extra Gangem, appellabatur.

Tradunt veteres Geographi fuisse in India populorum novem millia, quorum clarissimi Brachamanes, Induorum Philosophi, Græcis *Gymnosophistæ* dicti; & Gengaridæ, quorum regem potentissimum Alexander Magnus invadere non ausus est.

Urbium fuisse quinq; millia, iidem auctores prodiderunt, præcipua capacitate; quarum omnium clarissima Nysa, in qua gentium Liberum patrem Indi arbitrabantur.

Fluvii.

Fluviorum nobilissimi sunt Indus & Ganges: Indus, quem accolæ quondam Sandum nunc diversis nominibus diversi appellant populi, *Hynd. Duil, Inder, & Caercede*, in Paropamiso monte effusus, unde viginti recipit amnes; sed clarissimos Hydaspen & Hypasin, qui Alexandri inter terminavit. nusquam latior quinquaginta stadia, aut altior xv passus, septem ostiis in mare Indicum evolvitur. Ganges gemmifer & auri fœcundus, ex Scythis exoritur montibus, cujus latitudo nomina duo. mill Germ. maxima quinq; ubi vadosissimus, mensuram centum pedum devorat.

De

De Incolis.

Indorum gens vetustissima nunquam à natali solo recessit. quare nemini fas sit mirari vel hominum vel urbium copiam. Indiam Liber pater (quem illi apud se natum arbitrati) primus cum exercitu ingressus est, primúsque omnium Indis subactis triumphavit. Dehinc Persæ proxima inter Indum & Gangem armis occupata tenuerunt, donec Alexander, Dario superato, Porum Indorum Regem debellavit. Post hunc in pace, suis quinque Regibus obedientes, egerunt; donec, diu ignoti, tandem Portugallensibus superiori sæculo rursus cogniti fuerint. Longinquitas regionis occasionem præbuit fabulis, uti ex veteribus graves etiam scriptores, hominum varias monstrosásque species crediderint.

CAP. VIII.

Summa Indiæ novæ descriptio.

Cum superioribus sæculis ob feritatem intercedentium populorum terra adiri India nequiret, tam longinqui verò maris navigatio nondum experta esset, diu Europæis incognita mansit, cum non nisi ex veterum scriptis noscceretur. At primus

primus Guaſco Gama Portugallenſis ann. CIↃCCCCXCVII ab Hiſpaniis profectus, ſuperato Bonæ ſpei promontorio atque univerſa Africa circumnavigata, Indiæ oram maritimam perluſtravit. Poſt hunc idem ab aliis feliciter tentatum; miſſíque alii aliíque ſubinde à Regibus Portugalliæ, qui oram maritimam vi occupatam, arcibus ac propugnaculis munirent. Deprehenſum tunc eſt, varia nationum genera Indias incolere, Hæbræos, Perſas, Scythas, Arabas, ipſóſque Indos quorum exigua quædam pars poſt D. Thomæ, ut ferunt, inſtitutionem in fide Chriſtiana permanſerunt. Hanc navigationem diu Portugallenſes & Hiſpani conſtituto in Indiis ab Portugaliæ Hiſpaniæque Regibus prorege, ſoli obtinuerunt; donec ſuperioribus annis Hollandis etiam frequentata eſt.

Iiſdem finibus, quibus olim, India nunc etiam circumſcribitur. nam & citra Indum amnem populi quidam, ut olim, nunc etiam Indi dicuntur.

Dividitur etiam nunc, ut olim Gange fluvio in duas parteis; quarum una *Indoſtan*, quæ olim India intra Gangem; altera *Mangi*, India extra Gangem. Regna univerſim continere tradunt XLVII, quorum quædam nimium modica & arctis admodum finibus conſtricta.

At noviſſimi tamen Geographorum in novem

novem potentiſſimum partes ſive regiones universam Indiam diviſerunt; quarum nomina ſunt: *Cambaia*, *Narſinga*, *Malebar*, *Orixa*, *Bengala*, *Pegu*, *Sian*, *Camboio*, & Septemtrionalis pars quæ ferme tertia universæ.

CAP. IX.

Cambaia, *Narſinga*, *Malabar*, *Orixa*.

CAmbaiæ regnum in dextro Indiæ cornu ad Indi oſtia ſitum, longitudine occupat mill. German. circiter CLX, latitudine ferè totidem.

Urbium prima eſt, quæ regno nomen dedit, *Cambaia*, omnium Indicarum cultu atque magnitudine præſtantiſſima; qua de cauſa *Caium* Indiæ vocitata. Regia ſedes eſt *Campanel*, in edito loco ſeptennis mœnibus cincta. *Goa* in inſula Indi poſita, emporii celebritate, agrorum ubertate, incolarum multitudine atque ædificiorum magnificentia inſignis urbs, ob munitionis ſimilitudinem locique ſitum *clauſtri regni* vocitata.

In eadem inſula *Dio* arx, atque incontinenti alia, *Damaon*, Hiſpanorum præſidiis cuſtodiuntur.

Celebres quoque ſunt *Bedeer* & *Decan* urbes; quarum hæc regno quondam nomen dederat

derat. At citra Indum in Provincia *Guzarate*, quæ pars est regni Cambaiæ, præcipua urbs est *Ardavat*, Indi ripæ appositæ.

Narsinga.

Narsingam, in dextro itidem cornu sitam, duobus lateribus, Occidentali ac Orientali, mare abluit. Longitudo ejus à confinibus Cambajæ & Orixæ, ad promontorium *Comori*, milliar. occupat. German. circiter CC. Latitudo summa inter duo maria mil. xc.

Regiæ sunt duæ: *Narsinga*, unde regno nomen & *Bisnagar*.

Onor, *Barecala*, *& Maugalor*, Lusitanæ ditionis. *Colmandel & Malaepor* ab Indis Christianis habitantur: Quarum hæc D. Thomæ sepulchro clara.

Malebar.

Malebar regio in extremitate dicti cornu sita, in longam LXXX. in latum XLV. mill. Germ. regna continet, ab singulis urbibus denominata: *Cananor*, *Calicut*, *Coulete*, *Cranganor*, *Cochin*, *Coulam & Travancor*. Horum *Calicut* cætera præstat; cujus Rex *Samory* incolis, id est, summus Imperator ac Deus in terris vocatur. Ipsa urbs *Calicut* ampla est, at humiliter extructa.

In hac provincia Lusitani tria habent munimenta. *Orixa*.

Orixa.

Orixæ regnum, in sinu Gangetico inter Narsingæ & Bengalæ regna protensum, caput habet Orixam urbem. At regia est *Ramana*.

CAP. X.

Bengala, Pegu, Sian, Camboia, India Septemtrionalis.

Bengala.

BEngalæ regnum ab urbe *Bengala* dictum, ad Gangis aliorúmque amnium ostia, in longum CL, in latum CLXX. mill Ger. obtinet.

Ipsa urbs *Bengala*, magna, celeberrimo emporio insignis, in insula fluvii *Cosmin* sita est.

Pegu.

Regia hujus regni est *Pegu* urbs in insula posita, totius Indiæ clarissima, mœnibus munita, ædificiis elegantissimis ornata.

Subjecta autem sunt Regi *Pegu* & alia regna, quorum *Ava* versus Septemtrionem, gemmis, equis & elephantis abundat.

Sian.

Sian potentissimum regnum, cujus longitudo CCC. lat. CLX. conficit mil. urbes insigniores habet *Sinan* regiam, admodum amplam, &

& *Malacca* in Cherſoneſo aurea ſitam, emporium aromatibus nobiliſſimum; quatuor mill. Germ. amplecti dicitur.

Camboia.

Hujus regni caput eſt *Camboia*; at ſedes regia *Diam*, quæ quibuſdam *Odia*.

India Septemtrionalis.

BOrealem Indiæ partem, quam tertiam univerſæ diximus, quondam in varia regna diviſam, nunc Tartari ex Tartaria huc tranſgreſſi obſident. Hi Mogores dicuntur, & eorum rex Magnus Mogor; cujus regia *Delly*, in confinibus Cambaiæ & Narſingæ regnorum. Sub hoc Rege urbes claræ, *Maxdao*, *Sanga*, *Moltan*, *Citor* & *Aracan*, ſingulorum regnorum capita.

CAP. XI.
Inſulæ in Indico mari.

INſularum in Indico mari tantus, eſt numerus, ut haud facile iniri queat; quare præſtantiores ſolum dicendæ.

Princeps eſt atque omnium toto Oriente nobiliſſima *Sumatra* in complura regna diviſa; Secunda eſt *Borneo*; Tertia *Java* Major incognitæ magnitudinis; quam Jul. Cæſar Scaliger omnium rerum facili uberéque proventu

compendium

compendium Orbis appellavit. In hac celeberrimum Emporium *Bantam*.

Dein insulæ *Celebes*, *Gilolo*, *Cretram*; quas Sindas esse putant Ptolemæi: & inter has sparsæ Moluccæ; parvæ, at felici aromatum productu nobiles, *Bacchian*, *Tidor*, *Ternate*, *Motir*, *Machian*, Jámque Sinarum regno approximantes Phillippinæ, quas *Baruſſas* Ptolemæi interpretantur. Harum maxima *Luzon*; in qua Hispani urbem condiderunt *Manilliam* Secunda est *Mindana*, Tertia *Calamianes*. Dein reliquæ minores inter has dissipatæ. Hinc verò versus Orientem sunt aliæ complures, in universum Hispanis *Islas de las Velas*. Hinc rursus meridiem versus CL. distans mil. Germ. est nova *Guinea*; quæ an sit insula, an vero pars continentis terræ Australis, nondum satis compertum habemus. At in sinu Gangetico Narsingæ regno adversa *Ceylon*, novem regnis distincta, antiquis *Taprobana* dicta.

CAP. XII.

De Persarum imperio.

PErsarum regnum antiquitus occupabat quicquid præter explicatas terras in Asia reliquum est, quin etiam Indiæ partem & Ægyptum, quæ antiquitus in Asia censebatur, longitudine ab Hellesponto ultra Indi ostia mill. German.

German. IↃCC, latitudine à Ponto ad ſinus Arabici fauces IↃ quo ſpatio multæ regiones atque regna recenſentur, de quibus ordine erit agendum. At primo loco eam partem narrabimus, quæ nunc Perſarum ſive ſophorum imperium dicitur. Hoc clauditur à Septemtrione Hyrcano ſive Caſpio mari, & Oxo flumine Caucaſóque monte; ab Oriente Indo; à Meridie mari ac ſinu Perſico; ab Occaſu Euphrate amne & Tigri, qui in illum immergitur, Niphaticis jugis, & Araxe fluvio, qui in Hyrcanum mare evolvitur. Longitudo ejus eſt ab Araxis oſtia ad Indi oſtia milliarium ccccIX. Latitudo ab Oxo ad mare Perſicum ccIXX.

Regiones heic olim Gedroſia, Carmania, Drangiana, Arachoſia, Paropamiſis, Bactriana, Margiana, Hyrcania, Aria, Parthia, Perſis, Suſiana, Aſſyria, Media.

CAP. XIII.

Gedroſia, Carmania, Drangiana, Arachoſia, Paropamiſis, Bactriana, Margiana, Hyrcania, Aria, Parthia, Gedroſia.

GEdroſiæ, quæ nunc *Kheſimur* & *Guzarata*, populi fuerunt Orbitæ, Parſiræ, Muſarnæi, Rhamnæ. Regiones Paradene, Pariſene. Flumen nobile Arbis ſive Aribis. Urbes inclytæ

tæ Parſis, caput regionis, Arbis & Cuni.

Carmania.

Carmaniæ veteris nunc regiones ſunt *Kirman*, *Goadel* & *Ormuz* regnum. Populi in ea quondam Iſatichæ, Zuthi, Gadanopydres, Cameloboſci, Sozotæ dicti, Agdenites, Rhudianæ, Ares Charadræ, Paſargadæ, & Armozæi. Regiones, Modomaſtice, Parepaphitis, Cabedina, Chaotonicæ. Flumen, Samydices. Mons Semaranidis. Urbes Carmana, Samydaces, Alexandria, Armuza.

Drangiana.

Drangianæ, nunc *Sigeſtan*, populi Darendæ & Bartii. Regio Tatacene, Urbes inclytæ Ariaſpe, Prophthaſia.

Arachoſia.

Arachoſiæ, nunc *Candahor*, populi Pargyetæ, qui ante Arimaſpi, Poſtea *Euergetæ* dicti; Sydri, Roplutæ, Fortæ. Urbes Arachotus, Alexandria.

Paropamiſis.

Paropamiſidis, quæ nunc *Sableſtan*, populi Bolitæ, Ariſtophyli, Ambantæ, Parietæ Parſii. Urbes claræ, Carura, quæ & Ortoſpana, Naulibis.

Bactriana

Bactriana.

Bactriana nunc *Coraſan* dicitur populi olim Salataræ; Zariaſpæ, Chomari, Comi, Acinacæ, Tambyzi, & Thocarorum magna gens; Maricai, Scorci, Varni, Savadii, Oriti, Amariſpi. Urbes duæ regiæ, Bactra & Buſmi. claræ item Maracanda, Charracharta.

Margianæ.

Populi Margianæ, quæ nunc *Elſabat*, Derbicæ, Maſſagetæ, è Scythia huc transgreſſi; Parni, Daæ, Tapurni. Urbium clariſſima Antiochia Margiana, ante *Alexandria* dicta; poſt verò Selucia.

Hyrcania.

Populi Hyrcaniæ, (unde proximum mare *Hyrcanum* dicitur) Maxeræ, Aſtabeni, Chrindi. Regio Arſitis. Caput regionis Hyrcana; inde Amaruſa.

Aria.

Ariæ, nunc *Diargument*, populi Niſæi, Aſtaveni, Muſdorani, Caſirotæ, Obares, Elymandri, Borgi. Urbes Aria, Alexandria, Bitaxa.

Parthia,

Parthia.

Parthiæ, nunc *Arac*, regiones sunt, Comisene, Parthiene, Parataucene, Tabiene, cujus gens Sobidæ. Caput regni ac regia Hecatompylus à centum portis dicta.

CAP. XVI.
Persis, Susiana, Assyria, Media, Persia.

POpuli Persidis, quæ nunc *Farsi*, Mesabatæ, Rapsii, Hippophagi, Suzæl, Mægores, Stabæi. Regiones Parætacene, Misdia, Mardiene, Toacene. Urbium clarissimæ, Persepolis caput quondam imperii Persici, omnium elegantissima, Axiama, Marasium, Toace.

Susiana.

Susianæ, quæ nunc *Elaran*, gentes Elymæi, quorum regio Elymæa vel Elymais; Cossæi. Regiones Militene, Cabamene Chatacene; Cissia, Chaltapitis, & campus Dera sive Derius, omnium fertilissimus. Fluvii nobiles, Mosæus Oroates & Eulæus, tam limpideis aquis ut nullas alias reges bibere voluerint. Urbes claræ Susa & Tariana.

Assyria.

Assyria.

Assyriæ, nunc *Cussistan* regiones notiores fuere, *Arrapichitis*, *Siracene*, *Adiabene*, *Apolloniates*, *Calacene*, *Arbelitis*. Populi *Garamæi* & *Sambaræ*. Fluvii in Tigrim defluentes, *Lycus*, *Captus*, & *Gorgus*. Urbes insigniores, *Ninus*, quæ *Ninive* in Sacris literis quondam clarissima à Nino condita; *Ctesiphon* Parthorum regia, & *Arbela* quondam vicus, ubi Darium vicit *Alexander Magnus*.

Media.

Mediæ, quæ nunc *Sarch* dicitur, populi celebres fuere *Caspii*, à quibus mare proximum *Caspium* vocatur, quod & *Hyrcanum* ab *Hyrcanis*; & *Caspiæ portæ* ab illis: *Caduſii*, *Geli*, *Dribyces*, *Avarici*, *Mardi*, *Carduchi*, *Gordieni* postea dicti; *Marundæ*, *Margasi*, *Sargartii*, *Tapuri*, *Sidices*, *Vadassi*. Regiones, *Atropatia*, *Choromiterne*, *Sagrianica*, *Ragiana*, *Dariris*, *Zapavortene*, *Syromedia*. Urbium notissimæ, *Ecbatana*, *Arsacia*, *Cyropolis*, *Europus*: Fluvii celebres, *Cambyses*, *Cyrus*, *Mardus*, qui & *Amardus*; *Strato Corindas*. Montes, *Coronus*, *Jasonius*, *Orontes*, *Zagrus*, *Choatras*.

CAP.

CAP. XV.

De varia imperii Asiatici mutatione, nova Sophorum regni descriptione; item de regno Ormuz.

INitio rerum penes *Assyrios Asiæ*, id est, terrarum quæ nunc sub Turca & Sopho, imperium stetit. Postea ad Medos devolutum. ab his ad Persas per Cyrum transl.tum. Dein Macedones, *Alexandro* Darium debellante, occuparunt. mox cum pars Romanorum imperio cederet, Parthi, vilis antea atque ignava gens, potentissimum in *Asia* regnum condiderunt; magnis exinde cladibus Romanos afficientes, donec ipsa à Turcis & Saracenis afflicti fuerunt, regnúmq; eorum divexatum. Tandem Persarum nomen atque virtus in Sophis iterum emersit, Ismaële Rege potentiam imperii sui maxime stabilente.

Nunc Persarum sive Sophorum universum imperium in regiones divisum est; quorum nomina, *Sarc*, *Cusistam*, *Elaran*, *Farsi*, *Arac*, *Elsabar*, *Diargument*, *Corasan*, *Sablestan*, *Candahor*, *Sigestan*, *Chesmur*, *Kirma*, *Goadel*, quibus accedunt *Ormuz* peculiare regnum, & *Guzarate* provincia, quam Indorum in Cambaiæ regno diximus. Urbium clarissimæ sunt in regione, *Sarc Tauris* regia, IV. mil. German circuitu complectens: *Casmin* altera re-

regia

regia. Reliquæ ſunt *Tamai*, *Turcoman*, *Derbent*, *Erex*, *Zeken*, *Meren*, *Servan*, & *Ardevil*, Sophorũ origine inclyta. In *Farſi* regione *Siras* regia, urbs pulchra ac ſplendida, inter majores orientis computata, v. mill. German. ambitu continens. In *Arac Caſſaim* urbs opulenta, & *Hagiſtan* ſive *Hiſpahan* ob magnitudinem dimidia orbis pars Perſis dicta. In *Coraſan Iſtigias* regia, urbs magna atque amœna. In *Candahor* ipſa urbs *Candahor*, emporium Indis & Citainis mercatoribus celeberrimum. In *Kirman*, ipſa urbs *Kirman*, caput regionis.

Regnum Armuſiæ, vulgo *Ormuz*.

Cæterum veteris Carmaniæ nunc pars eſt regnum *Ormuz*, admodum potens: quod Plinio Armuzia regio dicitur, populi Armozei. Ptolemæus refert hoc ſitu civitatem Armuzam, & Strabo Armozum, quo nomine hodie cenſeri poteſt *Ormuz* in inſula ejuſdem nominis.

Rex Saracenus eſt; olim Perſarum, nunc Hiſpaniarum Regis, qui arcem illic obtinet munitiſſimam, ſtipendiarius. Sed hujus regni pars altera eſt in proximo Arabiæ litore.

Caput regni eſt Armuza, vulgo *Ormuz*, urbs ſatis elegans. emporiúmque gemmis, unionibus atque aromatibus, quæ India, Perſis & Arabia mittunt, celeberrimum.

CAP. XVI.

De reliquis veteris Asiæ regionibus, quas nunc Turcarum Imperator obtinet: & speciatim de Albania, Iberia, Colchide & Armenia.

QUod reliquum est Asiæ, Turcicum Imperium totum obtinet. Regiones hic olim fuere, Albania, Iberia, Colchis, Armenia, Cappadocia, Galatia, Pontus & Bithynia, *Asia minor* sic proprie dicta, Lycia, Pamphylia, Cilicia, Syria, Mesopotamia, Babylonia & Arabia. In insulis celebriores Cyprus & Rhodus, Lesbos, Chios, & Cos.

Albania.

Albania nunc Georgiæ pars Orientalis, inter Iberiam & mare Caspium sita, ab *Albano* flumine nomen habere videtur. Fluviorum nobilissimus est Cyrus, Caspium mare adluens. Urbes insigniores Chabala sive Cabalaca, Albana & Getara.

Iberia.

Iberia, nunc pars Georgiæ Occidentalis inter Albaniam & Colchidem sita, genuis Iberorum clarissimum solum, urbes celebres habuit *Aratanissam* & *Armasticam*, sive Hermastim.

Colchis

Colchis.

In Colchide, quæ nunc *Mengrelia* dicitur, inter Iberiam & Pontum Euxinum ſita populi fuere Ealæ & Manrali, unde regioni nunc nomen. Fluvii celebres, Phraſis, Cyaneus. Montes Caucaſus & Coraz. Urbium clariſſimæ Phraſis & Dioſcurias, quæ poſtea *Sebaſtopolis*.

Armenia Major.

Armenia univerſa dividitur Euphrate amne in Majorem & Minorem. Major eſt quæ nunc in tres partes diviſa, *Turcomannia*, *Popul*, & *Curdi* appellatur. à Septemtrione Moſchicis montibus ſeparatur à Colchide & Iberia, Cyróque amne ab *Albania*; ab Oriente Caſpium mare habet & Caſpium montem; à meridie montem Taurum quo à Meſopotamia, & Nyphatem quo ab Aſſyria diſcernitur ab Occidente Euphrate amne à minori *Armenia* diſterminatur. Mediam dividit *Antitaurus* mons. Fontes heic amnium toto Oriente nobiliſſimorum, Euphratis ac Tigris; montes Gordyæi & Pariedrus. Regiones ſunt Cotacene, Bocche, Toſarene, Totene, Colthene, Soducene, Syracene, Sacaſene, Baſiliſſene, Hobordene, *Arſea*, *Acliſene*, *Aſtaunites*, Sophene, *Anzitene*, Theſpites,

Corinea, Gordiene & Corthea. Urbium notissimæ, Armauria, Artaxata, Thospia, Artemita, & Tigranocerta.

Armenia Minor.

Armenia Minor, quæ nunc *Pegian & Bozeth*, clauditur ab ortu Euphrate amne, à Meridie Amano monte, ab Occasu & Septemtrione monte Scordisco. Mediam itidem secat Antitaurus. Regiones in ea, Orbalissime, Æmulane, Ærethica, Horsene, Orbisene. item præfecturæ, Cataonia, Morimene, Laviana, Aravene. Fluvius inclytus Melas, qui Euphrati jungitur.

Urbium principes, Satala, Nicopolis, Melitene, Comana.

Cap. XVII.

Cappadocia, Galatia, Pontus & Bithynia.

CÆterum sinus illæ terrarum, qui est inter Ponticum & Cyprium maria, *Natolia* nunc dicitur, ab una provinciarum *Anadole*. Heic olim regiones, Cappadocia, Galatia, Paphlagonia Pontus & Bithynia, Asia minor, Lycia, Pamphylia & Cilicia.

Cappadocia.

Cappadocia, quæ nunc quatuor complectitur regiones, *Genech, Suas, Anadole* & *Amasiam*

ſiam, ab ortu habet Armeniam Minorem, à Meridie Ciliciam, ab occaſu Pamphyliam & Galatiam, à Septemtrione Pontum Euxinum, Fluvii nobiles Iris & Thermodon. Regiones Lycaonia, Themiſcyrene, Zelitica, Carmanene, Gargarauſene, Gargauritis, Amiochene, Tyranis. Gens Heniochorum magna, ac multis nominibus diſtincta. Urbes claræ, Comana *Pontica* cognomine, Neocæſarea, Sebaſtia, Diocæſarea, Maza, quæ & Cæſarea, Iconium, Laranda, Tyana, Trapezus, Amaſia, Strabonis Geographi cunis decorata.

Galatia.

Galatia, cujus nunc partes *Roni* & *Chiarcare*, dicta eſt hæc regio à Gallis, ex Italia poſt incenſam Romam huc tranſgreſſis; eadem Gallogræciæ & Græcogallia, quia Gallis Græca gens miſta incoluit. Antea Phryges tenuere & Paphlagones. Paphlagoniæ nomen manſit in parte Galatiæ. Includitur autem Galatia à Septemtrione Pontico mari ab ortu Cappadocia à Meridie Pamphylia, ab Occaſu Aſia minori & Ponto Bithyniáque. Regiones verſus Septemtrionem Paphlagonia, in qua Heneti populi, unde Veneti in Italia: verſus Meridiem Iſauria, ubi urbs Iſaura; & Piſidiæ pars: cujus altera pars in Pamphylia memorabitur. Populi Chalybes, Trœmi, Proſerliminitæ, Byceni, Orondici: & Gallorum nationes, Tectoſagæ

Scolagæ, quorum caput *Ancyra* urbs; Tolistobogii, Voturi & *Ambiani*. Urbes inclytæ, Teuthrania, Sinope, Mithridatis & cunis & sepulchro nobilitata; *Amisus*, Therma, Pessinus, quæ Dindymene & Cybele ante dicta, Montes sunt, Olgasis, Didymus, & qui Cænorum tumulus.

Pontus & Bithynia.

Quæ ante duæ erant regiones, Pontus ad ortum solis, Bithynia ad occasum, postea sub una provincia censæ sunt. Terminatur provincia à Septemtrione mari Pontico, ab ortu Galatia, à Meridie *Asia* minori, ab occasu Propontide; Mons clarus est Orminius; Flumina, Parthenius, Hippias, Sangarius, *Ascanius*. Regiones, Bogdomanis, Timonitis. Populi, Chalcedonii, Mariandini, Caucones, Zigiani. Urbes insignes, Chalcedon, quæ nunc *Scutari*, Constantinopoli adversa, Nicomedia, *Apamea*, Heraclea, Nicæa, Prusias, quæ nunc *Bursia*, & Libyssa *Annibalis* interitu ac sepulchro nota.

CAP. XVIII.
Asia minor sive proprie dicta.

ASia proprie dicta, quæ & minor, (nunc tres ejus partes, *Chiutalem*, *Sarcum* & *Germiam*) terminatur ab Septemtrione Bithynia ac Pon-

te, ab ortu Galatia Pamphyliáque & Lycia, à meridie eadem Lycia & Rhodiensi mari, ab occasu Ægæo Pelago & Hellesponto. Regiones in quas dividitur sunt hæ; Phrygia, Mysia, Lydia & Caria: & quas Græcæ gentes in litore Ægæo incoluerunt, Æolis, Ionia & Doris.

Phrygia Major.

Phrygia duplex est; altera Major, altera Minor, quæ & Troas.

Majoris Phrygiæ populi Olympeni, Moccadelii, Cydisles, Gipetini, Moxiani. Montium celeberrimus est Cadmus, quo à Lycia discernitur. Fluvii nobiles Mæander & Marsyas. Urbes insignes Synnada, & *Apamia* Cibotus insignes Synnada, & *Apamia* Cibotus cognomine, ante Celænæ dicta.

Phrygia Minor, sive *Troas.*

Quæ ante Troas erat, à Phrygibus occupata *Phrygia Minor* dicta fuit; in ea amnis nobilissimus Scamandrus. Urbium notissima Grajorúmque monumentis celebratissima Ilium sive, Troja, Græcorum decenni obsidio excidióque inclyta. Inde novum Ilium triginta stadiis ab veteri distans. item *Alexandri* Troas, quæ & *Alexandria.*

Mysia

Myſia Major.

Myſia ſimiliter in Majorem ac Minorem dividitur. In Majori inter Minorem & Phrygiam Majorem ſita populi fuere Olympeni, Trimenothuritæ & Myſomacedones. Montes nobiles Olympus & Cimon. Fluvius Rhyndacus. Urbium notiſſimæ, Antandros, Adramitum, Pergamus, Trajanopolis Alyada.

Myſia Minor.

In Minori Myſia, quam Helleſpontus & Propontis perfundunt, amnes ſunt celebres Æſepus, Granicus, Simois. Mons Ida, Paridis & Oenones amoribus notus. Urbes inſigniores Cyzicus, Parium, Lampſacus, Abydus & Dardanum.

Lydia.

Lydiæ pars altera dicitur Mœonia. Flumina in utràque Caicus, Thermus, qui Pactolum auriferis arenis famigeratum (unde χρυσορόας dictus) recipit, & Caiſtrus, qui Lydiam à Caria diſpeſcit. Montes clari Sipylus, Tmolus, Meſogys, Mimas. Urbium nobiliſſimæ Thyatira, Sardes, Philadelphia.

Caria.

In Caria flumina Mæander, in Phrygia Majori

jori ortum, et ab hoc receptum Lycus. Montes Phœnix, Mycale et Latmus. Urbes claræ Tripolis, Lodicéa, Antiochia, Magnesia, Priene, Alabanda, Stratonice, et in littore Miletus, dives quondam atque potens mari Græcorum civitas, Myndúsque.

Æolis, Ionia, Doris.

In Æolide urbes inclytæ, Cuma, Phocæa, Elea. In Ionia, Smyrna, Clazomenæ, Teos, Lebedus, Colophon, non tam Clarii Apollinis oraculo, quam Homeri natalibus nobilis; et Ephesus omnium clarissima: cujus decus templum Dianæ, Amazonum opus, adeo magnificum, uti Xerxes cum omnia Asiatica templa igni daret, huic uni pepercerit: quod postea Herostratus, ut nomen memor à sceleris extenderet, incendio destruxit. Id postmodum ad augustiorem cultum Ephesii reformâ unt. In Doride urbes fuêre Halicarnassus et Cnidus.

CAP. XIX.

Lycia, Pamphylia & Cilicia.

LYcia, quæ nunc *Aldinelli*, terminatur ab occasu et Septentrione Asia Minore, ab ortu Pamphylia, à Meridie mari suo, quod Lycium est. Montium celebratissimus Chimæra nocturnis æstibus fumum exhalans: unde fabula triformis monstri in vulgum data

eſt, quod Chimeram animal putaverunt. Hinc Ovidius:

Quoque Chimæra jugo mediis in partibus hircum,
Pectus & ora leo, caudam ſerpentis habebat.

In cacumine quidpe Leones habitabant; in medio, ubi paſcuis abundat, capræ; in radicibus Dracones. Fluvii celebres, Xanthus, Limyrus. Urbes, Patara, Andriace, Telmeſſus.

Pamphylia & Taurus Mons.

Pamphylia, quæ nunc *Menteſeli* clauditur ab Septemtrione Galatia, ab Oriente Cilicia & Cappadocia, à Meridie ſuo mari, quod Pamphylium, ab Occidente Lycia ac Phrygia Majori. Regiones in ea ſunt Garbalia & Piſidiæ pars, cujus alteram partem in Galatia memoravimus. Piſidæ antea Solymi dicti fuêre. montium nobiliſſimus eſt Taurus; qui totius orbis maximus, à Pamphilio mari juxta Chelidonias inſulas exoriens, per varias innumeraſque gentes, aliis aliiſque nominibus ab occaſu in ortum ad Scythiæ uſque & Indiarum fines extremos extenditur, pari longitudine fere qua ipſa Aſia, dividitque Aſiam univerſam in duas partes, quarum altera quæ Septemtrionem ſpectat *Aſia* dicitur *intra Taurum*, altera quæ Meridiem *Aſia extra Taurum*. Porro urbes in Pamphylia inſignes ſunt Side, Seleucia Piſidiæ, Antiochia, Termeſſus & Perga.

Cilicia

Cilicia.

Cilicia, quæ nunc Carmania, longissimo tractu inter Taurum & Cilicium mare porrecta, fluvios celebres habet, Calycadnum, Lamum, Cydnum, Sarum & Pyramum. Urbes claræ sunt in litore, Selenus, Pompejopolis, ante *Solæ Cilicii* dicta, Mallus, & Issus, quæ sinui cui adjacet, nomen Issici dedit: intus Tarsus, D. Pauli Apostoli natalibus clara.

CAP. XX.

Summa Syriæ descriptio: item Palastina, sub qua Idumæa & Judæa.

CIliciæ ab ortu jungitur Syria, quondam terrarũ maxima & pluribus distincta nominibus. Námq; & Assyria, & Mesopotamia, & Babylonia, et Phœnice, et Palæstina, partes ejus fuerunt. Olim ac diu potens; sed cum eam regno Semiramis tenuit, longe potẽtissima. At postmodo Assyria, Mesopotamia et Babylonia avulsis, Syriæ fines fuêre à Septemtrione Amanus mons, quo à Cappadocia & Armenia, separatur; ab ortu Euphrates amnis, quo discernitur à Mesopotamia, usque ad Thapsacum opidum; atq; inde Arabia deserta; à Meridie Arabia Petræa; ab occasu ejusdem Arabiæ Petrææ parte & mari Syriaco, sive Phœnicio, Amanóq; monte

monte quo à Cicilia ſubmovetur. Longitudo inter Sirbonis paludem et Taurum montem, qua eum perrumpit Euphrates mill CXL. Latitudo inter mare et Arabiam deſertam mill. L.

Dividitur in Palæſtinam, Phœnicen, Antiochenen, Comagenen et Cœlen.

Palæſtina.

Palæſtina clauditur à Septemtrione Phœnice, ab ortu Cœleſyria, à Meridie Arabia Petræa, ab occaſu ejuſdem Arabiæ parte et mari Syriaco. Dicta fuit quondam Terra Chanaan, à Chanaan filio Cham, qui eam obtinuit. poſteaquam vero Iſraëlitæ eam, pulſis antiquis cultoribus, ex divino mandato obſederunt, Judæa nuncupari cœpit. Romanis Græciſque ſcriptoribus dicta eſt Palæſtina, à magna olim gente Palæſtinorum quos ſacræ literæ *Philiſtim* vocant. Dividitur iiſdem ſcriptoribus in Idumæam, Judæam, Samariam et Galilæam.

Idumæa.

Idumæa, quæ in ſacris literis eſt Edom, inter Arabiam Petræam, Judæam et mare internum porrectæ urbs ingens fuit et munita admodum Gaza, (ſic Perſæ ærarium vocant) cui inde nomen, quod Cambyſes, cum armis Ægyptum peteret, huc belli et opes et pecuniam

am intulerat. Expugnatam Alexander devaſtavit.

Judæa.

Idumeam ſequitur Judæa, *cujus caput* Hieroſolyma, longè clariſſima urbium Orientis, non Judææ modo. Titus Veſpaſianus captam totam diruit. *Ælia* Capitolina poſtea dicta, cum ab Ælio Adriano, mutata nonnihil loci regione, reſtitueretur. Nunc Turcis incolis *Chutz* eſt. Reliquæ Judæorum urbes celebres fuêre in litore Aſcalon, magna, et non minor Azotus; item Jamnia, et Joppe, Phœnicum urbs antiquiſſima, quam Mela ac Plinius antiquiorum terrarum inundatione prædicant. Hic Andromedam belluæ marinæ expoſitam fuiſſe, fabulati ſunt. Intus Emmaus, vicus ante, et Lidda et Hiericus, quæ *Jericho* in ſacris litteris: et prope Hieroſolyma, Bethlehem, vel nobiliſſima in toto orbe terrarum Jeſu Chriſti humani generis Servatoris natalibus.

At pars Judææ Peræa dicta fuit, hoc eſt, Ulterior quia πέρην τ῀ Ἰορδάνε, id eſt, trans Jordanem, ſita. In ea Macherus, ſecunda quondam arx Judææ ab Hieroſolymis.

Jordanis fluvius & Aſphaltites lacus.

Sed de Jordane hoc loco retuliſſe conveniat. Jordanis igitur amnis, qui Hebræis *Jardan* oritur, ut auctor eſt D. Hieronymus, ex duobus

obus fontibus haud procul à se dissitis, quorum alteri *Jor* nomen est, alteri *Dan*; conjuncti nomen amni faciunt *Jordan*, sive Jordanis. Ipse amœnus, & quatenus locorum situs patitur ambitiosus; accolísque se præbens, velut invitus Asphaliten lacum, dirum natura, petit, à quo postemo ebibitur, aquásque laudatas perdit, pestilentibus mistas. At à fontibus CCCLXXXIV. circiter stadia prolapsus, ubi prima vallium fuit occasio, in lacum se fundit Samochoniten; inde in multo majorem, quem Latini Genesaram, Græcis Genesatitin, & Tiberiadem, ab opidis appositis dixerunt. Sacrorum librorum scriptores eadem ratione stagnum Genezareth & mare Tiberiadis vel Galilææ vocant. Inde Samariam Judæámque perfundens, tandem Asphaltite lacu retinetur.

Asphaltites nihil præter bitumen gignit; unde & nomen ἀπὸ τῆ ἀσφάλτε. Neque pisces, neque suetas aquis volucres patitur, sapore corrupto & gravitate odoris pestifer. Idem propter magnitudinem & aquæ immobilitatem *Mortuum mare* dicitur. Nam neque ventis impellitur, resistente turbinibus bitumine, quo aqua omnis stagnatur; neque navigationis patiens est, quoniam omnia vita carentia in profundum merguntur; nec materiam ullam sustinet, nisi quæ alumine illinatur. At nullum corpus animalium recipit: tauri camelíque

liq; fluitant, periti imperitíque nandi perinde attolluntur.

CAP. XXI.

Samaria, Galilæa, Phœnice & Libanus.

JUdææ jungitur Samaria, aliquanto latius juxta litus extenſa, quidpe & Joppe, & *Azotus*, & *Aſcalon* Samariæ opida, ab auctoribus uſurpantur. Caput regionis eſt Samaria, quæ & Sebaſte; Neapolis & Gamala, atque in litore *Apollonia*.

Galilæa.

Ultima Palæſtinæ eſt Galilæa, cujus caput in litore Turris Stratonis, eadem poſtea Cæſarea Stratonis, ſive Cæſarea Paleſtinæ ab Herode Rege de novo condita. Intus ad lacum Geneſaram, ſeu mare Galilææ, Capernaum, Julias, Bethſaida, Tiberias, Tarichea, inter lacum & mare Phœnicium Nazareth, Chriſti redemptoris noſtri domicilium: & Cana Galilææ, ſive Minor. *At* notandum hoc loco, unam, equidem hanc eſſe Græcis Romaniſque ſcriptoribus Galilæam, in ſacris autem literis duas cenſeri; quarum altera jam explicata, Inferior eſt cognomine; altera verò Phœnices pars eſt, Galilæa ſuperior dicta, ſeu Galilæa Gentium.

Phœnicæ.

Phœnice.

Phœnice ante erat quidquid terrarum inter Eleutherum flumen & Pelusium opidum Ægypti mari interno objacet. At postea Phœnices termini consignati sunt duo amnes, à Meridie Chersæus, à Septemtrione Eleutherus. Hæc igitur sacris scriptoribus in duas dividitur partes, Galilæam superiorem sive Gentium, quæ est inter Chersæi fluminis ostia & Antilibanum montem; & Syrophœnicen inter, Antilibanum & Libanum. Urbes in universa Phœnice claræ, in litore Ptolemais, ante Ace dicta, sacris literis Acon, Tyrus quondam insula, postea vero Alexandri oppugnantis operibus continens facta; Zor dicitur in sacris scriptis; & nunc *Sur* incolis: olim portu clara; urbibus gentis in Africa Lepti, Utica & illa Romani imperii æmula Carthagine, etiam Gadibus extra orbem conditis. Postea verò omnis ejus nobilitas conchylio atque purpura constitit. Sequitur Sarepta, Eliæ Prophetæ hospitio nota. Dein diu opulenta Sidon; antequam à Persis caperetur, maritimarum maxima; artifex vitri, Thebarúmque Bœotiarum parens. Berytus, quæ & Felix Julia, nunc etiam clara *Baruto*; Byblus, Botrys & Aradus. Inter hanc & Botryn Tripolis, quam Tyrii, Sidonii & Aradii conditores obtinuerunt; Dicta ex numero trium opidum,

opidum, ſingulis inter ſe ſtadiis diſtantium. Intus Antaradus Palæo-Byblus, Marathus. Mons nobilis Libanus, à tergo Sidonis orſus, M. D. ſtad. in Cœleſyriam uſque porrigitur. Huic par, interjacente valle, mons adverſus Antilibanus obtenditur, quondam muro conjunctus. In ea parte Phœnices, quæ *Galilæa Gentium* vocatur, mons eſt celebris Carmelus & opidum in eo eodem nomine, quondam *Ecatana* dictum.

Cæterum ipſa gens Phœnicum ſolers hominum genus, & ad belli pacíſque munia eximium. Literas & literarum operas, aliáſque etiam artes, maria navibus adire claſſe conſligere, imperitare gentibus, regnum præliúmque commenti.

CAP. XXIII.

Antiochene, Comagene & Cœleſyria.

Antiochene.

ANtiochene, quæ ſequitur Phœnicen, caput eſt ipſa Antiochia, cognomento *Epidaphnes*, urbs celeberrima, Syriam regentium ſedes. Inde non minori fama Apamia, Laodicea, & Seleucia cognomine Pieria: unde ipſa regio *Tetrapolis* dicta fuit, à quatuor urbium dictarum numero; eadem & Seleucis. Mons eſt Caſius: unde regio Caſiotis,

otis; & alius Peria, regióque eodem nomine Fluvii celebres, Belus, Lycus & *Adonis*.

Comagene.

Ultima Syriæ est Comagene. Caput quondam regni, postea provinciæ Romanæ, Samosata Luciano alumno maxime nota.

Cœle-Syria.

A tergo dictarum Syriæ regionum, à Judæa Petræa ad Euphratem usque protenditur alterius Syriæ pars κοίλη Συρία Græcis dicta, id est, Cava Syria. Partes ejus insigniores sunt Decapolis, Tetrachiæ & Palmyrene.

Decapolis regio, à decem urbium numero dicta fuit. In his fuêre Damascus caput, Otopon, Philadelphia, Raphana, Scythopolis deductis Scythis, antea *Nysa* vocitata, à Libero sepulta ibi nutrice, Gadara, Hippos, Dios, Pella, Gerasa, Canatha.

Supra Decapolitanam regionem sunt Tetrarchiæ numero XVII; regionum instar singulæ & in regna descriptæ. Insigniores sunt Trachonitis & Paneas, in qua Jordanis fontes & urbs Cæsarea, cognomine Paneæ seu Philippi.

Palmyrene.

Libanum montem ab Oriente tangit Palmyrene; cujus caput Palmyra, urbs nobilis si-

tu

tu, vasto undiq: ambitu arenis includit agros: ac velut terris exemta à rerum natura, privata sorte inter duo imperia summa, Romanorum Parthorúmque, & prima in discordia semper utrímque cura.

In reliqua vero Cœlesyria urbes insigniores sunt, Zeugma ad Euphratem, Bambyce, quæ & Hieropolis, Syris vero Magog, nunc *Alepo*. Chalcis, cognominata ad Belum, unde regio Chalcidene fertilissima Syriæ; & Cyrrhestica Cyrrhus: Beroë & Chalybon, unde regio Chalibonitis, Laodicia ad Libanum cognominata, & Thapsacus in Euphratis ripa.

CAP. XIII.

Mesopotamia & Babylonia.

INter Euphratem & Tygrim regio à situ dicta est Mesopotamia; quasi μέσον τῶν ποταμῶν, id est, media inter amnes pars quondam Assyriorum regni, Nunc *Alidui* & *Diarbech* partes ejus. Clauditur ab Occasu & Meridie Euphrate, ab ortu Tigri, à Septemtrione eodem Tigri & Niphaticis jugis. Longitudo ejus est inter Niphaten montem, qua Comagenæ jungitur, & Seleuciam Parthorum cognominatam ad Tigrim, mill. CIXV. Latitudo summa inter dictos amnes mill. LXX. Regiones in ea sunt Anthemusia, Chalcitis, Gauzanitis, Acabene, Ingine & Ancobarites,

Urbes

Urbes præclaræ Edeſſa, quæ quondam Antiochia, Niſibis, ipſa etiam Antiochia antè dicta, Nicephorium, Labbana, Seleucia ad confluentem Tigris & Euphratis, jam ante dicta, Carræ, Craſſi clade nobiles. Montes ſunt, Maſius & Singaras. Fluvii in Euphratem defluentes Chaboras & Saocoras.

Tigris & Euphrates.

Sed de Tigri & Euphrate, nobiliſſimis Orientis amnibus, hoc loco dixiſſe aptiſſimum fuerit.

Oritur Tigris, qui nunc accolis *Tigil*, in Armenia Majore fonte conſpicuo in planicie; qua tardior fluit, Diglito, unde concitatur, à celeritate *Tigris* (ita appellant Medi ſagittam) incipit vocari, tranſvectus lacum Arethuſam, occurrente Tauro monte ſpecu mergitur; ſubtérque lapſus à latere altero ejus erumpit. Alterum deinde tranſit lacum, qui *Thoſpites* appellatur, rurſuſque in cuniculos merſus, poſt xxv M. p. redditur. dein receptis aliis ex Armenia Aſſyriáque fluminibus, Aſſyriam Meſopotamiámque diſterminat; citráque Seleuciam diviſus in duos alveos, altero Seleuciam, altero Cteſiphontem petens, inſulam efficit haud modicam. Ubi remeavere aquæ, *Paſitigris* appellatur, móxque in lacus Chaldaicos ſe fundit. inde vaſto alveo profuſus binis oſtiis infertur mari Perſico.

At Euphrates, qui *Frat* nunc accolis, in Majori itidem Armenia exorſus, initio *Pyxirates* nominatur: ubi Taurum occurrentem irrumpit, Omira, & mox ubi perfregit, Euphrates dicitur. Inde læva Meſopotamiam, dextra Syriam, *Arabiam*, Babyloniámque radens, in plures alveos diſpeſcitur; quorum uno Seleuciam & Tigrim petit; altero qui regius dicitur, Babylonem permeans, in paludes Chaldaicas diſtrahitur: tranſvectúſque, quondam ſuo ore in mare evolvebatur: poſtea verò ab accolis agros rigantibus præcluſus, non niſi per Tigrim delatus. Increſcit autem & ipſe Nili modo, ſtatis diebus, ac Meſopotamiam inundat.

Babylonia nunc *Caldæa*.

Aſſyriæ Meſopotamiæque pars erat Babylonia: poſtea verò in ſingularem provinciam deſcripta. Clauditur à Septemtrione Euphrate, ob ortu Tigri, à Meridie Perſico mari & montibus *Arabiæ* deſertæ, ab occaſu iiſdem jugis & Euphrate amne. Regionum illuſtriſſima eſt Chaldæa, deinde Mardocæa & *Auchanitis*; quæ autem Tigri & Euphrate tanquam inſula includitur, *Meſene* appellatur. Urbium clariſſima Babylon, Chaldæorum quondam caput à Semiramide in ſedem regni *Aſſyrii* condita, nunc in exiguis ruinis exſtincta jacet. Secunda ab hac

eſt

est Urchoa, quæ Ur Chaldæorum in sacris scriptis. dein Borsippa ad paludes: & Teredon nobilissimus inter Tigris ostia vicus.

CAP. XVI.
Arabia.

ULtima Asiæ proximáque Africæ est Arabia, terrarum nulli postferenda, amplitudine spatiosissima. Quidpe ultra proprios etiam fines & Euphratem in Mesopotamiam ad Amanum usq; & Niphatem montes, multas Arabum gentes Tigranes magnus deduxit. Hinc Plinio magna Mesopotamiæ pars Arabia dicitur. Quin & alii haud exigua Arabum pars fuit in Africa sub Ægypto, totum illud sinus Arabici latus cingentes; de quibus postea in ipsa Africa.

At propriæ Arabiæ fines fuêre ab ortu montium juga, quibus à Babylonia discernitur, & mare Persicum; à Meridie mare rubrum, ab occasu Arabicus sinus & Isthmus, qui est inter hunc sinum & mare Ægyptiacum à Septemtrione clauditur. Palæstina Cœlesyráque & Euphrate. Longitudo ejus summa est à mari Ægyptio ad fauces usque Persice sinus & Corodamum promont. mill. Germ. cccL. Latitudo maxima inter geminas, hinc Persici, illinc Arabici, sinum fauces cccxL. minima circa mediam peninsulæ partem milliar cLxxx. Dividitur in Petræam, Desertam atque Felicem. *Petræi.*

Petræa.

Petræa clauditur ab occaſu intimo ſinu rubri maris & Ægypto; à Septemtrione Palæſtina & Cœleſyria; ab ortu Arabia deſerta; à Meridie montium perpetuis jugis quibus à Felice ſeparatur. Dicta Petræa, à Petra capite ſuo, urbe celeberrima, Nabatæorum gente incolente. Reliquæ urbes inſignes ſunt, Medava & Boſtra. Mons eſt nobilis Caſius, cum delubro Jovis Caſii; & haud procul Pompeii Magni tumulus.

Deſerta.

Deſerta quæ nunc *Arden*, clauditur ab Occidente Petræa & Cœleſyria, à Septemtrione Euphrate, ab ortu montibus à Babylonia ſubmovetur; à Meridie itidem montibus, quibus à Felice diſterminatur. Plana equidem maxima ex parte; at ſterilis, ideóque deſerta. Populi illuſtriores Nomades & Scenitæ; hi ultra Euphratem in Meſopotamiam protenſi; iidémque in Felicem.

Felix, qux nunc *Ayman.*

Ipſa verò peninſula Arabia, inter duo maria, Rubrum Perſicúmque procurrens, reliquis partibus major eſt multóque lætior ac ditior, cinnami ac thuris, aliorúmque odorum maxime

maximè ferax ; unde inclytum ei *Beatæ* cognomen. Fluvii nobiliores duo Betius *Arabicum*, Lar Perſicum ſinus petentes. Populorum hic nomina innumera ac clariſſima: Saracenorum non modo *Africam*, ſed Europam etiam vaſtantium: Minæorum & Sabæorum, qui Soli thus mittunt. Urbes inſigniores, ad *Arabicum* ſinum Badeo regia, Pudnopolis, Muza, Ocelis: ad Rubrum mare *Arabia* & Cana: ad mare Perſicum Gerra. Intus Oſtama, Maraba, Sabe, Manambis Regia Sapphar; Sabatha & Omanum.

CAP. XXV.

De Turcico imperio, urbibúſque ſub eo claris.

HÆ igitur ſunt regiones *Aſiæ*, quæ, cum antea ſub *Aſſyriorum*, Perſarum, Macedonum, Romanorum, ac ſuorum quæque Regum imperiis omnium nobiliſſimæ cenſerentur, Turcarum adventu prorſus devaſtatæ barbariéque poſtrema fœdatæ ſunt. Solent quidpe Turcæ capta aliqua urbe, fabricas omnes eminentiores demoliri mœniáque diruere. Horum autem imperium cœpit ſub annum Chriſti cIↃccc, Oſmane (quem alii Ottomannum vocant) primo conditore, tenuis conditionis homine Tartaro, Magni Chani milite; à quo deſcendentes Oſmanides regnârunt

runt continua ſerie annos cccix, ad uſque Murathem iv. qui nunc imperio ponitur. Prima ſedes nunc imperii fuit in Aſia, in Bithyniæ urbe Pruſa: hinc in Europam Adrianopolim Thraciæ tranſlata; denique Conſtantinopolim, ubi etiam nunc conſiſtit.

Cæterum urbes in tam vaſto imperio perpaucæ ſunt in Aſia memoratu dignæ. Omnium tamen princeps eſt Damaſcus Syriæ, magna, dives, ſplendida atque amœna; omnii fructuum genere abundans; emporium celeberrimum, præſtantiſſimis artificibus refertum; officina armorum bellicorum totius imperii nobiliſſima. Sequuntur alia Syriæ emporia clara atque celebria; Alepum, vulgo *Aleppo*, non inferior *Damaſco* urbs; magna & frequens. In litore Alexandriola, vulgo *Alexandretta*, Berytus, vulgo *Baruto*, Tripolis Syriæ, vulgo *Tripoli di Soria*, & Joppe, vulgo *Iaffa*. Ad Pontum in Cappadocia Trapeſûs, vulgo *Trabezonda*, Imperii Trapezuntini quondam caput. In Arabia vero Felice *Medina Talnabi*, id eſt, urbs Prophetæ; quia Mahumetis Pſeudoprophetæ delubrum atque ſepulchrum in ea viſuntur. *Mecca*, ejuſdem Mahometis natalibus maxime nota; *Zidem*, *Zibit*, & *Aden*, omnium pulcherrima & munitiſſima, ad fauces ſinus Arabici ſita.

CAP. XXVI.

Cyprus & Rhodus.

Cyprus.

INſulæ in Ægæo mari Aſiæ objacent complures. harum nobiliores Lesbum, Chium, Samum & Côn in Europa memoravimus. At in Aſiatico mari ſunt Cyprus & Rhodus. Cyprus, in Iſſico ſinu inter Ciciliam & Syriam in quatuor majoribus interni maris computata eſt, novem regnorum, ut referunt veteres auctores, quondam ſedes; cœli clementia ſolique fertilitate beatiſſima: unde *Macaria* ante dicta fuit. Cyprus autem dicitur ab æris copia, quod hic primum inventum creditur. Incolæ, viri pariter ac fœminæ, in libidinem laſciviámque omni ævo mire proni; unde olim Veneri inſula conſecrata fuit. Longitudo eſt inter duo promontoria Dinaretum, vulgo *Capo S. Andrea*, & Acamanta, vulgo *Capo S. Epifanio*, milliar. XL. Latitudo maxima XV.

Diviſa fuit quadripartito: in Salaminam, Paphiam, Amathuſiam & Lapithiam. Mons in ea nobilis Olympus. Fluvii Lycus & Pediæus. Urbium clariſſimæ Paphos & Salamis.

Inſula, antequam Romani occuparent, regibus regebatur, quorum ultimus Ptolemæus accepta fama de Romanorum in inſulam expeditione,

peditione, veneno fata præcepit. Cæterum Por. Cato Cyprias opes Romam invexit: quæ res latius ærarium populi Romani, quam ullus triumphus implevit. Post divisum imperium Romanum sub Græcis fuit Imperatoribus. Anno CIↃCLXXXI Richardus Angliæ Rex, cum copias Hierosolyma contra Saracenos ducens, tempestate ad insulam dejiceretur; insulani verò non admitterent, vi & armis eam occupavit, & cuidam Gallo Guidoni dedit in regnum. Huic reges successerunt continua serie, usque dum in Gennuensium ditionem pervenit. Inde Veneti eam rexerunt ab anno CIↃCCCCLXXIII ad CIↃIↃLXX. quo anno Turca Selymus Christianis eripuit.

Caput regni est *Nicosia*. Secunda ab hac Famagusta, vulgo *Famagosta*. Tertia Ceraunia vulgo *Cerines*.

Rhodus.

Minor est amplitudine, at par claritate, Rhodus insula, pluribus nominibus ante vocitata, re nautica maxime nobilis. Complectitur ambitu milliar. German. XXX. Urbes in ea fuêre claræ, Lindus, Camirus & Jalysus, quæ postea Rhodus.

Ante omnia autem in admiratione fuit Solis Colossus Rhodi, LXX cubitorum altitu-

nis. Hoc simulachrum post LVI annum terræ motu prostratum, sed jacens quoque miraculo fuit. Pauci pollicem ejus amplectebantur. Majores erant digiti, quam pleræque statuæ. Vasti specus hiabant de fractis membris. Duodecim annis tradunt effectum CCC talentis, quæ contulerant ex appatatu Regis Demetrii, relicto moræ tædio. Fuerunt alii minores hoc in eadem urbe Colossi, centum numero: sed ubicunque singuli fuissent, nobilitaturi locum. Majorem postea Sultanus Ægypti Rex, postquam Rhodum occupaverat, nongentis camelis ære impositio, Alexandriam transportari curavit.

De cætero ipsa insula regibus primum regebatur: postea in Romanorum, una cum Asia, incidit potestatem. Diviso imperio sub Græcis fuit. Dein Saraceni occupârunt IↃCXV. qui Colossum abstulerunt. Recuperatam ann. CIↃCCCVIII. Equites Joannitæ tenuerunt usque ad ann. CIↃICXXII, quo Solimannus II. Turcarum Imp. occupavit. Pulsus tunc Melita concessa est.

LIBER

LIBER SEXTUS.

CAP. I.

Summa Africæ descriptio.

ASIÆ exiguo Isthmo annectitur maxima orbis terrarum peninsula Africa, tria millia & triginta circiter mill. German. ambitu complectens. Isthmi intercapedo est mill. xxv. Pleráque Africæ inculta, & aut arenis sterilibus obducta, aut ob situm cœli terrarúmque deserta sunt, aut infestantur multo ac malefico genere animalium; in universum vasta est magis quàm frequens. Quædam tamen partes eximie fertiles. *Græcis Libya* dicitur, à Libya Epaphi filii Jovis filia: Africam autem ab Afro Libys Herculis filio dictam volunt. Maria eam cingunt, qua Sol oritur Rubrum, qua medius dies Æthiopicum, qua occidit Sol Atlanticum; ab Septemtrionibus Internum, Africum seu Libycum dictum, qua eam alluit. Longitudo summa computatur ab Herculis freto, ad promontorium Bonæ Spei mill. Iɔcc. Latitudo inter duo promontoria, Hesperium, vulgo *C. Verde*, & Aromata quod est juxta fauces Arabici sinus, vulgo nunc *Coarda fui*, mill. Iɔl. Terra ipsa, nisi qui interno mari

accedit obſcure veteribus nota. Ultra autem Nili fontes ac montes Lunæ prorſus incognita.

Regiones atque gentes in quas diviſa fuit quondam, ſunt, Ægyptus, Cyrenacia, Africa Minor, ſeu proprie dicta, Troglodytæ, Garamantes, Numidia, Mauritania, Gætulia, Libya interior, Arabia, Troglodytica & Æthopia.

CAP. II.
Ægyptus.

PRima Africæ Aſiæque proxima eſt Ægyptus, quam veteres Geographi in Aſiæ regionibus computârunt. At poſteriores, Arabico ſinu, ut ante dictum, inter Aſiam Africámque termino conſtituto, Africæ eam contribuerunt.

Nomen traxit ab Ægypto Danai fratre; ante *Aëria* dicta. Terminatur à Septemtrione ſuo mari, id eſt, Ægyptio, ab ortu Arabia Petræa & dicto ſinu; à Meridie Æthiopia, ab occaſu Cyrenaica. Longa eſt à Peluſiaco Nili oſtio ad Catabathmũ opidum mill. CL. Lata à Nili oſtiis, ad opidum Metacompſum, Nilo appoſitum, nunc *Conzo*, mill. C.

Diviſa fuit generatim in Superiorem, quæ in Meridiem vergit, & Inferiorem, quæ mari interno alluitur. Superiorem rurſus Nilus

Nilus dividebat in Lybicam, qua Occidentem, & Arabicam, qua orientem ſpectat. Hinc populi *Arabægyptii*, illinc Libyægyptii dicti. Inferioris pars eſt Mareotis, ſive Marmarica, ultima verſus Occidentem Cyrenaicæ contermina. Speciatim verò univerſa Ægyptus in complures præfecturas deſcripta erat, quas Græco vocabulo *Nomos* vocârunt.

De urbibus Ægypti.

Ægyptus ſuper cæteram antiquitatis gloriam, viginti millia urbium ſibi *Amaſe* regnante habitata quondam prætulit; poſtea quoque ſub Rom. imperio multis, etiamſi ignobilibus, frequens.

Clariſſima omnium fuit *Alexandria*, caput Ægypti totiúſque *Africæ*, poſt deletam Carthaginem prima; ab Alexandro Magno condita; poſtea in tantam aucta multitudinem atque frequentiam, uti uni tantum Romæ cederet. Secunda ab hac Dioſpolis, ſive Thebæ cognomine Ægyptiæ; quas centum portas habuiſſe ferunt; ſive, ut alii aiunt, centum aulas, totidem olim Principum domos; ſolitáſque ſingulas, ubi negotium exegerat, ducenos armatos milites effundere. Deinde Memphis, regia quondam, *juxta* quam Pyramides, regum ſepulchra.

Turres ſunt faſtigiatæ, ultra celſitudinem omnem, quæ fieri manu poſſit; itàque menſuram umbrarum egreſſæ, nullas habent umbras; regum pecuniæ otioſa ac ſtulta oſtentatio. Reliquæ urbes ſunt, Syene, Sais, Bubaſtis, Elephantis, Tentyris, Arſinoe & Abydus, Memnonis olim regia; poſtea Oſiris fano inclyta: & Arabiæ contermina, claritatis magnæ *Heliopolis*, id eſt, Solis urbs. In Marmarica vicus fuit Apis, nobilis religione Ægypti locus. Fuit & Labyrinthus nullo addito ligno exædificatus; domos mille & regias duodecim perpetuo parietis ambitu amplexus, marmore extructus & tectus, unum in ſe deſcenſum habens, intus penè innumerabiles vias, multis ambagibus huc & illuc remeantibus.

CAP. III.

De incolis Ægypti ac Nilo flumine; item de Libya exteriore.

IPſi Ægyptii, hominum vetuſtiſſimos ſe prædicantes, cum Scythis de gentis antiquitate olim contenderunt. Antiquiſſimos eſſe poſt Syros, vel ipſa ſacra ſcriptura atteſtatur. Diſciplinarum complurium inventores rerúmque divinarum ac ſiderum peritiſſimi dicti ſunt. qua re ad eos Dædalus, Melampus, Pythagoras, Homerus & alii complures eruditionis cauſa profecti. Sub

Sub regibus esse jam inde ab initio rerum consueverunt, modo suis, modo Æthiopibus; dein Persis ac Macedonibus; móxque iterum suis donec Romani, *Augusto* debellante, in provinciam redegerunt Ægyptum. Post hoc Saraceni eam occuparunt: quibus successit Sultanorum inclytum nomen, ex Circassis Tartarorum gente ortum. Postremi Turcæ ann. cIↃIↃxvI invaserunt, qui etiam nunc tenent.

Nilus.

Sed de Nilo hoc loco pauca quædam retulisse haud abs re fuerit. Terra ipsa Ægyptus expers imbrium, mirè tamen fertilis, & hominum aliorúmque perfecunda generatrix. Nilus id efficit, amnium in internum mare permeantium maximus. Hic in Africæ desertis, montibus Lunæ ortus, haud statim Nilus est, & primum ingentem lacum Nilidem, qui nunc *Zaire* & *Zembre* dicitur, cxx. milliar. German. permeans, cum diu simplex sævúsque receptis dextra magnis aquis descendit, *Astapus* cognominatu, quod Æthiopum lingua significat aquam è tenebris profluentem, circa Meroen, Insularum, quas innumeras latéque patentes spargit, clarissimam, lævo alveo *Astaborem* dictus est, hoc est, ramus aquæ venientis è tenebris; dextro verò *Astusapes*,

quod latentis significationem adjicit, nec ante, quam ubi rursum coit, Nilus dictus est. Inde partim asper, partim navigia patiens; mox præcipiti cursu progressus, inter occursantes scopulos non fluere immenso fragore creditur, sed ruere. Postea lenis, & fractis aquis domitáque violentia, & spatio fessus, tandem ad Δέλτα opidum per omnem Ægyptum vagus & dispersus, septem ingentibus ostiis in mare Ægytium se evomit. Bis in anno, certis diebus auctu magno per totam spatiatus Ægyptum, fœcundus innatat terris. Causas hujus incrementi varias prodidêre; sed maximè probabiles duas: Etesiarum eo tempore ex adverso flantium repercursum, ultro in ora acto mari: aut imbres Æthiopiæ æstivos, iisdem Etesiis nubila illo ferentibus ex reliqno orbe. Idem amnis unus omnium nullas exspirat auras.

Libya exterior.

Cæterum à tergo Ægypti versus Meridiem, juxta sinistram Nili ripam, Lybia est exterior ad Æthiopiam extensa. nunc est *Elfocar* desertum & *Gaoga*.

CAP.

CAP. IV.

Cyrenaica, Africa Minor, Libya deserta, Troglodita & Garmantes.

Cyrenaica.

ÆGypto annexa est Cyrenaica regio, Ammonis oraculo maximè clara, nunc Barchanæ provinciæ dimidia pars Orientalis, eadem *Pentapolitana* dicta, à quinque insignium urbium numero, quæ Berenice, Arsinoe, Ptolemais, Apollonia, & ipsa Cyrene, unde regioni nomen. Græci hanc condiderunt ex Thera insula Ægæi maris profecti. Ipsi Cyrenenses privata sorte inter Ægyptios ac Pœnos diu egerunt: dein cum Carthaginiensibus de agrorum finibus magnum ac diuturnum bellum gesserunt. Mox Carthagine deleta, & ipsi cum reliqua Africa Romano imperio cesserunt. Posthinc solum eorum Sultanis, tandem Turcis.

Africa Minor.

Sequitur Africa Minor sive proprie dicta. Terminatur à Septemtrione Africo pelago, ab ortu sinu magnæ Syrtis, à meridie montium perpetuis jugis; quibus à Libyæ desertis Gætulis discernitur: ab occasu Tusca amne. Continet hodie Tunetanum regnum.

Fluvii in ea clari Cinyphus, Triton, Tritontidem paludem trahens: Catada, ad Carthaginem

ginem ſe devolvens, & Bagradas omnium maximus ad Uticam, ac Tuſca terminus *Africæ* Minoris.

Populorum varia nomina. Clariſſimi Naſamones, extra *Africam* propriam etiam Cyrenaicæ & Marmaricæ contermini; quos antea Meſammones Græci appellaverunt, ab argumento loci, medios inter arenas ſitos. & ab his ſublati Pſylli, quorum corpori ingenitum fuit virus exitiale ſerpentibus, ut cujus odore vel fugarent vel ſopirent eas: & ſupra Carthaginem Libyphœnices, iidem & Pœni è Phœnice Tyro profecti, Duce Eliſa ſive Didone, quæ Carthaginem condidit.

Urbium celeberrimæ Leptis magna quæ & Neapolis, *Abrotonum*, Taphræ, Capſa, Thyſdrus, Thapſus, Leptis parva, Rhuſpina, *Adrumetum*, Clupea, Turres, Utina & Carthago, Romæ æmula, terrarum cupida, opulentiſſima quondam totius *Africæ*, antequam Romani tribus bellis devictam deleverunt. Utica Catonis, qui inde *Uticenſis*, morte nobilis.

Libyæ deſerta, Troglodytæ & Garamantes.

Ab Africæ minoris tergo verſus *Auſtrum* Libyæ deſerta fuerunt; ultráque Troglodytæ, nunc *Berdoa* deſertum. Hos tegit ab auſtro *Atlas* mons, & trans eum Garamantes populi

puli clari, nunc *Berno* regnum. Caput gentis fuit Garama, quam hodiéque eodem nomine exstare tradunt. Debris inclyta affuso fonte, cujus aquæ ex cœlesti quidem vertigine mutant qualitatem, at controversa siderum disciplina; quidpe qui friget calore, calet frigore; à medio scilicet die ad noctem mediam aquis ferventibus, totidémque horis ad medium diem rigentibus.

Cæterum & Troglodytas & Garamantas olim Romanorum arma superaverunt.

Cap. V.

Numidia & Mauritania.

Numidia.

A Tusca amne usque ad *Ampsagam* fluvium litori *Africo* prætenditur Numidia, Masiniſſæ Regis nomine maxima clara, nunc Tremisenum regnum eodem porrigitur situ. Gens ipsa Numidæ, ante *Nomades* à Græcis appellati, à permutandis pabulis, mapalia sua plaustris circumferentes, ut nunc Tartarorum fert mos.

Fluviorum celeberrimus est Rubricatus. Urbes quamplúrimæ nobiléſque; sed Cirtha eminens; Sittianorum, postquam Romani tenuêre, colonia dicta: quondam Jubæ & Syphacis domus, cum foret opulentiſſima. Dein seqúuntur Cullu, Ruſcicade, Bulla

Bulla regia, Tacatua, Hippo regius, Sicca, Tabrachæ: Hanc quoque regionem debellatam in provinciæ formam redegerunt Romani.

Mauritania.

Ultima ad occaſum eſt Mauritania, in qua præcipua gens Maurorum, unde nomen regioni. Hoc Græci *Maurusios* dixerunt. Terminantur à Meridie Atlante minori, quo ſubmoventur à Gætulis: qui & ipſi poſtea oppreſſis & extinctis Maruſiis Mauritaniæ majorem partem occupârunt: ab occaſu eſt Oceanus Atlanticus, à Septemtrione fretum Herculis & mare internum: ab Ortu primo Muluchâ habuit flumen, quod Mauros à Numidis diſcernebat; at quum ea Numidiæ pars, quæ eſt inter Ampſagam & Mulucham, Mauritaniæ adjiceretur, finis huic conſtitutus eſt Ampſaga. Continet hodie tria regna: Darenſe, Fezenſe & Maurocitanum. Dividebatur autem olim Malva flumine in Cæſarienſem quæ Numidiam contingit, & Tingitanum quæ Oceano perfunditur. Regna fuêre ad C. Cæſarem uſque Imperatorem, qui in duas diviſit provincias.

Cæſarienſis.

Cæſarienſes provincia, quam nunc totam *Dara* regnum obſidet, antea Bocchi regnum

regnum appellata fuit. Partem tamen inter Malvam & Mulucham Maſſæſylorum gens tenuit. Caput provinciæ Julia Cæſarea, aliquando ignobilis, cum Iol eſſet; poſtea quia Jubæ regia, illuſtris facta. Reliqua opida ſunt Cartenna, Saldæ, Opidum novum, Ruſazus, Ruſcurium, Ruſconia, Tipaſa, Tubuſuptus, & Tucca, impoſitum mari ac flumini Ampſagæ.

Tingitana.

Tingitana provincia, quam nunc duo regna *Fez* & *Marocco* occupant, ac urbe Tingi, quæ nunc vulgo *Tanger*, cognomen accepit, ante *Boguidiana* dicta à Rege Bogud. Opida in ea, Tingo modo dictum, caput provinciæ, ab Anteo conditum, Julia Conſtantia Zilis, *Volubilis* & Lixus, vel fabuloſiſſimè ab antiquis narrata. Ibi quidpe regia Antæi; certamenque cum Hercule, & Heſperidum Horti.

CAP. *VI.*

Gætuli, Atlas mons, Lybia interior & Æthiopia.

Gætuli.

A Tergo Mauritaniarum Africæque Minoris Gætulorum gens, & ipſa quoque Romanorum armis debellata, longe latéque incoluit, quidpe quæ hodiè occupat quicquid terrarum

rarum à *Lempta* opido ad Oceanum usque, spatio mill. Germanicorum cccl. protenditur. Hoc spatio nunc est *Biledulgerit* provinciæ major pars, ubi *Terga* regnum, & quatuor deserta, *Lempta*, *Zuenziga*, *Zanhage*, *Hair*.

Atlas Mons.

Gætulos à Meridie claudit mons *Atlas*, totius *Africæ* vel fabulosissimus. E mediis huc arenis in cœlum usque attolli prodiderunt celebrati auctores, asperum, squalentem qua vergat ad litora Oceani, cui cognomen impositum: eundem opacum nemorosúmque, & scatebris fontium riguum; qua spectat *Africam*, fructibus omnium generum sponte ita subnascentibus, ut nunquam satietas voluptatibus desit. Incolarum neminem interdiu cernit silere omnia haud alio quam solitudinem horrore. Eundémque noctibus micare crebris ignibus, Ægipanum Satyrorúmq; lascivia impleri, tibariũ ac fistulæ cantu tympanorúmque & cymbalorum sonitu strepere.

Libya interior.

Ultra *Atlantem* Libya est interior ad Nigrum usque flumen, vastarum solitudinum, nunc desertum *Sarra* dicta.

Æthiopia

Æthiopia & Troglodytica.

Jam vero quicquid ultra Nigrum flumen eſt & Ægypum, verſus utrúmque mare *Atlanticum* Rubrúmque, Æthiopes tenuerunt, gens omnium *Africæ* terræ ampliſſima, extra *Africam* à vetuſtiſſimis Geographorum poſita. *Ab* Æthiope *Vulcani* filio cognominati; vel, ut alii, ab nigro vultus corporíſque colore; αἰθος quippe ſignificat nigrum.

Diviſa fuit Æthiopia in varia Æthiopum genera, quorum Ptolemæus innumera tradit nomina. *At* clariſſimi omnium fuére *Nigritæ*; à Nigro flumine dicti; & Nubiorum gens magna, unde hodiéque vaſtiſſima regio dicitur *Nubia*. Ea autem Æthiopiæ pars quæ Nilo utrímque adjacet, Æthiopia dicitur ſub Ægypto; atque in ea ad Nili paludes ſeu lacus Cinnamomifera regio. *At* tetum ſinus *Arabici* lævum latus Arabes tenuere Trogloditæ, unde regio ipſa *Troglodytica*.

CAP. *VII.*

De incolis univerſæ Africæ novâque ejus deſcriptione; ac primum de Ægypto.

QUinam mortales Ægyptum antiquitus incoluerint, ante dictum eſt. Reliqua *Africæ* verſus occaſum mari adjacentia tenuerunt populi commemorati. *Advenæ* autem

autem primi fuêre Phœnicum coloni aliíque ex Asia atque Ægypto profecti. Postea paruit Romanis; mox Græcis Imperatoribus totum hoc terrarum spatium. Deinde *V*andalis, Saracenis, *A*rabibus. Nunc partem tenet Turca, partem Serifus, quem vocant; partem reges alii, partem denique Hispaniarum Rex.

*A*t Æthiopes à suo solo neque recesserunt, neque in id alios colonos receperunt; id longinquitas efficit regionis immensæque intercedentium desertorum vastitates.

Sed ennatrata *A*fricæ antiquitate, res postulat utinovam etiam ejus descriptionem subjiciamus.

Dividitur nunc universa in septem potissimum partes sive regiones, quarum nomina sunt hæc: Ægyptus, *Barbaria*, *Biledulgerid*, *Sarra* desertum, Nigritæ, Æthiopia Interior, sive superior, quod Abissinorum imperium, & Æthiopia Exterior sive Inferior.

Ægyptus.

Ægypti (quam Turca obtinet) caput nunc est Cairum, vulgo *Alcair*, Chaldæis Alchibyr, urbs magnitudine stupenda, Emporium celeberrimum Circassiorum Ægypti Sultanorum quondam regia. Prope est *Materea* hortus balsami fruticibus consitus, quod uni terræ Judææ quondam concessum, hodie nisi in hoc loco nusquam colitur.

Ultra

Ultra Nilum pyramides visuntur stupendæ altitudinis, ut ante memoravimus.

Secunda claritate à Cairo est Alexandria, splendida quondam atque opulentissima civitas, nunc crebris bellis destructa atque concisa, celeberrimum Christianis mercatoribus præbet emporium. Nobile exinde est cum arce opidum *Raschitt*, quod Europæi *Rosettam* vocant. *Damiata*, olim Pelusium, Ptolemæi Geographi incunabulis insigne est.

CAP. VIII.
Barbaria.

ÆGypto continuatur nobilissima totius Africæ regio Barbaria; in sex partes divisa, quarum una est provincia Barcana, quinque reliquæ sunt regna, Tunetanum, Tremisenum, Fessanum, Maurocanum & Darense.

Barcana regio.

Inter Ægyptum & Tunetanum regnum litori prætenditur Barcana regio, à Barce antiqua urbe cognominata, soli asperitate pariter ac siccitate sterilis.

Regnum Tunetanum.

Tunetanum regnum veterem Africam minorem fermè totam occupat. Caput est Tunetum, sive Tunisa, vulgo *Tunisi*, insignis, vetus

vetus ac satis ampla urbs, quæ ex Carthaginis ruinis crevit; emporium Venetis & Genuensibus aliisque mercatoribus celebre. Secunda est Tripolis nova, quæ Tripolis Barbariæ dicitur, ad differentiam Tripolis Syriæ: emporium Europæis mercatoribus celeberrimum, *Bona* etiam, quæ olim Hippo, D. Augustini Episcopatu nota, nunc emporium haud postremum. Intus verò est Constantina Romanarum antiquitatum reliquiis conspicua.

Regnum Trimesenum.

Caput regni est *Tremisen*, amplissima quondam, bellis gravissimis postea tenuata. In litore est *Algier*, emporium satis nobile, at piratica infame, Christianis mācipiis refertissimum; urbs ipsa mœnibus, arcibus ac tormentis bellicis adeo munita, ut inexpugnabilis credatur.

Regnum Fessanum.

Ad ipsum fretum Herculis Hispaniæ objacet Fessanum regnum; cujus caput *Fez*, urbs totius Barbariæ princeps, ingens, opulenta, frequens, splendida ac magnificis superbisque ædificiis miranda.

Tanger, Sebta, & Arzilla, amplæ ad fretum urbes, Hispanicæ sunt ditionis.

Regnum

Regnum Maurocanum.

Caput eſt Maurocum, vulgo *Maroc*, ampliſſima ac celeberrima olim, inter maximas univerſi orbis memorata: at poſtea ab Arabibus divexata, nunc malignè colitur. Secunda eſt *Taradante*.

Darenſe Regnum.

Intus Maurocano, Feſſano ac Tremiſeno regnis confine eſt regnum Darenſe ampliſſimum; olim Cæſarienſis Mauritania dictum. Caput eſt *Dara*, unde regioni nomen, tenuibus, ut totum regnum, atque egenis incolis habitata. *Melilla* ad mare internum conſpicua urbs Hiſpano paret.

CAP. IX.

Biledulgerit, Sarra deſertum, Nigritæ, Abiſſini.

A Tergo dictarum regionum eſt *Biledulgerit* regio, longiſſimo tractu ab Ægypti confinibus ad Oceanum Atlanticum porrecta. Nomen ei à dactylorum proventu inditum. Deſerta in ea ſunt *Lempta*, *Hair*, *Zuenziga*, *Zanhaga*, à ſingulis opidi cognominibus appellata. *Targa*, *Bardoa* & *Gaoga*, itidem ab opidis dicta.

Sarra

Sarra desertum.

Continuatur huic regioni versus meridiem *Sarra*, cujus longitudo à regno *Goaga* ad regnum *Gualata* extenditur.

Nigritæ.

Inde Nigritarum ampla est regio, ad utramque Nigri amnis ripam: longitudo ejus porrigitur à Nilo & Meroe insula, usque ad Nigri ostia & Oceanum. Regna in ea sunt hæc, ab urbibus denominata: *Gualata, Hoden, Genocha, Senega, Tombuti, Melli, Bitonin, Guinea, Tenian, Dauma, Cano, Cassena, Benin, Zanfara, Guangara, Borno, Nubia, Biafra, Medra.*

Æthiopia Interior quæ est Abissinorum.

Interiori Æthiopiæ imperat Abissinorum Rex, qui Presbyter sive Pretiosus Joannes, vulgo *Prete Gianni*, vocatur; magno recepto tamen errore; cum is quondam in Asiæ, ut relatum est, regno *Tenduc* regnaverit. Abasenos populos recenset Stephanus in Arabia; unde verisimile est eos in Africam trajecto sinu Arabico commigrasse. Aut sane in ipsa Africa fuerunt ad sinistrum Arabici sinus latus, ubi Arabiam Troglodyticam supra memoravimus.

memoravimus. Hæc quidpe nunc ſub *Abiſſinorum* imperio eſt. *Alii* tamen ab *Arabico* vocabulo *Elhabaſchi*(ſic enim Mauri Principem *Abiſſinorum* appellant) vulgo factum opinatur *Abaſſi*,ac deinde *Abaſſeni*:quod denique commutatione vocalium in *Abiſſinorum* nomen evaſit.

Clauditur regnum ab ortu *Arabico* ſinu & regionibus *Ajana* & *Zangebara*;à Meridie *Monomotapa*; ab occaſu *Congo* & *Medar* regnis; à Septemtrione *Neubia* & Ægypto. Longum eſt ab Ægypto ad *Monomotapa* uſque milliar. IↃLXXX. Latum inter fauces *Arabici* ſinus & Nigrum fluvium milliar. CCCCL.

Dividitur in complura regna ſive provincias;quarum nomina ſunt, *Dafila*, *Barnagaſſo*, *Dangali*, *Dobas*, *Trigemahon*, *Ambiancantiva*, *Vangue*, *Bagamidri*, *Beleguance*, *Angote*, *Balli*, *Fatigar*, *Olabi*, *Baru*, *Geuen*, *Fungi*, *Tirut*, *Eſabela*, *Malemba*. Urbes in univerſo imperio paucæ ſunt: vicis plurimum habitatur, domibus ex creta & ſtramine conſtructis. Rex ipſe (qui albo eſſe colore fertur) ſub tentoriis degit, quorum ſex millia eum ſequuntur. *Amara* arx eſt munitiſſima, in monte *Amara* condita; in qua regis filii ſub validiſſimo præſidio educantur, donec patre defuncto hæres producatur.

CAP.

CAP. X.

Æthiopia Exterior sive Inferior; item insulæ Africæ adjacentes.

RElíquum Africæ Athiopia perhibetur exterior sive inferior; ab Oriente, Meridie & Occidente Oceano perfusa; à Septemtrione quasi duobus brachiis Abyssinorum imperium hinc inde complectitur.

Regiones, in quas dividitur, sunt *Congi*, *Monomotapa*, *Zangibar* & *Ajan*. Pleráque maritimorum à Portugalensibus tenentur firmissimis munimentis ac præsidiis.

Congi Regnum.

Congi regnum (quod aliis *Maniconge*) Oceano Æthiopico perfusum, nomen habet à capite suo, urbe *Congi*. Incolæ sunt Christiani. Terra ipsa fluminum aquis maximè rigua. Dividitur in provincias sex; quas illi *Mani*, id est, Præfecturas, vocant. Sunt autem *Bamba*, *Songo*, *Sundi*, *Pango Barta* & *Pemba*. Regia est civitas S. Salvatoris, quæ ante *Banza*.

Monomotapa Regnum.

Monomotapa vocabulum significat Imperatorem; undi ipsi terræ, cui hic imperat, nomen inditum. Solum est fertile atque amœnum:

num: amnes aurum, silvæ elephantos magna copia producunt.

Clauditur regnum ab Ortu, Meridie, & Occasu Oceano: à Septemtrione regno *Congi*, *Abissinorum* imperio & regione *Zangibar*. Longitudo ejus est inter duo maria, Rubrum Æthiopicúmque juxta Lunæ montes milliar: German. cccc. Latitudo inter Nili fontes & promontorium Bonæ Spei mill. ccc.

Caput regni ac sedes regnum est *Monomotapa*, ad flumen S. Spiritus. Hinc versus Septemtrionem milliar. circiter 1. distat nobile ædificium, amplium atque antiquum, quadra forma ex ingentibus saxis constructum.

Zangibar & Ajan.

Monomotapæ, qua Rubro mari perfunditur; continuatur *Zangibar* regio; cujus partes, *Cafires* populi, Monomotapæ proximi, & regna *Mozambike*, *Kiloa*, *Mombaza*, ac *Melinde*, ab urbibus singulis denominata; quarum *Mozambike* in insula condita, celeberrimum est Europeis mercatoribus emporium. Sequitur versus Septemtrionẽ juxta litus maris Rubri *Ajan* regio; cujus partes duo regna *Del* & *Adea Magaduzzo*.

Insulæ ad Africam.

Insularum ad *Africam* terram maxima

est in Rubro mari Menuthias, *Cerne* Plinio dicta; nunc vulgo insula Divi Laurentii, & incolis *Madagascar*, id est, Lunæ insula, felici aromatum proventu dives, longitudine milliar. German. CCI. lat. LXXX. occupans.

At in Atlantico Oceano contra Hesperium promontorium, quod nunc est *Cabo Verde*, Hesperides sunt insulæ duæ, ultráque Gorgades, Gorgonum quondam domus; nunc in universum *Islas de* C. *Verde* Hispanis dicuntur, hoc est, insulæ promontorii *Viridis*. Contra Mauritaniam sunt Fortunatæ, VII. numero, quarum una *Canaria* vocitata, à multitudine canum ingentis magnitudinis, ut auctor est Plinius. Unde universæ *Fortunatæ* nunc Canariæ dicuntur, Hispaniarum Regi subjectæ. Ultra versus Septemtrionem est *Cerne*, nunc *Madera* dicta.

Atque hæc est totius Africæ brevis descriptio.

CAP. XI.

Summa Americæ descriptio.

PErlustrato veteri terrarum orbe, quæ prima erat continens, cupido nunc est atque cura, in Occidentem conversio navis cursu, novas petere terras, novúmque orbem, superioribus sæculis plane ignotum, cognoscere. Itáque ex Africa ab Nigri ostiis versus occidentem brumalem mill. German. CCCXXX. profectis

profectis nova conſpicitur terra, priori continenti magnitudine, ſi non anteferenda, certe æquiparanda. Eadem, ſi non continentes, ſed utriuſque inſulas reſpicias, Europæ quam Africæ proprior, mill. cc. navigatione inter Hiberniam & Canadam intercedente.

Jam inde antiquiſſimis temporibus cognitam fuiſſe Europæis ex Platone ſimul atque Diodoro Siculo probari poteſt. Apud Platonem in Timæo ſacerdotes Ægyptii narrant Soloni Athenienſi, qui Ioc. circiter annis ante natum Jeſum vixit, inſulam fuiſſe quondam contra fretum Herculeum Africa ſimul & Aſia majorem, nomine Atlantidem. poſtmodum verò immani terræ motu, ingentíque unius diei ac noctis illuvione, ſub vaſto gurgite merſam fuiſſe: ac inde mare, quod eam inſulam ac fretum Gaditanum interjacebat, immeabile & inſcrutabile redditum, limo paulatim impediente, quam inſula ſubſidens præbuiſſet. Et Diodor. lib. v. tradit, Phœnices, vetuſtiſſimis inde temporibus, quum extra Columnas Herculis Africæ litora legerent, ingentibus ventorum procellis, ad longinquos in Oceano tractus fuiſſe abreptos; ac per multos dies vi tempeſtatis jactatos, tandem ad Inſulam perveniſſe ingentis magnitudinis, in alto Oceani pelago contra Africam in occaſum verſus jacentem: cujus ſolum amœnum ac frugiferum & amnibus navigabilibus

vigabilibus irriguum ſumtuoſiſque ædificiis inſtructum. Hæc ſanè inſula ex ſitu ac magnitudine nulla alia eſſe poteſt, quam quæ nunc vulgo dicitur *America*: nec facile de ea neque Ægyptii Sacerdotes, neque Solon, qui librum de ea conſcripſit, teſte Strabone lib. 1. neque Diodorus, hoc confingere ſive ſomniare potuerunt, quæ revera ita eſſe nunc ſatis compertum habemus. Auctor autem libelli de Mundo, qui ab aliis Ariſtoteli, ab aliis Theophraſto adſcribitur, verſio verò ejus latina Apulejo, alias præter hanc noſtram, quam Europæ, Africæ & Aſiæ nominibus diſtinximus, tradit eſſe inſulas magnas. antiquiſſimi illi mortales haud dubie intellexêre Americam & Magellanicam. Carthaginienſes aditu illius inſulæ cæteros Europæos prohibuiſſe, ibidem tradit Diodorus. Quando & qua de cauſa Pœni eam navigationem intermiſerint, ita ut jam inde à Romanorum imperio ad ſuperius uſque ævum nihil de iis terris auditum vel adnotatum ſit plenè incertum eſt.

Dicta nunc eſt tota hæc continens America, ab Americo Veſputio Florentino, qui Emanuêlis Portugalliæ Regis auſpiciis à Gadibus ann. cIↃcccc xcvii. profectus primus ex Europæis (quantum memoria proditum) eam ingreſſus eſt. Quanquam hoc prior Chriſtophorus Columbus Genuenſis ann. cIↃ.

cIↃcccxcii. insulas Americæ Hispaniolam, Cubam & Imaicam adierit. Post hos frequentes in eam navigarunt Hispani, Galli, Angli: quorum alii aliis inibi regionibus detectis, nomina sua quique lingua imposuerunt. Mediterraneorum cognitio parum certa est; maximè quæ versus septemtrionem. Maritimæ autem oræ Hispanorum armis maxima ex parte subactæ.

At eadem terra nonnullis India Occidentalis nuncupatur quia eodem, tempore, quo India Orientalis in Asia, hæc etiam detecta fuit; tum quod utriusque incolis similis ac pene eadem vivendi ratio, nudi quippe utrique agunt. Includitur magno undique Oceano; ab ortu Atlantico, qui vulgo *Mar del Nort* dicitur; à Meridie Magellanico freto, quo ab Australi terra dispescitur; ab occasu Pacifico mare, vulgo *Mar del Zur*. A Septemtrione equidem litus Europæi nondum cognitum habent, at Concreto perfundi pelago necesse est; cum ab altera poli parte Asia atque Europa, primæ continentis, sive primæ magnæ insulæ partes, ei objaceant; quæ & ipse eodem mari alluuntur. Longitudo ejus summa inter duo freta, *Anian* & Magellanicũ, mill. Germ. cIↃIↃcccc. Latitudo maxima inter promontorium vulgo *C. de Fortuna* juxta fretum *Anian*, & promontorium vulgo *C. de Breton* in Nova Francia, mill. cIↃccc.

Dividitur universa in Septemtrionalem, quæ & Mexicana, & Meridionalem, quæ & Peruviana; exiguo Isthmo alteram ab altera discernente.

CAP. XII.

America Septemtrionalis sive Mexicana.

AMerica Septemtrionalis, quibusdam Mexicana appellatur, à principe totius urbe *Mexico*. Longitudo ejus est inter fretum *Anian* & Isthmum, quo Meridionalis ei annectitur, mill. cIↃIↃ. Latitudo eadem quæ universæ.

Dimidia ejus pars versus Occidentem æstivum sita, introrsus plane incognita etiam nunc jacet; nec quidquam, præter littora, in ea detectum. Quin & totum Boreale universæ Americæ latus in quantum versus polum extendatur prorsus latet.

Alteram verò pars in regiones dividitur complures, quarum nomina sunt, Canada, Nova Britannia, Virginea, Florida, Nova Hispania, Nova Granata, Californiæ; & in Occidente latere ac fretum *Anian* duo regna, *Quivira* & *Anain* unde freto cognomen.

Canada.

Canada à fluvio cognomine dicta, insula an pars continentis, parum adhuc constat. Quantum

tum ejus cognitum est, dividitur Estotilandiam, Corterealem, Terram Laboratoris & insulas adjacentes, ingentis magnitudinis: quarum præcipuæ, *Golesme*, *Beauparis*, *Monte de Lionis*, & Terra nova, eadem & *Terra de Baccalaos* dicta, ob ingentem hujusmodi piscium in ejus pelago multitudinem, qui etiam naves transeuntes retardent.

Solum Canadæ quantumvis acerrimis frigoribus obnoxium, eximiè tamen fertile, auríque metallis dives. Incolæ satis ingeniosi & artium mechanicarum peritissimi, pellibus amicti degunt: cæterum Galliarum regis imperio subjecti.

Nova Francia.

Nova Francia à Gallis, Regis Franciſci I. Auſpiciis detecta, præter raras ſegetes & legumina quædam, omnium rerum inops, à feris ac quibuſdam in locis anthropophagis; in univerſum idololatricis gentibus incolitur. Pars tamen ejus, quæ ad mare accedit, *Norumbega* ab urbe cognomine dicta, cœlo potitur ſalubri ſolóque fœcundo.

Virginia.

Novæ Franciæ jungitur Virginia; quæ à vico maritimo ejuſdem vocabuli; vel, ut alii à Rege *Virguina*; vel à Regina Angliæ Eliſabetha, cujus auſpiciis detecta, nomen accepit,

ante *Apalchem* vocitata. Terra ſterilis atque malignè culta: litus importuoſum. Opidum eſt *Medano*.

CAP. XIII.

Florida, Nova Granata Californiæ, Nova Hiſpania.

FLorida inter *Virginiam* & Novam Hiſpaniam porrecta, nomen habet à Dominica Palmarum, quæ Hiſpanis *Paſqua de Flores* dicitur. Hoc quippe die Portugallis detecta. Solo gaudet amœno ac feraci. *At* incolæ ſunt barbari, ſordidi, ſupráque humanum modum feri; vermibus, ſerpentibus alióque venenatorum animalium atque inſectorum genere veſcentes. Quare Hiſpani pariter atque Galli regionem hanc occupare ſæpenumero nequidquam tentarunt. tandem Hiſpanis ceſſit.

Nova Granata.

Caput hujus provinciæ eſt *Granata* opidum, unde ei nomen. Incolæ & corpore, & animo reliquis *Americanis* candidiores juſtioréſque.

California.

California, quæ inter ſinum cognominem (quem Hiſpani *Mar Vermeio*, id eſt, mare Rubrum vocant) & mare Pacificum ceu peninſula excurrens, ſolo eſt arido, ſterili atque deſerto.

Nova Hiſpania.

Noviſſima Septemtrionalis *Americæ* & Meridionali

Meridionali contermina est Nova Hispania, omnium amplissima longéq; cultissima. Cœlum habet, quamvis sub torrida Zona, clemens ac temperatum; solum auri, argenti, æris atque ferri metallis scatens, omníque animalium genere abundans, mare utrímque piscibus & ostreis margaritiferis refertum. Regiones, in quas dividitur, præcipuæ sunt istæ: *Nova Galitia, Mechoacan, Mexicana, Jucatan, Guatmala & Nicaragua.*

In Nova Galitia, coloniæ ab Hispanis deductæ sunt *Compostella, S. Spiritus, Conceptio, S. Michaël, Guadalajara, Culiacan.*

In *Mechoacan* caput regionis est opidum *Mechoacan.* Coloniæ Hispanorum *Pascuar & Valliadolid*, egregia emporia; hoc etiam Episcopatu insigne.

Mexicanæ regionis caput est *Mexico* omnium *Americanarum* princeps, olim in medio lacus ingentis *Venetiarum* instar palis superstructa: postea ab Hispanis ad ripam ejusdem lacus translata satis cultè nunc habitatur, ambitu sesqui mill. German. Sedes est Proregis quem Rex Hispaniarum mittit; item & *Archiepiscopi.* Imprimuntur heic libri, cuditúrque moneta. Secunda ab hac est *Tescuro*, amplitudine Mexicum exæquans, dein tertia *Anglorum* civitas, lanificio maximè nobilis. Cæterum mons est in Mexicana regione ignibus perpetuis insignis.

Yucatan Cherſoneſus agro feraciſſimo incolas fert omnium bellicoſiſſimos.

Guatimalæ caput eſt *Guatimala*, juridico conventu perpetuíque præſidis præſentia celebris.

In *Nicaragua* opida ſunt *Granata & Leon.*

CAP. XIV.

America Meridionalis ſive Peruviana.

AMericæ Septemtrionali xx circiter milliarium Germ. Iſthmo annectitur America Meridionalis, quibuſdam *Peruviana* dicta, à Provincia *Peru*, omnium præſtantiſſima. Ipſa ingens peninſula Africáque paullo minor, forma triquetra in tria penditur ampliſſima latera. Cuneorum unus Septemtrionalem ſpectat Americam, alter Africam, tertius Magellanicam. Longitudo ejus patet Septemtrionem inter & Meridiem, mill. Germ. cIↃ. Latitudo ſumma inter occaſum ortúmque IↃccc. Regiones quibus diſtinguitur ſunt hæc: *Caſtella aurea*, *Bogota*, *Peruvia*, *Chili*, *Chica*, *Braſilia*, *Caribana*, *Gujana*, *Biquiri*, omnes Oceano perfuſæ. Intus verò in Mediterraneis, Amazonum regio, *Paguam*, *Picora*, *Moxos*, *Uram*, *Charchas*. Fluviorum duo nobiliſſimi, *Maragnon*, qui & *Orelliana* & Amazonicus; & alter Argenteus, vulgo Hiſpanis *Rio de Plata.*

Caſtella

Castella Aurea.

Castella aurea, vulgo Hispanis *Castilla del oro*, aspera atque inculta regio cœlóque gravi, auri metallis abundat; unde & nomen. Opida insigniora in ipso Isthmo habet duo, diversis littoribus appositа; quorum unum vulgo *Nombre de Dios*, id est, Nomen Dei, mare spectat vulgo dictum *del Nort*; alterum *Panama*, mare Pacificum.

Peruvia.

Peruvia regio, vulgo *Peru*, omnium novi orbis auri argentíque metallis nobilissima, nomen accepit à flumine *Peru* mediam secante. Clauditur ab Oriente montium perpetuis jugis, à meridie *Chili* regione, ab Occidente mari Pacifico, à Septemtrione *Bogota* regione. Occupat longitudine inter Septemtrionem & Austrum milliar. CCCLXX. Latitudine inter Occidentem & Orientem CLXX. Dividitur in Maritimam & Montanam.

Maritimæ opida clara sunt *Lima*, sedes Proregis & Archiepiscopi, cui subsunt Episcopi XV; & *Camana*. Montanæ insignia opida sunt *Cusco*, totius Provinciæ princeps, & *Quito Potosi* auri metallis opulentissimum.

Chili.

Sequitur regio Chili, amplitudine Peruviam ferè

ferè exæquans. Caput eſt opidum S. Jacobi.

Chilca.

Chili regioni continuatur *Chilca* regio, freto Magellanico affixa. In hac Patagonum gens eſt ſtupendæ proceritatis, novem & ſummum decem pedum menſuram implens. Ex his quidam, Magel ane (is primus in has oras delatus) inſpectante, ſequicubitales ſagittas circa nauſeam per guttur ad ſtomachi fundum egere; hoc ſcilicet argumento corporis robur oſtentantes.

Braſilia.

Braſilia vaſta regio, ut quæ quartam Meridionalis *Americæ* partem obtinet, ſaccari ſingulari atque ubere proventu maximè nobilis eſt. Præcipuum opidum eſt Portus omnium ſanctorum præfecti totius provinciæ ſedes. Portus autem celeberrimus eſt opidum *Parnambuco*; intus opida *Aſſumtio* & *Paraguate*.

Reliquæ regiones introrſus aut non cognitæ, aut obſcuræ ſunt nullis ibi locis memoratu dignis.

CAP. XV.

De Inſulis novi Orbis.

INſularum, quæ *Americæ* ab Oriente objacent, ingens eſt numerus. *At* harum nobiliores *Hiſpaniola*, & *Cuba* & *Imaica*.

Priores duæ ejuſdem eſſe videntu margnitudinis, niſi quod hæc longior, illa latior. Occupat *Cuba* longitudine mill. cxc. lat. xxx. *Hiſpaniola*

ſpaniola long. CXL. lat. LIV. Opida in utráque compluria. Caput Hiſpaniolæ S. Domi. nicus: Cubæ S. Jacobi; in hac eſt *Havana* celeberrimus *Americæ* totius portus.

Jamaicæ, quæ Europæis S. Jacobi dicitur inſula, implet longitudine L. mill. lat. XX. Caput eſt *Sivilla*. Secunda ab hac eſt *Oriſtan*.

Atque hæc eſt brevis *Americæ* un iverſæ explicatio.

CAP. XVI.
Magellanica.

POrrò peractis duabus prioribus continentibus, reſtabat uti tertiam univerſi terrarum orbis partem aggrederemur, illis amplitudine forſitan haud inferiorem. Verum cum etiam nunc nobis incognita jaceat, nec conſter, continens una, an plures in inſulas diſiecta ſit; nihil habemus in præſens, quod de ea huc referamus; niſi nominis brevem expoſitionem. Dicitur Terra *Auſtralis* quia nobis ultima in auſtrum verſus ſita eſt. Eadem Terra incognita, quia nemo ingreſſus, Denique Magellanica, qui Magellano primum conſpecta.

BRE-

BREVIARIUM
TOTIUS ORBIS TERRARUM,

Una cum ſeric Romanorum Imperatorum.

AUTORE

PETR. BERTIO.

BREVIARIUM TOTIUS ORBIS TERRARUM.

ORBIS universus etsi nondum dum percognitus, nunquam tamen æque lustratus fuit, atque nunc est. Veteres enim Geographi Græci Latinique & qui ab iis situm orbis didicêre, & Poëtæ, Oratores, Historici, eas tantum Terras descripsere, quas norant, quásque judicabant esse habitabiles. Nos, multorum sæculorum ac plurimorum hominum experientia edocti, multa ipsis profitemur incognita: & quas illi orbis regiones crediderunt, vel ob æstum, vel ob frigora desertas, eas nos multis locis incoli scimus. Partes ejus alii pauciores, ego sex pono: *Arcticam*, *Antarcticam*, Europam, *Africam*, *Asiam*, & *Americam*.

I. AD ARCTOAM pertinent. 1. Regio Subpolaris incognita; 2. Groenlandia, 3. Spitsbergia sive *Nieuland*. 4. Islandia, quæ nunc subjecta est Daniæ & Norvegiæ Regi. 5. Nova Zemla, cum mari Hyperboreo, & fretis duobus, Waygaz, & Davis, quorum

illud

illud est Orientalius, hoc magis in occasum vergit. Illo Batavi, hoc Anglí fretum Anian adsequi, & in Indiam penetrare, nostra memoria, quamvis irrito hactenus conatu, aggressi sunt. Nec desunt qui fretum Anian omnino esse negent, terrásque Asiæ & Americæ dicant esse continuas, quos, quia experientiæ testimonio refutare non possumus, in medio relinquemus: illud contenti monuisse, Groenlandiam, quæ ad gradum LXXX. latitudinis accedit, gramina gignere herbásque virentes, à quibus & nomen accepit, quum Nova Zembla, quæ quatuor gradibus est Australior, tota nuda sit & impascua, fœtáque animalibus carnivoris.

II. AD ANTARTICAM referendæ sunt vastæ illæ regiones, quæ Polo Australi subjectæ, longe latéque inde extenduntur per tres Zonas, Frigidam, Tẽperatam, & Torridam: commendabiles non tantùm prædicatione Petri Ferdinandi de Quir Hispani: qui tractum illud magna parte ipse lustravit: sed etiam cœli solique constitutione, terrarúmque amplitudine; æquant enim Europam & Africam simul sumptas.

III. EUROPA multo quàm Africa aut Asia contractior, jam inde à Macedonibus & Romanis sedes Imperii fuit; post Christum verò natum, domicilium quoque Orthodoxæ Fidei. Patet ab Austro in Boream ad CCXXV.

leucas

leucas majores. A freto autem Gaditano ad Tanaim, hoc eſt, ab occaſu in ortum DCCL. Circumſcribitur Oceano Septemtrionali, Atlantico, Mari Mediterraneo, Helleſponto, Propontide, Boſphoro Thracio, Ponte Euxino, Boſporo Cimmerio, Mæotide, Tanai, & linea quæ à Tanais flexu porrigitur ad oſtium fluminis Obii. In ea hodie dominantur varii. Inſulas Britannicas regit Carolus, filius Jacobi Stuarti, qui primus Scotiæ regnum Angliæ regno junxit. Hiſpaniam tenet Philippus IV. Philipi III. filius, Philippi II. nepos, Caroli *V.* Imperatoris abnepos. Gallia ſubjecta eſt Chriſtianiſſimo noſtro Regi Ludovico XIII. Henrici Magni filio. Germania Imperatorem habet Ferdinandum Auſtriacum, cui uxor Eleonora Mantuana. Norvegia & Dania ſubjectæ ſunt Chriſtiano *IV.* Frederici F. Sueciam habet Guſtavus Caroli F. qui pulſo ob religionem Catholicam Sigiſmundo, Rege ac nepote ſuo. Joannis Regis filio, ipſe regnum invaſit, & filio ſuo Guſtavo reliquit. Poloniæ & Lithuaniæ præeſt Sigiſmundus, quem Sueciæ regno à Carolo patruo exutum diximus. Hungaria, Bohemia, Dalmatia, Croatia, & Sclavonia Imperatori ſubſunt. Græciam, Thraciam, Bulgariam tenet Turcarum Imperator, qui nunc eſt Sultan Amaraeth: *V*iciniores Aſiæ partes habent Ruſſus & Tartarus.

RELI-

RELIGIO per Europam alibi Catholica est, alibi Hæretica & Apostatica. Catholicæ Ecclesiæ caput est Romæ, successor B. Petri, Urbanus VIII. pietatis & eruditionis decus, cujus inter primas laudes merito ponendum est, quod literis amorem studiúmque Francorum conjunxit, sicut de Urbano VIII. loquitur Froissardus. Catholici cum eo sunt, ejusque ut veri pastoris vocem agnoscunt, in Gallia, Rex noster Christianissimus, Filius Ecclesiæ primogenitus, quem idcirco primo loco commemoro. In Germania, Ferdinandus Imperator; in Hispania, Philippus Rex, qui etiam in cæteris suis ditionibus nullam Religionem præter Catholicam admittit. Sunt præterea Catholici omnes Italiæ Principes; adhæc duces Saubaudiæ, Lotharingiæ, Bavariæ, & Electores Imperii Ecclesiastici.

In Magna Britannia viget adhuc Calvini secta, non quidem ad Puritanorum formulam, sive eorum qui cum doctrina ritus quoque Ecclesiæ damnant sed ad normam eorum qui fidem habent Genevensium, ritus Catholicorum: multum tamen sibi de præclara Regis *Caroli* indole pollicentur omnes boni: augetque ipsorum spem conjugium cum sorore Christianissimi Regis nostri, bonis avibus nuper contractum: sperant enim vovéntque, & matris, & aviæ, summarum Heroinarum

&

& uxoris divinis virtutibus; fideique singularis exemplo, ipsum quoque Regem ab infami errore per Christi gratiam in viam veritatis & vitæ revocandum esse, cum summa sua gloria, egregio Regni sui firmamento, & gaudio totius Ecclesiæ: deprehensum est enim ipsum haud ita pridem benignus Catholicos habere cœpisse. Sed nostra hæc vota sunt. In Scotia plerique adhuc ad Puritanos magis accedunt. In Hibernia, si vim adimas & minas, omnes Catholici sunt. In Dania, Suecia, Norvegia, Lutherani sunt; sed serpit clanculum virus Clavinisticum. In Polonia & Lithuania Rex & plerique Proceres cum Clero & infinita manu nobilium, aliorúmque civium & rusticorum turba, sunt Catholici; cæteræ religiones, ut sunt, Lutherana, Calvinistica, *A*riana, Samosateniana, *A*nabaptistica tolerantur & exercentur palam, ne ipsa quidem Judaica excepta. Bohemia habet Catholicos, sed etiam Hussitas, *V*aldenses sive Picardos, Lutheranos, Calvinistas, Judæos. Moravia præterea etiam *A*nabaptistas, quos superioribus annis Imperator Ecclesiæ militans subvertit. In Belgica, sive inferiore Germania, Provinciæ quæ Hispanorum Regi parent, sunt omnes Catholicæ; quæ verò ab ipso secesserunt, delato ad Ordinum statum jure majestatis, mutârunt quoque publicè religionem, eámque evexerunt, quæ à Catholica quam longissimè

longissimè recedit. Viget ergo illic, pro hoc tempore Calvinismus, & quidem ad formulam Gomaristarum, damnatis nuper in Dordrechtano conciliabulo Arminianis, quorum ministri etiam oppressi, &, vel finibus ejecti, vel in carceres conclusi sunt. Catholici tamen, Lutherani, Anabaptistæ, Ariani, Samosateniani, Bruniſtæ, ipsique adeo Judæi, sub specie libertatis tolerantur; sed minus omnibus Catholici. Verentur enim, ne, si sublato religionis dissidio priscam illam & Catholicam publicè evehant, paullatim videantur ad Hispaniarum Regum, cum quo implacabile odium exercere cupiunt, accedere. In Helvetia Pagi quidam sunt Catholici, ut Lucernensis, Tugiensis, Suitensis, Underwaltensis, Solodurensis, Friburgensis, Urienſis; quidã Calvinistici, ut Tigurinus, Bernensis, Basileensis. Habent autem hocp roprium Calvinistæ, ut statum, in quem irrepserunt, evertant, neq; ante conquiescant, quã ipsi rerum potiantur. Irrisores, turbulenti, factiosi, disputaces, ingrati, arrogantes supra quam dici aut credi potest, hostes Catholicorum juratissimi, quique non tantum ipsi nihil conferunt ad repellendam imminentem Christianorum cervicibus Turcarum vim; sed etiam motis intestinis dissidiis, bellisque impediunt alios Reges id conantes, quin & opes viresque ipsorum à communi hoste aversas in mutuam Christianorum pernicem concitant.

concitant. Atque hoc ipsis est reformare Ecclesiam. In Turcia sunt Mahumetani & Græci Schismatici; quidam tamen etiam Catholici. In Russia Græci, Armenii, & Pagani.

OPES Principium ex annuo ipsorum proventu æstimantur. Francorum Rex XXX milliones auri creditur excedere. Hispaniarum Rex omnibus suis ditionibus non colligit ultra XIX milliones. Rex Magnæ Britanniæ, quatuor: Poloniæ, tres: tantundem Venetiarum Dux. Pontifex unum cum dimidio: Hetruscus duos, Sabaudus unum. Lotharingus dimidium ejus. Rex Daniæ CC. millia coronatorum: Sueciæ tantundem. In Germania Imperium confert suo Imperatori sex milliones auri: Valet autem millio decies centena millia coronatorum.

Linguæ per Europam præcipuæ sunt tres: Romanismus apud Italos, Gallos, Hispanos. Teutonismus apud Helvetios, Germanos, Bavaros, Suecos, Norvegos, Danos, Anglos, & plerósque Belgas. Sclavonismus in Sclavonia, Polonia, Bohemia, Hungaria. Habent autem singulæ regiones in sua lingua diversas iterum dialectos In quibusdam vero locis linguæ audiuntur, quarum nullum est cum cæteris commercium, ut in Brittannia, Armorica, Navarra, &c.

Insulæ

Insulæ Britannicæ sunt plures. Minores quidem Orcades xxx. & Hebrides xxiv. Majores vero duæ. Hibernia, & Albion, sive Magna Britannia juxta quas sitæ sunt insulæ, Mon, *Angleſey* Vectis, & Gallico littori appositæ, *Jerſey* & *Gerneſey*: in quibus vocibus ultima syllaba *ey* insulam significat.

Hibernia, *L' Irelande*, veterum Scotia est; Lacum præcipuum habet Ernensem, cui vicinum est Purgatorium Patritii. Fluvii sunt plures, quorum quidem maximus Sannovius; nobilitatur tamen per cæteris Avenlivius, ob Dublinum urbem Regiam & Archiepiscopalem; cujusmodi etiam sunt Armachia, Cassilia, & Toam. Hi quatuor Archiepiscopatus habent sibi subjectas sedes xxix. suffraganeas.

Magna Britannia cujus situm Ptolemæus infæliciter descripsit, dividitur in Scotiam, quæ Boream respicit, Angliam, quæ Austrum; & Walliam, quæ Occasum. Scotia, *le Eſcoſſe* amnes habet Tinam, Escam, Lethum: Montem Grampium: Sylvam Caledoniam; Lacum Nessum: Urbem Regiam Edenburgum; Scholas Andreapolim & Alberdoniam. Promontorium Boreale Orcas, *Dungis lehead*.

Anglia, *l' Angleterre*, nomen traxit ab Anglis Saxonibus: fluvios famosos habet Tamesin, & Sabrinam, quarum illa Londinium alluit, *Londres*, urbem Regiam; hæc Glocestriam.

ſtriam. Promontoria ſunt, Cantium *Kent*: & Nerium, *Cornuaille*. Archiepiſcopi duo, Cantuarienſis, *Canterbury*, & Eboracenſis, *Yorck*. Ille eſt Primas regni, habétque ſuffraganeos XXII. Hic tres duntaxat. CAMBRIA, ſive Wallia verſus Occaſum porrigitur ad mare Hibernicum, ab eáque Primogeniti Regnum dicuntur *Principes Walliæ*. Portus verſus Orientem eſt Dubris, *Douvre* ex adverſo Caliſſii. verſus occaſum eſt *Pleymouth*: ſunt & alii paſſim portus Santwick, Graveſand, Colceſter: Merces Britannicæ ſunt, Stannum, Lana, pannus, cerviſia; nam aurum argentúmve exportare fas non eſt. Lupos verò inſula tota non habet.

HISPANIAM, quæ avorum noſtrorum memoria cœpit foris inclareſcere, quum antea vix ipſa ſibi adverſus incurſiones Pœnorum, Romanorum, Gothorum, *V*andalorum Sarracenorum ſufficeret, Romani in Citeriorem & Ulteriorem diviſêre; quarum illa Tarraconenſis dicta fuit; hæc habuit Bæticam & Luſitaniam. Illam à *V*andalis vocamus hodie *Andaluſiam*; hanc à portu Calæ Portugalliam. Montes Pyrenæi Hiſpaniam ſeparent à Gallia: cætera ambit mare. Ad fauces freti Gaditani (quod nos vocamus *le Eſtrot di Gibraltar*) eſt Calpe mons, quam Saraceni vocant *Gibal Tarif*, quaſi dicas, montem Tarifi; reſpondétque ei in *A*frica *A*byle mons,

mons quam nunc vocant *Centam*. Montes istos dixerunt antiqui columnas esse Herculis, à quo & fretum ipsum perfossum crediderunt. Flumina quæ in mare Ibericum exonerantur, sunt, Tholobis, *Tarderat*; Rubricatus, *Lobregat*; Ibertus, *Hebro*; Durias, *Guadaluiar*; Sucro: *Xucar*: Terebus *Segura*; Tader, *Guadalentin*. Nam in Oceanum influunt Bætis, *Guadalqui vir*; Anas, *Guadiana*; qui medio cursu mergitur, ac post decẽ leucas iterum erumpit: Tagus, *Taio*: Munda, *Mondego*: Durius, *Duero*: Minius, *Mingo*. Regna Hiſpaniæ divisa olim inter plures fuêre; ac tunc quidem nemo erat illorum, qui non Francorum Regibus libenter adsurgeret, inque adversis rebus ipsorum salutarem opem imploraret: nunc omnibus illis regnis ad unum caput reductis, auctáque aliunde potentia, crevit cùm fortuna animus, eóque tandem devenit, ut plura adhuc appetat. Regna hæc sunt, *Granata*, cujus urbs primaria à Saracenis condita, idem nomen habet. *Andalusia*, in qua eminent Hiſpalis, *Seville*, Nebrissa, Corduba, & *Jaen*, *Estramadura*, in qua Pax Julia, *Badaios*; Augusta Emerita *Merida*, ad Anam utráque. *Murcia*, in qua Carthago nova, *Carthagena*. *Valentia*, & Illice, *Alicante Catalonia*, in qua Dertosa, Barcino, Tarraco, Emporiæ. *Arragonia*, in qua Cæsar-augusta, *Saragossa*: Ilerda, *Lerida*: Orgelis, *Urgel*: Osca, *Huesca*. *Guipiscoa*,

piſcoa, in qua Toloſa Flaviobriga, *Fuenterravie*. *Biſcaia*, in qua Flavionavia, *Bilbao*. *Aſturia*, in qua Oviedum: *Galecia*, in qua Compoſtella, *S. Jago*, *Legio*, quæ urbem habet ejuſdem nominis *Caſtella nova* in qua Toletum & Madridum. *Caſtella vetus*, in qua Salmantica & Valedolit. His acceſſere *Navarræ*; pars in qua Pampelo *Pampelunæ*; & *Portugallia* in qua urbes, Oliſippo, *Lisbone*, ad Tagum flumen; Conimbriga, *Coymbre*: Ebora, *Euroa*. *Algarbia*, in qua *Silvis*, & *Tavila*. Inſulæ vicinæ Hiſpaniis ſunt, in Oceano quidem *Gades*, *Caditz*: in Mediterraneo vero Gymneſiæ ſive Baleares, *Majorica*, & *Minorica*, cum *Ebyſo* quæ nunc *Tvica* dicitur; minores volens prætereo. Titulus Regis ſic ferè concipitur: *Philippus* Dei gratia Rex Caſtellæ, Legionis, Arragoniæ, utriuſq; Siciliæ, Hieroſolymæ, Portugalliæ, Navarræ, Granatæ, Toleti, *Valentiæ*, Galiciæ, Majoricæ & Minoricæ, Hiſpalis, Sardiniæ, Cordubæ, Corſicæ, Murciæ, Jaē, Algarbiæ, *Algeriæ*, Gibraltar, Inſularū Canariæ, Indiarum Orientalis & Occidentalis, Inſularū & Continentis Oceani: Archi dux Auſtriæ, Dux Burgūdiæ, Lotharingiæ, Brabāntiæ, Limburgi, Luxemburgi, Geldriæ, Mediolani, &c. Comes Habſpurgi, Flādriæ, Tirolis, Barcelonæ, Artheſiæ, Hānoniæ, Hollādiæ, Zelādiæ, Namurci, Zutphaniæ, &c. Marchio Imperii, Dominus, Biſcaiæ,

Frisiæ, Mechliniæ, Trajecti, Transsalaniæ, Groningæ: Dominator in Asia & Africa.

Gallia, *la Gaulle*, quæ & ante Romanos belli gloria per orbem claruit, & sub Romanis perdiu habuit Imperii sedem Augustæ Trevirorum, Pyrenæis, Oceano, Rheno, Alpibus, & mari Mediterraneo clauditur. Hæc à Romanis initio tributa fuit in Citeriorem & Ulteriorem: illius pars Cisalpina sive Italica, ab habitu gentis vocata fuit *Togata*: Transalpinæ verò pars vicinior dicta fuit Provincia Narbonensis fuitque *Braccata*; Reliquam omnem Galliam quæ *Comata* appellabatur, divisit Cæsar in parteis treis, Aquitanicam, Celticam, quæ postea Lugdunensis vocata est, & Belgicam: Nam Provinciam Narbonensem, quæ jam tunc Romanis parebat, non accensuit ille Galliæ, à se vincendæ. *Franci* partem illam quæ ipsorum armis subacta fuit, appellavere *Franciam* occidentalem: ad discrimen scilicet Franciæ orientalis, quæ est in Germania. Itáque Aquitania initio Francia non fuit. Burgundia Sequanica, *la Franche Conté*, nunc non est Francia. Hodie enim Franciam vocamus, eam omnem Galliam, quæ Regi nostro subjecta est. Et quia de veteri illa ditione partes Rheno, Scaldi, Mosæ, ac Mosellæ vicinæ jam pridem abrasæ sunt; facile est videre quantum imminutum sit Francorum prædium. Eam ergo hodie ab Italia separat adhuc

adhuc antiquus limes: à Sabaudia Rhodanus; Aratis à Burgundia; Moſella à Lotharingia, & Ducatu Luxemburgenſi; *Aa* rivulus à Flandria. Amnium alii in Mediterraneum influunt, ut Varus, *le Var*, Argenteus; *Argent*. Rhodanus, *le Rhoſne*. Ledus, *le Lez*. Arauraris, *Erhault*. Obris, *le Orbe*. Atax, *le Aude*; è quibus Rhodanus recipit ripa dextera *Ararim la Saone*, Eriduam, *le Ereu*, Ardeſcham & Vardonem, *le Guard*: ſiniſtra Iſaram, *le Iſer*; & Druentiam, *la Durance*. Arar excipit Loignionem & Dubim *le Doux*. In Oceanum verò ſe exonerant, Atyrus *le Adour*; Garumna, *la Garone*; Carantonus, *la Charonte*; Altiſio, *le Autye*; Semaigna, Ligeris, *le Loire*; Orna, *le Orne*; Sequana, *la Seine*; Somona; *la Somme*; Scaldis, *la Eſcault*; Rhenus *le Ryn*. Atyrus duos Gavos recipit ex Pyrenæis devolutos. In Garumnam influunt læva quidem Savus, Gimovus, Ægircius, *le Gers*, & Baliſa. Dextra verò, Tarnis, *le Tar*, Oldus *le Ot* Duranus, *la Dordoigne*. In Ligerim, Elaver, *la Allier*, Vigenna, *la Vienne*, Anger, *la Indre*, Caris, *le Cher*, Maduana, *le Meyne*, qui recipit Sartram, Huinam, & Ledũ, *le Loir*. In Sequanam, Matrona, *le Marne*; Icauna, *Ionne*, Alba *le Aube*, Æſia *le Oiſe*; In Æſiam, Axona, *le Aiſne*, qui recipit Baſilam, *le Veſle*. In Scaldim Legia *Lys*, Scarpa, *le Eſcarpe*, Dendra & Deinera. In Rhe-

num, Mosa & Mosella. Postremum, plures habet sola Gallia fluvios opportunos, & fluminibus impositos pontes, quam reliqua omnis Europa. *Montes* Galliæ præcipui sunt Pyrenæi, Alpes, Gebennæ, *Vo*gesus, Jura: Alpinum aliæ sunt Maritimæ: aliæ Graiæ & Cottiæ, aliæ Penninæ, quæ à *Penno* Deo nomen habent. Herculem Graiis, Annibalem Cottiis in Italiam venisse constat. Fuit autem Francorum Regibus id semper curæ, ut per *A*lpes plures ipsis aditus paterent in Italiam. *Lacuum* maximus est Lemanus. Divisiones alias Galliæ, quæ sub Romanis, Gothis, Francisque primæ, secundæ, ac tertiæ stirpi fuere, nunc omitto, contentus præsentia referre. *Franciæ* igitur, si eam seorsim à partibus iis quæ abrasæ sunt, spectes, variè dividi potest, per Diœceses, per Parlamenta, per Provincias, per Censum. Harum primæ, non tantum quia vetustissima est, sed etiam quia maxime proportionata, miniméque obnoxia mutationibus, nec nunc insistemus. Sub imperio igitur Christianissimi Regis nostri sunt. 1. Diœcesis Lugdunensis, ad Rhodani & Araris confluentes, cujus Præsul vocatur Cleri Gallicani Primas. 2. Rothomagensis ad Sequanam, in Normannia, quæ est Lugdunensis secunda. 3. Turonensis, ad Ligerim quæ est caput Britanniæ, in Lugdunensi tertia. 4. Senonensis ad Icaunam, habet in se Lugdunen-

ſem quartam, à qua reſecta eſt, & in Metropolim erecta eſt, Lutetia Pariſiorum. 5. Treverenſis ad Moſellam ſuffraganei ſunt in Francia, Metenſis, Tullenſis, *Verdunenſis*, omnes in Belgica I. ipſe autem eſt Elector German. 6. *Veſontinus* ad Dubim extra Franciam eſt: ejus ſuffraganeus tamen Bellicenſis, paret noſtro Regi, in Lugdunenſi quinta. 7. Rhemenſis Dux & Par Franciæ, eſt in Belgica ſecunda, ad Baſilam flum. 8. *Viennenſis* prima eſt ad urbem ejus nominis adſitam Rhodano. 9. Ad Narbonam quæ Ataci prætexitur, eſt pars una ſecũdæ *Viennenſis*. 10. Ad Toloſam, quæ Garumnæ eſt appoſita, pars altera. 11. Ad *Aquas Sexias*, *Aix en Provence*, pars una tertiæ *Viennenſis*. 12. Ad *Arelaten*, *Arles*, pars altera. 13. Ebrodunenſis, *Embrum*, eſt quarta *Viennenſis*. 14. Biturica *Bourges*, *Aquitaniæ* primæ, dicitúrque ejus Præſul utriuſq; *Aquitaniæ* Primas. 15. Burdegala, *Bordeaux*, *Aquitaniæ* ſecundæ, ad Garumnam. 16. *Auſcii*, *Aquitaniæ* III. ad Ægircium flumen. 17. *Avenio* ceſſit Pontifici.

Nec fuerit abs re, breviter hoc loco oſtendere, quænam in Gallia civitates Epiſcopal. quibus Metropolis ſubjectæ ſint. Habet ergo *Lugdunenſis Archiepiſcopus* ſuffraganeos IV. Eduenſem ſive *Auguſtodunenſem*, *Autun*: Lingonenſem, Ducem & Parem Fran-

ciæ, *Langres*: Cabillonenſem ad Ararim: *Chaalons ſur Saoſne*; Matiſconenſem, *Maſcon*. Rotomagenſis, ſex, Bajocaſſinum, *Bajeux*; Abrincatenſem, *Auranche*: Ebroicenſem, *Eureux*; Sagienſem, *Seez*; Lexovienſem, *Lizieux*; Conſtantinum, *Conſtances*. *Turonenſis* IX. Cænomanenſem, *Mans*, ad Sartram amnem; Rhedonenſem, *Renes*; Andegavenſem, *Anad* Meduanam; Nannetenſem, *Nantes*, ad Ligerim. Coriſopitenſem *Cornualle*; Venetenſem, *Vannes*; Briocenſem, *S. Brieu*; Maolovienſem, *S. Malo*; Leonenſem, *S. Paul de Leon*; Tricorienſem, *Triguier*, & Dolenſem, *Dol*, qui quondam Archiepiſcopi titulum ac dignitatem geſſit. *Senonenſis* tres, Autiſſiodorenſem, *Auxerre*, ad Icaunam; Trecaſſinum, *Troyes en Campaigne*, ad Sequanam, Niverne..ſem, *Nevers*. nam PARISIENSIS cum ſubjectis Carnutenſi, *Chartres*; Aurelianenſi, *Orleans*; & Meldenſi, *Meaulx*, à Senonenſi reſectæ ſunt anno MDCXXIII. *De Trevirenſi* ejú que tribus ſuffraganeis, déque *Veſontino*, jam dixi. *Rhemenſis* ſuffraganei ſunt octo, Sueſſionenſis, *Soiſſons*, Catalaunenſis ad matronam, Comes & Par, *Chalons ſur Marne*; Laudunenſis, Dux & Par Franciæ, *Laon*. Silvanectenſis, *Senlis*. Bellovacenſis, Comes & Par Franciæ *Beauvais*: Ambianenſis, *Amiens*; Novomenſis Comes, & Par, *Noyon*; Bononienſis

in

in Pago Gesforiaco, *Bouloigne sur mer*: nam Morinensis sive Tervanensis, *Tervanne*, itemque Cameracensis, *Cambray*, Atrebatensis, *Arras*, & Tornacensis *Tournay*, jam inde ab anno MDXXV. translato ad Burgundum jure omni Politico, Ecclesiasticam quoque subjectionem Rhemensi averterunt. *Viennensis* Metropolis habet sibi subjectos Episcopos, Genevensium, *Geneve*, cujus sedes ob civium hæresi infectorum rebellionem translata est Anicium, Sabaudiæ opidum, *Anicy*: Gratianoplitanum, *Grenoble*, ad Isaram: hanc autem urbem vocat Cicero in Epistolis Cularonem; Albensem sive Vivariensem: *Vivieres*, Diensem, *Die*: Valentinensem, *Valense*, ad Rhodanum: Maurianensem, S. *Jean de Morienne*. *Narbonensis* habet suffraganeos novem, Biterrensem, *Beziers*: Agathensem, *Agdo*: Carcassonensem, *Carcassonne*: Nemausensem, *Nismes*: Lutevensem, *Lodeve*: Monspessulanum, *Montpellier*, qui olim fuit Megelonæ, in stagnis Volcarum, S. Pontii Tomeriarum, *S. Pont. de Tomiere*; Alectensem, *Alet*: & Ucetensem, *Uzez*. *Tolosanus* habet septem: Apamiensem, *Pamiers*; Mirapicensem, *Mirepoix*: Montis Albani, *Montauban*: Vaurensem, *Vaur au pays de Laurageois*: Lombariensem, *Lombez*, S. Papuli, *S. Papoul* & Rivensem, *Rieux*. *Aquisextiensis* habet quinque; Aptensem, *Apt*; Rejensem, *Ries*; Forojulienſem,

Feriuls; *Vapinſenſem*, *Gap*, Ciſtaricenſem, *Seſteron*, *Arelatenſis*, præeſt quatuor ſuffraganeis, Maſilienſi *Marſeile*; Tricaſtino, *S. Paul de Tricaſtin*, Telonenſi, *Tolon*, & Araúſonenſi, *Orange*. *Ebrodunenſi* ſubjecti ſunt ſex, Dinienſis, *Digne*: Graſſenſis, *Graſſe*; cujus olim ſedes fuit *Antipoli*, *Antiboul*, *Vencienſis*, *Vences*; Glandatennenſis, *Glandeves*; Senetenſis, *Sanes*: & Nicenſis, *Nice*. *Bituricenſis* habet ſuffraganeos undecim; Claromontenſem *Clairmont en Auvergne*. S. Flori, S. *Flour*; Ruthenenſem, *Rodez*: Fabrenſem, *Fabres*: Caduenſem, *Cahors*: Lemovicenſem, *Limoges*: Tutelenſem, *Tulles*; Mimatenſem, *Mande*: Albienſem, *Alby*: Caſtrenſem, *Caſtres*: & *Anicienſem*, *Puyen Velay*. *Burdegalenſis* Archiepiſcopi ſuffraganei ſunt novem. *Aginnenſis*; *Agen*: Enculiſmenſis, *Angouleſme*. Santonicus, *Saintes*: Pictavienſis, *Poictiers*, Petrocorienſis, *Perigeux*: Condomenſis, *Condon*. Maleacenſis, *Malezais*: Luxionenſis *Lucon*; & Sarlatenſis, *Sarlat*. *Auſcius* vel *Auxitanus* habet ſuffraganeos decem, *Aquenſem*, *de Aqs*: Lectorarenſem, *Laictoure*, Convenenſem, *Conſeran*: *Adurenſem Aire*: *Vaſatenſem*, *Bazas*, Leſcarienſem, *le Eſcar*; Tarbenſem in Caſtris Bigorris, *Tarbas*, Oloronenſem, *Oleron* & Bajonenſem, ſive Boatum. *Bajone*, nam Eluſa jam pridem eſſe deſiit Pampelo verò retracta eſt ad Hiſpanos. Pares ſæculares eum titulo Ducali ſunt, Burgundus, Nor-

mannus, & Aquitanus: cum titulo vero Comitatensi, Flander, Tolosanus, & Campanus.

Francos autem imprimis commendant ista. 1. Zelus Religionis Catholicæ: nusquam enim terrarum ardentius Deus ab omni sexu, ab omni ætate, ab omnibus ordinibus colitur: & quidem sine ullo vel fuco vel inquisitione: In Gall. se primum exseruit sub Const. publica Christiani nominis professio, fugato Paganismo. 1. Europæ regnum Chlodovæus Christi fidem in Gallia amplexus est. I. Car. Magn. ut nutantem in Occidente fidē Catholicam stabiliret, Imperium Francorum instituit. Plures Martyres habuit sola Gallia ob Christi nomen quam cætera omnis Europa. Nusquam alibi plura ob commume Ecclesiæ bonum Concilia celebrata sunt. In Gallia præcipuorum Cœnobiorum sunt origines, Cistercienſium, Clarevallensium, Præmonstratensium, Cluniacensium, Grandimontensium, Carthusianorum quorum propaginem in reliquam Europam, imo & terrarum orbem postea deductæ sunt. Franci Romanos Pontifices ut Ecclesiæ Christianæ parentes nudos de suis bonis ditavere; oppressos defendere: ejectos excepere, Fugatos restituere: quod q; omnium Gentium erat officium, soli præstitere: ob quas res merito Reges Franciæ dicuntur Christianissimi, & filii Ecclesiæ primogeniti. Habet quidem Francia ex

ſuis nuper ortos viſceribus hæreticos Calviniſtas, ſed ſolos; & quis unquam ager ſine lolii mixtura? habet ergo ſednon probat: habet, ſed ut formoſa facies ver rucam: ut Iſraëlitæ in terra ſancta Philiſtæos; ad fidei ſuæ exercitium, exigentibus ita adhuc peccatis noſtris, denique in ſpem ipſorum converſionis. 2. Commendat etiam Francos Monarchiæ duratio, jam enim MCC anni ſunt, quum Reges Regibus perpetuo ſuccedunt, & quidem præcipuis virtutibus inſigniti: alii quippe Sancti audiunt, alii Fortes, Intrepidi, alii Clementes, alii Auguſti, alii Juſti, alii Caſti, alii Prudentes: IN LUDOVICUM hodie regnantem Deus plena manu omnia iſta bona ſimul congeſſit, addita inſuper ſingulari in rebus gerendis Felicitate. 3. Commendant inſuper Francos divinæ defenſionis miracula: nunquam enim deſeruit cœleſte numen, excitata etiam deſperatiſſimis rebus ad viros animandos virguncula. Quam fuerit ſtupenda Galliæ poſt exceſſum Henrici III. Regis Chriſtianiſſimi ex circumſtantibus malis liberatio, ſciunt & teſtari poſſunt, qui tunc vixerunt. 4. Adde legum Sanctitatem: ex Gallia quippe cæteræ ferè Gentes per Europam traxêre Rerum publicarum ſuarum adminiſtrandarum exemplum. Qui Senatum Pariſienſem videt, habet, unde ſibi repræſentet Amphictyonum gravitatem, Areopa-

ſcopagitarum dignitatem, Senatus Romani ſplendorem & majeſtatem. 5. Adde ſanctitatem, eruditionem, modeſtiam Cleri. 6. Adde toto regno florentes litteras, artes, ſapientiam. Una Pariſienſis ſchola plumarum per Europam eſt mater: ex ea profecti P. Lombardus, Albert. Magnus, Thomas Aquinas, & miraculum orbis Julius Cæſar Scaliger. Debent litteratores Budæo, Turnebo, Eraſmo, Paſſeratio. Debent Cujacio, Alciato, Tiraquello, Jureconſulti: Fernelio, Dureto, Riolano, Medici: Aurato & Ronſardo Poëtæ: Mureto Oratores: B. Hilario & S. Bernardo, Theologi: Orontio, Mathematici; Fremenelio pictores: Imperatores denique & belli Duces Henrico Magno 7. Neque omittenda eſt morum comitas. Huc ergo tanquam in veram humanitatis ſcholam mittitur quotannis ex omnibus orbis partibus ſelecta nobilitas, ut cum lingua civilem vivendi modum poſita barbarie addiſcat. 8. Addam poſtremo loco ubertatem & felicitatem ſoli, cujus tria ſunt ſigna certiſſima: primum, evectiones & exportationes fructuum merciúmque domi natarum, tritici, inquam, ſalis, vini, olei, lanarum, croci, glaſti, ferri, telarum, merciúmque manufactarum: Secundum, frequentia portuum, verſus utrúmque mare, interius & exterius, urbiúmque nihilominus à mari remotarum

ampl tudo

amplitudo & multitudo: Tertiũ, civiũ copia. Hi sce rebus fit, ut una Gallia plura valeat regna.

Sunt etiam in *Gallia Belgica* Germaniæ duæ Cisrhenanæ, diversæ à Germania magni; Dividitque illas Mosella fluvius, quem Ptolemæus Obrincum vocat. In *Germania Superiore* sunt Helvetia, Alsatiæ pars Cisrhenana, Lotharingia, Palatinatus pars, cum agro Moguntiaco. In *Germania Inferiore* sunt, Treveri Leodienses, Mursenses, Clevenses, Bergenses, Juliacenses, Batavi, alíque, quos omnes, Juraque habent, & privilegia, & arma, à Francorum regibus nemo gentium ignorat. Hodie promiscuè vocant Provincias Belgicas, & Provincias Germaniæ Inferioris, eas omnes, quas Burgundionum Dux, qui nunc est Rex Hispaniarum, ut patriam hæreditatem vel habet, vel repetit; quamvis illarum nonnullæ trans Rhenum in Germania Magna sitæ sint. In Gallia numerantur, *Artesia*, cujus Metropolis Atrebatum: *Flandria*, in qua Gandavum, Brugæ, Ipræ, Insulæ, Duacum. *Hannonia* habet Valentinianas, & Montes. *Luxemburgum*, *Limburgum*, *Namurcum*, *Cameracum*, *Mechlinia*, habent urbes singulæ suorum nominum. *Zelandia* quoq; tota Gallica est, ad ostia Scaldis, constatq; pluribus insulis, quarum nobilissima est Walachria, habens opida portúsq; Ulissingam, *Middelburgum*, Veriam, Armudam, trans Rhenum in Germania Magna sunt

Frisia,

Frisia Occid. quæ urbes habet Alcmariam, Enchusam, Hornam, aliásq; *Frisia* simpliciter ita dicta est, in Germania magna, habétq; Leovardiam, Harlingam, Doccomiũ, Franekeram urbes præcipuas. *Groninga*, urbem habet cognominem. *Geldria* habet Rurmundam, & Arnemium: In *Transisalania*, *Overyssel*, sunt Daventria, Cãpi, Swolla. Ultima Transrhenanarum Provinciarũ in Germania inferiore est *Zutphania*. Ex utráq; Rheni parte sitæ sunt *Hollandia* & *Ultrajectum Utrecht*. Illius urbes sunt Dordrechtum, Harlemum, Delfum, Leyda, Amsterodamum, Gaudæ: hujus, Trajectũ, civitas Archiepiscopalis, & Amersfordia. Habent autem singulæ Provinciæ Curias suas supremas, in quibus jus dicunt peremptorie, & à quibus non datur provocatio. Quæ autem est Hagæ Curia Ordinum Generalium, ea tantum decernit de rebus ex communi confœderatione ad bellum, pacem & navigationes pertinentibus. Gubernator Hollandiæ Zelandiæ & Westfrisiæ post excessum Mauritii Nassovii, est Henricus ejus frater Princeps Arausionensis, Gubernator Geldriæ & Trajecti est Ernestus Nassovius.

HELVETICI, *Les Suisses*. Pagos XIII. tenẽt, ut sũt, Tigurinus *Turich*, Bernẽsis, Lucernensis, Urẽsis, Suitẽsis, Underwalt, Tugẽsis, Glaronensis Basileẽsis, Friburgẽsis, Salodurẽsis, & Abbatiscellẽsis. *Valesii* oram tenent quæ inter Rhodani fõtes & lacũ Lemanũ interjecta, à fõtibus utrímq; cingitur: urbs præcipua est Sedunum. *Alsatiæ*

eſt Argentoratum : *Nemetum* Spira: *Vangionum* Wormatia. *Palatinatus* habet cis Rhenum in Gallia Frankendalium & Neoſtadium.

GERMANIA Magna ſive Transrhenana nunquam à Romanis exactè cognita, nedum ſubacta fuit. Eam omnem Franci hodie ex una ejus gente vocant Alemaniam; Sunt enim Alemani ſiti ad fontes Danubii: nomen habet vel à viris, nam *man* virum ſignificat, ut in Norman, Herman, Karolmam, Duitſman; vel ab Alemone amne ejus tractus. Debet autem Germania imperium ſuum Francis nunc, devoluta per Saxones & Suevos ad domum Auſtriacam gubernatione, paret Burgundioni. Terminatur Rheno, Viſtula, Oceano, ac Danubio. Amnes habet præter eos quos jam dixi, Vidrum, *le Vechi*, Amaſim, *le Emſe*, Viſurgim, *le Wyſer*, Albim, *le Elve*, Oderam, *la Odere*. In Rhenum influunt ex parte Germanica Nicer, *le Necker*, ubi ſunt, Reut'inga, Tubinga, Stutgardia, Helbrunna, & Heidelberga. Mœnus, *le Mein*, ubi ſunt Bamberga, Wurtzburgum quam vocant Herbipolim, ac denique Francofurtum. Lupia, *la Lippe*, ad quem ſunt Paderborna & Lipſtat. In *Viſurgim* ſe præcipitant Fulda, Adrana, Alara. In Albim ſe exonerant parte dextra Elſtera, & Havela; læva, Molda, & Sala. Sunt autem in

Germania

Germania Regna aliquot, & Ducatus, & Comitatus, & Marchionatus. Regna sunt, *Norwegia*, in qua Berga; *Suecia*, in qua Stocholmia; *Dania*, in qua Hafnia *Koppenhagen*; *Bohemia* in qua Praga, ipsúmq; insuper Regnum Germaniæ. Ducatus præcipui sunt hi, *Saxonia Superior & Inferior*, quarum hæc habet Ducatum Lawenburgicum, Lunæburgensem, cui vicinus Episcopatus Halberstadensis, & Meckelburgensem cum Ducatu Brunsvicensi, cui nunc præest Ulricus, frater Christiani Halberstadensis. Illa Electoratum Saxonicum, cũ Misnia, & Lusatia: nã Westfalia, quæ Saxoniæ quondam fuit, nunc alios Dominos habet. Electoratui nunc præest Joannes Georgius, cujus aula Dresdæ. *Dux Wirtenberg.* in Suevia habet Tubingam & Stutgardiam ad Nicrum fluv. *Dux Bavariæ* habet Ingolstad. & Ratisbonam ad Danubium. *Dux Silesiæ* Uratislaviam, *Breslaw*, ad Oderam. *Dux Holsatiæ* Sleswicum, Segenburgum. *Wurceburgensis* Dux præest Franciæ Orientali, in qua est Bamberga. *Comites* præcipui sunt isti, *Palatinus, le Comte Palatin*, habens cis & trans Rhenum, itémque ad Danubium amplos ditiones. Inferioris Palatinatus caput est Heidelberga: Superioris Amberga: utríque nuper, adsumpto etiam Electoris titulo præest Maximilianus Dux Bavariæ, post ejectum rebellionis titulo Fredericum Palatinum, Jacobi Britan-

Britanniæ regis generum: factum id solennit-
ter Ratisponæ an. MDCXXIII. die 25. Febr.
Comites Embdensis & *Oldenburgicus* Frisiis vi-
cini sunt, pertinentq; ad Frisiam Orient. *Landi-
graviatus Hassiæ* habet Casseliam & Marpur-
gum, cui præfuit Mauritius Calviniſta;
nam Darmstadiensem habet Ludovicus, cui
etiam adjudicatum est Marpurg. In *Thuringia*
est Erfordia. *Marchionatus Brandeburgicus* Sa-
rmatis initio oppositus fuit, nunc est Elec-
toratus, præestque illi Georgius Guilielmus. In
eo Marchionatu est Iagerndorf. Archiepis-
copus Magdeburgensis est totius Germaniæ
Primas, habétque suffraganeos Merseburgen-
sem, Misnhensem, Brandeburgensem,
& Havelbergensem. Electores Ecclesiasti-
ci sunt: Moguntinus, Colonienses, Tre-
verensis. Sæculares, Saxo, palatinus, Bran-
deburgicus & Rex Bohemiæ. *Urbes Anseati-
cæ*, *les Villes Anzeatiques*, divisæ sunt in qua-
tuor Ansas Lubecensem, Colonienſem, Brunſ-
vicensem & Borussicum. *Circuli* Imperii *les
cercles ou Kreyts de le Empire* sunt decem, *Fran-
conicus*, *Bavaricus*, *Austriacus*, *Suevicus*, *Rhe-
nensis*, *Electoralis*, *Westphaliæ*, *Saxoniæ*, *Superio-
ris*, *Saxoniæ Inferioris*, ac denique *Burgundi-
cus*. Curia sive Tribunal Forense litium deci-
dendarum in Imperio, est Spiræ Nemetum, in
ripa Gallica. Titulus Imperatoris, ex quo res ad
domum Austriacam delatæ est, sic fere conci-
pitur ***

pitur *** Dei gratia electus Romanorum Imperator ſemper Auguſtus, ac Getmaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Slavoniæ Rex, Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ, Stiriæ, Carinthiæ, Carniolæ, & Wittembergæ, &c. Comes Tirolis, &c.

Danubius maximus, inter lacum Conſtantienſem & Nicri fontes haud procul Schafhuſia in Hercynia oritur, decurritque per Sueviam & Alamaniam, ubi eſt Ulma, itémq; per Bavariam, Auſtriam, & Hungariam, ac ſumpto Iſtri nomine mergitur Ponto Euxino *Mer Major*, ou *Mer Noire*, quinq; oſtiis. Influunt in ipſum amnes LX. quorum præcipui, ex parte dextera, Lechus, ad quem Auguſta Vindelicorum *Augsbourg*: Iſera, ad quam Friſinga, urbs Epiſcopalis: Ænus *le Tn*, qui Æniponti nomen dedit, *Tn'pruck*, urbi Metropolitanæ, cujus ſuffraganæ ſunt Tridentina, Paſſavienſis, Vienna Auſtriæ, Gurca, Brixia, Friſinga, Secovia, & Chyema. Recipit autem Oenus Saltzam ad quem ſita eſt Zaltzburgum, dicta quondam *Juvavia* ſedes Archiepiſcopalis; Aniſam, *Ens*, qui Bavaros à Pannoniis ſeparat. Tum Arabonem, *Rab.* & nobiliſſimos amnes Dravum Savúmque; Deinde Moravam & Jeterum. Siniſtra ripa accipit Alemonem, ad quem eſt Eichſtadium. Regionem ad quem Ratiſpona, & ex Carpatho monte decurrentes, Teyam, ſive Tibiſcum, Malkam, qui juncti, Danubio miſcentur Aus-

AUSTRIAE caput est *Vienna*, ad Danubii ripam sinistram. Austrum versus ei adsidet *Stiriæ* Ducatus, inter Muer & Mietz amnes, qui in Dravum influunt. Est & Ducatus *Carinthiæ* inter Muer & Dravum, cujus incolæ strumosi. Est deniquè & *Carniæ*, hisce omnibus Australior.

HUNGARIA partem tenet veteris Pannoniæ, quæ tota Cisdanubiana Jazygumque fuit, & *Daciæ*, quæ fuit Transdanubiana. Est autem Hungaria Turcorum Imperio proxima, qui in ea quidem occupavit Belgradum an. 1420. Strigonium, & *Valpo*nem anno. 1443. Quinque Ecclesias, an. 1543. Budam, anno 1526. Albam Regalem 1543. Singidunum, anno 1439. Reliqua pars adjuta Principum Catholicorum opibus, hostilem vim adhuc fortitur sustinet. Nam Calvinistæ ab Ecclesiæ defensione sunt alienissimi. Daciam hodie vocamus *Transilvaniam*, vel *Sibembergiam*, quasi dicas, Septem castrensem, à septem urbibus, quarum primaria, est Cibicum: *Hermanstat*; eam mediam intersecat Marisus fluvius: Possidetur autem à Gabriele Bethlem.

Silesiæ amnis præcipuus est Odera qui & *Viadrus* dicitur; urbs, Uratislavia *Presslaw*; infra eam est *Moravia*, de qua dixi, urbs præcipua *Olmutz*. Ortum versus sequitur *Polonia*, cujus pars major sive Germanica cis *Vistu*,

Viſtulam ſita eſt; minor ſive Sarmatica, trans amnem. Flumina in Viſtulam decurrunt ex parte Germanica, Pilcza, ad quam ſita eſt Petricovia, *Pieter Kow*, Tribunal Regni unum: ex ripa vero Sarmatica fluit *Buck* cui adſidet *Kaminiez*. Urbs minoris Poloniæ præcipua eſt, Lublinum, ſedes altera Tribunalis. Majoris verò Poloniæ urbes ſunt Cracovia, Sandomiria, Poſnania, & Varſavia.

Boruſſia, *Preuſſen*, in Regiam & Ducalem dividitur, fuítque olim utráque Equitum Teutonicorum. In illa ſunt, Marienburg, Torunia, Culma, Varmia, Gedanum, *Danſick*; in hac, quam à Rege Poloniæ in feudum tenet Georg. Guilielmus Elector Brandeburgicus, ſunt Elbinga & Mons Regalis, *Kuningsberg*, Emporia ſatis nota. In Litt[illegible] hujus tractus colligitur Electrum. In *Livonia* ſunt Riga & Revalia. In *Curlande* [illegible]*emel*, & *Windair*. In *Lithuania*, Vilna. In *Podolia*, quæ ſe ad Pontum uſque Euxinum porrigit, eſt Kiovia. In *Ruſſia* [illegible] Moſcow, magni Ducis Aula & Tribunal.

Italia Alpibus ſeparatur à Gallia & Germania, cætera cingitur mari Liguſtico, Tyrrheno, Siculo, Adriatico. Mons Apenninus medio ejus dorſo incumbit, pertingens inde à Liguria uſque ad mare Siculum, occupánſque quartam ferè Italiæ partem. Amnes nobiliſſimi ſunt, Padus qui & Tridanus, *le Po*,

Atheſis

Atheſis, Italis *Adeſe*; Germanis, *Eſch*, Arnus: Tiberis. Padus recipit ex Alpibus Duriam, Ticinum, Adduam, Ollium, Mincium. Parte altera ex Apennino, Granam, Tenerum qui *Stura*, Bormium, Seraiam, Gabellum, Trebiam & Rhenum, qui fuit per Bononiam. Vix autem duæ tertiæ partes Italiæ habent flumen navigabile. Tiberis recipit Clanim *Cliani*, Narem, *Nera* & Anienem *Teverone*. Poſt Tiberim ſequuntur Liris, nunc *Gariglia-no*. Vulturnus, Silurus, Sybaris, quem nunc vocant *Cocito*. Inde pergentibus ad Mare ſuperum occurrunt, Aufidus, *leOvanto*, Horatii verſibus & clade Romanor. adverſus Aſdrubalem clarus: poſtea Aternus, *Poſcara*, Metaurus, *Metro*, cujus in ripa *Aſdrubal* Annibalis frater cæſus fuit. *Lacus* in Tranſpadana regione ſunt, Urbanus; *Lago Major*, qui Ticinum recipit, Cerelius, *Lago di Lugano*, Larius, *Lago di Como*, qui recipit Adduã, Sebinus, *Lago de Iſeo*; qui Olliũ tranſmittit. Benacus *Lago di Garda*, per quem fluit Mincius. In Hetruria, Peruſinus, qui & Traſimenus, & Vulſinus.

In fronte Italiæ eſt *Pedemontium*, in quo Auguſta Taurinorum, *Turin*, Auguſta Prætoria, *Oſta*, Saluciæ. *Mons ferratus* habet Albam Pompejam. *Liguria*, Genuam. In *Lombardia* præcipuos tenet Ducatus Mediolanenſis: Supra eum ſunt *Rhæti*; quorum urbs Curia, *Coy-*

re,

re, & ad Adduam *Vultureni*, quos quum tenerent nuper Hiſpani, exſtructa ante aliquot annos arce *Fuentes*, & armis Chriſtianiſſimi Regis Lud. XIII in priſtinam libertatem reſtituti ſunt, hac lege, ut ſola fides Catholica illic obtineat. Parte altera verſus mare Adriaticum eſt *Forum Julii*, in quo *Aquilea*; Eſt *Iſtria*, in qua Juſtinopolis: eſt *Carniola*, in qua Labatus; eſt *Tirolenſis* Comitatus. Eſt Marchia *Tarviſina*: Sunt *Verona*, *Vicentia*, *Patavium*, *Venetia*, *Brixia*, *Mantua*, & cis Padum *Parma*. Romandiola juris eſt Pontificum cum Ferraria, ex donatione Pipini, & Caroli Magni, Regnum Francorum. Hic fuit Exarchatus Ravennenſis, ſive Flaminia. *Venetorum* Reſp. imprimis potens eſt. Poſſidet ea Corcyram in ipſo Sinus aditu ſitam. Tum vicinas Peloponneſo, Cephaleniam, Zacynthum, & Nerigum: inq; Ægeo Zaram, & Cretam. Sequitur poſtea Magnus Ducatus *Hetruria*, *la Toſcane*, in quo ad *Arnum* flumen Piſa, Luca, Florentia: Et in mari Inſula *Ilua*, cujus urbs Coſmopolis condita eſt à Coſmo Medico. Tum Tractus *Senenſis*, *Peruſinus*, *Orivetanus*, *Picenus*, *Marchia Anconitana*, *Ducatus Spoletivus*. Poſt hæc occurrit, *Latium*, *la Campaigne de Rome*, in quo Roma, ſedes Pontificis M. qui nunc eſt Urbanus VIII. & vicina Romæ Oſtia, Præneſte, *Pilaſtrina*, Tibur, *Tivoli*, *Alba*, Mons Cæcubus

eſt

eſt in ſinu Cajetano. *Campania, Terra di Lavorro*, habet Capuam, & verſus mare Puteolos & Baias. ubi veterum ſtructurarum monumenta, & deliciarum reliquæ ſpectantur. In regno Neapolitan eſt Neapolis. Montes ſunt *Veſuvius*, *le monte de ſumma*, Maſſicus Falernus, *Mondragone*. In Aprutio ſunt Aquilia, Sulmo, Pancianum, Ortona. In Calabria, Polycaſtrum & Regium. In Apulia Daunia, *Apuglia Piana*, *Aſculum*, Manfredonia. In Peucertia Barum, à quo regio Barenſis nomen traxit, Polinium, Tranum, *Venuſium*. In Salentinis ſunt Hydrus *Otranto*, Callipolis, Brunduſium.

Inſulæ circa Italiam ſunt *Corſica* Genuenſium, *Sardinia* & *Sicilia* Regis Hiſpaniarum. minores ſtudio omitto, Gallinarium, Georgonen, Caprariam, Palmariolam appoſitam Plumbino, Iſchiam, Prochyten, Capreas, fœdis Tiberii obſcœniſque libidinibus decantatas. *Melita* ad Africam refertur.

Stiria Carinthiæ verſus Orientem objicitur. Habet amnes, Stiram, Muram, Dravum; Urbes, Brugam, Grazium, Marchpurgum. *Sclavonia*, Illyrici veteris pars eſt, ſita magna ſui parte, Savum inter & Dravum. *Croatia*, Hungariæ vicina eſt. *Liburnia* vicinior eſt ſinui Adriatico: eámque ſequitur Auſtrum verſus *Dalmatia*, in qua ſunt, Sara, Sebenicum; cum urbe Spalato, cujus Epiſcop. M.

Antonius

Antonius de Dominis ad Eccl. Cathol. à qua, receſſerat, reverſus eſt, ac nuper Romæ extinctus. Habet eadem Dalmatia Stridonem, Patriam B. Hieron. *Boſena* ad amnem jacet ſui nominis. *Servia* eſt vet. Mœſia ſuperior, ad fines Macedoniæ ex parte ſui Orientali. *Walachia* Serviæ Raſciæque objicitur ab Oriente: Amnem habet Alutam, qui ſe in Danubium præcipitat ſupra Nicopolim. *Moldavia* & *Podolia* tenentur à Poloniæ Rege contra Turcam.

Romonia eſt ipſiſſima Thracia, habétque ad Boſphorum Conſtantinopolim, ſedem Imperii Orientalis, quæ antea *Byzantium* dicta fuit, nunc vocatur *Stamboli*. Et quia eadem vocata fuit nova Roma, idcirco regio vicina vocatur Romania. Urbes in Romania præter Byzantium ſunt; Pera, Nicopolis ad Neſſum flumen, Philippopolis ad Hebrũ, Adrianopolis, Trajanopolis, Selymbria in littore Propontidis. *Bulgaria* in extrema Europa inter Hæmum & Danubium ſita eſt. *Tauricam* Cherſoneſum quæ *Gazaria* dicitur, inſident Tartari Precopẽſes, ſubacti nunc à Turca. In *Græciá* primo occurrit trans Danubii decurrentis ripam, dexteram. *Macedonia*, tum *Theſſalia*, inde *Achaia*, cum *Bœotia*, ac denique *Peloponeſus*. In Bœotia ſitæ ſunt Thebæ, & Theſpiæ. Ad mare Ionium ſitæ ſunt, Epirus & *Albanie*, *Acarnania*, *Acarnanie*, & *Æ-*

tolia,

tolia. *Montes* decantatiſſimi ſunt, *Athos*, *Monte Santo*, Olympus, Pelion, Pindus, Othyrs, in Theſſalia, Ceraunii in Epiro: Parnaſſus, Helicon, Hymettus, in *Achaia*. *Flumina*, Strymon, *Achyacmon*, Peneus, Sperchius, *Achelous*, Aſopus. *Urbes*, Theſſalonica, Philippi, Amphipolis, Pharſalis aliæque. *Promontorium* nobile *Actium*, ad quod commiſſa Pugna *Actiaca*. Sinus ſunt *Acarnanicus*, ad quem Olpæ, nunc *Soppote*, Corinthiacus, *Golpo di Lepante*, cui adſidet Naupactus Sarronicus, *Golfo di Engia*, Thermaicus, *Golfo di Theſſalonica*. *Inſulæ* in Jonio, Corcyra, *Corfu*, Nerigus, Cephalenia. Naxus, Ithaca, Zacynthus: inque Ægeo, *le Archipelago*, Creta centum quondam Urbibus clara, cum labyrintho, poſtea *Eubœa*, quæ Euripo diſjungitur à Bœotia. In Ægeo ſunt *Ciclades*, quarum notiſſimæ Delus & Andros, *Sporades*, in quibus Icaria, Samos, Pathmos, Claros, Chios, atque aliæ.

Peloponneſus *la Morée*, Iſthmo adhæret continenti. in ea fuêre populi Corinthii, Sicyonii, Elei, Meſſenii, Lacones, *Argivi*, & in medio iſtorum *Arcades*. Flumina, Ele, Orum, Peneus, ad quem Piſa Olympica, & Alpheus. Meſſeniorum Paniſus, Lacedæmoniorum Eurotas, ad quem Sparta ſive Lacedæmon, *Argivorum* Inachus, ad quem Mycenæ, Montes Pholoe, Stymphalus, Taygetus.

IV. *Africam* veterum nonnulli Nilo ab

Aſia

Asia disjunxêre: nos Sinu Arabico. Est ergo Africa nobis Peninsula, cujus Isthmus est inter Mare Mediterraneum & Sinum Arabicum: extendit autem se utrímque trans Tropicos, maxima sui parte subjecta solis ardoribus, sicca, arenosa, serpentibus usque adeo scatens, ut alibi deserta sit, alibi non nisi ab ocreatis agricolis proscindi possit. Quæ trans Æquatorem sita sunt, non discribuntur à Græcis aut Romanis scriptoribus. Est autem in ea statim ab Isthmo Ægyptus, Marmarica, & Cyrenaica, quæ & *Pentapolis* dicitur, tum Bizacium, & Africa sive Lybia propriè dicta: adhæc Numidia, ac denique Mauritania, & quidem duplex, Trigitana & Cæsarienſis. *Ægyptus* Nili ostiis continetur, quorum extrema sunt, Orientem versus Pelusiacum, ubi Damiata; versus Occasum Canopicum, ubi Alexandria & Pharus; loca Francor. Regum expeditionibus clara. Reliquũ Africæ latus usq; ad Fretum Gaditanum vocant vulgo *Barbariam*: sũtque in ea Emporia, Tripolis, Africa, Tunis, Goleta vicina Carthaginis ruinis, Hippona, *Bona*, Algerium nec procul à Freto in sinu, sita est arx *Penon de Veliz*, Gothorum vel Saracenorum opus.

Tingitana Austrum versus Atlante monte eminentissimo terminatur, versus ortum Malva fluvio separatur, à Provincia Cæsarienſi; versus Septemtrionem est mare Mediter-

terraneum ;ad Occaſum Oceanus Atlanticus. In ea ſunt mõtes Abyle & Heptadelphi. Regna hodie Feſſæ & Marocci. *Feſſanum* regnum habet Provincias ſeptem 1. eſt Tremizen quæ nunc Sævia, in qua urbes olim XL. hodie memorantur Oranum ad littus, Tremezen, Anafa, Mancora, Rabatum, Menzala, Nuchele, Adendum, Tegegiltis, Madravanium, Dazia, Azarfa, 2. Feſſa, in qua urbes, Sala, Mequines, Feſſa, quam triurbem merito dixeris; conſtat enim oppido veteri, novo & medio. . Aſgaretta, in qua Laracha, Alcazara, Arzil, 4. Habata in qua Ezagena, Beniteudia, Amergo, Tenzerrum, Aguria, Bezatum, Tetuana, Tingio, & Ceuta, quæ veterum Septa eſt. 5. Errifana, in qua Beatis, *Vel*lezum, Hiellezium, Tagaza, Geba, & Megima. 6. Garetia juncta regno Tremezen, habétque opida, Melilla, quæ Ptolemæo *Ryſſadirum*, Caſſacam, Teznotam, & Megenum. 7. Eſt Chauſa, vicina Numidiæ, in qua Teuretum, Dudubum, Tezara, Ainelginunum, Mehedia, Umeginnabe, & Carclivum.

Marocum creditur eſſe Bochi Regia: ſunt qui malint eſſe Bocanum Himerum. adfidet autem Tenſiſto flumini, quod Nubienſis Geographus vocat *Tanſiſt*: habuit urbs ipſa quondam C. millia ædificiorum, portas XXIV. abéſtque non procul ab Agmeti anguſtiis per quas ad Lamptunias, ſolitudines itur. Provinciæ

vinciæ illi ſubjectæ ſunt 7. Inter quas Ducala, & Tedela.

Cæſarienſis Mauritania eſt Saluſtii Numidia: ſed poſt conditum Juliam Cæſaream juncta eſt Mauritaniæ, clauditur verſus ortum Ampſaga flumine, noménque habet ab urbe primaria quam hodie vocant, *Algcr*. Fuit autem Numidia Maſaniſſæ Regis nomine celebris: urbes habuit, Juliam de qua jam dixi, Arſenariam, Ruſcibar, Rufibirſim, Saldas.

In *Africa* ſive *Lybia* proprè dicta fuêre Hippo Regius, Aprodiſæũ, Utica, Carthago, Tunis, Maxula. Syrtes duæ; major minórque: Amnes Rubricatus, Bagrada, Triton.

Bizatium Lybophœnices primi coluêre, éſtque *Africæ* ea pars, in qua duæ illæ ſunt Syrtes: urbs primaria Hadrymettus, fluvius Cyniphs. *Cyrenaica* ſive Pentapoli quinque habet urbes, quarum præcipuæ ſunt *Arſione* & Berenice. Cæterum confuſis veterum limitibus auctóque *Arabum* Mahumetanorum imperio omnia iſta nunc ſubſunt Regi Tunetano, qui ditionem iſtam in quatuor provincias diſtinxit. 1. eſt Conſtantina, in qua urbes novem, Collobeſus, Ruſcicada, Tacaccia, Hippo, Biſerta, Conſtantina, Milia, Tirſeſa, & *Tebera*, 2. Tunetana, in qua urbes quatuordecim, Utica, quam Itali hodie vocant Porto Farino, Carthago, Tunes Camartia: *Abdirana*, Nemilis, Hamctha,

Clupea, Heraclia, Singul, Monaſterium, Tabulba, Aphrodiſium, Ruſpina. 3. Tripolitana, continet Menigem inſulam quæ Lotophagitis, nunc Gerbi. ad hæc Zoroatam, Lepidem, ipſámque Tripolim Aſiaticorum coloniam. 4. Eſt Zebenſis ad quam interiora Africæ Numidiæq; pertinent. In hac eſt mons Atlas, qui ex Marmarica ortus, ſe in occaſum late ſpargit, ac juxta fauces Suſi amnis, qui Meſſam tergeminam urbem alluit, in Oceanum ſe fundit Atlanticum.

Prope Marocum eſt Promontorium Cantin, & in Oceano Inſula Maderæ, & magis Auſtrales, *Inſulæ Canariæ*. Sequitur poſtea regnum, *Gualatæ*, cum Promontorio Albo, *Cabo Blanco*: cui Auſtrum verſus objicitur Promontotium *Viride*, *Cabo Verde*, à quo vicinæ inſulæ vocantur Virides, *iſles de Cabo Verde*. Decimo ab Æquatore gradu occurrit Promontorium, *Serra Lionna*, ubi littus in Orientem curvatur habétque Regnum *Guineæ* auriferum. Sub Æquatore eſt *Inſula S. Thomæ*. cui ſupra infráque adjacent inſulæ, *Principis*, *Iſola del Principe*, *Anni boni*, *de Anno Bono*, ubi jam littus ad gradum uſque xxxv. in Auſtrum porrigitur: quo in tractu eſt Regnum *Congo*, vel *Manicongo*, & Regnum *Angolæ*: tum Promontorium Bonæ Spei, *le Cap de Bonne Eſperance*. Unde ſe iterum littus in ortum æſtivum curvat, extenditque etiam trans Æquatorem

torem usque ad Promontorium Aromata, quod vulgo vocant *Cabo de Guardo fu*, ostium sinus Arabici. In continenti sunt *Monomotapa, Mozambica* & ad Sinum Arabicum, *Adel*, cum Insula Zocrotora: aloës optimi feracissima, quam Ptolameus vocat Dioscoridum. Insula nobilis *Madagascar* sive D. Laurentii à Tropico Capricorni ad XII. usq; gradũ ab Æquatore porrigitur. Interius, in *Africa*, sunt *Biledulgrid, Nubia, & Regnum Alyssinorum* potentissimum. Sunt autem Regis hi ferè tituli***Supremus meorum regnorum, à Deo unicè dilectus, columna fidei, ortus ex stirpe Juda, filius David, filius Salomon, filius columnæ Sion, filius ex semine Jacob, filius manus Mariæ, filius Nahu secundum carnem, filius sanctorum Petri & Pauli secundum gratiam. Imperator superioris & inferioris Æthiopiæ, & amplissimorum Regnorum, jurdictionũ, & terrarum, Rex Goæ, Caffires, *Angolæ*, Birn, Baliguaza, *Adoæ*, Vanguæ, Goyamæ, ubi Nili fontes sũt, *Amaræ*, Baguamodri, *Ambeæ*, Vanguci, Tigremahon, Sabanas, quæ patria est Reginæ Sabæ: Barnagassi, & Dominus usque in Nubiam, quæ in Ægyptum extenditur. *Amnes* nobilissimæ *Africæ* sunt, Mulucha qui Mauritaniam finit. *Ampsaga* qui Numidiam. Nilus, insulam faciens Meroen, quæ nunc dicitur *Gueguere*, & Niger. *Ad* Nilum fuit

Memphis, nunc eſt Cairus, cui vicinæ Pyramides. Lacus ſunt *Zaire* & *Borreo*. Montes præcipui, Heptadelphi, *Abyle*, *Atlas*, Lunæ. Porrò *Atlas* ſic per *Africam* diſcurrit ſicut per Aſiam Taurus, per Europam *Alpes*. *Deſerta Africæ* ſunt, *Tegazza*, *Barcha*, *Elſocar*. *Henr. Promontoria* ſi à Gadibus profiſcare, *Cantin* quod Ampeluſiam vocat Mela; *Dalguer*, *S. Maria*, *Blanco*, *Verde*, quod eſt Veterum Heſperion keras, *Roxo*, *Vorga*, *de las Palmas*, *de las Baxas*, *de tres puntas*, *de S. Paul*, *de ſanct Benciſt*, *de Lopes Conſalves*, *de Primero*, *de Lerdo Arcas*, *Negro*, *Cenertan*, *de Bonna Eſperanza*, *de Correntes de Guardafu*.

Totus verò tractus Ægypti qui ad Sinum Erythræum extenditur, olim tributus fuit Aſiæ, nunc pertinet ad Africam. In eo tractu hoc eſt memorabile; quod nullum flumen inde ſe exoneret in Mare rubrum. Ipſum illud mare hodie vocatur Italis *Mar Roſſo*: Arabibus *Calzem* Hebræis *Jam Zuph*. Scatet autem inſulis, & cæcis vadis. Fretum ſive oſtium ſinus vocant hodie *Babelmandel*. Merces Africanæ ſunt, Ebur, Aurum, dactyli, coria caprina, bubula, aliæque: adhæc Zibetum, Pſittaci, Simiæ, Elephantes.

V. Aſiam ab Europa dividunt Tanais fluvius, *Don*, Mœotis Palus, *Mar del Zabache*, Cimerius, *Boccadi S. Joanni*, Pontus Euxinus, *Mar Maggiore*, vel *Mar negro*. Boſphorus Thra-

Thracius, *Stretto di Conſtantinopoli*, Propontis, *Nar di Marmora*, Helleſpontus, *Bras de S. George*, vel *Deſtroit des Caſteaux*, Mare Ægeum. *Archipelago*, & Mare Syriacum. Ab Africa Iſthmus, & Sinus Arabicus, cætera clauduntur Mari Arabico, Oceano Indico, Eoo, & Sarmatico. Una autem Aſia ſua magnitudine æquat Europam & Africam ſimul junctas. Dividitur autem ea rectè à nobis in partes ſeptem I. habebit ditionem Imperatoris Turcarum. II. Moſchi ditionem *Aſiaticã*. III. Terras Magni Tartarorum Chami. IV. Perſarum Dominium. V. Indiam utrámq; tum eam quæ eſt intra Gangem, tum eam quæ eſt extra. VI. Sinas. VII. Inſulas Eoas.

Turcarum Imperio nunc præeſt Sultanus Amurathes, poſt Sultanum Oſman, & Sultanum Muſtaham. Ejus in *Aſia* partes ſunt iſtæ, *Natolia*, quæ Aſia minor, *Syria*, *Arabia*, cum Inſulis ad *Aſiam* pertinentibus, Tenedo, Icaria, Chio, Carpatho, Rhodo, Cypro. Hiſce omnibus in Aſia præſunt XXIX. Beglerbegi: nimirum Natoliæ, qui præfectus eſt undecim Provinciis Caramaniæ, qui ſeptem, Sivas, Tocati, Dulgarid, Aleppi, qui ſubjectas habet VII. Præfecturas, Cham, ſive Damaſci. qui decem: Tripolis, qui V. Maras, Diarbech, Bagdar quæ eſt Babylonia, qui XVIII. Balſas ad oſtium Tigris, Carman, Aden, ſeu Gemen, quæ eſt in Arabia

Fælice, habétq; ſibi ſubjectas præfecturas V. Gebetz, quæ eſt in Cypro, Scheherezul, quæ eſt in *Aſſyria*. Unan, in finibus Perſarum præfectus XIII. Provinciis *Arzerum* in *Armenia* majore, qui IIII. Triflu, Tſchildir, qui IX. Sochum, Cars, Temicarpi, Batin in finibus Georgianorum: Sirvum ſeu Mediæ: Faſſæ in Mangrelia, Revan, & Somachiæ. *Novalia* Turcæ quatuor in univerſum ſunt, unum in Pera, pro urbe Conſtantinopolitana; Secundum Callipoli, pro ponto Euxino; Tertium in Zues, pro ſinu *Arabico*; Quartum in Balſeram ad tuendum ſinum Perſicum.

Mare Caſpium *de Sala* vel *Bachu*, in hac parte eſt, quod falſo crediderunt *Veteres* Sinum eſſe Oceani Septentrionalis, undiq; enim terris clauditur, exonerant ſe in illud ab occaſu *Araxes*, à Septemtrione Rha. ab ortu Jaxartes & Oxus, ab *Auſtro* Cyrus. *Amnes* in Pontum Euxinum influentes ſunt Thermodoon, Iris: *Ponti*, Halys: *Galatiæ*, Parthenius, & Sangarus: Bithyniæ, Rhindacus. In Ægæum influunt ex Phrygia Simois & Scamander. Ex *Lydia* Caycus & Hermus. Cayſtrus & Mæander ex *Caria*. Xanthus ex *Lycia*. Cataractes ex *Pamphylia*, ſive *Caramania*, Cydnus ex *Cilicia*, qui Tharſum, Pauli *Apoſtoli* patriam, præterlabitur Orontes ex *Syria*, cui adſidet *Antiochia*: Jordanes ex *Paleſtina*. *Lacus* ingens *Aſphaltites*, in quem ſe effundit Jordanes. Hic ex Libano duobus capitibus oriens, Jor, & Dan

per Samachoniten lacum & mare Tiberiadis ſe exonerat in eum quem dixi *Aſphaltitem* lacum vel Mare mortuum. *Urbes Aſiæ* præcipuæ nunc ſunt, Theodoſia *Caſa* & Trapezus *Trebizonde*. Fuerunt quondam *Amaſus*, Pruſa, Chalcedon, *Abydus*, Troia, Smyrna, Colophon, Epheſus, Miletus, Patara, Tarſus, *Antiochia*, Tripolis, Berytus, Tyrus, Sidon, Joppe *Jaffa*, *Aſcalon*, *Azotus*, Gaza, Damaſcus, Hieroſolyma, quam Ælius *Adrianus*, à ſe Æliam vocari voluit. *Montes Phrygiæ* Cimon & Ida, cujus pars Gargara. *Lydiæ* Siphylus, *Cariæ* Cadmus: Sunt etiam in hac *Aſiæ* parte Taurus & *Antiataurus*, itémque Libanus & *Antilibanus*. In *Cypro* ſunt urbes famoſæ, Salamis, quæ nunc Famaugusta, *Amathus*. Paphus Nicoſia.

Arabia triplex eſt Petrea, in qua Petra opidum: Deſerta, inter Ægyptum & Petream: Felix inter Mare Erithræum & Perſicum. In deſerta ſunt montes Sina & Horeb, ubi Deus Moſi tabulas legis dedit.

Populi confines, Moabitæ, Idumæi. Judæi. Galilæi, Samaritani. Tituli Magni Turcarum Imperatoris hi ſunt. Imperator*** Filius ***ſemper victor. Ego, qui per infinitas gratias Omnipotentis, & abundantiam miraculorum Principis Propherarum, ſum Imperator *Auguſtorum* Imperatorum diſtributor, coronarum ac diadematum inter maximos

terræ Principes, minister duarum sacratissimarum & augustissimarum urbium & pulcherrimarum totius orbis, Meccæ & Medinæ, protectos sanctæ Hierusalem, Dominus maximæ partis Europæ, Asiæ, & Africæ, victrice nostro ense partæ, scilicet regionum & regnorum Græciæ, Themisuar, Bosnæ, Segeti, Natoliæ, Caramaniæ, Ægypti, omnísque terræ Parthorum, Curde, & Georgianorum, porta, ferri, regioníque Principis parvorum Tartarorum, Cypri, Diarbequir, Aleppi, Etserum, Damasci, Babylonis, Barzaræ, Arabiarum Abech, Tunis, Tripolis, Barbariæ & plurimarum aliarum regionum, insularum, fretorum, portuum, populorum, familiarum, generationum, & infinitarum myriadum præstantissimorum militum, qui sub nostro obsequio requiescunt & sub mea justitia, qui sum Imperator *** Filius Imperatoris. ***, Imperatoris Mahumet, Imperatoris ***, Imperatoris ***, & Imperatoris *** gratia Dei, refugium præcipuorum Principum Mundi, & asylum honoratissimorum Imperatorum.

Magnus Moscorum sive Russorum Dux, præterea quæ in Europa tenet, ingentes habet regiones in Asia, confines Tartaris, ut sunt *Pezour*, *Condora*, *Permia*, *Duvina*, *Obdora*, usque ad *Volgam* flumen. Tituli Ducis hi sunt *** Gratia Dei Imperator & Dominator totius Russiæ, magni Ducatus *Volodimiræ*, Mo-

scoviæ

viæ, Novogrod, magnæ Pscoviæ, Smolenskiæ, Thueriæ, Ingariæ, Permiæ, Wiathkiæ, &c. Dominator & magnus Princeps Novogrod regionis inferioris, Czernigol, Retzan, Wolochdæ, Bſoviæ, Bielloy. Roſtoviæ, Joroſloviæ, Poloczkiæ, Udor, Obdoræ, Condimiæ, &c.

Perſicum imperium tranſmiſſo Euphrate ſequitur, éſtque proximum ei Mare Caſpium, quod undíque terris clauditur. Terminus Perſarum Imperii eſt Indus amnis. Sunt autem in eo *Media*, *Aſſyria*, *Suſiana*, *Meſopotamia*, *Perſis*, *Paribia*, *Hyrcania*, *Margiana*, *Bactriana*, *Paropamiſus*, *Aria*, *Drangiana*, *Gedroſia*, *& Carmania*. Flumina, Euphates & Tygris, qui in Amenia orti diverſis fontibus poſtea junguntur, effundúntque ſe in mare Perſicum ſive Rubrum. Mons Taurus variis nomibus pro locorum ſitu appellatur per totam Aſiam, Imaus, Emodus, Paropamiſus. Urbs in ſinu Perſico memorabilis eſt, *Ormus*, quam ſuperiore anno qui erat 1623. eripuit Perſa Hiſpano.

Tartari Septemtrionalia Aſiæ tenent à Mæotide uſq; ad Oceanum Eoum, neq; eſt ullius in toto orbe majus latiúſque Imperium. *Tartaria Deſerta* multas hordas habet. *Sagatai* eſt Scythia intra Imaum, nomine à Sogdianis petito. *Catai* regnum cœlo, ſolóque beatiſſimum. *Tangut* eſt Scythia extra Imaum

um, cum Serica regione vicina Sinensibus. Urbes præcipuæ sunt, Combalu, Samarcanda, Caindus, Caffa, quæ est Tartari Præcopensis, est veterum Theodosia. Quinzai urbem totius orbis maximam solus memorat Paulus Venetus, qui de ea stupenda narrat, fidémque excedentia. Pertinent autem ad Septemtrionalem Tartariam Samoitæ, oppositi freto Weygaz. Flumina præcipua sunt, Pulisachnis, Caromora, Quiantu, & Quiam, quorum istum aiunt latissimum esse & profundissimum.

Indiam Ganges mediam secat, quo fit, ut pars ejus Persis vicina, sive occidua, vocetur India intra Gangem, altera verò, extra Gangem. Illam hodie appellant *Indostam*: sunt q in ea *Camboja*, *Bisnagar* in qua urbs *Goe*, *Calicut*, *Narsinga*, cum Insulis *Ceilon & Maldivis*, quarum numerus ignoratur. In Transgangetana sunt, *Bengala*, *Peru*, & ingens Promontorium in quo Malacca. Eidem accensetur quoq; *Sumatra* insula, quam Plinius & Ptolemæus vocant *Taprobanam*; describúntq; exactius quam nobis hactenus enotuit. Merces Indiæ sunt aurum, sericum, gemmæ, uniones, aromata, ut piper, caryophyli, nuces myristicæ, cinnamomum, rhabarbarum, aliáque.

Sinarum regnum in Zona temperata sitũ est terminatúrque Mari Eoo, India, & Tartaria à qua per spatium cccc. leucarum, ubi natura montium munimentum non dedit, muro discluditur,

cluditur, humana industria exstructo, Regio ãplissima est. Provinciæ ea CL Metropoles CCXXV. Castella majora MCLIV, Municipia CCCCXX. Villarum pagorúmq; numerus innumerus. Incolarum summa excrescit ad LXX. myriadas. Urbes præcipuæ sunt *Panquin & Namquin*, Cives ibi & per omne regnum ingeniosi atque industrii. Typographias, Tormenta bellica cum usu pulveris sulphurei, aliásq; artes habuerunt ante nos.

Insula *Maris Eoi* sunt *Java Major*, *Borneo* ferax aromatum, *Ceilam*, *Moluccæ*, quinq;, Ternate, Tidor, Mutir. Machiam, & Bachian, occupatæ à Batavis, qui etiam possident Amboynam & Bantam. *Luconiam*, *Philippinas*, & *Japona* partem tenet Hispaniarum Rex. Abundat autem Japona argento, cæteræ insulæ gemmis, unionibus, aromatibus.

VI. Superest spectanda America, inter Mare *del Zur* & *del Nort* interjecta; eã dubia perdiu suspicione, postea accuratiore Christophori Colúbi, Corterii, *Valboæ*, Pizari, Americi *Vesputii*, & Ferdinãdi Magellanis inspectione cognitam descriptámq; ob ingentẽ amplitudinẽ statim *Novũ Orbẽ* vocavêre: inventa est autẽ an. MCCCCXCVII. regnante in Hispania Ferdinando Aragonum Rege. Dividitúrque in Septemtrionalem & Australem, quas partes connecti Isthmus Darienis. In illa sunt *Estroilandia*, *Terra Labaratoris*, *Canada*, *Nova Francia*,

Francia, Norumbega, Virginia, Florida, Jucatan, Nicaragua. Nova Hiſpania. California & Quivira. Interius *Nova Granata, & Nova Hiſpania.* In hac ſunt, *Caſtella Aurea, Popajana, Peruvia, Chili, Chica, & Braſilia.* Peruvia ſub Carolo *V.* detecta eſt anno MDXXX. Braſiliam commendant portus Fernamboci, & *Todos los Santos*, proventu ſaccari nobiles, quorum hunc Batavi quum an. MDCXXIV. occupâſſent, deſerere iterum coacti ſunt.

Amnes præcipui ſunt, Paragnian, fluens per Novam Franciam, Maragnion, qui idem vocatur fluvius Amazonum, per Meridionalem Americam labens. Fluvius Argenteus, *Rio de la Plata.* Hi omnes exonerant ſe in Mare *del Nort.* In oppoſitum verò mare ſive Pacificum, quod vocant *del Zur*, nullus (quod mirum eſt) eximius amnis labitur: tantum inter Californiam & Novam Granadam Caramara fluvius ſe injicit in Sinum *Vermilium. Urbes* in America præcipuæ ſunt Cuſco, Mexico, Quito, Havana, Nombre de Dios. Inſulæ in ſinu Mexicano ſunt, *Cuba, Hiſpaniola*, quæ & Sancti Dominici inſula vocatur, *Iamaica*, quæ & S. Jacobi dicitur, *Sanct. Joannis*, quam Boriques nominant, *Margarita*, quibus prætexuntur ea quæ vocantur *Antillas* vel Camercanæ inſulæ, quæ omnes Hiſpano ſubjectæ ſunt. Ulterius ortum verſus in patente Oceano ad gradum latitudinis

XLVIII.

XLVIII. sunt *Azores* sive Flandricæ, ad quarum meridianum acus magnetica recta in Septemtrionem fértur. Merces Americanæ sunt *Argentum*, Coria, Sal, *Concineglia*, Gemmæ, Uniones.

Nunc Terris peragratis aperienda quoque sunt MARIA: est enim homo animal amphibium, & non minus mari præest quàm terræ: sed illi ob hanc. Maria igitur partim terras subeunt, partim circumfluunt. Illud ubi fit, Sinus est; hoc Insula. Mare autem quodvis terras subiens vocari potest Mediterraneum, sicut est; quod vero ambit, vocatur Oceanus: Mediterranei tamen nomen singulariter illi Sinui adhæsit, quod per Fretum Herculeum immissum, Europæ, Africæ, atque Asiæ oras non tantum tangit, sed etiam terminat. Id Græci Latinique interius vocant, Arabes, Damascenum. In eo sunt, *Mare Ibericũ*, *Balearicum*, *Gallicum*, *Ligusticum*, *Tyrrhenum* sive *Hetruscũ*, *Siculum*, *Adriaticum*, *Ionium*, *Creticum*, *Ægæum*, *Archipelago*, cujus pro Insularum numero varia nomina, nam à Myrto, Myrtoum, ut Icaria, Icarium, ab aliis Rhodium, Carpathium, Lesboum, *Hellespontus*, *Bras de S. George*, *Propontis*, *Mar di Marmora*, *Bosphorus*, *Thracius*, *Sarette di Constantinopoli*; Hellesponto Xerxes, Thracio Darius in Europam irrupit. Ad hæc *Pontus Euxinus*, *Mar Maggiore*, *Bosphorus Cimmerius*, *Bocca S. Joanni*, Palus

Palus *Mæotis*, *Mar della Tana*, Scythis *Temerìda*, in quem influit Tanais, quem Scythæ *Silim* vocant. Littora autem Asiæ atque Africæ ab Hellesponto stringenti, occurrunt hæc maria, Carium, Rhodium, Pamphyliam, Ciliciũm, Syriam, Phœnicium, Palæstinum, Judaicum, Ægyptiũm, Cyrenaicum, Lybicum, Numidicum, Mauritanicum.

Alter sinus est Septemtrionalis, Codanus, Balthicus, Germanicus, Cimbricus, extenditúrque à freto Sontico usque ad extremas Finiæ & Boddiæ oras. Estque hoc in Finlandia memorabile, quod tribus à Rasseburgo milliaribus Austrum versus inter cautes marinas locus sit, ad quem naves quũ appulerunt, vident acum pyxidis nauticæ statim in gyrum verti, nec cessare hunc motum, priusquam uno inde milliari abscesserint.

Tertius sinus quem veteres plerique (nam Herodotus & Aristoteles à cæteris dissentiunt) crediderunt è Scythico Oceano proficiſci, & esse *Mare Caspium* imaginarius est, immo erroneus: mare enim istud undíque terris cingitur. Esto ergo nobis Tertius sinus *Arabicus Mar di Mecca*, à patria Mahometi. Quartus Persicus: pertinent autem hi duo ad Mare Erythræum. Quintus Argaricus sive Gangeticus; *Golfo di Bengale*.

In Hemisphærio Occidentali sive Americano duo sunt; Sinus memorabiles, *Mexicanus* & *Vermilius*.

OCEA-

OCEANUS ipſe pro ſitu aut qualitate varia ſortitur nomina: vocatur Scythicus, Septemtrionalis, Glacialis, Cronius, Amalthius ſive Hyperboreus, Germanicus, Britannicus, Calcedonius (nam Deucaledonius fictitium eſt) Gallicus, Aquitanicus, Cantabricus, Hiſpanicus, Atlanticus, Æthiopicus, Indicus, Sericus, Auſtralis, Eous, Sinenſis, S. Lazari, *Mar del Nort*, *Mar del Zur*, ſive pacificum.

PERIPLUS oræ maritimæ in noſtro Hemiſpherio ſic ſe habet. A *Freto* Weygats uſque ad Promontorium Caninos, *Ruſſia* eſt ſive *Sarmatia Europæa*. Inde ad Promontorium Norwegiæ maxime Septemtrionale, *Finmarchia*: Unde ad Fretum, Sontium ſive Balthicum, *Norwegia*. A Freto Baltico uſque ad Albis fluminis oſtium eſt Cherſoneſus Cimbrica ſive Dania. Ab Albi ad Rheni oſtia littus *Germanicum*. Hinc ad Bajonam, littus *Gallicum*, variis nominibus, Flandricum, Normanicum, Britannicum, Santonicum, Aquitanicum. A Baſona ad Promontorium Celticum ora eſt *Cantabrica*, *Biſcayes*; Inde *Portugallica* poſt quam ſequitur *Bætica* ſive Andaluſia. A Gadibus & freto Herculeo uſque ad Promontorium Capitis viridis eſt *Africa*, Inde ad Promontorium *Serra Lionna*, *Guinea* & *Nigritarum* ora tum ſequitur Regnum *Congo*, & *Angola*; ad Caput Bo-

næ

næ Spei, *Zanzibar*: Postea littus *Monomotapæ*; à quo ad Promontorium usq; Guardafu juxta Sinum Arabicum, est littus *Mozambicæ*. Hinc sequitur littus *Arabicum*, *Persicum*, *Indicum* & ad Orientalem Oceanum littus *Sinæ*. Unde per Fretum Anian reditur ad Mare Septentrionale, & Fretum Weygaz.

PERIPLUS Americanus ex iis quæ diximus noſci poteſt. In ora maximè Septemtrionali nobis cognita ſunt freta Davis & Forbreſſeri à quibus Promontorium Breton eſt *Eſtotilandia* cum *Terra Cortereali*. A Britonum Promontorio uſque ad Caput *de Arena* eſt *Norumbega*, tum NOVA FRANCIA, & *Virginia*. Hic ſe in Iſthmum contrahit vaſta regio, facto ab Oriente in Occaſum ingenti Sinu, qui vulgo *Mexicanus* dicitur. Iſthmus utrinque Oceano pulſatur. Promontorium in eo *Yucatan*, à quo ſurſum verſus ora Septemtrionalis pertinet ad novam Hiſpaniam. inferior ſive Auſtralis vocatur *Nova Caſtella*. Hinc ad Promontorium Alindæ & fluvium Maragonem ſunt oræ *Caribantis* & *Tiſnadæ*, ſubjectæ Æquatori. A Promonterio Alindæ uſq; ad Cabo Frio quod ſubjacet Tropico Capricorni, litus eſt *Braſilia*, in quo nobilis portus S. Salvatoris. Hinc ad oſtium fluminis Argentei, *Rio de la Plata*, ſunt *Topinikini*. Unde ad Fretum Magellanicum regio *Chica* ſe pandit. Fretum ipſum creditum

rum est unicum esse duntaxat, nec posse in mare adversum nisi eo solo penetrari: Sed ab Isaaco *le Meire* edocti sumus, esse, etiam alias vias magis vergentes ad Polum Antarcticum, quibus commodior se aperit navigatio; quas tamen vias Hispanicæ Tabulæ ante hos annos xxx. editæ, aliæque Venetæ his ipsis vetustiores signaverunt. A Freto igitur isto rectà ferè se in Septentrionem spargit littus, habens interius Regnum *Chili*, usq; ad Promontorium Fortunæ, quo ad Promontorium S. Jacobi est *Peruvia*. Inde ad promontorium Vermilium ora *Nova Hispania*. A Promontorio *Vermilio* usq; ad *Sierra Novada*, est *Cali-Fornia*. A qua ad Fretum Anian, Quivira. Fretum autem Anian creditur Americã ab Asia separare.

Addamus hoc loco aliquid de *Marium* inter se *Conjunctione*, nam & hæc res ad Geographiam pertinet, quatenus ea Politicæ ancillatur. Jungi ergo posse inter se Maria, quæque natura primo disclusit disiunxitque, posse remotis impedimentis reddi navigantibus pervia, docuit nos ipsa natura. Siciliam quippe, quum continens esset agróque Brutio adnexa, mare ex Tyrrheno & Hadriatico immissum, adesis Isthmi angustiis intercepit, fecítque Insulam, & ut aix Poëtarum Princeps,

——*quum protinus utrâq; tellus*
Una foret, venit vi magna Pontus, & undis
Hesperium Siculo latus abscidit, arvâque
& urbes *Littore*

Littore diductas angusto interluit æstu.

Avulsit simili modo natura Cyprum Syriæ, Eubœam Bœotiæ, Eubœnæ Atlantem & Macrin, Besbicum Bithyniæ, Leucosiam Sirenum promontorio, docuítque nos suo exemplo, jungere inter se Maria, sublatis obstaculorum molibus ad usum commerciorum. Est enim ut Ars Immitatrix naturæ, ita natura Artis dux, magistra, & comes. Hoc modo fretum Gaditanum aiunt ab Hercule perfossum. Sesostrim quoque ferunt Ægypti Regem, post eum Psammitichum, ac denique Ptolemæos, ducta ex Nilo in sinum Arabicum fossa, conatos esse navigabilia inter se reddere maria, internum sive Mediterraneum, & Æthiopicum. Fuit quoque consilium Seleuco Nicatori, Pontum Euxinum jungere Mari Caspio. Nero Imperator Isthmum Corinthiacum perfodere conatus est, & ex Peloponneso insulam facere, ne ex Jonio in Ægeum proficiscentibus opus esset periculosissimum Maleæ promontorium præternavigare. Carolus Magnus Francorum Rex, & primus Imperator, quum expeditionem meditaretur in Græcos, fossam ducere instituit ab Alemone in Radantiam, ut commeabilia inter se efficeret Oceani & ponti littora, possétque exercitus suos & castrensia impedimenta ex Oceano, Mosa, & Mosella in Rhenum inde in Mœnum amnem, postea in

Regne-

Regnelum & Radentiam, inque Alemonem & Danubium deducere, atque ita secundo amni usque in Pontum Euxinum deferre. Sed & ante eum Lucius Vetus, qui imperante Nerone exercicitibus in Gallia præfuit, Mosellam & Rhenum facta inter utrumq; fossa conatus est nectere, ut copiæ per mare, dein Rhodano & Arari per illam fossam subvectæ; mox flu-vio Mosella in Rhenum; exin in Oceanum devenirent, sublatisque; itinerum difficultatibus navigabilia inter se Occidentis Septemtrionisque littora fierent: cujus tamen institutum impeditum est à Gracili. In Hispania etiam non semel actum est de perfodiendo Isthmo Darem, qui Americæ partes connecti, ducendáque fossa inter *Nonpre de Dios*, & Panamam, ut ita ex sinu Mexicano in Mare pacificum navigari posset, paterétq; inter duas Americas liber & tutus Hispanis in Indias Orientales itus ac reditus. Statuerat quoq; Franciscus I. Atacen Garumnæ committere, ut ne opus esset iis qui ex portubus Galliæ Mediterraneo mari adsitis in Oceanũ Aquitanicum, aut Gallicum, aut Germanicum proficisci vellent, Hispaniam omnem circumnavigare, & præter itinerum moras, pericula, impensas, alieni quoque Regis Imperium experiri. Quin & nostro hoc sæculo Præsidis Jeannini sagaci industria inventa est ratio jungendi Ararim cum Ligeri, beneficio lacus cujusdam in Burgun-

Burgundia, pari fere octo leucarum intervallo utrúmque ab iſtis amnibus ſiti, ut ita ex Maſilia portubúſq; vicinis ſubvectæ naves in Rhodanum, ex Rhodano in Arariam, ex Arari in eum quem dixi lacum pervenirent, unde poſtea in Ligerim, inq; Oceanum ſecundo amni deſcenderent, Lacum vocant *Long-pendu*, conſtátque, ex eo lacu duos amnes fluere, Verbincham & Dunam, quorum alter ſupra portum Digoini ſe injicit in Ligerim: alter prope Verodunum miſcetur Arari; ut videri poſſit natura ipſa Regem noſtrũ ad tantum opus ſuis quoq; ſubſidiis invitare. Ad quas commoditates illa etiam accedit, quod per canalem Briaræ ex Ligeri in Sequanam ipſámq; Pariſiorum urbem Lutetiam, facilis atque expedita poſſit inſtitui navigatio. Si ad cæteras Galliæ laudes, de quibus ſuo loco breviter dixi, hæc una poſſet accedere, habet procul dubio Galliæ Regis beneficio conpendioſam, commodam & fructuoſam mercium ſuarum tranſportendarum, militúmque quâquaverſum ſubvehendorum rationem, vitatis longis, lentis, periculoſis, ac diſpendioſis profectionibus.

SERIES

SERIES ROMANORUM IMPERATORUM.

Ante Natum Christum.

C. *Julius Cæsar.* Ann. XLVI. Roman. *Cæs. Octav. August.* In hujus Imperii ann. 42. natus est DOMINUS, & Salvator Noster JESUS CHRISTUS. Imperavit ipse adhuc 14.

C. Tiberius Nero. ann. à N.C. suscepit Imperii gubernacula XV. fuitque nationem Roman.

C. *Caligula.* 39. Romanus.

Claudius Cæsar. 43. Romanus.

Domitius Nero. 57. al. 59. Romanus.

Sergius Galba. 71. al. 69. Roman.

Syl. Otto. 71. al. 69. Roman.

A. *Vitellius.* 71. al. 70. Roman.

Fl. Vespasianus. 72. al. 71. Roman.

Titus Vespasianus. 81. Romanus.

Domitianus. 83. al. 82. Roman.

Coccejus Nerva. 98. al. 99. Rom.

Ulpius Trajanus 1.00.

Æl. Adrianus. 119. Rom.

Antonius Pius. 139. al. 40. Roman.

M. Antoninus Philosophus, &

L. *Ann.*

L. Ann. Verus. 163. Romani.
Commodus Antonin. 182. al. 183. Rom.
Æl. Pertinax. 194. al. 195. Italus.
Didius Julianus. 194. al. 195. *Mediol.*
Septimus Severus. 195. Romanus.
Antonius Bassian. 214. al. 213. Roman.
Popil. Macrinus. 220. Tingitanus seu Cartha.
Varius Heliogabalus. 222. al. 223. Rom.
Alexander Severus. 225. Romanus.
Maximinus. 238. Arabs, quem & Bubulcum dicunt, cum Maximo Filio.
Gordianus, cum Gordian. filio. 238. Rom.
Pupienus & Balbinus. 239. Roman.
Gordianus III. 241. Romanus.
M. Philippus I. *cum filio.* 247. Arabs.
Decius cum filio. 251. al. 252. Pannonius, seu Hungarus.
Gallus Hostilianus cum Volusiano F. & *Æmilian.* Gall. 254.
Licinius Valerianus cum Galieno. 256.
Fl. Claudius II. 271. *al.* 270. Dalmata *cum Quintilio.*
Valer. Aurelianus. 273. Dacus.
Ann. Tacitus. 278. al. 279. Pannonius seu Hungarus, *cum Floriano.*
Aurel. Probus. 280. Pannonius seu Ungarus.
Carus cum filiis Carino & Numeriano. 286. al. 287. Illyric.
Diocletianus Jovius cum Maximiano Herculio (288
Constantius Chlorus cum Galerio (308.) *& Severo, & Maximiniano Juniore, & Maxentio & Licinio.* *Constan-*

Constantinus Magnus. 310. al. 312. *cum Dalmatio.* 341. *& Constantio* II. *Constante, Constantio, Magnentio, Gallo, &c.*
Julianus Apostata. 363. al. 365.
Jovinianus. 365. al. 367.
Fl. Valentinianus & Fl. Valens. 336. al. 368. & seqq.
Gratianus et Valentinianus II. 382. Hung.
Theodosius magnus. 388. al. 383.
Arcadius, Hispanus & *Honorius Fr.* 401..
Theodosius Junior seu II. 412. al. 427.
Valentinianus III. 430.
Martianus Flaccus. 454. al. 453.
Leo I. *Pater & Leo* II. *Fil. Thraces.* 459. al. 461.
Zeno Cilix Isauricus. 474. al. 478.
Anastatius Macedo. 491. al. 494.
Justinus Subulcus. 518. al. 521.
Justinianus. 527. al. 528. Illyricus.
Justinus II. 564. al. 566. (Thrax
Tiberius II. *Constantin.* 575. al. 577.
Mauritius Cappadox. 584.
Phocas 603. al. 604. terræ Filius.
Heraclius vel *Heracleus.* 611. Apher.
Constantinus III. & Heracleonas. 640. al. 642.
Constans II. 643. al. 644.
Constantinus IV. 670.
Justinianus II. 687. al. 686.
Leontius. 696. al. 697. Constantinopolitanus.
Tiberius Abimarus III. 699. al. 700.
Philippus Bardanes. 713.

Anastatius II. 715. Constantinopolitanus.
Theodosius III. 718. al. 717. Constantinopol.
Leo III. 719. al. 718. Isaurus.
Constantinus V. alias *Copronymus*. 742. al. 743.
Leo IV. 777. al. 776. Constantinopol.
Constantinus VI. 781. al. 782. cum matre. Irene=Alecto.
Carolus Magnus. 800. al. 801. Primus Imperator Germanicus.
Ludovicus Pius. 814. al. 815.
Lotharius. 841.
Ludovicus II. 856.
Carolus I. *dictus Calvus*. 876. al. 875.
Ludovicus III. *dictus Balbus*. 858.
Carolus II. *dictus Crassus*. 880.
Arnolphus. 890. al. 888.
Ludovicus IV. Gallus. 902. al. 900. vel Franeus.
Conradus I. 911. al. 912. Francus.
Henricus I. dictus *Auceps*. 919. Saxo.
Otto I. dictus Magnus. 937. Saxo.
Otto II. 973. al. 974. Saxo.
Otto III. 983. al. 984. Saxo.
Henricus II. 1001. al. 1002. Bavarus.
Conradus II. 1025. al. 1024. Francus.
Henricus III. 1039. Francus.
Henricus IV. 1056. al. 1057. Francus.
Henricus V. 1106. al. 1108. Francus.
Lotharius II. 1125. al. 1126. Saxo.
Conradus III. 1138. Suevus.
Fredericus I. *Barbarossa* dictus 1152. al. 1153.

Henri-

Henricus VI. 1189. al. 1190. Suevus.
Philippus II. 1198. Suevus.
Otto IV. 1028. Saxo.
Fridericus II. 1213. al. 1212. Suevus.
Conradus IV. 1246. al. 1250. Suevus. (landus.
Wilhelmus 1252. al. 1253. Batavus seu Hol-
Alphonsus Hispanus & *Richardus* Anglus Interreg. annos. 20. ab an. 1253.
Rudolphus Habspurg. 1273. al. 1272. Patriarcha Archiducum Austriacorum. (1292
Adolphus Nassaensis seu Nassovicus 1291. al.
Albertus I. Austriacus 1298.
Henricus VII. 1508. Lutzelburgicus.
Ludovicus V. 1313. al. 1315. Bavarus, huc aliqui Interregnum, alii.
Fridericus Austriacus. 1314.
Carolus IV. 1347. al. 1348. cum *Gunthero* Bohemus.
Wenceslaus. 1376. al. 1378. Bohemus.
Rupertus. 1400. al. 1401. Palatinus.
Sigismundus. 1401. al. 1411. Bohem.
Albertus II. 1438. al. 1439. Austriacus.
Fridericus III. 1439. al. 1440. Austriac.
Maximilianus I. 1493. Austriacus.
Carolus V. 1520. 1519. Austriacus.
Ferdinandus. 1558. Austriacus.
Maximilianus II. 1564. Austriacus.
Rudolphus II. 1576. Austriacus.
Matthias II. 1612. Austriacus.
Ferdinandus II. 1619. Austriacus.

SERIES CAPITUM

Singulorum librorum Introductionis Geographicæ.

PHIL. CLUVERII.

Liber. I.

Caput. Pag.

I Quid Geographia, & quid Globus, seu Orbis terræ. 9
II. De Globi partibus & Circulis. 11
III. De quatuor majoribus Circulis. 13
IV. De quatuor minoribus Circulis. 18
V. De Zonis. 20.
VI. De Parallelis & Climatibus. 21
VII. De Globi in partes CCCLX. sectione; item de ambitu terræ, & longitudine ac latitudine ejus. 27
VIII. De quatuor mundi Regionibus, & de Ventis. 29
IX. De locorum mensuris. 31
X. De Oceano ejusque partibus. 33
XI. De magnis sinubus Oceani. 36
XII. De Mari interno. 38
XIII. De Navigatione Oceani. 41.
XIV. Summa totius orbis divisio. 43

Liber. II.

I. Summa Europæ descriptio. 46

II. De Hiſpania. 48
III. Diviſio Hiſpaniæ Veteris. 50
IV. De Nobilioribus Hiſpaniæ fluviis & Urbibus olim claris. 53
V. De incolis Hiſpaniæ, ac recentiori ejus diviſione. 54
VI. De Urbibus, Portubus, & Academiis hodie claris. 59
VII. De Inſulis ad Hiſpaniam. 61.
VIII. De Gallia. 62.
IX. De Gallia Braccata, quæ & Narbonenſis provincia. 64
X. De Gallia Comata, ac prima ejus parte Aquitania 65
XI. De Gallia Celtica, ſeu Lugdunenſi. 67
XII. De Gallia Belgica; item Fluminibus univerſæ Galliæ Tranſalpinæ. 68
XIII. De incolis Galliæ, ac poſteriori ejus diviſione. 72
XIV. De recentiore Galliæ, ejúſque in varias Provincias diviſione. 75
XV. De Urbibus Galliæ celebribus, Academiiſque illuſtribus. 79
XVI. De Sabaudia, ac Burgundiæ Comitatu. 81
XVII. De Helvetiis & Valleſiis 83
XVIII. De Hodierna Belgica, ſive de Inferiore nunc Germania. 86
XIX. De præcipuis Inferioris Germaniæ Urbibus. 89
XX. De Britannicis Inſulis. 96

XXI. Divisio Veteris Britanniæ, item de fluviis & opidis. 97
XXII. De Incolis Britanniæ. 99.
XXIII. De Anglia. 102
XXIV. De Scotia. 104
XXV. De Hibernia. 105

LIBER. III.

I. De Veteri Germania. 108
II. Divisio Veteris Germaniæ, ac primum de Vindilis & Ingevonibus. 112
III. De Istævonibus, Hermonibus atque Bastarnis, item Sueviæ, & Veterum Germanorum habitationibus. 115.
IV. De Vindelicia & Norico. 121
V. De fluviis, silvis ac montibus Germaniæ. 123
VI. De Incolis Germaniæ. 125
VII. Quota pars Germaniæ subjectæ fuerit Imperio Romano. 127
VIII. De variis Germaniæ Regnis, ac novissima ejus divisione. 129
IX. De Imperii Germanici provinciis, citra Rhenum in Gallico solo sitis. 131
X. Suevia, Franconia, Palatinatus Rheni &c. 135
XI. Palatinatus Superior, Bavaria, Salisburgiensis Archiepiscopatus, Tirolis Comitatus. 137
XII. Croatia, Vinidorum Marchia, Carniola Carinthia, Stiria & Austria. 139
XIII. Bohemia, Moravia, Silesia, Lusatia. 141
XIV. Marchia Brandeburgensis, Pomerania, Mekeloburgium, Holsatia. 144

XV. Lunc-

XV. *Luneburgensis Ducatus, Bremensis Archiepiscopatus, Frisia Orientalis, Westfalia, Clivia & Montanus Ducatus.* 146
XVI. *Hassia, Wetteravia, Buchovia, Thuringia.* 149
XVII. *Misnia, Saxonia, Brunsvicensis Ducatus.* 150
XVIII. *De Archiepiscopatibus & Academiis Germaniæ.* 153
XIX. *Daniæ Regnum.* 154
XX. *Norvagia, Finnomarchia, Islandia, Groenlandia, Friesiandia.* 155
XXI. *Suedia, Bothnia, Scriefinnia, Lappia, Finnia.* 158
XXII. *De Italia & variis ejus nominibus.* 160
XXIII. *De divisione veteris Italiæ.* 162
XXIV. *Ligures, Taurini, Cotii & Ideonni Regnus; Salassi, Lepontii, Euganei, Rhæti, Veneti, Carni, Histri.* 164
XXV. *De Gallis Cisalpinis.* 168
XXVI. *Etruria & Umbria.* 169
XXVII. *De Sabinis & Latio.* 172
XXVIII. *Picentes, Vestini, Marrucini, Peligni, Marsi, Frentani, Samnites, Hirpini.* 175
XXIX. *De Campania & Picentinis, Apulia, Calabria.* 176
XXX. *De Lucanis, Brutiis & Magna Græcia.* 179
XXXI. *De fluviis Italiæ.* 181
XXXII. *De Montibus Italiæ.* 183
XXXIII. *De variis Italiæ incolis.* 184
XXXIV. *De novissima Italiæ divisione.* 187

XXXV. Hiſtria, Forum Julium, Marchia Tarviſiana, Griſones, Helvetiorum ſtipendiarii, & Pedemontium. 189
XXXVI. Lombardia, & Genuenſis ager. 192
XXXVII. Tuſcia, Romaniola, Marchia, Anconitana, Romanus ager & Ducatus Spoletanus. 194
XXXVIII. De Regno Neapolitano. 198
XXXIX. De Urbibus Regni Neapolitani. 200.
XL. De Epiſcopatibus Italiæ, Academiis, & urbium clariſſimarum Epithetis. 201
XLI. De Sicilia. 203
XLII. De incolis Siciliæ & nova ejus deſcriptione. 206
XLIII. De Sardinia & Corſica. 208

LIBER IV.

I. De Pannonia. 211
II. De incolis Pannoniarum & de Regno Hungariæ. 213
III. De Sclavonia & Boſnia. 215
IV. De Illyrico. 216
V. De incolis Illyrici, & nova ejus deſcriptione. 218
VI. De Græcia, & ſumma ejus diviſione. 219
VII. De Epiro & Peloponneſo. 221
VIII. De Hellade, ſeu Græcia proprie dicta, & Theſſalia 222
IX. De Macedonia. 225
X. De Fluviis, Montibus ac Inſulis Græciæ adjacentibus. 227
XI. De incolis Græciæ & nova ejus deſcriptione. 229

XII. De *Creta Insula.* 231
XIII. De *Thraciæ.* 233
XIV. De *Urbibus veteris Thraciæ, Fluviis ac Montibus.* 234
XV. De *incolis Thraciæ & urbibus nunc claris: item de Patriarchis Græcanicæ religionis.* 236
XVI. De *Mœsia.* 238
XVII. *Summa universæ Scythiæ descriptio. Item, de veteri Scythia Europæa.* 240
XVIII. De *Dacia.* 242
XIX. *Transilvaniæ, Valachiæ & Moldaviæ descriptio.* 244
XX. *Tartaria minor, ubi Taurica Chersonesus.* 245
XXI. *Sarmatia Europæa.* 246
XXII. De *incolis Sarmatiæ, fluviis ac montibus: item de Hyperboreis.* 248
XXIII. De *Poloniæ regno Provinciisque ei subjectis* 252
XXIV. *Polonia proprie dicta.* 252
XXV. *Lituania, Russia & Podolia.* 253
XXVI. *Volinia, Podclassia, Masovia, Livonia, Samogitia.* 255
XXVII. De *Borussia & Cassubia: item de Episcopatibus & Academiis regni Polonici.* 257
XXVIII. *Moscoviæ sive Russiæ Albæ Ducatus Magnus.* 269

LIBER V.

I. *Summa Asiæ descriptio.* 262
II. *Scythia Asiatica & Sarmatia Asiatica; item Serica & Sogdiana.* 264

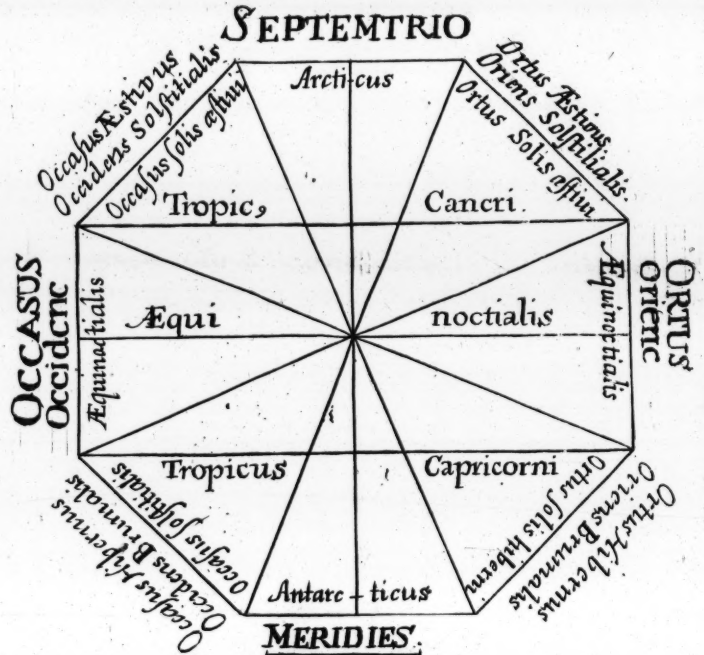
XIII. Summa Tartariæ descriptio. 266
XIV. Tartaria deserta, Zagataja & Turckestã. 267
XV. Cataini Magni Chani Imperium; item Tartaria vetus. 269
XVI. De Sinarum regione sive China. 271
XVII. De India Veteri. 274
XVIII. Summa Indiæ novæ descriptio. 276
XIX. Cambaia, Narsinga, Malabar, Orixa. 278
XX. Bengala, Pegu, Sian Camboia, Indiæ Septemtrionalis. 280
XXI. Insulæ in Indico mari. 281
XXII. De Persarum imperio. 282
XXIII. Gedrosia, Carmania, Drangiana, Arachosia, Paropamisis, Bactriana, Margiana, Hyrcania, Aria, Partbia. 283
XXIV. Persis, Susiana, Assyria, Media. 286
XXV. De varia imperii Asiatici mutatione, nova Sophorum regni descriptione; item de regno Ormuz. 288
XXVI. De reliquis veteris Asiæ regionibus, quas nunc Turcarum Imperator obtinet: & speciatim de Albania, Iberia, Colchide & Armenia. 290
XXVII. Cappadocia, Galatia, Pontus, Bithynia. 292
XXVIII. Asia Minor sive proprie dicta. 294
XXIX. Lycia, Pamphilia & Cilicia. 297
XXX. Summa Syriæ descriptio: item Palæstina: sub qua Idumæa & Judæa. 299
XXXI. Samaria, Galilæa, Phœnice & Libanus. 303
XXXII. Antiochene, Comagene & Cœlesyria. 305
XXXIII. Mesopotamia & Babylonia. 307
XXXIV. Ara-

XXIV. *Arabia.* 310
XXV. De *Turcico imperio, urbibúsque sub eo claris.* 312
XXVI. *Cyprus & Rhodus.* 314

LIBR VI.

I. *Summa Africæ descriptio.* 317
II. *Ægyptus.* 318
III. De *incolis Ægypti ac Nilo flumine: item de Libya exteriore.* 320
IV. *Cyrenaica, Africa minor, Libya deserta, Troglodytæ & Garamantes.* 323
V. *Numidia & Mauritania.* 325
VI. *Gætuli, Atlas Mons, Libya interior & Æthiopia.* 327
VII. De *incolis universæ Africæ novaque ejus descriptione: ac primum de Ægypto.* 329
VIII. *Barbaria.* 331
IX. *Biledulgerit, Sarra desertum, Nigritæ, Abissini.* 333
X. *Æthiopia exterior sive inferior; item insulæ Africæ adjacentes.* 336
XI. *Summa Americæ descriptio.* 338
XII. *America Septentrionalis sive Mexicana.* 342
XIII. *Florida, Nova Granata, California, Nova Hispania.* 344
XIV. *America Meridionalis, seu Peruviana.* 346
XV. De *Insulis Novi Orbis.* 348
XVI. *Magellanica.* 349

FINIS.

SEPTEMTRIO
Arcticus
Occasus Æstivus
Occidens Solstitialis
Occasus solis æstiui
Ortus Æstivus
Oriens Solstitialis
Ortus Solis æstiui
Tropic,
Cancri
OCCASUS
Occidens
Æquinoctialis
Æqui
noctialis
Æquinoctialis
ORTUS
oriens
Tropicus
Capricorni
Occasus Hybernus
Occidens Brumalis
Occasus solstitialis
Ortus Hybernus
Oriens Brumalis
Ortus solis hiberni
Antarc + ticus
MERIDIES.
BOREAS

TRAMONTANA
Greco Tramontana
Greco
Greco Levante
LEVANTE
Sirocco Levante
Sirocco
Ostro Sirocco
OSTRO
Ostro Garbino
Garbino
Ponente Garbino
PONENTE
Ponente Maestro
Maestro
Maestro Tramontana

OOST
Oosten Noorden
Oost Noord
Noordoosten Oosten
Noord Oost
Noordoosten Noorden
Noordtnoordoosten Oosten
Noordtoosten
Noordtoosten Oosten
NOORD
Noordtnoordwesten Noorden
Noordtnoordwesten
Noordtwesten Noorden
Noord West
Noordtwesten Westen
WEST
Westnoordwesten
Westnoordwesten Noorden
Westnoordwesten Westen
West Zuydwesten
Westzuydwesten Westen
Zuydtwest
Zuydtzuydwesten Zuyden
Zuydtzuydwesten
Zuydtzuydtzuydwesten Zuyden
ZUYD
Zuydten Oosten
Zuydtzuydtoost
Zuydtoosten Zuyden
Zuydtoosten
Zuydtoosten Oosten
Zuydtoost
Zuydtoosten Zuyden
Zuydtzuydtoost
Zuydtzuydtoosten Zuyden

EURUS
Subsolanus
Vulturnius
Caurus
Corus
MERIDIES
BOREAS
Aquilo
Circius
Caurus
noctialis
Capric
Antarc
Auster
NOTUS
Tropicq
Aequi
Tropicq
Africus
Caurus sive Corus
Favonius
ZEPHYRUS

Typus intervallorum variarum gent

Gradus.	1	2	
Russica mill.	20 40 60 80	120 160	200
Ital. mill.	10 20 30 40 50 60	90 120	150
Anglica mill.	$27\frac{1}{2}$ 55	$82\frac{1}{2}$ 110	
Scotica mill.	10 20 30 40 50	100	
Gallicæ leucæ.	5 10 15 20 25	50	
Horariæ leucæ.	5 10 15 20	30 40	50
Hispanicæ leucæ.	$17\frac{1}{2}$	35	
Germanic. mill.	5 10 15	30	
Scandica mill.	2 4 6 8 10	20	

2	3	4
0	200 240	280 320
0	150 80	210 240
0	165	220
0	150	200
0	75	100
0	50 60	70 80
5	52½	70
0	45	60
0	30	40